

RESTITUTIO

**ÎN TRE ARTĂ
ȘI DICTATURĂ.
DOCUMENTE PRIVIND
VIAȚA TEATRALĂ
ÎN PERIOADA
CEAUȘESCU
1965-1971**

COORDONATOR
CSABA ZOLTÁN NOVÁK

UArtPress

RESTITUTIO

**Între artă și dictatură : documente privind viața teatrală în perioada
Ceaușescu**

Vol. 1 : 1965-1971. - 2024. - ISBN 978-606-8325-69-9

coord. & studiu introductiv: Csaba Zoltán Novák ;

ed.: Marcela Livia Dan, Andrea György.

Târgu Mureș : UARTPress, 2024-

3 vol.

ISBN general 978-606-8325-70-5

ISBN 978-606-8325-71-2

(ediție online pdf)

Universitatea de Arte din Târgu Mureș

Editura UArtPress

Director: Traian Penciu

Târgu Mureș, str. Kőteles Sámuel nr. 6, 540057,

România

<http://uartpress.ro>

DTP, corectură & copertă: **Radu Toderici**

© Editura UArtPress pentru prezenta ediție, 2024

Toate drepturile sunt rezervate.

Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace,

fără acord, este interzisă și se pedepsește conform legii.

**ÎN TRE ARTĂ
ȘI DICTATURĂ.
DOCUMENTE
PRIVIND
VIAȚA TEATRALĂ
ÎN PERIOADA
CEAUȘESCU
I. 1965-1971**

coordonator
& studiu introductiv:
CSABA ZOLTÁN NOVÁK

editori:
**MARCELA LIVIA DAN
ANDREA GYÖRGY**

Târgu Mureș, 2024

UArtPress

STUDIUL INTRODUCȚIV

INTRODUCERE

După cel de Al Doilea Război Mondial, sub influența decisivă a puterii sovietice, România, ca și alte țări din Europa Centrală și de Est, a intrat în sfera de influență a URSS. A început un lung proces de sovietizare, de transformare a societății. Viața culturală și artistică, inclusiv cea teatrală, a fost supusă la rândul ei unei presiuni politice pentru a deveni purtătorul mesajului ideologic și al propagandei comuniste. Această presiune ideologică a fost prezentă în diferite forme (în contextul nevoilor politice și ideologice) pe tot parcursul perioadei 1948-1989. Existența teatrului în această perioadă, ca de obicei în regimurile totalitare, este caracterizată de o duplicitate, de o situație „schizofrenică”, pe de o parte continuând linia „tradițională”, misiunea culturală, menirea de a transmite valori, aspectul estetic, punerea unor întrebări referitoare la existența umană, iar pe de altă parte slujind regimul și creând cadrul cultural pentru receptarea mesajelor ideologice ale noului regim. Acest echilibru fragil era influențat în diferite perioade ale regimului de creșterea sau descreșterea presiunii politice. În anumite momente (instaurarea regimului și preluarea modelului stalinist în anii '50, turnura ideologică de după 1971, așteptările național-comunismului din anii '80), teatrul s-a confruntat

cu constrângeri enorme din partea actorilor politici, iar în puținele momente de respiro ideologic (anii '60) teatrul a avut posibilitatea de a căuta și de a găsi noi drumuri și posibilități de exprimare. În contextul unei dictaturi totalitare, politicul a însemnat un cadru general în care teatrul era constrâns să supraviețuiască, să creeze, să colaboreze, să coexiste, să inițieze, să execute, să se revolte, să critice sau să facă propagandă. Considerăm că analiza cadrului ideologic și politic este importantă pentru că acest element a trasat în linii mari limitele și posibilitățile existenței culturale. Teatrul, în mod direct sau indirect, se raporta și el la acest cadru general ideologic, pentru că trebuia să dea un răspuns la provocările și insistențele puterii, trebuia să se conformeze sau, deopotrivă, să găsească modul de a se opune, de a minimaliza efectele negative ale ideologiei.

Despre viața teatrală în România în perioada comunistă au apărut analize serioase atât în domeniul istoriografiei clasice, cât și în domeniul istoriei teatrului. Au apărut analize despre viața culturală în general, despre politicile privitoare la artă, teatru și intelectuali, respectiv volume de documente¹. Un element important în aceste demersuri îl constituie activitatea științifică a lui Liviu

1. Cristian Vasile, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghe-Dej*, București, Editura Humanitas, 2011.

Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Comunismul INC. Istorie despre o lume care a fost*, București, Editura Humanitas, 2016.

Ioan Stanomir, „1964: ștăfeta nevăzută”, în Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Explorări în comunismul românesc*, vol. III, București, Polirom, 2004.

Kötő József, „Politikum és esztétikum. Színház a totalitarizmus markában (1945-1989) [Politicul și estetica. Teatrul în mâinile totalitarismului], în Lengyel György (coord.), *Színház és diktatúra a 20. században* [Teatru și dictatură], Budapesta, Corvina-OSZMI, 2011, pp. 278-301.

Malița. Renumitul profesor și cercetător, împreună cu echipele coordonate de dânsul, ca pionieri ai genului, au publicat mai multe lucrări sau documente privind teatrul în perioada comunistă – lucrări care sunt și în acest moment un punct de reper pentru cei care lucrează în domeniu².

Considerăm că în analiza vieții teatrale în perioada comunistă fiecare aspect nou, fiecare document sau tip de document nou, noile surse arhivistice primare largesc orizontul cercetării. Pentru a deschide noi posibilități în acest domeniu, echipa Institutului de Cercetări Teatrale și Multimedia din cadrul Universității de Arte din Târgu Mureș și-a propus o serie de volume de documente cu scopul de a îmbogăți sursele arhivistice disponibile pentru cercetare, punând într-un context științific vastul material documentar aflat în baza documentară a Institutului. Scopul nostru este acela de a prezenta câteva tipuri de documente care atestă presiunea ideologică asupra artelor, iar această trecere în revistă se realizează prin prisma politicului și a documentului istoric. Suntem convinși că eforturile noastre sunt doar niște pași mici în aceste demersuri, explorarea documentelor continuă, iar vastul fond documentar referitor la acest aspect al istoriei teatrului se va îmbogăți cu noi elemente în continuare. Activitatea noastră de documentare și de prelucrare a izvoarelor istorice se concentrează asupra regimului Ceaușescu (1965-1989) și are ca punct de reper politica PCR față de arte și de teatru, luând în calcul contextul

2. Liviu Malița (coord.), *Cenzura în teatru. Documente*, Cluj-Napoca, Editura EFES, 2006; Livia Malița (coord.), *Viața teatrală în și după comunism*, Cluj-Napoca, Editura EFES, 2006.

ideologic și relațiile și interacțiunile între factorii politici și teatru.

Alături de acest volum este în curs de pregătire un al doilea volum de documente, concentrat asupra perioadei de după 1971, respectiv un volum de documente care prezintă viața teatrală din perspectiva siguranței de stat prin prisma documentelor provenite din arhivele CNSAS. În acest prim volum am propus documente din prima parte a regimului Ceaușescu, din perioada aparentei liberalizări (1965-1971). Vom prezenta documente referitoare la etapele evoluției ideologice, efectul asupra vieții culturale, atitudinea conducerii de partid față de intelectualitate și de teatru, modul în care PCR a gestionat problema culturii, cenzura, influența ideologică (directă și indirectă), activitatea politică în cadrul vieții teatrale (prin înființarea organizațiilor de bază ale PCR), limbajul ideologic etc. – așadar, documente referitoare la interferența teatrului cu factorul politic și ideologic. Așa cum a subliniat și Liviu Malița, „[d]eși presiunea politicului nu poate fi întotdeauna punctual definită, ea este omniprezentă și respiră din spatele fiecărui rând”³.

Documentele provin din Arhivele Naționale Române, Arhivele Centrale București, de la direcții județene (Bihor, Covasna, Mureș), din mai multe fonduri precum *Comitetul pentru Presă și Tipărituri, Seria Artă; Comitetul pentru Cultură și Artă, jud. Covasna; Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, jud. Covasna; Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, jud. Mureș; Comitetul Orășenesc PMR Oradea; Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș; Comitetul Orășenesc PCR Sfântu Gheorghe.*

3. Liviu Malița (coord.), *Cenzura în teatru. Documente*, p. 4.

Din punct de vedere tematic, documentele sunt grupate în două mari capitole: *Organizațiile de bază*, respectiv *Ideologie, cenzură și autocenzură*. Între documente găsim procese-verbale, dări de seamă, planuri de activitate, note, propuneri de repertoriu, adrese oficiale, rapoarte. În cadrul fiecărui capitol, documentele sunt prezentate în ordine cronologică, creând astfel posibilitatea de a depista și nuanțele schimbărilor. Documentele sunt publicate în forma lor originală, în limbajul vremii, numele și prenumele apărute sunt lăsate tot în forma lor din texte, doar câteva forme gramaticale au fost aduse la zi. În unele documente, unde considerăm că este benefic pentru cititor, am pus note explicative – de exemplu, informații privind contextul politic, ideologic și istoric sau explicații despre opere sau personaje mai puțin cunoscute (în documentele referitoare la teatrul în limba maghiară) pentru cititorul în limba română. Unde ne-am confruntat, din motive tehnice (fotocopii nereușite), cu lacune în text, am semnalat acest lucru în note explicative.

Originile și explicația perioadei relativei liberalizări în primul deceniu al regimului Ceaușescu într-o oarecare măsură le găsim în evoluția ultimilor ani din epoca Gheorghiu-Dej: destalinizarea doar parțială, retragerea trupelor sovietice, ieșire parțială de sub tutela Moscovei prin respingerea planului Valev, reconcilierea parțială cu societatea, reabilitarea unor personalități din viața culturală sau debarasarea de elementele sovietice din cultura românească. Utilizarea simbolurilor naționale și reinterpretarea istoriei au fost alte elemente importante, cu putere de mobilizare în încercarea partidului de a obține

sprijinul societății. Conducerea de partid a dat dovadă de un fler politic extrem de rafinat, reușind să capteze și să-și aproprie discursul național românesc, un discurs dinamic și de succes încă de la apariția sa, la mijlocul secolului al XIX-lea⁴.

Venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu va relansa acest tip de abordare și va deschide noi drumuri în evoluția vieții culturale și teatrale. Ceaușescu a fost ales prim-secretar al PMR în data de 22 martie 1965, la scurt timp după moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. În cei patru-cinci ani de la preluarea puterii, Ceaușescu și-a înlăturat treptat toți adversarii politici și a creat condițiile de politică internă pe baza cărora a putut lansa o nouă direcție socială și economică. În 1965, are loc cel de al IX-lea Congres al PCR, care marchează începutul unei noi perioade politice și ideologice. Primii ani după instaurarea lui Ceaușescu la conducerea țării au văzut elaborarea, respectiv propagarea noilor principii și directive ideologice propuse de Ceaușescu sau ale celor încetățenite deja în timpul lui Dej. Printre directivele menționate se numără cele referitoare la întărirea bazei ideologice și punerea în aplicare a așa-numitei politici de independență, precum și la pregătirea treptată a transformărilor economico-administrative planificate în perioada anterioară⁵. În domeniul politicilor ideologico-culturale, noua conducere de partid continuă linia trasată la începutul

4. Novák Csaba Zoltán, *Epoca de aur? Ceaușescu și maghiarii. Politica Partidului Comunist Român față de minoritatea maghiară în perioada regimului Ceaușescu*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2021, pp. 21-31.

5. *Ibidem*, pp. 31-47.

anilor '60⁶. În documentele congresului se subliniază faptul că țara a pășit pe o nouă treaptă de dezvoltare (distanțându-se de trecutul sovietic), iar aceste noi condiții îi orientează pe oamenii de cultură spre o nouă abordare a realității. Intelectualilor le era permisă, chiar indicată, debarasarea de greșelile trecutului și continuarea liniei progresiste a culturii românești și le era indicat să se ocupe de multiplele „momente importante din istoria patriei noastre care nu și-au găsit încă oglindirea deplină în operele literar-artistice”⁷. Ceaușescu, în procesul de consolidare și legitimare a puterii sale, nu s-a mulțumit cu mesajele ideologice sus-amintite. Reașezarea relației cu societatea românească pe noi fundamente este reflectată și în politica față de intelectualii și față de cultură. Începând din 1965, au loc primele întâlniri cu reprezentanții diferitelor grupuri sociale, așadar, și cu scriitorii, cu oamenii de cultură și de teatru⁸.

6. În textele congresului al II-lea al PMR din 1960, alături de vechile lozinci privind lupta împotriva rămășițelor burgheze, idealizarea poporului sau a clasei muncitoare, apare și ideea temelor autohtone și prevestirea unei noi etape în dezvoltarea socialismului românesc: „Dezvoltând rezultatele pozitive obținute în ultimii ani în lărgirea tematicii și îmbogățirea fondului de idei al literaturii, artei, teatrului, cinematografeii, creatorii noștri au îndatorirea de a făuri opere la nivelul înalțelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului. Pentru acesta se cere, în afară de talent, lichidarea a tot ce-l poate îndepărta pe artist de popor – spirit de castă, individualism, tendințe de a făuri opere pentru uzul unui cerc îngust de aleși –, se cere îndeosebi cunoașterea aprofundată a realităților, studierea lor îndelungată, contactul viu permanent al artistului cu oamenii muncii – viitorii eroi ai operelor sale”. V. Novák Csaba Zoltán, „Considerații privind cadrul politic și ideologic în primul deceniu al regimului Ceaușescu din perspectiva vieții teatrale maghiare”, *Cercetări teatrale*, nr. 2, 2020, p. 41.

7. *Congresul al IX-lea al PCR, 19-14 iulie 1965*, București, Editura Politică, 1965, p. 92.

8. *P.C.R. și intelectualii în primii ani ai regimului Ceaușescu (1965-1972)*. Ediție de documente elaborată de Alina Pavelescu și Laura Dumitru, București, Arhivele Naționale ale României, 2007, p. 22.

IDEOLOGIE ȘI POLITICĂ ÎN TEATRU

Teatrul, chiar și în condițiile politicii de deschidere, a rămas în centrul și sub influența politicii și a ideologiei. Conducerea de partid a conceput în continuare teatrul ca pe un furnizor de cultură socialistă, ca pe un atelier, o „uzină” care produce în mod constant și controlat divertisment, spectacol, dar și ideologie, un mod de a vedea și a interpreta lumea sub lupa actualei interpretări a comunismului românesc. Iată cum au văzut rolul teatrului cei care au întocmit darea de seamă a Teatrului de stat din Oradea în 1966: „Referindu-se la sarcinile ce revin instituțiilor artistice, raportul la cel de al XIX-lea Congres al tov. Ceaușescu, secretar general al PCR, arăta: «O sarcină de mare însemnătate a activității partidului este intensificarea muncii politice de masă pentru formarea omului nou, însuflețit de idealurile nobile ale socialismului, de principiile morale comuniste, cu un larg orizont cultural. În această muncă, un rol important revine organizațiilor de masă și obștești, instituțiilor de artă și cultură, care trebuie să-și îmbunătățească activitatea educativă, folosind mai eficient baza materială de care dispune»... Este cunoscută importanța deosebită pe care o are repertoriul pentru educarea publicului, pentru valorificarea forțelor artistice ale unui teatru”⁹.

Activitatea teatrelor, așa cum apare și în acest text, era inclusă în planurile de activitate privind activitățile cultural-educative de masă: „Activitatea cultural-educativă de masă va fi subordonată sarcinilor economice,

9. Arhivele Naționale Române (ANR), Direcția Județeană Bihor (DJBH), fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 61/1966, ff. 12-29.

pentru combaterea urmărilor inundațiilor și realizarea fondului subscris pentru ajutorarea sinistraților. Acțiunile organizate pe plan județean vor fi orientate pe linia popularizării documentelor de partid și de stat, a întăririi disciplinei în muncă și a ridicării permanente a conștiinței socialiste. Pe timpul concediilor de odihnă și tratament a oamenilor muncii aflați în stațiunile balneo-climaterice, vom asigura programe cultural-artistice și conferențieri de diferite specialități¹⁰.

Prezența instituțională a partidului în lumea teatrului era asigurată și de organizațiile de bază, concepute ca niște ateliere politice. Organizația de bază era un element important în sistemul piramidal (de la celula locală până la Comitetul Central) al PCR. Așa cum apare în statutul partidului reînnoit în 1965, organizația de bază a partidului îi cuprindea pe toți membrii de partid dintr-o unitate și avea cel puțin trei membri. Organul superior al organizației de bază era adunarea generală, care se convoca cel puțin o dată pe lună și care își alegea organul executiv, biroul. Sarcinile organizației de bază erau multiple. Ea întocmea dări de seamă, asigura legătura strânsă a partidului cu masele de muncitori, asigura activitatea organizată a comuniștilor în vederea înlăturării liniei politice, a hotărârilor și directivelor partidului, se ocupa de continuarea întăririi a rândurilor partidului, repartiza membrii de partid în raport cu nevoile muncii organizației, organiza învățământul de partid, îi educa pe membrii de partid în spiritul intransigenței față de lipsuri și abateri, stimula

10. ANR, Direcția Județeană Covasna (DJCV), fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 511, ff. 11-16.

critica și autocritica și se îngrijea de îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale celor ce muncesc. Organizațiile de bază din instituțiile de știință, artă și cultură militau pentru continua ridicare a nivelului de pregătire politico-ideologic al cercetătorilor, al oamenilor de artă și cultură, pentru creșterea aportului acestora la dezvoltarea economiei și culturii socialiste¹¹. În cadrul teatrelor, membrii organizațiilor de bază se întruneau o dată pe an la adunarea generală. Această întâlnire era organizată, bineînțeles, sub tutela partidului, în prezența activistului delegat de la organizația regională sau județeană. Acest delegat de obicei dădea tonul ședințelor și la sfârșit formula și concluziile.

Partidul a transferat pe terenul organizației de bază, chiar dacă în majoritatea cazurilor în mod mai degrabă simbolic, și tematizarea unor probleme administrative precum situația abonamentelor, organizarea spectacolelor sau a turneelor, disciplina de muncă, situația atelierelor etc. Cu acest demers, practic partidul a plasat problemele teatrului și discuțiile pe marginea acestora pe terenul unei organizații create din motive ideologice, pentru a garanta prezența și dominația PCR în instituția respectivă.

Politica acționa în două direcții în privința teatrului. Pe de o parte, teatrul era conceput și privit ca un instrument prin intermediul căruia se transmite (și) ideologie, unul care oferă alături de divertisment și conținut politic. Pe de altă parte, regimul îl controla și îl obliga prin diferite căi să devină acest instrument.

11. *Statutul Partidului Comunist Român. Adoptat la congresul al IX-lea*, București, Editura Politică, 1965, pp. 68-83.

Teatrul ca instrument politic era folosit atât în mod indirect, cât și în mod direct. Repertoriul era alcătuit și selectat în spiritul ideologiei, piesele erau alese și regizate în condițiile și limitele cenzurii. Așa cum sublinia Liviu Malița, fixarea repertoriului a evoluat în limite strict controlate. Repertoriul era impus de către Direcția Generală a Teatrelor, apoi de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, iar mai târziu de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste. La începutul anilor '50, fiecare teatru primea lista pieselor, apoi regimul a stabilit „doar” criteriile de alcătuire a repertoriului (care trebuia aprobat de Direcția Generală a Teatrelor). Proiectul de repertoriu era discutat și validat în Comitetul Oamenilor Muncii al teatrului, apoi trimis la Comitetul Județean de Cultură. După viza președintelui acestui comitet, urma confirmarea Secției de Propagandă și după aceasta proiectul era trimis în București. Direcția Teatrelor, prin instructorii proprii, analiza aceste propuneri și, prin discuții cu conducerea teatrului respectiv, se finaliza repertoriul¹².

În acest „dialog” cu instituțiile de stat au jucat un rol important directorul teatrului și secretarul artistic, respectiv modul în care au selectat și au justificat oficial piesele pentru a le trece prin filtrele regimului. Orice piesă, fie ea clasică sau contemporană, trebuia justificată din punct de vedere ideologic, trebuia concepută și motivată așa încât să corespundă cerințelor și așteptărilor partidului. În acest proces, conta foarte mult referatul – nota explicativă concepută de către secretarul literar în care explica importanța, semnificația și mesajul piesei. Aceste referate

12. Liviu Malița (coord.), *Cenzura în teatru. Documente*, pp. 4-6.

erau redactate astfel încât cititorul/ responsabilul să aibă impresia (întemeiată sau neîntemeiată) că piesa corespunde în totalitate cerințelor ideologice.

Explicațiile privind piesa *Requiem pentru o călugăriță/ Requiem for a Nun* (de W. Faulkner și A. Camus) erau încadrate în contextul politicii externe și al propagandei care critica SUA în privința situației populației afro-americane: „Piesa lui Faulkner, devenită o dramă zguduitoare în versiunea franceză semnată de Albert Camus, acum când lumea progresistă își arată solidaritatea față de doliul negrilor din S.U.A. în urma uciderii lui Martin Luther King, cunoaște o actualitate pronunțată”¹³. Comedia muzicală *Mătușa lui Charley* de Thomas Brendon era justificată cu argumentația că este „[o] satiră ironică, înțepătoare” la adresa „ipocriziei burgheziei engleze reprezentată prin deputatul Lord Lavery, care luptă pentru susținerea aparențelor”¹⁴.

Piesa istorică contemporană *Carnavalul sânger*, despre familia Báthory, era justificată (și) prin mesajul referitor la lupta pentru libertate și independență, slogani des folosite în propaganda PCR: „Verificând din acest punct de vedere, se poate spune că eroul principal al piesei este poporul, care prin lupta sa de independență, pentru eliberarea de sub asuprirea feudală, și în lupta sa împotriva cotropitorilor străini, austrieci și turci, sugerează prin piesa prezentului idei mărețe și întotdeauna actuale. Critica social-istorică, împletită în acțiune,

13. ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1. 1968, ff. 120-122.

14. ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1. 1968, ff. 123-125.

militează pentru un ideal umanist, constructiv, de independență morală-socială a omului¹⁵.

Dacă ceva nu era în regulă din punct de vedere politic sau ideologic, se cerea regândirea și clarificarea textelor sau piesa propusă nu era acceptată. De exemplu, în cazul piesei în 3 acte *Cine se teme de Virginia Woolf* de Eduard Albee (traducere de Anda Boldur), din cauza prezentării naturaliste și pesimiste, se afirmă: „[o]bs. maestru au fost semnalate Secției de Literatură și Artă a C.C al P.C.R., care urmează să comunice C.S.C.A. orizontul său negativ în privința punerii în scenă a acestei piese¹⁶. La fel s-a întâmplat (într-o primă fază) și cu *Damen Vals*, piesă într-un act de D.R. Popescu, care „trezește compasiune justificată față de personaj și prezintă neveridic condițiile sociale și umane ale vieții¹⁷.

În cazul proiectului de repertoriu al Teatrului de stat din Sfântu Gheorghe, a intervenit chiar Comitetul pentru Cultură și Artă al județului Covasna: „În propunerile teatrului se remarcă o tendință unilaterală spre piesele de inspirație istorică și cu caracter alegoric. Considerăm că această preferință, acceptabilă în sine, trebuie îmbinată cu preocuparea pentru promovarea deopotrivă a pieselor de inspirație contemporană directă. Recomandăm așadar ca, la definitivarea repertoriului pe întreaga stagiune, să se țină seama de această observație.

15. ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 1969, ff. 75-77.

16. ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 67/1966, ff. 3-4.

17. ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 14/1968, ff. 4-5.

Recomandăm că asupra piesei *Sub papucul nevestei* de Németh László teatrul să mai reflecteze, pentru a pune eventual o piesă mai apropiată de preocupările spirituale ale publicului de azi¹⁸. Tot în cazul teatrului din Sfântu Gheorghe, putem evoca un alt moment important din această perspectivă, în care din centrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă se cere de la organizația județeană revizuirea repertoriului propus de către teatru, cu indicații foarte concrete privind selectarea pieselor și mesajul politic al acestora: „Atragem atenția în mod deosebit asupra necesității de a se îmbogăți conținutul educativ al repertoriului, prin completarea sa cu piese din dramaturgia țărilor socialiste. Pentru aceasta, teatrele pot folosi Buletinele documentare și textele pieselor trimise în ultimii ani de A.T.M. O atenție specială va fi acordată înscrierii în repertoriu a unor piese cu care teatrele să participe la manifestările consacrate Centenarului nașterii lui V.I. Lenin, în primăvara anului 1970. De asemenea, este de dorit ca fiecare teatru să înscrie în repertoriu cel puțin o piesă pentru copii și tineret. Propunerile pentru completarea și definitivarea repertoriului vor fi trimise Direcției Teatrelor, conform reglementărilor în vigoare, până la 15 octombrie crt.”¹⁹

Pe de altă parte, era obligatoriu pentru fiecare teatru să organizeze deplasări cu spectacole ideologice în fabrici și uzine și să monteze spectacole cu ocazia serbărilor de partid: „Lunar, se va organiza câte o deplasare în

18. ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar E19/1968, f. 25-26.

19. ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 19 P 10/IX/1969 ff. 50-51.

fabrici și uzine cu câte un fragment din spectacole, însoțite de un scurt program muzical. Răspunde locțiitorul și resp. cu munca pentru organizațiile de masă”, putem citi în planurile de măsuri ale teatrului din Oradea²⁰.

Pentru educația ideologică a membrilor de partid și nu numai, în fiecare instituție, inclusiv și în teatre și institutele teatrale, erau organizate cursuri politico-ideologice: „Biroul și toți comuniștii vor avea ca preocupare permanentă mobilizarea nemembrilor de partid la învățământul politic. Biroul va discuta în termen de cel mult o săptămână de la ținerea cursului cu cei care au lipsit nemotivați. În luna februarie, adunarea generală va analiza desfășurarea muncii pentru ridicarea nivelului politico-ideologic al comuniștilor și nemembrilor de partid. Răspunde: secretarul și responsabilul cu învățământul politic”²¹ – raportau responsabilii din Oradea în 1966.

Și în cazul Institutului de teatru de la Târgu Mureș, educația ideologică figura între sarcinile obligatorii: „O problemă principală a organizației de bază a fost munca ideologică în vederea ridicării nivelului ideologic-politic al cadrelor didactice. Pe baza îndrumărilor primite din partea Comitetului Orășenesc P.C.R, a fost organizat învățământul de partid, pentru toate cadrele didactice și salariații institutului, care au fost, cu toții, încadrați în diferite forme de învățământ. Membrii corpului didactic, organizați în cercul de studiu individual, au luat parte la seminariile axate pe dezbaterile unor probleme de estetică

20. ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 61/1966, ff. 30-33.

21. ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 61/1966, ff. 30-33.

marxist-leninistă. La desfășurarea, în bune condițiuni, a muncii ideologice din institut, tov. Szabo Lajos, rector și Kohler Erzsebet, conferențiar, au contribuit în mod substanțial. Activitatea acestor doi tovarăși a fost și este apreciată în mod real drept valoroasă de către toți membrii cercului, iar biroul organizației de bază își exprimă, în mod deschis, sentimentele de satisfacției și prețuire. Participanții la cercul de estetică au frecventat cu regularitate seminariile care au avut loc în fiecare ultimă zi de miercuri ale lunii. În cadrul seminariilor au fost dezbătute probleme importante, ca de pildă: «Politica științifică a P.C.R privind industrializarea țării», «Dezvoltarea intensă și multilaterală a agriculturii», «P.C.R., conducătorul încercat al poporului în construcția socialistă», «Munca ideologică a partidului, dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor», «Congresul al IX-lea despre sarcinile științei, învățământului și artei în dezvoltarea conștiinței maselor»²².

Critica și autocritica erau termeni des folosiți în limbajul partidului, erau instrumente și constituiau un ritual intern al organizațiilor de partid prin care toți membrii și participanții erau ținuți sub control, fiind constrânși la un anumit tip de discurs, la a-și concepe activitatea într-un anumit cadru stabilit de ideologie și de cerințele partidului. Atât individul (participantul la ședință), cât și organizația respectivă își pierdeau autonomia, cu toții fiind obligați să-și găsească lipsuri în propria lor activitate sau la colegi. Acest ritual a devalorizat individul, creând o stare de nesiguranță. Posibilitățile și limitele criticii erau

22. ANR, Direcția Județeană Mureș (în continuare DJMS), fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 307, ff. 168-176.

trasate bineînțeles de diferitele curente ale politicii PCR²³. Iată cum a văzut în mod critic și autocritic activitatea sa un anume Marcel Ionescu la Teatrul în Oradea, în 1965: „La început a fost stângaci în meseria de organizator; nu cunoștea această muncă, fapt pentru care a fost și sancționat pe linie de administrație. Recunoaște că a manifestat și anumite delăsări în muncă. În ultimul timp a căutat să muncească mai bine și să găsească metode noi. Întâmpină greutăți din cauza repertoriului, întrucât spectatoarii întrebă mereu dacă nu se mai joacă și alte piese. La unele piese lumea refuză să vină, întrucât sunt slabe”²⁴. Critica era prezentă și în textul dării de seamă: „Din cauza unei planificări nejudicioase a muncii, tovarășii nu prea au participat la învățământul politic, motivând munca prea aglomerată. Perfect adevărat. Dar cu mai multă consecvență din partea BOB, o planificare mai bună a muncii s-ar fi găsit. Va trebui pe viitor să se planifice mai bine lucrul la acest atelier. Un prim pas: predarea la timp a schițelor de costume. Munca mai bine planificată va duce după sine și rezultate mai bune calitative... O slabă preocupare a avut biroul organizației de bază și cu atragerea membrilor din activul fără de partid, ce numără 24 de tovarăși, în munca noastră de partid. În acest an, am avut cea mai mare fluctuație în rândul membrilor de partid din organizația

23. Despre critică și autocritică, vezi Cristian Vasile, „Spirit critic vs critică și autocritică în comunismul românesc: implicații pentru lumea intelectuală”, *Dilema Veche*, nr. 756, 16-22 august 2018, <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/spirit-critic-vs-critica-si-autocritica-in-625275.html>, consultat la 14. 09. 2023.

24. ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 47/1965, ff. 132-144.

noastră de bază... Mai puțin mulțumiți ne declarăm de activitatea comuniștilor din cadrul comitetului sindical. Dacă tov. Toth Alex sau M. Segărceanu au depus o activitate mai bună, ceilalți tovarăși, în frunte cu Gabor I., președintele comitetului, nu au depus maximum de efort pentru organizarea ședințelor pe grupe – în care să se discute probleme de producție – sau ședințe de analiză a spectacolelor. Pe viitor, biroul organizației de bază va trebui să sprijine mai mult activitatea sindicală din instituția noastră”²⁵.

Prin documentele de partid, cursuri ideologice și ședințe, regimul a introdus și un limbaj nou în lumea teatrului. „Dialogul” între secretarul literar și instituțiile de stat și de cenzură era purtat în termenii regimului. Membrii organizațiilor de bază erau constrânși să comunice în același limbaj de lemn și să gândească după logica panelurilor dictate de partid²⁶. Așadar, cel care interacționa cu puterea într-o oarecare formă, cu voie sau fără, trebuia să-și asume un nou rol. Prin limbaj, cursuri ideologice, atitudine, comportament și ritualul întâlnirilor, partidul a încercat să formeze un nou tip de coeziune intergrupală, un nou mod de a vedea lumea de a acționa și interacționa, un nou habitus.

Politica de deschidere din ani '60 își produce efectul și în viața teatrului. Pentru prima oară în istoria țării după 1949, apare într-un document oficial menționată

25. ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 47/1965, ff. 146-159.

26. Stenogramele ședințelor organizațiilor de bază sunt pline de termeni precum disciplină de partid, nivel ideologic, modelul oferit de către membrul de partid, planificare, ședințe de producție, plan de măsuri, învățământul de partid, omul nou, idealurile socialismului, sporirea simțului responsabilității și al disciplinei în munca de producție și de partid etc.

„intensificarea colaborării cu oamenii de cultură și artă din țările socialiste, și din celelalte țări, un contact cu viața culturală contemporană pentru manifestare[a] tot mai intensă a țării noastre în concertul culturii și artei universale”²⁷. „Generozitatea” noii conduceri în domeniul artei teatrale s-a manifestat și în desființarea protecției unilaterale a realismului socialist: „... trebuie înlăturată orice tendință de exclusivism sau rigiditate manifestată în acest domeniu. Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului”²⁸. „Să facem deplasări pentru a vedea spectacolele bune din țară și turneele teatrelor din străinătate”, solicita Iosif Gabor la ședința organizației de bază a Teatrului de stat din Oradea²⁹.

Pentru a-și întări propriile sale poziții și pentru a scăpa de vechii adversari politici din interiorul partidului, Ceaușescu a inițiat o politică de distanțare, pe linie internă, de primele decenii de după cel de Al Doilea Război Mondial. Așadar, alături de ideologia mobilizatoare și apelul pe baza patriotismului socialist, apare posibilitatea criticii și a auto-criticii, care va fi reflectată și în dramaturgia contemporană. Prin acest gest, prin depistarea greșelilor trecutului intelectualității umaniste i se oferă, cu generozitate, un nou teritoriu de explorare, este investită, *post factum*, cu misiunea de lampadofor al conștiinței naționale. Dramaturgii contemporani, „inginerii sufletului”, iau parte în rescrierea trecutului

27. *Congresul al IX-lea al PCR, 19-14 iulie 1965*, p. 92.

28. *Ibidem*, p. 96.

29. ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 47/1965, ff. 132-144.

apropiat³⁰. Bineînțeles, socialismul putea fi contestat numai la nivelul amănuntelor și nu în fond, acest spațiu de dezbatere nu punea în pericol stabilitatea sistemului. Din punctul de vedere al teatrului politic, nu mai este vorba de rigiditatea anilor '50, a sosit timpul pentru a-l seduce pe spectator cu o variantă mai elaborată a pieselor de partid³¹.

Noua orientare a anilor '60 își pune amprenta și asupra repertoriului teatrelor. Așa cum s-a stabilit deja la congresul PMR, iar apoi solicitat accentuat de către Ceaușescu personal, dramaturgia contemporană, piesele românești „„originale”” trebuiau să înregistreze o prezență cât mai deasă pe scenele teatrelor din România³². Acest val de „liberalizare”, de deschidere va ține până la începutul

30. Ioan Stanomir, „Simfonia patetică: montaj dramatic, în două acte și un prolog”, în Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Explorări în comunismul românesc*, vol. I, București, Polirom, 2004, pp. 326-329.

31. *Ibidem*.

32. De exemplu, în stagiunea 1965-1966, la nivel național piesele contemporane românești erau prezente cu 166 de spectacole, piese românești clasice și din perioada interbelică cu 93 de spectacole, piese din țările socialiste cu 55 de spectacole, iar piesele clasice universale cu 90 de spectacole. Alături de piesele autohtone, putem remarca și numărul relativ mare al pieselor din Occident – 130 spectacole –, care marca politica de deschidere culturală. Din totalul de 534 de spectacole, 259 au fost piese românești, iar din cele 276 de premiere, 135 au fost piese românești.

Proiectul de repertoriu pentru stagiunea 1966-1967 arăta aceeași direcție: piese românești contemporane – 106 premiere, piese românești clasice și din perioada interbelică – 64 de premiere, piese din țările socialiste – 12 premiere, piese din dramaturgia clasică universală – 87 de premiere, piese din dramaturgia occidentală contemporană – 64 de premiere. Din totalul de 432 de titluri, 187 erau românești, din 674 de spectacole, 328 erau românești, din 333 de premiere, 170 erau românești. V. Novák Csaba Zoltán, „Considerații privind cadrul politic și ideologic în primul deceniu al regimului Ceaușescu din perspectiva vieții teatrale maghiare”, p. 46.

anilor '70. După apariția *Tezelor din iulie* în 1971, treptat se va instala un nou regim de cenzură, o reorientare ideologică de tip neostalinist care va marca, bineînțeles, și posibilitățile teatrului. Primele semne apar deja în 1970-1971. Teatrul de stat din Sfântu Gheorghe, când a redactat planul privind stagiunea 1970-71, probabil era conștient de noile curente și așteptări: „Am înlăturat înscrierea în repertoriu a pieselor «moderniste, absurde, abstracte» etc. din dramaturgia occidentală contemporană, întrucât considerăm că este necesar ca repertoriul teatrului să răspundă – în primul rând – exigențelor generale ale spectatorilor din orașe și sate, din raza activității noastre educativ-culturale. Să reflecte repertoriul preocupările spirituale ale naționalității maghiare, să servească la dezvoltarea patriotismului socialist al frăției popoarelor român și maghiar și al internaționalismului proletar, să prezinte orientarea profund umanistă a culturii noastre socialiste, a caracterului național și a aspirațiilor spre universalitate ale artei contemporane românești. Acest scop [îl] urmărește și numărul mare al pieselor originale ale autorilor dramatici contemporani din țară”³³.

În perioada comunistă, teatrul și cultura oficială maghiară au avut o dublă încărcătură. Prin cultivarea așa-numitei culturi progresiste (elementele culturale care pot fi încadrate în discursul ideologic comunist), a fost servită linia oficială a regimului, transmițându-se propaganda comunistă direct sau indirect, dar, în același timp, printr-o selecție atentă, s-a contribuit la păstrarea tradiției și

33. ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 1/19, 1970, ff. 85-87.

identității etnoculturale. Noua cultură maghiară din România comunistă s-a născut din încrucișarea lecturilor proletcultiste, menite să legitimizeze noua putere, și tradițiile culturale sau literare din perioada interbelică, marcate de mișcarea populară (*népszolgálat*), care concepea producția culturală ca un serviciu adus comunității, sau mai bine zis poporului³⁴.

Deschiderea culturală din anii '60 a avut un efect perceptibil și în evoluția teatrului maghiar din România. După restricțiile ideologice de după înăbușirea revoltei ungare din 1956, treptat are loc un dezgheț ideologic care va fi reflectat și în repertoriile celor șase teatre maghiare din România. Din fișele de activitate pentru stagiunea 1965-66, reiese faptul că a crescut vizibil numărul spectacolelor și al „pieselor străine” la Sfântu Gheorghe (218 piese românești, 142 străine), la Oradea (56 de piese românești, 180 străine), la Satu Mare (71 de piese românești, 138 străine), la Timișoara (50 de piese românești, 174 străine). Teatrele maghiare nici în această perioadă nu au abandonat misiunea specifică a instituțiilor minoritare, de a face cunoscute valorile culturale maghiare, fie din literatura clasică, fie din cea contemporană. La mijlocul anilor '60, aproximativ 20% din piesele jucate erau maghiare. Cei mai jucați dramaturgi erau Méhes György,

34. Un exemplu grăitor ar putea fi cultul celor doi matematicieni Bolyai la Târgu Mureș, care pe de o parte erau prezentați ca oameni de știință, erudiți care au luptat împotriva dogmatismului reacționar și a misticismului, dar pentru comunitatea locală maghiară reprezentau și o continuitate în privința moștenirii culturale. Despre acest fenomen, vezi Stefano Bottoni, *Transilvania roșie. Comunismul român și problema națională 1944-1965*, Cluj-Napoca, Editura ISPMN, 2010, pp. 179-189.

Sütő András, Molnár Ferenc, Madách Imre etc. Dintre dramaturgii contemporani români, în teatrele maghiare publicul putea să se întâlnească cu piesele lui Aurel Baranga, Paul Everac, Ionel Hristea, Sergiu Fărcășan, Gellu Naum, Mihail Sebastian³⁵.

Redescoperirea valorilor culturale și istorice românești la nivel național i-a încurajat pe mai mulți intelectuali maghiari, nu numai în domeniul teatrului, să facă același lucru și în cazul comunității maghiare din România. În contextul acestor schimbări ideologice, se deschide porțița pentru piesele istorice maghiare. Continuând tradiția culturii progresiste maghiare din anii '50, sunt puse în scenă mai multe piese, mai vechi și contemporane, cu o tematică istorică. Bineînțeles, temele, personajele, conceptul și mesajul sunt plasate în cadrul curentului ideologic de atunci, așa cum reiese și din referatul privind propunerea de repertoriu pentru stagiunea 1970-71 la Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe: „Să reflecte repertoriul preocupările spirituale ale naționalității maghiare, să servească la dezvoltarea patriotismului socialist al frăției popoarelor român și maghiar și al internaționalismului proletar, să prezinte orientarea profund umanistă a culturii noastre socialiste, a caracterului național și a aspirațiilor spre universalitate ale artei contemporane românești. Acest scop [il] urmărește și numărul mare a pieselor originale ale autorilor dramatici contemporani din țară”³⁶.

35. Novák Csaba Zoltán, „Considerații privind cadrul politic și ideologic în primul deceniu al regimului Ceaușescu din perspectiva vieții teatrale maghiare”, p. 47.

36. ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 1/19, 1970, ff. 85-87.

În perioada 1968-1972, la Sfântu Gheorghe au fost prezentate nu mai puțin de cinci piese istorice scrise de autori locali Sándor Sombori și Dániel Veress³⁷. Cu acest fapt, teatrul din centrul administrativ al județului Covasna a bifat mai multe sarcini – a valorificat dramaturgia contemporană și pe cea locală, a sprijinit piese cu conținut istoric, bine încadrate în cadrul ideologic al partidului, dar, în aceeași măsură, prin mesajul lor istoric, aceste piese au jucat un rol important și în cultivarea identității locale, secuiești: „Un alt criteriu călăuzitor a fost valorificarea dramaturgiei originale. De ani de zile nu am reușit să descoperim creații autohtone de valoare. Acum s-au prezentat doi scriitori localnici care ne-au surprins cu două piese istorice demne de a fi reprezentate: *Mikes* și *Gábor Áron*. Amândoi autorii, D. Veress și S. Sombori, sunt cunoscuți în presa de limba maghiară, primul ca [și] critic literar și de teatru, al doilea ca dramaturg, traducător și prozator. Piesele lor, ale căror teme sunt legate de istoria județului Covasna, vor asigura afluența publicului și vor stârni un viu interes în rândurile publicului nostru”³⁸.

Majoritatea acestor piese aveau în centrul acțiunii personalități cu origini locale, din Trei-Scaune, cunoscute de localnici, personalități istorice a căror amintire și moștenire istorică se bucura de o largă simpatie în aceste zone. Kelemen Mikes a participat în revolta lui Francisc Rakóczi al II-lea și a rămas în anturajul domnitorului și în perioada exilului în Turcia, după înăbușirea revoltei. Áron

37. Este vorba de piesele *Patru ierni*, *Gábor Áron*, *Mikes*, *Carnavalul sângeros* și *Wesselényi*.

38. ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1. 1969, ff. 102-105.

Gábor a făcut parte din generația pașoptistă, a fost activ în revoluția maghiară din 1848-49, a jucat un rol important în organizarea defensivei locale împotriva trupelor rusești, și-a pierdut viața pe câmpul de luptă. Așa cum se subliniază și în referatul despre piesa *Gábor Áron*, moștenirea lor istorică și culturală putea fi plasată destul de ușor în curentul culturii progresiste al anilor '60: „Evocarea dramatizată a eroului este reușită, mesajul piesei reiese cu o claritate convingătoare: dragostea pentru popor și patrie, fidelitatea față de popor și de pământul natal; caracterul înălțător al sacrificiului adus patriei; frăția sinceră, bazată pe interese comune și aprecierea reciprocă dintre poporul român, maghiar și sas; încredere fermă în superioritatea revoluției democratice și a republicanismului față de concepțiile reacționare, retrograde, monarhiste și feudale”³⁹. Acest fenomen teatral se încadrează într-un proces de amploare legat de redescoperirea valorilor locale în noul județ, Covasna⁴⁰.

După o prezentare, chiar dacă una sumară, a influenței factorului politic în perioada comunistă în lumea teatrului, suntem obligați să punem întrebarea: oare în ce măsură a reușit factorul ideologic să domine produsul teatral, în ce măsură a marcat direcțiile evoluției teatrului, care puteau fi modalitățile de a supraviețui, de a dejuca vigilența dictaturii? Răspunsul nu poate fi unul în alb și negru și nu există un singur răspuns, fenomenul este mult mai complex și necesită și alt tip de analiză, alte

39. ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1968, ff. 131-133.

40. Despre acest fenomen, vezi Novák Csaba Zoltán, *Epoca de aur? Ceaușescu și maghiarii*, pp. 102-125.

tipuri de surse (de exemplu, istorie orală, documente de la CNSAS). Totuși, câteva idei pot fi tematizate și în contextul muncii noastre. Este cert faptul că partidul și-a fixat cadrul ideologic, și-a determinat financiar posibilitățile, a creat un întreg sistem de filtrare pentru controlul produsului teatral, teatrul a fost obligat să participe în multe evenimente de tip propagandistic, a fost folosit în „lupta împotriva fenomenelor mistico-religioase”. Este cert faptul că s-au jucat extrem de multe piese cu încărcătură ideologică directă sau indirectă, dar totuși în multe privințe teatrul putea să fie un teren alunecos pentru ideologie. Teatrul, comparativ cu alte domenii sau genuri artistice din epocă, avea mai multe oportunități de a dejuca cenzura (și în pofida comisiilor de vizionare, câteodată), pentru că textul era doar o parte a creației artistice, pentru că creația propriu-zisă se născuse și prin acțiuni sau interacțiuni pe scenă, prin intermediul actorilor, al regiei, al improvizației etc. S-au jucat foarte multe piese cu iz ideologic, dar și piese care au trecut prin filtrul cenzurii, piese la care mesajul universal era mai (sau la fel de) puternic ca ideologia.

Nu la fel de conturat cum am dori noi, dar chiar și din documentele oficiale ale epocii (un alt aspect va deveni evident când vom analiza documentele fostei Securități) apar diferite forme de atitudini față de ideologie. Cuvintele rostite, chiar și cele scrise, ne-au rămas în stenograme, note, referate etc. realizate de către instituțiile epocii. Dar și din acestea se poate observa câteodată devotamentul, sincronizarea cu regimul, forma maximă a colaborării. Totodată, se poate observa, în majoritatea cazurilor, fenomenul acomodării, al unui mimetism – la

fel cum, în natură, unele specii de animale sau plante se identifică cu alte specii pentru a se apăra, pentru a supraviețui. Dacă ne uităm mai atent la stenogramele organizațiilor de bază, putem citi cuvântări cu multe trimiteri la documentele și lozincile de partid, dar și cuvântări mai puțin ideologizate, axate strict pe probleme profesionale, unde factorul ideologic este doar bifat. În documentația privind proiectele de repertoriu, putem citi referate sau propuneri care reflectă clar mesajul și conținutul ideologic, dar și alte documente de acest gen în care contextul ideologic apare doar ca un pretext, ca un atribut obligatoriu. Un alt fenomen, al treilea, a cărui analiză ar fi benefică, poate să fie abordarea spectacolului propriu-zis, analiza celor întâmplate pe scenă, în care pot fi depistate chiar și forme de critică la adresa regimului, mesaje simbolice, limbaj dublu și elemente de rezistență culturală.

Așadar, considerăm că analiza documentelor arhiviste sau politice din perioada comunistă ne oferă doar o latură, în condițiile unui regim totalitar, deloc neglijabilă pentru analiza teatrului. Aceste documente ne pot oferi informații importante, dar în aceeași măsură trebuie privite și analizate în contextul în care au apărut, corelate cu alte izvoare.

I/
ORGANIZAȚIILE
DE BAZĂ

1/

**PROCES-VERBAL
AL ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ PCR,
TEATRUL DE STAT ORADEA**

Oradea, 16.11.1965

Încheiat azi, 16 noiembrie 1965, în adunarea generală a organizației de bază P.C.R.

Tov. Schițcu Grigore, secretarul biroul org. de bază, deschide adunarea generală, arătând scopul ședinței: darea de seamă și alegerea noului birou. Salută în mijlocul nostru pe tov. Moga, secretarul Comitetului orășenesc Oradea al P.C.R., și pe cei doi tovarăși noi veniți în organizația noastră, Ardeleanu Elisabeta și Tolnai Tiberiu. Propune apoi ca lucrările adunării să fie conduse de un prezidiu format din 5 tovarăși / propunerea este votată în unanimitate.

– Tov. Oros Căciun propune pe tov. Moga

– Tov. Uleu Octavian propune pe tov. Țugulea Eugen

– Tov. Nagy Alexandru propune pe tov. Bányai Éva

– Tov. Cseke Alexandru propune pe tov. Schițcu Grigore

– Tov. Grama Valeriu propune pe tov. Cseke Alexandru

Propunerile au fost votate în unanimitate. Tov. Moga este ales de prezidiu să conducă lucrările adunării. Tov. Moga arată că din totalul de 54 membri sunt prezenți 52, lipsă fiind tov. Mezei Anton și Alla Tanta, adunarea fiind statutară, își poate continua

lucrările. În continuare, tov. Moga propune să fie alese anumite organe de lucru.

Să fie ales un secretariat format din 3 tovarăși. Propunerea este votată în unanimitate de către adunare. La propunerea tov. Oros, este votat cu unanimitate de voturi tov. Uleu Octavian, la propunerea tov. Brișcan Eugenia este ales în unanimitate tov. Oros Octavian. Oros Octavian propune pe tov. Grama Valeriu; propunerea este votată în unanimitate.

În continuare, tov. Moga propune să fie aleasă o comisie formată din 3 tovarăși pentru a redacta planul de măsuri; propunerea este votată în unanimitate. Tov. Borșoș Barna propune pe tov. Gabor Iosif. Tov. Oros Crăciun propune pe tov. Peter Ion. Tov. Uleu Octavian propune pe tov. Szombati Gille Otto. Propunerile au fost votate cu unanimitate de voturi.

În continuare, tov. Moga propune următoarea ordine de zi:

1. Darea de seamă a biroului organizației de bază, urmată de discuții.

2. Alegerea noului birou al organizației de bază. Ordinea de zi este votată în unanimitate.

Se dă cuvântul tov. Schițeu Grigore pentru a expune darea de seamă. După expunerea dării de seamă, se dă cuvântul tov. Pater Ioan, președintele comisiei, pentru elaborarea planului de măsuri, pentru a expune planul de măsuri. Se trece la discuții pe marginea dării de seamă și a planului de măsuri. Tov. Moga face recomandări adunării generale asupra felului cum trebuie să se poarte discuțiile,

recomandă să se facă cât mai multe propuneri pentru îmbunătățirea muncii în viitor.

Se dă cuvântul tov. GRAMA VALERIU.

– Arată că ședințele organizației au cuprins problemele mai importante ale muncii noastre, slăbiciunea a constant în urmărirea insuficientă a sarcinilor tratate în ședință, în controlul îndeplinirii sarcinilor.

– Este de părere că în conducerea artistică a teatrului nostru lipsește o perspectivă clară pentru următorii ani, atât în ceea ce privește dezvoltarea profesională a colectivului artistic, cât și în educarea publicului nostru din Oradea.

– Propune ca să fie urmărită munca secretariatului literar pentru a deveni mai activă, în special în ceea ce privește preocuparea materialului dramatic din care se alege repertoriul. Să se găsească posibilitatea financiară ca secretarii literari să facă mai multe deplasări la București pentru procurarea pieselor noi / originale și traduceri/.

– Să fie continuate expunerile făcute de secretariatul literar asupra problemelor de artă și cultură actuale; să fie aduși pentru expuneri și oameni de cultură din București sau Cluj; de asemenea, cei mai reprezentativi oameni de cultură din Oradea.

– Să vizionăm spectacolele bune ale teatrelor apropiate geografic de noi, cât și ale turneelor venite din străinătate; vizionările să fie urmate de discuții.

– Să se organizeze schimburi de experiențe cu alte teatre.

– Să se facă periodic analiza muncii consiliului artistic.

- Să căutăm cât mai diverse mijloace pentru atragerea publicului. Să facem întruniri cu spectatorii, la care să discutăm cauzele slabei afluențe spre teatru.
- Învățământul politic trebuie planificat în așa fel ca să se poată respecta ziua hotărâtă. Predarea să fie făcută cât mai atractivă.

Se dă cuvântul tov. BELÉNYI FRANCISC.

- Arată felul în care s-au făcut abonamentele pentru stagiunea 1964/1965.
- E de părere că raportul nu a scos în evidență pe cei ce au contribuit în mod deosebit la realizarea abonamentelor.
- Deplasările ce se vor face să fie făcute cu multă chibzuință/ să se învețe din lipsurile precedente. Aceste deplasări să nu meargă în detrimentul teatrului, să fie redată numai fragmente care mobilizează pe muncitori să vină la teatru.

Urmează la cuvânt tov. SEGĂRCEANU MARCEL.

- Vorbește despre necesitatea îmbunătățirii atmosferei de creație în colectivul nostru; exemplifică pozitiv din stagiunea trecută cu *Horia*¹ și *Escu*², negativ cu *Vedere de pe pod*³.
- Referitor la includerea pieselor istorice: să se urmărească o evoluție și în direcția aceasta.
- Să se urmărească ferm ieșirea la timp a premierelor.

1. Mihail Davidoglu, *Horia*.

2. Tudor Mușatescu, ...*Escu*.

3. Arthur Miller, *Vedere de pe pod*.

– În ceea ce privește munca consiliului artistic: e de părere că s-a procedat cu ușurință introducându-se în repertoriu piesele *Dragoste, poveste nouă*⁴ și *O mișcare greșită*⁵.

– Este necesară ridicarea simțului de răspundere al membrilor consiliului artistic. Nu e de părere că e bine ca actorii care au jucat în piesă să participe la ședințele în care se discută și realizările lor profesionale.

– Despre cronicile apărute în ziarul local, să nu fie scrise de membrii consiliului artistic, dar alteori se întâmplă câte o cronică ca aceea pentru spectacolul cu *O mișcare greșită*; această cronică bagă pe nedrept în aceeași categorie calitatea piesei și a spectacolului. Or, spectacolul a fost, după părerea tov. Segărceanu, mult [de]asupra piesei. De asemenea, cronica cuprindea o terminologie nepotrivită, incorectă.

– Activitatea sindicală lăncezește, ea nu a fost destul de aspru criticată în darea de seamă.

– Cere o îmbunătățire a mijloacelor de popularizare.

Se dă apoi cuvântul tov. TÓTH ALEXANDRU.

– Cere să se urmărească sarcinile trasate în ședințele noastre.

– Consideră că darea de seamă a fost bine alcătuită, nu au fost citați tovarășii care au depus o muncă mai deosebită pentru abonamente; de asemenea, în

4. H. Nicolaide, I. Berg, *Dragoste, poveste nouă*, comedie cu muzică în două părți.

5. Virgil Stoenescu, *O mișcare greșită*.

darea de seamă nu a fost analizată suficient munca fiecărui membru al biroului.

Primește cuvântul tov. BORBATH MAGDA.

– Socotește că în alegerea repertoriului la secția maghiară consiliul artistic nu a dat dovadă de exigență ideologică, alegând piesele *Colomba*⁶ și *Dulcea pasăre a tinereții*⁷.

– Întărește ideea necesității repertoriului de perspectivă pentru a se ajunge ca repertoriul nostru să nu mai fie împărțit în două: piese mai ușoare, pentru majoritatea publicului, și piese mai profunde, pentru o parte mai mică a publicului. Să fie făcut un repertoriu care să contribuie la creșterea treptată a gustului publicului orădean.

– Popularizarea spectacolelor bune cu piese mai serioase o socotește deficitară.

– În legătură cu îndeplinirea planului: după cifrele citite crede că nu va putea fi îndeplinit planul anual; printre cauzele principale se numără nefolosirea din plin a spectacolelor bune, cum sunt: *Puntilla și sluga sa*, *Maty*⁸ și *Fizicienii*⁹. N-au fost făcute deplasări cu aceste spectacole.

– Socotește necesar să se facă deplasări ale regizorilor și actorilor pentru a vedea cele mai bune spectacole din țară.

– Viitorul birou să stimuleze mai mult critica.

6. Jean Anouilh, *Colombe*.

7. Tennessee Williams, *Az ifjúság édes madara*.

8. Bertolt Brecht, *Puntilla úr és szolgája Matti*.

9. Friedrich Dürrenmatt, *A fizikusok*.

Urmează la cuvânt tov. CIORTIN MOISE.

- Arată că corpul tehnic este restrâns față de necesitățile teatrului; totuși, muncește bine. Se întâmpină greutăți din cauza planificării, /sunt planificate multe activități în același timp/.
- Sunt nemulțumiri între muncitorii de scenă, întrucât premiile nu sunt date pe merit /șefii sectoarelor primesc mult mai mult decât ceilalți. Exemplu la lăcătușerie, mașiniști etc. Tov. Toma nu sprijină suficient pe muncitori, în repede [sic!], din această cauză oamenii sunt demobilizați.

Următorul la cuvânt tov. KELEMEN ȘTEFAN.

- Consideră că darea de seamă a fost bună, lipseau totuși probleme ca aceea a abonamentelor. Trebuia adusă situația planului din momentul de față, nu de la începutul trimestrului. Crede că planul nu se va putea realiza și îl consideră mult prea ridicat.
- Se pun în repertoriul nostru anumite piese cu care nu se poate face numărul de spectatori pe spectacol cerut de plan.
- Consideră că deplasările au fost destul de bine organizate, pe principiul rentabilității.
- Învățământul politic nu a fost îndeajuns urmărit de către biroul organizației de bază.
- Secretariatul literar are foarte multe greșeli și lipsuri, dar este foarte greu să ții pas[ul] cu vremea, trebuind în același timp să faci munci care nu revin secretariatului.

Se dă cuvântul tov. IONESCU MARCEL.

- La început a fost stângaci în meseria de organizator; nu cunoștea această muncă, fapt pentru care a fost și

sanționat pe linie de administrație. Recunoaște că a manifestat și anumite delăsări în muncă. În ultimul timp, a căutat să muncească mai bine și să găsească metode noi. Întâmpină greutăți din cauza repertoriului, întrucât spectatorii întreabă mereu dacă nu se mai joacă și alte piese. La unele piese lumea refuză să vină, întrucât sunt slabe.

– Arată din metodele sale de muncă.

Urmează la cuvânt tov. BORȘOȘ BARNA.

– Teatrul trebuie să se ocupe cu creșterea spectatorilor. Să începem cu cei de la grădiniță și școală, să-i atragem cu un repertoriu propriu destinat lor.

– Să reactivăm cercul de „Prietenii ai teatrului”, alegând în el pe spectatorii care iubesc cel mai mult teatrul.

– E bine că s-a prevăzut în proiectul de măsuri ca consfăturile să fie ținute lunar.

Primește apoi cuvântul tov. ULEU OCTAVIAN.

– Darea de seamă trebuia să fie mai critică și autocritică.

– Repertoriul pe stagiunea trecută a fost bun, s-au jucat unele spectacole de înaltă ținută artistică. Stagiunea 1965/66 nu s-a început bine din motive obiective, */Mihail Viteazul/* a fost păstrat pentru deschiderea festivității Teatrului românesc la Oradea. Avem, însă, premisele realizării unei stagiuni bune.

– Ședințele de producție nu s-au ținut cu regularitate; recunoaște lipsa sa în acest sens, ca responsabil cu producția din comitetul sindical.

– În legătură cu consiliile artistice: cei ce fac parte din ele au multe sarcini profesionale și nu pot citi

toate piesele. Acest lucru trebuie făcut de secretariatul literar și doar piesele găsite bune să fie puse în discuția consiliului artistic. Nu este de acord cu propunerea tov. Segărceanu ca la ședințele consiliului artistic să nu participe și actorii care sunt distribuiți în piesa respectivă.

– Presa locală trebuie să ne sprijine mai mult și nu să ne facă defăimări.

– Munca comitetului sindical nu a fost oglindită suficient.

Ia cuvântul tov. GABOR IOSIF.

– Cere să se facă analiza îndeplinirii sarcinilor individuale.

– În ceea ce privește analizele spectacolelor, crede că buba e în neprecizarea celui ce va ține referatul, regizorul, secretarul literar sau unul dintre actori. Fiecare crede că nu el e cel potrivit să o facă.

– În ceea ce privește greșelile făcute la deschiderea stagiunii, socotește că se datorează pierderii unor timpuri de muncă la sfârșitul stagiunii precedente.

– A doua premieră a secției maghiare va fi abia la mijlocul lunii decembrie /prima fiind acum 3-4 săptămâni [sic!].

– Planul de stat poate fi îndeplinit, după părerea dânsului, numai dacă se realizează spectacole cu distribuții paralele.

– O greutate mare este că noi avem personal tehnic pentru un teatru, când de fapt noi avem sarcinile a două teatre.

– Să oprim fluctuația cadrelor.

- Să fim sprijiniți pentru a primi apartamentul pe care să le [sic!] putem da actorilor de care avem nevoie și care ar veni la teatrul nostru dacă ar avea unde locui.
- Să facem deplasări pentru a vedea spectacolele bune din țară și turneele teatrelor din străinătate.
- Mașiniștii depun o muncă deosebit de conștientă, la fel, șoferii. Nu e suficient să ținem cursurile politice, trebuie să urmărim și eficiența lor, să continuăm discuțiile în particular, să introducem cele învățate în munca noastră profesională.

Se dă apoi cuvântul tov. LUCACI FLORIAN.

-Ar trebui să fie mai multă răspundere din partea fiecăruia la îndeplinirea sarcinilor, atât profesionale, cât și politice. Crede că trebuie înviorată viața grupelor sindicale, unde se poate [sic!] discuta toate problemele, atât de producție, cât și [...]. Crede că organizatorii de la secția română lucrează mai mult decât cei de la secția maghiară, dar nu vine publicul. Crede că la secția maghiară se îndeplinește planul, dar la secția română nu. Nu știe de ce nu se poate îndeplini planul general al teatrului.

Ia cuvântul tov. BÁNYAI ÉVA.

- Biroul nu și-a îndeplinit sarcina de a controla îndeplinirea planului.
- Trebuia dusă o muncă mai activă pentru stimularea personalului tehnic.
- Trebuie să fim mai atenți cu nivelul spectacolelor în deplasare, întrucât la centrele raionale există, la o parte a publicului, prejudecata că spectacolul

prezentat în deplasare nu are același nivel ca cel de la sediu.

- Să se organizeze matinee literare, cu care să meargă și în uzine.
- Să fie făcute spectacole peste plan.
- Să fie înlocuiți interpreții care au plecat în alt teatru, continuându-se spectacolele a căror distribuție este acum descompletată.
- Slaba frecvență a cursurilor politice se datorează în bună măsură neridicării conștiinței cursanților.
- Trebuie respectată disciplina de producție/ o repetiție a fost terminată mai devreme pentru a se putea viziona un meci de fotbal.

Ia apoi cuvântul tov. EUGEN ȚUGULEA.

- Consideră că repertoriul actualei stagiuni e bun /mai ales la secția română/, așa a fost considerat de Comitetul de stat pentru cultură și artă, s-au făcut doar două obiecții la repertoriul secției maghiare. E adevărat că alegerea repertoriului s-a făcut în salturi.
- Unii membri ai consiliului artistic – în special de la secția maghiară – judecă pripit, aceiași revenind asupra unei piese propuse chiar de ei.
- Nu consideră că prezența actorilor care joacă în spectacol ar dăuna sincerității criticii celorlalți.
- Se impune o analiză a muncii consiliului artistic.
- Critica locală de specialitate să nu ne cocoloșească, dar să fie constructivă.
- În ceea ce privește învățământul politic: atunci când s-a ținut, au frecventat foarte puțini, iar ceilalți n-au fost trași la răspundere de biroul organizației de bază.

- Consideră ca o latură negativă a biroului neanalizarea îndeplinirii, sarcinilor /chiar și învățământul politic, deși a fost analizat, aceasta s-a făcut insuficient, călduț.
- În ceea ce privește premiarea tehnicienilor de scenă: în trimestrul trecut s-a acordat mai mult sectorului croitorie și tâmplăriei, care au lucrat mai mult în această perioadă, iar tov. Hajdu i s-a dat mai mult pentru că a făcut numerele pentru garderobă.
- Planul a fost hotărât de forurile centrale ca pentru un oraș de 100 mii locuitori pentru fiecare secție. Crede că totuși planul va fi îndeplinit. /peste câteva zile iese premiera cu *Mihai Viteazul* și la două săptămâni după aceea spectacolul cu *Gaițele*¹⁰; pe lângă realizările de la sediu cu aceste două noi premiere, ele vor fi duse și în deplasări în orașele apropiate, ceea ce va contribui substanțial la îndeplinirea planului./
- Socotește că e vinovat în privința neținerii multor analize de producție. În ceea ce privește referatul, este clar că el trebuie ținut de regizorul spectacolului.

Ia apoi cuvântul tov. SZANTO ȘTEFAN.

- Biroul Comitetului regional al P.C.R. Crișana apreciază că, de la vechile alegeri și până în prezent, Teatrul de stat Oradea, în frunte cu comuniștii, s-a achitat de sarcini, a răspuns la chemările partidului. Și aceasta dovedește că organizația de bază de la Teatrul de stat Oradea este puternică. Biroul a muncit bine, repertoriul a fost bine alcătuit. Însă, față

10. Alexandru Kirîțescu, *Gaițele*.

de puterea artistică, politică, ideologică de care dispune Teatrul de stat Oradea, se poate face mai mult. – Actuala stagiune nu trebuia începută cu *O mișcare greșită* la secția română și *Tache, Ianke și Cadâr* la secția maghiară. Nu există o legătură puternică cu masele de spectatori. Chiar dacă vor fi critici puternice la adresa teatrului, chiar dacă se pot face aprecieri greșite de către cei cu nivel de cunoaștere mai puțin ridicat, mai bine când se vorbește despre teatru, decât atunci când e privit cu indiferență. Biroul organizației de bază nu și-a exercitat dreptul de control, mai cu seamă în ceea ce privește îndeplinirea și depășirea planului, a sarcinilor de producție.

Biroul și în general toate organizațiile de masă trebuie să dovedească mai multă exigență, atât critică, cât și autocritică. O seamă de actori bat pasul pe loc, nu au crescut profesional în ultimii ani și nu sunt la curent cu vremea, de aceea trebuie dată o mare atenție învățământului de partid și profesional.

După încheierea discuțiilor, se supune votului darea de seamă și activitatea biroului organizației de bază, precum și proiectul planului de măsuri. Se votează în unanimitate pentru aprobarea planului de măsuri, pentru considerarea ca satisfăcătoare [a] dării de seamă și [a] activității biroului.

La propunerea tov. Moga, adunarea votează în unanimitate ca biroul organizației de bază să fie format din 5 membri. Se alege o comisie pentru a face propuneri pentru noul [sic!]. Adunarea votează în unanimitate ca comisia să fie formată din 3

membri. La propunerea tov. Uleu, este ales tov. Nagy Alexandru. La propunerea tov. Porumb, este ales tov. Nagy Anton, iar la propunerea tov. Pater, este ales tov. Segărceanu Marcel. După o scurtă consfătuire, tov. Segărceanu Marcel, președintele comisiei de propuneri, citește lista cu propunerile pentru biroul organizației de bază. Sunt propuși următorii: Grama Valeriu, Bányai Eva, Mureșan Anton, Cseke Alexandru, Ciortin Moise.

Nefiind obiecțiuni asupra niciunuia dintre tovarășii propuși, ei sunt trecuți pe lista de candidat. Se alege comisia de numărarea voturilor, formată din 3 tovarăși. Sunt votați pentru a face parte din comisie tov. Lucaci Florian, Roth Francisc și Marcu Ioan.

În prima sa ședință, Biroul organizației de bază se constituie în felul următor: secretar, Grama Valeriu, locțiitorul secretarului, Cseke Alexandru, responsabil cu problemele organizatorice, Bányai Eva, responsabil cu problemele agitației și propagandei, Mureșan Anton, responsabil cu munca organizațiilor de masă, tov. Ciortin Moise.

Se dă cuvântul tov. Grama Valeriu, care mulțumește pentru încrederea arătată și ia angajamente/ în numele/ noului birou.

Se dă apoi cuvântul tovarășului Schițcu Grigore, care urează succes noului birou și promite tot sprijinul său.

Apoi, tov. Moga trage concluziile ședinței:
 – Arată necesitatea ridicării profesionale a fiecăruia. Biroul să stea de vorbă cu cei care nu-și ridică nivelul profesional, care nu-și îndeplinesc sarcinile.

- Să fie analizate în dezbaterile adunării generale sectoarele și tovarășii care manifestă serioase lipsuri. Să fie puse în discuția adunării generale asemenea probleme.
- Biroul organizației de bază să urmărească cum sunt duse la îndeplinire sarcinile.
- Biroul organizației de bază să găsească posibilitatea de a se ține regulat cercurile de învățământ politic. Să se discute cu cei care nu vin regulat la cursurile de învățământ politic. În tot cursul anului de învățământ, se vor discuta materialele Congresului, constituția și raportul asupra constituției.
- Să fie alese 5-7 teme mai interesante pentru organizația noastră de bază și ele să fie studiate. Estetica se poate face în alte forme de studiu. Să fie stabilită o anumită zi a lunii și ea să rămână, pe cât posibil, fixă.
- Noul birou să tragă învățămintele din cele analizate, discutate în ședințe și să ajute astfel la îndeplinirea planului de stat.

Redactat de:

Oros Crăciun

Uleu Octavian

Gramă Valeriu

Oradea, 20. XI. 1965

*Arhivele Naționale Române (în continuare ANR),
Direcția Județeană Bihor (în continuare DJBH), fond
Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 47/1965, ff.
132-144.*

2/ DARE DE SEAMĂ A BIROULUI ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ PCR, TEATRUL DE STAT ORADEA, PE PERIOADA NOIEMBRIE 1964- NOIEMBRIE 1965

Oradea, 16.11.1965

Anul acesta, adunarea noastră de prezentare a dării de seamă și de alegeri a noului birou are loc în condițiile uriașului entuziasm general, determinat de mărețul program de dezvoltare economică și culturală a patriei noastre – R.S. România –, de ridicare a nivelului de trai al poporului, elaborat de cel de al IX-lea Congres al P.C.R.¹¹ Expresia profundului democratism, în continuă dezvoltare din partidul nostru, eveniment important în viața comuniștilor, adunările de dare de seamă și alegeri, reprezintă un bun prilej de analiză a activității comuniștilor în timpul ce s-a scurs de la alegerile precedente până în prezent, de luarea celor mai potrivite măsuri, în vederea îndeplinirii sarcinilor ce ne revin din hotărârile celui de al IX-lea Congres al Partidului. În darea de seamă ce o vom prezenta, vom căuta să analizăm felul cum comuniștii din teatrul nostru, sub

11. Congresul al IX-lea a avut loc în 1965. La congres, partidul lansase o serie de noi principii politice și economice care marcau noua linie politico-ideologică asumată de către Nicolae Ceaușescu.

conducerea biroului organizației de bază, au muncit și activat de la alegerile trecute până în prezent.

Tovarăși,

Tribună de educare a maselor, teatrul nostru este chemat să exercite o influență profundă asupra conștiinței oamenilor, asupra formării lor în spiritul comunismului. Baza întregii activități a teatrului trebuie să [o] constituie un repertoriu de o înaltă valoare artistică și ideologică, un repertoriu legat puternic de actualitate. Întocmirea unui repertoriu de valoare este reflectarea efortului muncii colective, a consiliilor artistice, a secretariatului literar, a colectivului regizoral, cât și a întregului personal artistic. Comuniștii au tras învățăminte prețioase din indicațiile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură, învățăminte care au fost transpuse în viață, prin alegerea unui repertoriu mai valoros, punând-se un accent deosebit pe includerea în repertoriu a pieselor românești¹². Repertoriul stagiunii trecute, care se confundă cu perioada scursă de la ultimele alegeri de partid, s-a străduit să meargă pe linia promovării, în continuare, a repertoriului original la ambele secții și, ca urmare, prezența unor piese ca *Horia*, ... *Escu*, *Dragoste*, *poveste nouă*¹³,

12. Noua orientare a anilor '60 își pune amprenta și asupra repertoriului teatrelor. Așa cum s-a stabilit deja la congresul PMR, iar apoi solicitat accentuat de către Ceaușescu personal, dramaturgia contemporană, piesele românești, „originale”, trebuiau să înregistreze o prezență cât mai deasă pe scenele teatrelor din România. În această perioadă a crescut semnificativ numărul pieselor autohtone.

13. *Mihail Davidoglu, Horia*; Tudor Mușatescu, ... *Escu*; H. Nicolaide, I. Berg, *Dragoste, poveste nouă*.

la secția română, *Moarte a unui artist* și *Steaua fără nume* la secția maghiară, nu au fost întâmplătoare¹⁴. Poate mai puțin justificată este prezența comedioarei *Dragoste, poveste nouă*, care nu a avut rezultatul scontat, nici ca idee, nici ca nivel spectacular sau ca participare a publicului. Pieselor românești mai sus menționate li s-au adăugat alte piese valoroase, cum ar fi: *Vedere de pe pod*, *Volpone* (ne referim la piesă, nu la spectacol) la secția română¹⁵, *Fizicienii*, *Domnul Puntila și sluga sa Matty* sau chiar *Olympia* (cu rezerve asupra unui oarecare strat de praf)¹⁶ la secția maghiară și, în sfârșit, și-a făcut loc în repertoriul secției române un spectacol cu selecțiuni din opere, cerut, se pare, de public, dar nefrecventat pe măsura cerințelor și a speranțelor noastre.

De aici, de la acest repertoriu am pornit. El a oferit o bază de realizări interesante, materializate numai în parte, chiar dacă, din cele 14 premiere, numai *Volpone* a fost sub nivelul mediu al spectacolelor noastre. Ne-au lipsit însă spectacolele „mari”. Organizația de partid trebuie în viitor să militeze pentru mai multă îndrăzneală, promovarea cu mai mult curaj a pieselor „mari”, de prestigiu. Avem posibilitatea și trebuie să depunem tot efortul și pentru a le realiza.

Dintre spectacolele stagiunii trecute, considerăm cel mai bine realizate spectacolele: *Horia*, în

14. Mihail Sebastian, *Névtelen csillag*.

15. Arthur Miller, *Vedere de pe pod*; Ben Jonson, *Volpone*.

16. Molnár Ferenc, *Olympia*.

regia lui Ion Deloreanu, ...*Escu*, regia Dorel Ur-lățeanu și *Vedere de pe pod*, regia Valeriu Grama, la secția română, *Moartea unui artist* și *Fizicienii*, regia Szombati Gille Otto, *Domnul Puntila și sluga sa Matty*, regia Horvath Magda, la secția maghiară.

Pare mulțumitor numărul mic de spectacole slabe (ne referim la *Volpone*, unde atât regia, cât și interpreții nu s-au ridicat la nivelul dorit). Dar nu ne putem declara mulțumiți cu numărul mare de spectacole mediocre. Mediocritatea este dușmanul artei și, dacă dorim să fim numiți artiști, strădania noastră trebuie îndreptată spre realizarea premierelor pornind de la *Horia* sau *Fizicienii* în sus. De asemeni, comuniștii trebuie să vegheze și la ținuta artistică a spectacolelor noastre după premieră sau în deplasări. Mai avem cazuri de tendințe de degradare a spectacolelor după premieră (*Olympia* sau chiar unele spectacole cu *Steaua fără nume*). Aceasta trebuie să constituie preocuparea în viitor a tuturor comuniștilor: spectacole prezentate la un cât mai înalt nivel artistic. Poate mai puțin interesant este să analizăm fiecare spectacol în parte, să lăudăm pe cei cu realizări meritorii – lucru ce s-a dezbătut și la ședința de închidere a stagiunii – cât să mai trecem încă o dată peste lipsurile manifestate de noi toți în multe din spectacolele stagiunii trecute. Dăruirea tuturor factorilor la spectacole ca *Horia* sau *Fizicienii* și-a arătat roadele, iar indiferența rutinieră din altele (și nu are rost să le mai înșirăm încă o dată pe toate) s-a făcut vădită în celelalte, chiar dacă unii actori – mai interesați de importanța rolurilor – au dat tot ceea

ce puteau, alții (și aici se pare că există adevărata primedie de a ne complăce în mediocritate) și-au făcut numai o datorie formală de însușire a textului, a mișcării și a unor indicații ale regizorilor, uitând cu totul acasă că au o profesiune care nu se sfârșește odată cu părăsirea instituției, ci continuă – poate chiar mai mult – și după aceea.

Exemple pozitive de tovarăși care, deși au primit roluri mici, și le-au pregătit cu dăruire și conștiinciozitate. Putem cita, printre altele pe tovarășii Borsos Barna și Foldes Ladislau, după cum pentru unii remarca făcută în unul din răspunsurile anchetei ziarului *Crișana* privind frecventarea prea insistentă a cafenelelor cuprinde mult adevăr. Pe viitor, organizația de partid trebuie să-și spună mai ferm cuvântul și să ia atitudine mai hotărâtă, neadmițând abateri disciplinare, ca întârzieri de la repetiții, neînsușirea textelor, discuții și certuri neprincipiale pe scenă și în afara ei, în general, comuniștii sunt chemați să imprime mai multă seriozitate la repetiții, combătând cu tărie discuțiile neprincipiale.

Uităm mereu că aceste neajunsuri strică atmosfera de creație a unor repetiții, enervează pe actori și regizori și nu întotdeauna comuniștii au știut să ia poziția cea mai hotărâtă în aceste cazuri sau să-i mobilizeze pe ceilalți la o concentrare în repetiție. Noi am fost și ne declarăm mulțumiți de activitatea profesională și extraprofesională a unor comuniști, din care citam în mod deosebit pe tovarășii: Valeriu Grama, ca actor și regizor, Marcel Segărceanu, Gabor Iosif, Alla Tăutu, Dumitru Petroff, Eliza

Zissiade, Alexandru Nagy, Șolti Nicolae, Borbath Magda, Alexandru Cseke, Dalnoki Andrei, Banyai Eva, Beleny Francisc, Sombathi Gille Otto, a unor tovarăși din activul fără de partid Ion Deloreanu, Dorel Urlățeanu, Corneliu Zdrehuș (îndeosebi pentru activitate extrateatrală), Vitalyos Ildico sau UTC-iștii Ion Martin, Lazco Augustin, Biluska Annamaria (pentru intrarea în spectacolul ...*Escu* la secția română) și alți tovarăși, și credem că dacă toți ar munci ca ei, și rezultatele ar fi altele, deci mult mai bune.

Pe lângă spectacolele din repertoriu, mulți membri de partid și-au dat concursul la pregătirea spectacolului de amatori *Răsunet din Crișana* – în care s-a evidențiat contribuția tov. Nagy Alexandru și Grama Valeriu –, la spectacolul prezentat în cinstea Congresului partidului, la pregătirea spectacolului *Centenarul FAMILIEI*, a matineelor literare (ca de pildă *Vasile Alecsandri*), nenumărate contribuții la stația de radio-amplificare, instruirea formațiilor de amatori din oraș și regiune, contribuția la matinee literare, prezentate la băi, cluburi sau școli și alte acțiuni obștești la care, ori de câte ori am fost solicitați, le-am îndeplinit cu multă dăruire. Foarte mulți tovarăși au plecat pe teren, dând un sprijin permanent și substanțial pentru instruirea formațiilor de amatori din cuprinsul regiunii. Printre aceștia, cităm pe tovarășii: Segărceanu, Cseke Alexandru și Cseke Ilonka, Grama Valeriu, Octavian Uleu, Foldes Ladislau, Banyai Eva și UTC-iștii: Martin Ion, Laczco Augustin și Orban Carol.

Munca consiliului artistic, în linii mari, se poate numi satisfăcătoare. Contribuția multor comuniști din consiliile artistice, rodnică. Așa cităm, de pildă, contribuția în consiliul artistic a tovarășilor: Banyai Eva, Eugen Țugulea, Gabor Iosif, Borbath Magda, Grama Valeriu, Szombathi Gille Otto și alții, și mai puțin a tov. Schițcu Grigore, secretarul organizației de bază, care a venit foarte rar la ședințele de consiliu artistic. Din păcate, consiliul artistic s-a întrunit doar la vizionări și la discutarea repertoriului. În atenția comuniștilor din consiliul artistic vor trebui să stea probleme legate de stilul și profilul teatrului, elaborarea unui repertoriu de perspectivă, în lumina cerințelor nivelului actual, în lumina cerințelor pentru oamenii de artă și cultură, elaborate de cel de al IX-lea Congres al partidului. Trebuie procurate piese noi, interesante, piese ce trebuie discutate în ședințele lunare ale consiliilor artistice pentru întocmirea repertoriului de perspectivă.

În ceea ce privește munca secretariatului literar, putem afirma că acest sector condus de tov. Stelian Vasilescu și, în ultima vreme, de noua noastră secretară literară, U.T.C.-ista Ponta Stanca, și membrul de partid Kelemen Ștefan au obținut rezultate destul de însemnate în muncă.

La toate spectacolele, au pus la dispoziție documentația necesară, au făcut informări, caietele-program sunt interesante și cu conținut adecvat. Le-am recomanda mai multă exigență în „descoperirea” pieselor bune din dramaturgia originală, o preocupare mai mare pentru procurarea textelor, o mai atentă colaborare cu consiliile artistice.

Față de anul precedent, orchestra teatrului, unde subliniem activitatea tovarășilor Mureșan Anton, Abudenii Mihai și mai puțin a tov. Porumb Nicolae, a fost întrebuințată mai bine și cu rezultat. Atât pentru regizori, cât și pentru întregul colectiv al teatrului, cea mai bună ocazie de a învăța, de a trage învățăminte utile pentru remedierea lipsurilor în munca noastră profesional-artistică, sunt ședințele de analiza spectacolelor.

În stagiunea ce a trecut, față de cele 14 premiere, nu s-au ținut decât 2-3 ședințe de analiză. Este cea mai mare lipsă a noastră și noul birou ce va fi ales trebuie să ia imediat măsuri și să ceară membrilor de partid din conducerea teatrului, împreună cu cei din comitetul sindical – în atribuția cărora cade organizarea de ședințe de producție –, pentru ca după fiecare premieră să se țină ședințe de analiză, pe baza unui referat întocmit fie de regizor, fie de un membru al consiliului artistic. Prin aceste ședințe de analiză, putem îmbunătăți munca noastră, putem verifica dacă mai există rutina veche, șablonul sau sentimentalismul ieftin, în ceea ce privește stilul de joc al actorilor noștri, sau se pot discuta probleme legate de realizarea tehnică a spectacolelor.

Repertoriul actualei stagiuni se arată interesant, cu excepția piesei *O mișcare greșită*¹⁷. Din includerea ei în repertoriu, trebuie trase învățăminte de viitor pentru consiliul artistic: piesa românească, veche

17. Virgil Stoenescu, *O mișcare greșită*. Regia artistică, Ion Deloreanu. Scenografia, Tatiana Manolescu Uleu. Data premierei, 25 septembrie 1965.

sau nouă, trebuie să fie cea mai valoroasă producție a teatrului – sau cel puțin una dintre piesele ce pot stârni un interes artistic-social real, piesă ce poate da naștere unor spectacole de înaltă ținută. În rest, repertoriul ce ne stă în față îl considerăm bun, orientat bine, artistic și ideologic. Forțe artistice sunt. Dacă dragostea noastră față de profesiunea aleasă se va îmbina cu responsabilitatea ce trebuie să caracterizeze un comunist în toate acțiunile sale, suntem convinși că stagiunea 1965-1966 va aduce și spectacolele „mari” de care vorbeam.

Tovarăși, ca urmare a efortului comun al tuturor angajaților teatrului nostru/ – îndrumați de organizația de partid –, planul de spectacole și încasări a fost realizat după cum urmează: din cele 12 premiere planificate pe acest an, au fost realizate 10, deci 83,30%, reluări: 24 piese, realizat în proporție de 100%.

Încasări: planificat 1.320.000 lei, s-a realizat până în prezent 890.250 lei, deci 68% din plănuirile/ anual de spectacole planificat 461, realizat până în prezent 326, în proporție 70-72%; numărul spectatori 203.000, realizat până în prezent: 132.522, proporție de 65,28%. Diferențele de la sumele planificate sau numărul de spectatori urmează să fie îndeplinite în trim. IV.

În ceea ce privește munca de popularizare și organizare a spectacolelor, mai avem multe de făcut. Biroul ce va fi ales va trebui să dea un sprijin substanțial conducerii în această problemă. Nu ne declarăm mulțumiți cu activitatea ca organizator de

spectacole a tov. Ionescu Marcel. Criticat în nenumărate ședințe, chemat în fața biroului, tovarășul persistă însă cu multe lipsuri în activitatea sa profesională. Dar slaba frecvență a spectatorilor nu trebuie căutată numai în lipsurile mult discutatei probleme de organizare și popularizare.

Recomandăm mai multă atenție membrilor PCR din cadrul conducerii și asupra planificării premierelor. Nu de puține ori s-a întâmplat – și cel mai elocvent exemplu este ultima perioadă – când, de la deschiderea stagiunii până în prezent, la ambele secții, nu figurează decât o singură premieră, la secția română: *O mișcare greșită*, iar la secția maghiară: *Tache, Ianke și Cadâr*, urmând ca la secția maghiară să se dea o nouă premieră abia în a doua jumătate a lui decembrie.

S-au întâmplat cazuri când organizatorii, mergând să popularizeze un spectacol, au primit replica „dar de câte ori vreți să mai vedem acest spectacol?”. În ceea ce privește deplasările în regiune, în ultima vreme, planificarea lor se face mai rațional. Se va depune tot efortul pentru îndeplinirea planului pe ultimul trimestru. Pentru mărirea numărului de spectatori, a început o acțiune de abonamente și cerințele de raion. Un efort deosebit, în desele și grelele deplasări, au depus șoferii noștri: tov. Lucaci și Rada, pe care îi evidențiem pentru munca depusă.

Tovarăși, sarcini importante au revenit biroului organizației de bază în ceea ce privește organizarea vieții interne de partid. Față de anii trecuți, avem multe realizări: membrii organizației noastre de bază

s-au maturizat politicește, conștiința lor partinică a crescut. La fel și răspunderea lor politică. Aceasta se reflectă prin faptul că, la adunările noastre de partid, numărul celor care se înscriu la cuvânt a crescut, foarte mulți tovarăși dovedind în discuții, în adunări generale, competență, combativitate, maturitate politică. Nivelul înalt la care s-au dezbătut proiectul de directive al celui de al IX-lea Congres PCR, de pildă, sau proiectul de statut al PCR, felul just cum tovarășii au ridicat unele probleme au [sic!] dovedit că ei au studiat și însușit temeinic conținutul documentelor respective. Lucrările Congresului al IX-lea au fost viu discutate de către comuniștii noștri. Cele mai importante articole din presă au fost afișate la *Gazeta secretariatului literar*, fiind citite și comentate de către toți salariații. Un mare număr de comuniști au urmărit desfășurarea lucrărilor congresului, la televizor.

Atitudinea partinică, hotărâtă, a multor comuniști s-a făcut simțită și cu ocazia discutării unor abateri disciplinare, cum au fost, de pildă, pierderea carnetului de membru al tov. Szombathi Gille Otto, care a primit „vot de blam”, și discutarea sancțiunii „vot de blam cu avertisment” a tov. Meșter Pavel, care a plecat din instituția noastră fără să ceară talon de mutare, neglijând și plata cotizației de partid peste un an de zile. Viu discutate au fost și alte probleme ce s-au discutat în organizația de bază, ca de pildă analiza muncii artistice la secția maghiară, ședință ce s-a ținut la un nivel destul de ridicat, cu tot referatul puțin cam dulceag prezentat de tov. Szabo Iosif. Mai slab ni s-a părut referatul cu privire la analiza

învățământului politic, referat ce, cu toate scăderile lui, putea constitui totuși o bază de discuții la un nivel mai corespunzător intențiilor noastre de a îmbunătăți desfășurarea învățământului politic.

O participare activă la ședințe, ridicând cuvântul în mod partinic și principial, au avut printre alții în mod deosebit tovarășii: Blejan Vasile, Uleu Octavian, Gabor Iosif, Grama Valeriu, Szombathi Gille Otto, Țugulea Eugen, precum și Horvath Magda, Riesz Iosif, Toth Alex., Marcel Segărceanu, Oros Crăciun, Bardi Terezia, Petroff Dumitru.

Ședințele lunare ale organizației de bază au avut și unele scăderi. Așa, de pildă, nu întotdeauna au participat toți comuniștii, din cauza unor deplasări în raion sau regiune, programate în ultima clipă. Pe viitor, recomandăm noului birou să fie mai exigent în programarea ședințelor lunare.

O mai mare exigență recomandăm, de asemeni, în alegerea ordinii de zi a adunărilor. Multe ședințe s-au ținut cu o ordine de zi neinteresantă și unilaterală. Ar fi fost necesar în adunările generale să se analizeze în mod amănunțit felul care sunt duse la îndeplinire unele hotărâri sau sarcini individuale. Așa, de exemplu, doar într-o singură ședință s-a atras atenția tovarășilor care răspund de vizite în fabrici și uzine să programeze aceste ieșiri și să întocmească programele respective, într-o altă ședință, tovarășii Cseke, Dalnoki și Pater, care au răspuns de această sarcină, au fost criticați că nu și-o îndeplinesc, ca apoi nimeni să nu mai controleze cum și-au îndeplinit tovarășii sarcina respectivă.

În general, în controlul felului cum se duc la îndeplinire sarcinile, biroul organizației de bază rămâne tributar. Cel mai tipic exemplu este inițiativa laudabilă a inițierii unui colocviu regizoral, inițiativă care n-a prins viața tocmai datorită inconsecvenței noastre. Este perfect adevărat că toți comuniștii au avut sarcini individuale, că membri biroului pentru un control și sprijin mai substanțial au răspuns direct de câte un sector de muncă din teatru, că foarte mulți tovarăși au fost chemați individual la birou, stându-se de vorbă cu ei în vederea îmbunătățirii muncii politice și profesionale în sectorul respectiv – dar aceasta nu scuză vina biroului de a nu analiza temeinic în adunări felul cum sarcinile sunt duse la îndeplinire.

Așa după cum am mai arătat, membrii biroului au răspuns de activitatea comuniștilor pe sectoare de muncă: tov. Schițcu a răspuns de secția română și comitetul UTC, tov. Banyai Eva de secția maghiară, tov. Cseke de ateliere și birouri administrative, tov. Mureșan de orchestră, tov. Ciortin de personalul tehnic de scenă și personal[ul] de sală. De felul cum comuniștii au înțeles să-și îndeplinească sarcinile a depins îmbunătățirea muncii în multe sectoare de activitate. Așa, de pildă, munca în sectorul electric s-a îmbunătățit. În sectorul electric, de care au răspuns tov. Blejan, ajutat de tov. Kiss Elena și Kozak – care au depus personal o muncă meritorie –, față de anul precedent s-au manifestat mai puține cazuri de indisciplină, certuri personale, întârzieri. Nivelul de pregătire profesională al tovarășilor electricieni

s-a îmbunătățit. Rezultate frumoase în muncă au obținut și tov. Nagy Alex., ajutat de membrii din activul fără de partid, Costea Hariton. La atelierul de tâmplărie, datorită muncii de lămurire depusă de acești tovarăși, muncitorii tâmplari [și-au îmbunătățit] în mod apreciabil pregătirea lor profesională. În ultimele 6 luni nu s-a semnalat nicio abatere disciplinară, fapt care a dus la realizarea în proporție de 100% a sarcinilor. Timpul de munca a fost întrebunțat rațional. S-a reușit să se reducă timpul de execuție a unei piese mijlocii în cca. 8-10 zile. Rezultate mai slabe s-au obținut la atelierul de pictură, unde în ultima vreme s-a semnalat o oarecare delăsare în muncă. O muncă laudabilă au depus și tovarășii de la atelierul de croitorie, tov. Mezei Anton și Briscan Eugenia. Au reușit să imprime în acest atelier un spirit sănătos de muncă. S-au obținut rezultate bune din punct de vedere profesional. Rezultate mai slabe au obținut tovarășii în ridicarea nivelului politic al muncitorilor din sectorul respectiv.

Din cauza unei planificări nejudicioase a muncii, tovarășii nu prea au participat la învățământul politic, motivând munca prea aglomerată. Perfect adevărat. Dar, cu mai multă consecvență din partea BOB, o planificare mai bună a muncii s-ar fi găsit. Va trebui pe viitor să se planifice mai bine lucrul la acest atelier. Un prim pas: predarea la timp a schițelor de costume. Munca mai bine planificată va aduce după sine și rezultate mai bune calitative.

Rezultate frumoase au obținut și tov. Olah Gh. Multe rezultate bune în muncă s-au obținut

și la sectorul mașiniști de scenă, tov. Ciortin, Riesz, Meglea, având sarcina de a-i mobiliza în muncă pe mașiniști și de a veghea la întărirea disciplinei în acest sector. Cu tot programul foarte încărcat, muncitorii de scenă au făcut față cu cinste sălilor teatrale și extrateatrale. Evidențiem în mod deosebit felul conștiincios cu care s-au achitat de sarcini, îndeosebi în condiții grele de muncă, ca acelea cu ocazia deplasărilor cu *Horia, Luceafărul, Vizita, Târgul de fete*, deși, în multe cazuri, nici măcar transportul decorurilor nu s-a făcut în condiții optime. Fluctuația de muncitori (mai bine de jumătate dintre mașiniști sunt noi) ar trebui să dea de gândit conducerii. Munca de scenă cere o pregătire, o cunoaștere a acestui fel de muncă, și numai cu 8-10 tovarăși mai vechi nu se poate face treabă calitativă. Când ceilalți abia apucă să învețe ceva din meșteșugul muncii scenice dintr-un motiv sau altul, pleacă din instituția noastră, necesitând alte angajări. Din constatările noastre și acele semnalate de membrii de partid, recomandăm conducerii o planificare mai judicioasă a spectacolelor, care să țină seama că mașiniștii au nevoie de un timp oarecare pentru montarea decorurilor și transportul lor. De sectorul administrativ au răspuns tovarășii Marcu și Oros. Prin venirea tov. Marcu la instituția noastră, munca în sectorul administrativ s-a îmbunătățit. S-au achitat bine de sarcinile lor și tov. Gyori și Pap din cadrul personalului de sală. Deservirea spectatorilor se face mai bine, discuțiile și certurile neprincipiale ale muncitorilor din acest sector – datorită muncii politice duse de acești tovarăși – au dispărut aproape

cu totul. Evidențiem de asemeni munca plină de abnegație a tov. Vincze Ioif de la atelierul de perucherie.

O slabă preocupare a avut biroul organizației de bază și cu atragerea membrilor din activul fără de partid, ce numără 24 de tovarăși în munca noastră de partid. În acest an, am avut cea mai mare fluctuație în rândul membrilor de partid din organizația noastră de bază. Au plecat tov. Varga Zoltan și Meșter Pavel, prin plecarea cărora am făcut puțină economie de spațiu la capitolul abateri disciplinare. În prezenta dare de seamă, tov. Boros Etelca, scoasă din evidență pentru plecare în altă țară, tov. Stelian Vasilescu, Liviu Mărtinuș, Coșa Gh., Szabo Iosif, care s-au transferat la alte instituții. Au venit în schimb alți tovarăși, Marcu I., Toth Zoltan și doi tovarăși, Tonai Tiberiu și Ardeleanu Elisabeta, care astăzi participă pentru prima dată la adunarea noastră generală. Abateri disciplinare, în afară de cazurile pomenite mai sus, acelea ale tov. Szombathi și Meșter, nu am avut.

O preocupare mai mare pe viitor a noului birou va fi primirea de noi membri, în special din rândul UTC-iștilor. În acest an, au fost primiți în rândul membrilor de partid un număr de 5 tovarăși. În prezent, organizația noastră de bază numără 54 [de] membri. În vederea schimbării carnetelor de partid, s-au luat din timp măsuri: caietul de evidență a fost confruntat la comitetul orășenesc, toți tovarășii și-au făcut fotografiile pentru noul carnet.

Îndrumat îndeaproape de biroul organizației de bază, Comitetul UTC a depus o muncă destul de

frumoasă. În adunările UTC-iștilor, s-au dezbătut probleme interesante de producție sau viața internă de organizație. S-au ținut referate cu teme educativ-ideologice. UTC-iștii au menținut o strânsă legătură cu tinerii din școli, uzine sau instituții. Tov. Bala și Paloti s-au achitat bine de sarcina de a ajuta în muncă comitetul UTC. În atenția biroului ce va fi ales, va trebui să stea în mod deosebit organizarea studioului tineretului.

Mai puțin mulțumiți ne declarăm de activitatea comuniștilor din cadrul comitetului sindical. Dacă tov. Toth Alex sau M. Segărceanu au depus o activitate mai bună, ceilalți tovarăși, în frunte cu Gabor I., președintele comitetului, nu au depus maximum de efort pentru organizarea ședințelor pe grupe – în care să se discute probleme de producție – sau ședințe de analiză a spectacolelor. Pe viitor, biroul organizației de bază va trebui să sprijine mai mult activitatea sindicală din instituția noastră. Ne lăsăm prea ușor impresionat [sic!] de justificarea tov. din comitet că munca aglomerată nu permite un timp acestor ședințe. Ar fi fost necesar ca munca tov. din com. sind. să mai fie analizată [...] marea generală [sic!].

Tovarăși, organizațiile de bază din instituțiile de artă – spune statutul PCR – trebuie să militeze pentru a continua ridicarea nivelului de pregătire politico-ideologică al oamenilor de artă și cultură. Dacă, individual, membrii de partid, și în general toți salariații instituției noastre – în special pers. artistic –, au dovedit preocupare și interes, fiind la curent cu toate evenimentele interne și externe,

citind, studiind și comentând în grupuri materialele apărute în presa centrală sau de specialitate, nu același lucru putem spune despre modul organizat de funcționare a cercurilor de învățământ politic. Bir. org. de bază nu a știut să folosească cele mai bune și eficiente metode pentru buna desfășurare a învățământului politic. Desigur, specificul muncii noastre, acela de muncă nenormată, neavând un program fix, faptul că tov. cursanți făceau parte din mai multe sectoare de activitate, îngreunând astfel programarea și frecvența la cursuri, programul foarte încărcat de repetiții, spectacole și deplasări constituie în parte o serie de greutăți, dar acest lucru nu scuză cu nimic delăsarea și inconsecvența noastră, în căutarea celor mai bune metode de a îmbunătăți desfășurarea învățământului politic. S-au făcut de către membrii de partid o serie de propuneri bune. Una dintre acestea, și anume rezervarea unei după amiezi – bilunar – pentru învățământ politic și cercurile profesionale, practic nu s-a putut respecta. Or, trebuia să se facă o deplasare, ori nu ieșea o premieră la timp necesitând repetiții, ori muncitorii de la ateliere trebuind să [...], a atras după sine nerespectarea acestei propuneri. Nici tovarășii nu au primit sarcini concrete pentru buna desfășurare a învățământului, s-au achitat întotdeauna conștiincios de sarcinile lor.

Am arătat toate aceste lucruri de la început, tocmai pentru ca această stare de lucruri să fie remediată. Ridicarea nivelului politic este o obligație statutară a fiecărui membru de partid, este o necesitate pentru fiecare artist și, dacă s-au obținut unele rezultate pozitive

în direcția învățământului ideologic, trebuie să luptăm cu hotărâre pentru ca el să se desfășoare la nivelul cerințelor. În anul de învățământ 1964-1965, am avut încadrați în forme de învățământ 145 tov., din care 36 la estetică, 28 la bazele marxism-leninismului, 35 la cursul seral anul II și 45 la ciclul de conferințe. Membrii de partid și uteciștii, cu excepția celor care au urmat liceul seral, au fost încadrați toți într-una din aceste forme. Pentru cursul de estetică s-au împărțit o serie de lecții pentru a fi predate tov. cu o pregătire mai bună în acest domeniu, ca tov. Țugulea, Vasilescu, Kelemen, Borbath Magda, Szombathi Gille Otto și Oct. Uleu, pe care îi evidențiem pentru felul cum s-a pregătit pentru lecții și numărul [...] pregătite. 2 sau 3 lecții mai importante au fost predate de W. Singer, de la Cabinetul de partid. Lecțiile de estetică au fost [...] în general de munca noastră practică de scenă, contribuind la ridicarea membrilor personalului artistic, în spirit marxist-leninist, transpunerea în practică a celor învățate. Lecții ca: Estetica și practica, Funcțiile artei, Conținutul și forma în artă, Frumosul în artă, Tragicul și comicul au contribuit la cunoașterea și însușirea acestor probleme de pe poziția marxist-leninistă. La bazele marxism-leninismului, de asemenea, au fost încadrați o bună parte din personalul artistic, membri de partid din alte sectoare de activitate, a fost numit ca propagandist tov. Grama Valeriu. S-a achitat în mod conștiincios de sarcina sa, a venit întotdeauna bine pregătit la lecții și seminar, căutând să exprime materialul într-o formă cât mai interesantă și atractivă. Frecvența la acest curs a fost foarte slabă. Poate și

din cauza componenței cursanților, majoritatea membrilor de partid fiind încadrați la cursul de Estetică. Evidențiem, atât la cursul de estetică, cât și la Bazele marxism-leninismului, conștiinciozitatea și interesul unor tovarăși ca: M. Segărceanu, Paloczi, Petroff, Foldes, Dalnoki Andrei și Dalnoki Ileana, Banyai E., Toth A., Alla Tăut, Șolti N., Balanic, Pater I., Abudeni M., Ciortin M., V. Blejan, Cseke I., Riesz I. și alții.

Paralel cu lecțiile predate, pentru toți salariații teatrului s-au ținut o serie de expuneri ca: Învățătura marxism-leninistă, Despre patriotismul socialist, Importanța insurecției armatei din august 1944. Directivele celui de al IX-lea Congres al Partidului au fost viu discutate, cu o participare vie la discuții. În acest an, vom studia la început pentru toate cercurile documentele Congresului al IX-lea PCR, urmând ca apoi să se continue cu lecțiile de estetică (pt. personalul artistic). S-au și fixat 7 teme. Restul angajaților sunt încadrați la ciclul de conferințe, unde de asemenea li s-a fixat tematica.

Prima lecție s-a și predat. Tov. prim secretar al Comitetului oraș. PCR ne-a dat indicații prețioase de felul cum trebuie studiate documentele. Biroul ce va fi ales va trebui să țină seamă de aceste indicații și să depună tot efortul pentru lichidarea lipsurilor manifestate în acest an de învățământ. Dar și membrii de partid sunt chemați să acorde maximum de atenție și preocupare pentru ridicarea nivelului lor ideologic. Revenim la vechea propunere, aceea ca în planul de muncă al teatrului să se includă și învățământul politic și să se respecte cu strictețe această planificare.

În ceea ce privește învățământul profesional, și aici avem încă multe de făcut. Biroul organiz. bază, împreună cu comitetul sindical, vor trebui să dea mai mare atenție ridicării profesionale a angajaților. Atât pentru personalul tehnic – unde sunt necesare și câteva lecții practice –, cât și pentru personalul artistic, trebuie inițiate cercuri profesionale, unde să se discute probleme de desfășurare a măiestriei actori-cești, spectacolele valoroase ale altor teatre, probleme de etică actoricească. În anul acesta, am avut câteva lecții interesante. Secretarii noștri literari au obținut câteva referate legate de unele aspecte ale dramaturgiei moderne, ale dramaturgiei occidentale, precum și prezentarea câtorva personalități din dramaturgia clasică și modernă.

Tovarăși, discuțiile care vor urma în urma citirii prezentei dări de seamă trebuie să scoată în evidență realizările noastre, precum și lipsurile – în mod critic și autocritic, pentru a îmbunătăți activitatea noastră, atât pe linie profesională, cât și politică.

ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 47/1965, ff. 146-159.

3/ PROCES-VERBAL AL ADUNĂRII GENERALE A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ A TEATRULUI DE STAT ORADEA

Oradea, 31.10. 1966

Încheiat azi, 31 octombrie 1966, în adunarea generală a organizației de bază a Teatrului de stat Oradea.

Tov. Grama Valeriu, secretarul Organizației de bază, arată scopul adunării: analiza activității biroului organizației de bază de la alegeri și până în prezent.

Pentru o bună desfășurare a adunării, propune alegerea unui prezidiu format din cinci tovarăși. Supusă la vot, propunerea a fost aprobată în unanimitate.

Tov. Mureșan Anton propune ca în prezidiu să fie aleși tovarășii: Moga Gheorghe, secretarul Comitetului orășenesc de partid, Eugen Țugulea, directorul teatrului, Valeriu Grama, secretarul B.O.B., H. Borbath Magda, regizor artistic și Cseke Alexandru, actor.

Propunerea este supusă la vot și aprobată în unanimitate. Prezidiul ales ia loc la masă. Tov. Moga anunță că adunarea este statutară, deoarece din 56 membri de partid sunt prezenți 51, lipsesc motivați 3 și nemotivați 2 membri de partid. Declară adunarea deschisă.

Pentru o bună desfășurare a lucrărilor, trebuie alese câteva comisii.

Tov. Moga propune ca în secretariat să facă parte 3 tovarăși. Propunerea este aprobată în unanimitate. Tov. Moga cere propuneri pentru alcătuirea secretariatului.

Tov. Oros Crăciun propune ca din secretariat să facă parte următorii tovarăși: Marcel Segărceanu, Gabor Ecaterina și Kelemen St. Propunerea este aprobată în unanimitate.

Tov. Moga propune ca comisia de redactarea propunerilor pentru planul de măsuri să fie formată din 3 membri de partid. Propunerea este aprobată în unanimitate. Tov. Moga cere propuneri.

Tov. Batho Ida propune ca în comisia de redactarea propunerilor pentru planul de măsuri să facă parte următorii tovarăși: Toth Alexandru, Grigore Schițcu și Nagy Alexandru. Supusă la vot, propunerea a fost aprobată în unanimitate.

Secretariatul și comisia pentru redactarea propunerilor pentru proiectul planului de măsuri iau loc la mesele rezervate.

Tov. Moga anunță ordinea de zi a adunării:

1. Prezentarea dării de seamă a biroului organizației de bază, care analizează activitatea biroului de la alegeri până în prezent.
2. Alegerea noului birou și a delegaților pentru Conferința orașenească de partid.
3. Tov. Moga dă cuvântul tov. Valeriu Grama, secretarul organizației de bază, care prezintă darea de seamă a biroului organizației de bază. În continuare, se prezintă proiectul planului de măsuri de către Grigore Schițcu, pentru a putea discuta atât pe marginea dării de seamă, cât și a proiectului.

Tov. Moga recomandă ca tov. care iau cuvântul să se ocupe cu analiza muncii biroului, a organizației de bază a teatrului și să facă propuneri concis și concret, fără introduceri teoretice.

Tovarășii membri de partid se înscriu la cuvânt. La propunerea tov. Moga, S se încheie lista. Sunt înscriși următorii:

GÁBOR IOSIF: Precizează calitatea bună a raportului. Biroul nu a îndeplinit urmărirea îndeplinirii [sic!] sarcinilor individuale. Controlul biroului să fie mai sever asupra întregii activități a teatrului. Problemele adunărilor generale au fost satisfăcătoare, dar problemele de producție să fie discutate și analizate mai pe larg. Lipsurile sesizate la repertoriu pot fi reparate printr-un control mai atent la secretariatele literare. Propunerea începerii întocmirii repertoriului următor cât mai din timp este de salutat. Pentru repertoriul de perspectivă, trebuie să ținem seamă de alcătuirea colectivului celor două secții. Îmbunătățirea disciplinei [...] și în raport mai poate fi continuată. Atitudinea față de muncă trebuie să stea în centrul atenției. Biroul a muncit bine, noul birou să meargă pe linia începută de vechiul birou. Planul de măsuri îndeplinit va ridica instituția noastră pe o treaptă superioară.

ULEU OCTAVIAN: Raportul e bine întocmit, insistă asupra problemei disciplinei de partid: întârzierile la ședințe, probleme legate de ridicarea nivelului ideologico-politic. Acest nivel lasă mult de dorit.

Consideră că actorii noștri citesc puțin. Propune să fie introdus în planul de măsuri analiza problemei cum se ocupă tov. membri de partid de ridicarea nivelului lor cultural și ideologic. Cum însușesc membrii de partid unele probleme ideologice sau politice curente? Inadmisibil ca 10-12 tov. să lipsească de la ședințele de partid. Tov. Grama n-a fost ajutat în destulă măsură în munca lui de ceilalți membri ai biroului. Au muncit sectar. Consideră că tov. Bányai trebuie înlocuită, deoarece, pe motive bine întemeiate, nici până în prezent n-a putut depune o activitate cum a lucrat mai înainte. Propune introducerea în planul de măsuri analiza problemei: ce fac membrii de partid pentru ridicarea măiestriei lor profesionale și în special cum sunt întrebuințați pentru realizarea repertoriului, în procesul de producție al teatrului nostru.

TOTH ALEXANDRU: Ani de zile vorbim de economie. În ultimii ani, problema s-a îmbunătățit, dar totuși mai sunt lipsuri. Cu colaboratorii externi trebuie să avem mai multă grijă, deoarece se fac risipe de materiale. Propune ca la realizarea fiecărei piese să fie delegat un membru din birou care să se ocupe cu problemele economice. Sunt lipsuri în mersul muncii, care devin [sic!] și din partea conducerii, dar și din partea noastră. Membrii de partid trebuie să fie modele. Trebuie ca biroul să se ocupe cât mai mult cu oamenii și mai ales cu comuniștii. Propune noului birou să tragă la răspundere pe membrii de partid care nu-și duc sarcinile la bun sfârșit.

Membrii de partid trebuie să fie în frunte și în discuții în cabină, și în fumoar. În comitetul sindical, membrii de partid trebuie să muncească cu mai mult elan. Tov. Busceanu Marin, care nu este membru de partid, inspectează cu mai mult elan majoritatea membrilor de partid care fac parte din comitetul sindical. N-avem deloc fond pentru procurarea cărților noi. Nu-i adevărat că actorii nu citesc, cel puțin la secția maghiară foarte mulți artiști au bibliotecă proprie.

ION PATER: Felicită raportul, care e bine întocmit. Atelierul de lăcătușerie, contrar celor remarcate de raport, lucrează bine, depășind uneori greutăți remarcabile.

NAGY ALEXANDRU: La lăcătușerie sunt multe probleme. Biroul trebuia să se ocupe mai mult cu acest atelier, unde nu e niciun membru de partid. Trebuie să se ocupe mai mult cu tov. Csáki Emeric, care e un element cinstit și ar putea să devină un membru de partid bun.

MARCEL SEGĂRCEANU: Crede că consiliul artistic unic ar crește prin mărirea numărului de actori de la fiecare secție. Recomandă prezența directorului teatrului la repetiții cât mai des. În legătură cu ședințele de producție, crede că reușita de până acum se datorează unor probleme organizatorice și de tact. Precizările făcute de referatul tov. D. Urlăteanu la ultima ședință au fost nepotrivite și inutile.

Propune ca referatul să fie o bază de discuție și să nu fie considerat referatul direcției sau al comitetului artistic. Să se programeze ședințele de producție mai târziu, când deja se poate stabili dacă spectacolul s-a îmbunătățit pe parcurs sau a scăzut. Dezvoltarea profesională a actorilor prin intermediul studiului experimental, care deocamdată nu este dirijat pe drumul bun. Propune ca repertorial studioului să fie format din piese întregi sau din piese dintr-un act care să ajute la dezvoltarea profesională. Corectarea defectelor, cultivarea calităților, lărgirea defectelor de interpretare, schimbarea genului. Avangardele să fie organizate și controlate, dacă au venit sau nu responsabili culturali invitați. Sarcinile membrilor biroului să fie specializate și mărginite asupra unor probleme artistice sau tehnice.

ION MARCU: Atrage atenția la necesitatea economiei. La noi, materialul lemnos e un material cheie. Am putea face mai multă economie la materialul lemnos. Atrage atenția regizorilor și pictorilor scenografi să nu se mai facă risipă de materiale. Să se organizeze cât mai just munca. Să se facă din timp reparații pentru autobuze. Să nu se mai risipească materialele foto: să nu se facă mai multe poze decât cele necesare. Trebuie să reducem cheltuielile de montare la piese. Să se folosească existentul la montări /decoruri, costume etc./, disciplina financiară trebuie respectată. Angajamente poate să facă numai direcțiunea teatrului. Tov. Gille a luat legătură directă cu tov. Maksay de la Opera din Cluj, care a cerut mai mult pentru pantomima piesei *Vânătoarea*

*soarelui*¹⁸ decât cele prevăzute în normele în vigoare. Să contribuim cu toții pentru realizarea unei economii generale. Respectarea disciplinei financiare și de plan trebuie să fie o preocupare pentru toți factorii competenți din teatru. În problema economiilor, și HCM 1865/1958 trasează sarcini pentru reducerea cheltuielilor de montare.

EUGEN ȚUGULEA: Activitatea biroului organizației de bază a înregistrat o creștere datorită și biroului și a organizației întregi. Consiliului artistic, care a ales un repertoriu mai dificil, dar totodată mai bun decât în celelalte stagiuni, i se recomandă ca să țină seamă de greutatea spectacolelor și să nu propună unele piese în șir care ridică greutăți foarte mari de realizare. Se manifestă unele tendințe de indiferență față de spectacole, în special din partea unor actori care au avut roluri mici în spectacolul cu *Vânătoarea soarelui*. E bună propunerea în legătură cu alegerea repertoriului de perspectivă. În acest sens, direcția și-a început activitatea. Problema fluctuației cadrelor este însă un element dăunător realizării acestui scop. Se cere o serioasă concentrare a consiliului artistic în scopul stabilirii repertoriului de perspectivă. În ceea ce privește ședințele de producție, direcția se poate critica pentru unele aspecte în organizarea acestora. Totuși, materialul expus în ședințele de producție trebuie să coincidă cu punctul de vedere al consiliului artistic. Nu este

18. Peter Shaffer, *Vânătoarea regală a soarelui*.

necesar ca ședințele de producție să se facă târziu, pentru că e inutil să constați unele greșeli cu câteva săptămâni în urma realizării spectacolului. Participarea la discuții în mai multe cazuri este slabă și chiar neprincipială, fie sub forma abținerii, fie sub forma aprecierilor bune exagerate. De asemenea, aspectul primirii criticilor lasă mult de dorit, chiar și la membrii de partid. Prezența directorului la repetiție este necesară cât mai des. Atrage atenția la economie: avem o garderobă frumoasă și poate fi folosită mai mult. Sunt câteva lucruri paradoxale chiar și în realizarea spectacolului cu *Vânătoarea soarelui*: indienii îmbrăcați în catifele și spaniolii în materiale de pânză și de saci. Dar se constată risipă de materiale la mai multe spectacole. În ceea ce privește munca studioului, forma actuală a organizării s-a acceptat pentru a se putea începe în sfârșit activitatea. Caracterul experimental al activității în continuare se va stabili pe parcurs. Organizarea avanpremierelor la spectacole trebuie pusă la punct pentru a se obține rezultate corespunzătoare pe baza propunerii tov. Segărceanu. Mulțumește biroului pentru ajutorul dat și speră că și biroul ce se va alege azi va continua activitatea fructuoasă a vechiului birou.

Tov. CHIRA IOAN, din partea Comitetului regional P.C.R: Din raportul prezentat a reieșit că Teatrul de stat Oradea a obținut rezultate bune și prestigiul teatrului a crescut, atât în orașul nostru, cât și în regiune. Există însă și anumite rezerve. Trebuie să

folosim în întregime capacitatea personalului artistic. Baza muncii noastre este ridicarea neconținută a nivelului ideologic și artistic al actorilor, regizorilor. Munca trebuie să fie mai bine organizată, iar conducerea și consiliul artistic trebuie să ajute mai mult regizorii și actorii. De exemplu, *Vânătoarea soarelui* s-a repetat mult și totuși la ultima vizionare s-au ridicat niște probleme care trebuiau să fie de mult rezolvate. Aproape că am fost siliți să amânăm premiera. Să nu cerem eforturi inutile din partea artiștilor. Foarte multă grijă la alcătuirea repertoriului. Trebuie să se țină seama de rolul teatrului în procesul revoluției culturale, și mai mult: trebuie ținut seama de valorificarea ideilor pieselor repetate. Cunoscând mai bine ideologia partidului nostru, putem avea o poziție mai fermă în realizarea spectacolelor cu un nivel artistic și ideologic ridicat. Munca teatrului să fie munca comună. Să se consulte cât mai mult și cu cât mai mulți oameni cu privire la problemele cheie. Proiectul planului de măsuri este bun, însă trebuie revizuit cum sunt sarcinile trasate. Unele sarcini aparțin sindicatului sau membrilor de partid, eventual membrului de partid Țugulea și nu directorului unei instituții artistice. Atenție la disciplină. Avem toată speranța că se va îmbunătăți munca Teatrului de stat din Oradea.

Tov. Moga supune aprobării adunării generale a dării de seamă, adunarea aprobă în unanimitate. Supune la vot numărul de 7 membri pentru noul birou și 2 tovarăși pentru Conferința orașenească. Se

votază: membrii de partid aprobă în unanimitate ca noul birou să fie format din 7 tov. și să trimitem doi delegați pentru Conferința orășenească. Cere aprobarea adunării pentru a se constitui o comisie de propuneri a noului birou. Se votează și propunerea este aprobată în unanimitate. Tov. Moga propune ca această comisie să fie formată din 3 membri de partid. Se votează în unanimitate numărul de 3. Tov. Moga cere propuneri, iar tov. Abrudan Ioan propune pe tov. Gábor Iosif, Alla Tăutu și Tolnai Tiberiu. Votând individual, membrii de partid votează în unanimitate comisia de propuneri, care se întrunește și face următoarele propuneri: biroul organizației de bază să fie alcătuit din următorii tovarăși: Grama Valeriu, Cseke Alexandru, Marcel Segărceanu, H. Borbáth Magda, Mureșan Anton, Ciortin Moise și Nagy Alexandru, iar ca delegați pentru Conferința orășenească Eugen Țugulea și Cseke Alexandru. Discutând pe fiecare aparte și nefiind obiecțiuni, tov. propuși de comisie sunt trecuți pe buletinul de vot.

Tov. Moga propune ca din comisia de numerotarea voturilor să facă parte 3 tov. Supusă la vot, propunerea este aprobată în unanimitate.

Tov. Radu Mihai propune pe tov. Ion Marcu, Ion Pater și Roth Francisc. Adunarea votează în unanimitate – individual – propunerea. Se completează buletinele de vot și se distribuie membrilor de partid. Președintele comisiei de numerotarea voturilor cere verificarea listelor, dacă sunt înscriși toți tov. propuși în ordine și explică tehnica votării. Se trece la vot individual și secret.

În timp ce comisia de numerotarea voturilor numără voturile, tov. Grigore Schițcu, președintele comisiei pentru elaborarea planului de măsuri, citește adăugirile elaborate pe baza discuțiilor purtate la adunare.

Tov. Dálnoky Andrei propune să mai fie adăugat: biroul org. de bază să controleze contabilitatea și directorul adjunct mai des, ca să nu se mai întâmple în viitor ca planul de stat al întreprinderii să nu fie îndeplinit din cauza lipsei a unuia sau a două spectacole.

Octavian Uleu propune să se intervină la Consiliul sindical local ca posturile de instructori artistici /plătite/ să fie încredințate actorilor de la teatrul nostru și nu unor oameni care nu se pricep la munca artistică, dar ridică sume serioase.

Tov. Toth Alexandru propune ca o serie de puncte din planul de măsuri care privesc direct direcțiunea sau consiliul artistic să fie scoase de acolo.

Tov. Moga supune votului proiectul planului de măsuri, adunarea aprobă în unanimitate și proiectul votat devine plan de măsuri.

Tov. Ion Marcu citește procesul verbal al comisiei de numerotarea voturilor.

Gramă Valeriu	51	voturi	pentru
Cseke Alexandru	51	voturi	pentru
Marcel Segărceanu	51	voturi	pentru
Mureșan Anton	51	voturi	pentru
Borbath Magdalena	48	voturi	pentru
Ciortin Moise	51	voturi	pentru

S-a adăugat la lista de candidați pentru birou tov. Blejan Vasile, care a obținut 3 voturi. La Conferința orașenească au fost aleși tov. Eugen Țugulea și Cseke Alexandru, care au obținut câte 51 voturi pentru.

Tov. Moga trage învățăminte asupra problemelor ridicate de membrii de partid prezenți la adunarea generală. Să fie mai mult ajutat regizorul unui spectacol, precum și actorii. Avem mult de făcut în ceea ce privește ridicarea nivelului ideologico-politic al membrilor de partid și [al] salariaților de la teatru. Biroul trebuie să controleze prezența tov. la învățământul de partid. Să primim în rândurile membrilor de partid tov. cei mai înaintați din punct de vedere ideologic și profesional. Un accent deosebit la întărirea disciplinei în rândul salariaților. Noul birou probabil va reuși într-o măsură și mai mare să facă față cerințelor.

Tov. Moga cere ca tov. aleși în birou să se retragă și printre ei să aleagă secretarul biroului organizației de bază și loțiitorul său. Celelalte funcții vor fi stabilite ulterior. După această scurtă ședință a biroului, se anunță membrilor de partid că secretarul noului birou este tov. Valeriu Grama și loțiitorul secretarului tov. Cseke Alexandru.

Tov. Grama Valeriu mulțumește în numele noului birou pentru încredere și făgăduiește că noul birou va munci mai bine ca organizația de bază a Teatrului de stat să facă față sarcinilor cele ce stau în fața sa.

Tovarășul Moga declară lucrările ședinței închise.

ANR, DJBH, fond Comitetul Orașenesc PMR Oradea, dosar 61/1966. ff. 1-10.

4/
DARE DE SEAMĂ
A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ PCR,
TEATRUL DE STAT ORADEA

Oradea, 31.10.1966

Dare de seamă a biroului organizației de bază
P.C.R., Teatrul de stat Oradea, pe perioada
noiembrie 1965 – octombrie 1966.

Alegerile de partid reprezintă un eveniment de mare însemnătate în viața tuturor comuniștilor. Ele au loc în condițiile când întregul nostru popor muncește cu entuziasm și însuflețire pentru a da viață sarcinilor trasate de al XI-lea Congres al PCR, în vederea continuării pe o treaptă superioară a procesului de desăvârșire a construcției socialiste.

Referindu-se la sarcinile ce revin instituțiilor artistice, raportul la cel de al XIX-lea Congres al tov. Ceaușescu, secretar general al PCR, arăta: „O sarcină de mare însemnătate a activității partidului este intensificarea muncii politice de masă pentru formarea omului nou, însuflețit de idealurile nobile ale socialismului, de principiile morale comuniste, cu un larg orizont cultural. În această muncă, un rol important revine organizațiilor de masă și obștești, instituțiilor de artă și cultură, care trebuie să-și îmbunătățească

activitatea educativă, folosind mai eficient baza materială de care dispun. Iar statutul PCR stabilește că organizațiile de bază din instituțiile de știință, artă și cultură militează pentru continua ridicare a nivelului de pregătire politico-ideologică a cercetătorilor, a oamenilor de artă și cultură, pentru creșterea aportului acestora la dezvoltarea economiei și culturii. Să vedem în lumina acestor sarcini care a fost contribuția biroului organizației de bază și a tuturor comuniștilor la realizarea lor de către teatrul nostru, de către organizația noastră de bază.

Este cunoscută importanța deosebită pe care o are repertoriul pentru educarea publicului, pentru valorificarea forțelor artistice ale unui teatru. Configurația repertoriului celor două secții ale teatrului nostru în stagiunea trecută arată preocuparea conducerii teatrului, a consiliilor artistice pentru atragerea spectatorilor spre teatru, știut fiind că în ultimii ani concurența televiziunii, cum și unele slăbiciuni ale activității noastre artistice duseseră la o scădere a participării publicului orădean la spectacolele noastre. Se poate afirma că repertoriul celor două secții a contribuit la o sporire a numărului spectatorilor, a îndeplinirii plenului cultural al teatrului.

Repertoriul secției române se organiza pe tematici, astfel, pentru educația patriotică: piesa *Mihai Viteazul*, / pentru educația tineretului, piesa *O mișcare greșită*, o satiră a vieții burghezo-moșierimii, *Gaițele*, o comedie lirică care promovează puritatea în dragoste și căsătorie, *Visul unei nopți de iarnă*, și două piese care au adus aspecte ale societății capitaliste

occidentale, *Jupiter se amuză și Șantajul*¹⁹. Ceea ce s-a constatat la o analiză mai atentă a ansamblului repertoriului secției române este impresia de valoare artistică și de idei, medie dată în ordine descrescândă de piesele: *Jupiter se amuză*, *Gaițele*, *Visul unei nopți de iarnă* și *Mihai Viteazul*, iar două dintre ele, *Șantajul* și, în special, *O mișcare greșită* sunt, fiecare în cadrul capitolului său, mediocre; singura piesă de o factură artistică mai deosebită, *Regele gol* de Schvarț²⁰, neputându-se realiza deoarece se contase în unul din rolurile principale pe un interpret care nu mai era în colectivul nostru /Gheorghe Simonca/, dar care, deși își arătase dorința de a veni să joase rolul, nu s-a putut detașa de obligațiile pe care le avea în colectivul în care funcționează în prezent. Sesizându-se, e adevărat cu întârziere, această deficiență a repertoriului, biroul a solicitat conducerii o analiză a muncii consiliului artistic, din care a reieșit că ea se datora felului în care se făcuse definitivarea în repertoriul pieselor, ajungând cu discuțiile pe capitole până în preziua în care lista repertoriului propus trebuia comunicată forurilor superioare, nemaexistând deci posibilitatea de a fi luat în considerare repertoriul în ansamblul său; în afară de aceasta, o cauză importantă a fost și numărul mic de piese puse la dispoziție consiliului artistic de către secretariatul literar. Dezbaterea problemei repertorialul în colectivul

19. Alexandru Kirîțescu, *Gaițele*; Tudor Mușatescu, *Visul unei nopți de iarnă*; A.J. Cronin, *Jupiter se amuză*.

20. Evgheni Schvarț, *Regele gol*.

regizoral, aportul mai important al secretariatului literar au contribuit la stabilirea unui punct de vedere mai exigent, au contribuit la alegerea unui repertoriu în care valorile textelor sunt aproape în unanimitate superioare celor din stagiunea trecută. Astfel este clar că *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă²¹ este superioară atât ca bogăție de idei, cât și ca valoare artistică lui *Mihai Viteazul. Simple coincidențe*²² de Paul Everac pune problema educației tineretului la un nivel artistic și mai ales cu o bogăție de idei pe care *O mișcare greșită* nici nu avea ambiția să le aibă. *Romulus cel Mare* de Dürrenmatt²³ și *Dragă mincinosule* de J. Keltee²⁴ au împreună o încărcătură de idei și o valoare artistică evident superioară cuplului *Jupiter-Șantajul* / prezența în repertoriu a pieselor pentru copii *Cocoșelul neascultător* și *Mușchetarii măgăriei sale* de I. Lucian și V. Puicea²⁵ este binevenită, un asemenea spectacol fiind de mulți solicitat.

Prezența uneia din capodoperele shakespeariene, *Macbeth*, constituie răspunsul la multele solicitări ale colectivului artistic al secției române și ale multor spectatori pentru abordarea cu îndrăzneală a unor mari valori ale dramaturgiei universale, pentru încredere în posibilitatea acoperirii lor artistice. Ea va constitui însă o mare încercare și de aceea va

21. Dan Tărchilă, *Io, Mircea Voievod*.

22. Paul Everac, *Mihai Viteazul*; Paul Everac, *Simple coincidențe*.

23. Friedrich Dürrenmatt, *Romulus cel Mare*.

24. Jerome Kilty, *Dragă mincinosule*.

25. Ion Lucian și Virgil Puicea, *Cocoșelul neascultător*; Ion Lucian și Virgil Puicea, *Mușchetarii măgăriei sale*.

trebui sprijinită cu toată forțele de către conducere, de către viitorul birou și mai ales de către colectivul artistic care-i va da viață, comuniștii trebuind să contribuie la acea încordare a tuturor capacităților necesare pentru realizarea unei asemenea importante întreprinderi artistice.

Dacă prima formă a repertoriului secției maghiare pentru stagiunea trecută fusese și el gândit [sic!] în pripă, aducând-i-se le timp unele modificări, el a devenit un repertoriu bun, echilibrat. Repertoriul a cuprins piese cu tematică importantă, dense în idei și pline de umanism: *Vrăjitoarele din Salem* și *Oameni și șoareci*, alături de două operete /uneori chiar prea aproape de programare/, *Contele Miska*²⁶ și *Țara surâsului*²⁷, care au avut contribuții importante la îndeplinirea planului de încasări, fără rabaturi de calitate artistică în interpretare, dimpotrivă, constituind un pas înainte în acuratețea prezentării operetei la noi. Una din piesele în mare măsură izbutite ale dramaturgiei contemporane românești, *Sfântul Mitică blajinul*, și o piesă spirituală a lui Bernard Shaw demascând satiric viața de huzur a milionarilor au completat fericit repertoriul²⁸. Privind retrospectiv, singura rezervă este prezența piesei *Tache, Ianke și Cadâr*, după ce ea se jucase în urmă cu câțiva ani la secția română. Cu ea s-a întâmplat același lucru ca și cu *Gaițele* la secția română: a trezit un interes mai restrâns decât ne

26. Szirmai Albert, *Mágnás Miska*.

27. Lehár Ferenc, *A mosoly országa*.

28. Aurel Baranga, *Jámborlelkű Szent Flórián*.

așteptam. În viitor, ar fi bine ca asemenea piese mult uzate prin reprezentarea lor de către alte trupe să fie ocolite, rămânând să fie abordate doar atunci când se încearcă, și există serioase premize să se reușească, o montare care să spargă tradiția.

Repertoriul stagiunii actuale al secției maghiare are și el un aspect general echilibrat, prezentând-se astfel:

1. *Vânătoarea regală a soarelui* de Peter Shaffer, o piesă care înfățișează cucerirea Peruului de către spanioli prin mijloace spectacologice bogate, variate²⁹.

2. *Patima roșie* de Mihail Sorbul, o valoroasă piesă românească dintre cele două războaie înfățișând drama descompunerii morale în societatea capitalistă³⁰.

3. *Aterizare forțată* de Gyárfás Miklos, o comedie spirituală nu prea profundă, dar care mijlocește ideea superiorității societății socialiste³¹.

4. *Othello*, o capodoperă shakespeariană care, printr-un efort colectiv susținut, poate prilejui un mare spectacol.

5. *Șeful sectorului suflete* de Al. Mirodan, una din cele mai valoroase piese contemporane românești³².

6. Opereta *Contele de Luxemburg*.

Singurul semn de întrebare îl constituie piesa *Călugărița* de Diderot³³, care nu a primit încă aprobarea Comitetului de stat pentru cultură și artă și care va trebui poate schimbată.

29. Shaffer Peter, *Királyvadászat*.

30. Mihai Sorbul, *Szenvedély*.

31. Gyárfás Miklós, *Kényszerleszállás. Tavasztól tavaszig (versműsor)*.

32. Al. Mirodan, *A boldogságfelelős*.

33. Diderot, *Az apáca*. Piesa nu a fost pusă pe scenă.

În informarea de 6 luni a Biroului organizației de bază, în discuțiile duse pe marginea informării, în referatul tov. director la închiderea stagiunii au fost înfățișate aprecierile biroului, ale direcțiunii, ale comuniștilor în legătură cu realizarea artistică a spectacolelor celor două secții, cu realizările profesionale ale comuniștilor regizori, actori și scenografi. Nu credem că e cazul să le repetăm.

Vrem să abordăm doar câteva din cele mai importante învățăminte ale desfășurării stagiunii trecute pe linie profesională pe care comuniștii din conducerea artistică și biroul organizației de bază le-a analizat, pe care și în viitor trebuie să le avem în vedere:

1. Componența și activitatea consiliului artistic.

Conform recomandării brigăzii Comitetului Central, a fost numit de către direcțiune, consultându-se în prealabil cu Biroul organizației de bază și având aprobarea organelor superioare de partid și de stat, un consiliu unic pe teatru. Aceasta, așa cum a arătat prima ședință, duce la o sporire a exigenței, la o dezbatere din puncte de vedere mai variate, ceea ce nu poate fi decât în folosul spectacolelor, al muncii artistice în general. Este necesar însă ca direcțiunea și biroul să urmărească ca fiecare membru al consiliului să vină pregătit, adică să cunoască piesele ce se vor discuta.

Noul birou va trebui să insiste pentru începerea ședințelor de discutare a viitorului repertoriu încă din luna decembrie, iar ulterior aceste întruniri ale consiliului artistic să se țină periodic, regulat.

Secretariatele literare să aibă în planul săptămânal încă de pe acum selectarea și darea spre lectură a unor piese valoroase, cât mai multe la număr, bogate în idei și potrivite celor două colective artistice. Consiliul artistic să aibă în vedere și dezvoltarea artistică a teatrului în viitoarele 2-3 stagiuni prin stabilirea câtorva piese care să intre în repertoriul de perspectivă.

2. Necesitatea aducerii unor regizori și scenografi valoroși care să îmbogățească modalitățile artistice ale celor două colective.

Pentru stagiunea actuală s-a contractat cu regizorii Marieta Sadova și Sanda Manu pentru secția română / s-a discutat cu Kovács György, apoi cu Tompa Miklós pentru a monta *Othello* la secția maghiară, dar niciunul din cei doi nu poate veni, așa că trebuie căutat urgent un alt regizor valoros; s-a contractat cu scenograful Popescu Udriște și Popov pentru secția română, iar Paul Fux a realizat deja decorul la *Vânătoarea regală a soarelui*. Considerăm că și pentru stagiunea viitoare e bine să se asigure asemenea colaborări valoroase.

3. Stagiunea trecută a arătat necesitatea realizării unei responsabilități mai largi în asigurarea calității spectacolelor.

Cazul piesei *Șantajul* în special a arătat că direcțiunea și în anumite cazuri și biroul organizației de bază au datoria să sesizeze din vreme și mai ales să acționeze atunci când se constată că în pregătirea unor spectacole există lipsuri grave în colaborarea dintre regizor și interpreți, să lămurească la vreme în ce măsură se datorează aceasta regizorului sau actorilor

din distribuție. Considerăm deci că în viitor evoluția muncii de pregătire a spectacolelor trebuie urmărită mai frecvent de către conducerea artistică, iar biroul trebuie să participe la îmbunătățirea atmosferei de muncă. Un bun exemplu în această privință este poziția luată de conducere la sesizarea unor membri de partid în legătură cu întârzierile și felul în care repetau cei doi interpreți principali din *Vânătoarea regală a soarelui*. Ședința făcută cu colectivul participant la spectacol a fost oportună și eficace.

4. O preocupare permanentă trebuie să o constituie de asemeni menținerea calității spectacolelor, mai ales în deplasări. Fără să existe cazuri de grave denaturări, se întâmplă încă alunecări spre comedie de dragul comediei, îngroșări, ieșiri din situația scenică. Comuniștii actori trebuie să fie cu adevărat exemplu și în această privință, iar pe de altă parte credem că e bine să existe un mai sistematic, periodic control al calității spectacolelor de către întreg colectivul regizoral.

5. O slabă muncă a dus biroul în ceea ce privește sprijinirea muncii de dezvoltare profesională. În stagiunea trecută, s-au analizat doar două din cele 6 premiere ale secției române și doar una din premierele secției maghiare. În stagiunea actuală s-a făcut la timp ședința de producție pentru prima premieră a secției române. Trebuia însă să arătăm că participarea la discuții e slabă, foarte puțini fiind cei ce iau cuvântul și, ceea ce e mai rău, criticile. Sugestiile făcute sunt primite cu un fel de indignare împotriva referentului sau a participanților la discuții, chiar de

către unii membri de partid, cum a fost în ședința de la secția română tov. Uleu. Desigur că în domeniul artistic părerile, sugestiile sunt unele cazuri discutabile. Dar membrii de partid au datoria statutară să asculte în liniște criticile și sugestiile făcute, chiar și atunci când li se par că nu corespunde [sic!] cu adevărul, dar impresiile subiective despre lipsa de greșală într-un rol de multe ori nu înseamnă că ele nu există, de exemplu tov. Uleu corectând în spectacolele ulterioare ceea ce considerase necorespunzător realității.

Ținându-se rar, ședințele de analiză n-au dat decât puține rezultate. Trebuie ca viitorul birou, comitetul sindical să se preocupe ca ele să fie făcute după toate premierele; abia după realizarea periodicității lor, după îmbunătățirea participării la discuții și după îmbunătățirea primirii criticii, în primul rând de către comuniști, ele vor putea constitui un aport important la îmbunătățirea spectacolelor.

Baza dezvoltării profesionale o constituie desigur studiul individual și pregătirea în repetiții a rolurilor încredințate fiecărui actor. Se constată, însă, remarcă făcută și de către brigada Comitetului Central care ne-a vizitat, că nu există o vie preocupare pentru dezvoltarea profesională, pentru îmbogățirea cunoștințelor culturale la mulți actori, chiar la mulți tineri. Comitetul sindical n-a făcut nimic în această privință în stagiunea trecută, iar biroul organizației de bază numai două expuneri cu proiecții asupra operei marelui pictor progresist Pablo Picasso [sic!], la a doua nefiind însă prezenți decât 4 auditori și de aceea conferința suspendându-se.

După criticile făcute tov. Szombati Gille Otto și Martin Ion, responsabilii resortului profesional din comitetul sindical, după discuțiile personale avute cu dânsul, aveam promisiunea că se vor ocupa de realizarea unor ore de antrenament pentru mișcare și dezvoltarea vocii și dicției.

Noul birou, în special prin responsabilul profesional, va trebui să se preocupe de aducerea unor conferințari pe diferite teme culturale, în primul rând a uneia sau [a] două conferințe Shakespeare necesare la documentarea actorilor pentru spectacolele cu *Macbeth* și *Othello*. Un aspect în mare măsură pozitiv al muncii tuturor comuniștilor în stagiunea trecută a fost contribuția la îndeplinirea planului de spectacole, spectatori și încasări. Situația realizării planului de activitate culturală în perioada 1.1.30.IX.1966 este următoarea:

Spectacole	Plan	325	realizat
Spectatori	Plan	144200	realizat
Încasări	Plan	932000	realizat

Depășire spectacole 2 spectatori 209 încasări
105726.

De asemeni, de la 1 octombrie și până în prezent s-au făcut multe deplasări, s-a depus o mare cantitate de muncă și există toate premisele ca planul anual să fie realizat și depășit.

La realizarea sarcinilor de plan și a unei calități în general mai bune a producției, au contribuit toate

atelierelor teatrului, singurul care prezintă întârzieri la lucrările încredințate fiind atelierul de lăcătușerie. Comuniștii din celelalte ateliere au fost exemple de îndeplinire a sarcinilor profesionale.

Organizația de bază a contribuit la îmbunătățirea disciplinei și a relațiilor din atelierelor de pictură și tâmplărie prin adunarea generală în care a fost dezbătută munca și disciplina acestor ateliere. Un loc aparte îl ocupă sectorul tehnicieni de scenă, care a avut sarcini deosebit de grele în anumite perioade, cărora însă le-a făcut față. Dacă spre sfârșitul stagiunii au existat în sectorul mașiniști unele aspecte negative în relațiile dintre dâșii, în urma unei ședințe organizate de birou împreună cu direcțiunea s-au clarificat cauzele, iar cei doi comuniști, tov. Ciorțin și Riesz, criticați atunci, s-au străduit, și în mare măsură au reușit, să contribuie la o mai bună atmosferă de lucru. Totuși, în ultima vreme tov. Riesz a avut din nou unele atitudini necorespunzătoare calității de membru de partid; biroul a stat din nou de vorbă cu dâșul și sperăm că nu va mai fi cazul să sesizeze și în viitor lipsă de disciplină la tov. Riesz.

Trebuie să menționăm o mai bună comportare față de public a plasatoarelor; de asemeni, efortul depus de șoferi pentru a realiza foarte multe și uneori grele drumuri cu mașinile noastre uzate.

În ansamblu, ca un aspect pozitiv se prezintă și preocuparea pentru realizarea de economii. După cum se știe, anul financiar anterior prezentase o situație deficitară care a trebuit recuperată prin economiile din anul acesta. Resortul contabil condus de comunistul

Marcu Ion a avut o preocupare permanentă pentru achitarea datoriilor de anul trecut, pentru a le putea lichida până la sfârșitul anului. De asemeni, regizorii și scenograful s-au preocupat de realizarea unor montări economicoase, străduindu-se ca economiile să nu ducă la scăderea calității spectacolelor.

Totuși, posibilități de economie mai există, cum ar fi de exemplu urmărirea realizării culorii exacte de către vopsitorie, ca să nu fie nevoie de revopsiri, devizele să se întocmească la timp, și aceasta va fi posibil, întrucât piesele sunt repartizate deja pe regizori și scenografi; de asemeni, solicităm o mai mare economie în întrebuințarea unor materiale scumpe /vopsea tempera la pictură, consumul de cherestea nouă la tâmplărie, utilizarea rațională a timpului de lucru la lăcătușerie etc./ Un resort important în realizarea planului de activitate culturală este munca de popularizare a teatrului și de organizare a spectacolelor. Se constată o îmbunătățire, și mai ales la secția română, unde munca mergea mai slab. Analizarea muncii de popularizare într-o adunare generală a arătat necesitatea urgentă a schimbării organizatorului Ionescu, ceea ce s-a și realizat, și o îmbogățire a mijloacelor de popularizare. Dar biroul n-a controlat suficient această muncă. Abia la sfârșitul stagiunii trecute s-au realizat 3 deplasări în regiune, două de către secția română la Uzina Înfrățirea și fabrica Solidaritatea și una de către secția maghiară la Fabrica Spirt Victoria. După concediu, biroul a format un colectiv care să sprijine munca pentru popularizare, format din comuniștii Cseke Alex., Nagy Alexandru,

Marcu Ion, Kelemen Ștefan, Blejan Vasile și alți tovarăși nemembri de partid. S-au depistat noi locuri pentru panouri în oraș, iar acest colectiv se va preocupa în continuare de îmbunătățirea popularizării. S-a realizat pentru prima dată o avanpremieră cu invitați la spectacolul cu piesa *Io, Mircea Voievod*, la care au participat aproximativ 150 [de] responsabili culturali și alți iubitori de teatru din oraș. Această inițiativă trebuie continuată, făcând din invitații aceștia prietenii teatrului, popularizatorii activității sale în mijlocul oamenilor muncii din orașul Oradea. De asemeni, vor trebui continuate vizitele în întreprinderi cu prezentarea câte unui fragment scurt din spectacolele noastre, însoțit de un mic program muzical.

Un mijloc important de educare a membrilor de partid, de dezbateră a celor mai importante probleme, la rezolvarea cărora trebuie să contribuie organizația de bază, este tematica adunărilor generale, participarea comuniștilor la discuții și mai ales învățămintele care se trag pe baza analizelor făcute și urmărirea realizării hotărârilor. De la 16 noiembrie 1965, când au avut loc precedentele alegeri în organizația de bază, s-au ținut 7 adunări generale, deci lunar câte una, cu excepția lunilor iulie și august, când s-au aflat în concediu pe rând cele două secții artistice ale teatrului, și cu excepția lunii ianuarie, când programul de producție a fost extrem de încărcat, iar adunarea generală anterioară ținându-se în sfârșitul lui decembrie, biroul a programat următoarea adunare generală la începutul lui februarie.

Tematica adunărilor generale a cuprins analiza muncii de popularizare a teatrului și analiza muncii, disciplinei și relațiilor de muncă în atelierelor de pictură și tâmplărie, despre care am mai amintit, teme binevenite, la care discuțiile au fost vii, bogate și la obiect; ele au dus la îmbunătățirea atmosferei de lucru în atelierul de pictură, la întărirea autorității comunistului Tolnai, pe atunci proaspăt șef al atelierului, în ceea ce privește popularizarea teatrului am arătat mai înainte care au fost urmările pozitive ale ședinței, ca și slăbiciunea biroului în controlarea, o anumită perioadă, a îndeplinirii celor propuse în această adunare generală.

Ordinea de zi a unei adunări generale a cuprins analiza învățământului politic, la care s-au arătat prin referatul biroului și prin discuții atât succesele în îmbunătățirea învățământului, cât și lipsurile biroului și comuniștilor în mobilizarea unor nemembri de partid. Dezbaterăa acestei probleme suntem convinși că va duce la o mai bună participare în noul an de învățământ, la lichidarea totală a absențelor nemotivate ale membrilor de partid.

Dintre cele două ședințe în care s-a analizat felul în care comuniștii contribuie la producția teatrului, mai bine pregătită credem că a fost ultima, în care biroul a propus un plan de măsuri cu sarcini repartizate concret, multe dintre ele având o valabilitate de durată și care, de aceea, vor trebui urmărite de biroul ce se va alege azi.

Informarea pe 7 luni prin referatul biroului și prin discuții a contribuit la scoaterea la iveală a

slăbiciunilor muncii biroului, stabilindu-se sarcinile de viitor, dintre care unele au început să fie realitate, cum sunt: ținerea analizei de producție la prima premieră, organizarea de avanpremiere, sprijinirea muncii de popularizare a teatrului, organizarea studioului experimental.

O altă adunare generală a fost consacrată analizei muncii comuniștilor din consiliul sindical; ea a consemnat unele îmbunătățiri realizate în munca sindicală și a criticat în special resortul profesional, dar, bazată doar pe referatul comitetului, nu și pe un coreferat al biroului, n-a stabilit sarcini precise și de aceea un timp munca sindicală a stagnat, îmbunătățindu-se din nou la reînceperea stagiunii.

În alegerea tematicii adunărilor generale, biroul a greșit, neprogramând una pentru discutarea viitorului repertoriu; de asemeni, nu s-a făcut analiza muncii UTC. Credem că noul birou trebuie să aibă în vedere amândouă aceste probleme pentru a fi programate pentru dezbateri în câte o adunare generală. În perioada pe care o analizăm, s-a făcut primirea în partid a tov. Abrudan Ion și Martin Ion. Considerăm că ar fi trebuit să punem în discuția adunării generale încă una sau două cereri. Pe de altă parte, dacă față de tov. Abrudan biroul a avut o preocupare mai mare, dânsul fiind și secretarul organizației UTC, față de tov. Martin ne-am preocupat mai puțin, în special în perioada [...] ³⁴

34. Lipsă de pagină.

o îmbunătățire în stagiunea trecută, având și o perioadă de stagnare, urmată însă de un revirement în stagiunea actuală. Acesta se datorează în primul rând comuniștilor din conducerea comitetului sindical, tov. Toth Alexandru și Schițcu Grigore, și doar într-o măsură biroului organizației de bază, care n-a avut o preocupare permanentă în această direcție. În viitor, este necesar ca [la] fiecare ședință a comitetului sindical să participe un membru al biroului; de asemeni, la ședințele de grupă unde există multe probleme. Comitetul sindical va trebui să prezinte biroului plenul de activitate pentru luna viitoare, până la 20 ale lunii în curs. Ceva mai mare preocupare a avut-o biroul pentru munca organizației UTC, participându-se la 6 adunări generale și urmărindu-se mai îndeaproape activitatea organizației UTC. Totuși, nici planul de activitate al organizației UTC nu e cunoscut la vreme de către birou, în speță de secretar, care răspunde de aceasta problemă. De curând, au avut loc alegeri în organizația UTC. Darea de seamă a arătat că, pe lângă dezbaterile problemelor specifice, organizația UTC a avut și inițiative valoroase, cum a fost ținerea unor prelegeri asupra unor probleme teatrale, la școli; în general, pozitivă a fost participarea UTC-iștilor la învățământul politic.

Un aspect asupra căruia va trebui să existe mai multă preocupare este respectul pe care tinerii trebuie să-l aibă [față] de oamenii mai vârstnici. Membrii de partid trebuie să ajute tinerii din sectorul în care lucrează să dobândească această calitate atât de

frumoasă la un tânăr; bineînțeles că cei mai în vârstă nu trebuie să [îi] ia de sus pe cei tineri.

La 4 din cele 7 adunări generale ale organizației noastre de bază au fost invitați membrii activului fără de partid, mulți dintre ei venind cu sugestii prețioase în ceea ce privește problemele discutate, cum au fost tov. Deloreanu Ion, Zdrehuș Corneliu și alții. Totuși, au fost și unii care, de repetate ori, n-au răspuns invitațiilor noastre, sau care au avut multe absențe la cursurile politice.

Este vina biroului că n-a stat da vorbă cu ei, dar credem că este necesar ca prima adunare generală după alegeri să aprobe din nou lista activului fără de partid, ținându-se seama și de activitatea din stagiunea trecută.

Un aspect deosebit de important al muncii biroului și [a] întregii organizații de bază îl constituie ridicarea continuă a nivelului politico-ideologic, dezvoltarea trăsăturilor morale ale omului de tip nou, dezvoltarea patriotismului și internaționalismului proletar, sporirea aportului comuniștilor din instituția noastră la educarea spectatorilor.

Pentru realizarea acestei sarcini, B.O.B. a pus în centrul preocupărilor sale cunoașterea temeinică de către comuniști a politicii partidului nostru, a documentelor Congresului al IX-lea. Biroul a acordat o atenție mai mare decât în alți ani învățământului politic, străduindu-se în primul rând să se respecte ziua și ora fixată, programând încă o dată unele predări și seminarii atunci când, din cauza programului de producție, o parte a cursanților n-a putut participa

la prima expunere. Frecvența membrilor de partid la învățământul politic a fost mult îmbunătățită, atât printr-o mobilizare mai din vreme făcută, cât și ca rezultat al faptului că biroul a cerut în adunările generale informări de la comuniștii care au lipsit, aceasta ducând la sporirea simțului de răspundere față de participarea la învățământul politic pentru ridicarea nivelului ideologic, sarcină statutară deosebit de importantă pentru toți membrii de partid.

Biroul a căutat să învingă dificultatea ivită prin imposibilitatea participării la unele cursuri a tov. Enghel – lectorul formei de învățământ pentru grupele artistice –, solicitând din vreme tov. Tugulea să se pregătească pentru a conduce cursul, iar alteori acest lucru fiind făcut de către secretar.

Pentru a se asigura pregătirea la cabinetul de partid la ciclul de expuneri, au primit sarcina de propagandist doi tov., Segărceanu Marcel și Uneu Octavian, ca atunci când unul era ocupat în producție să poată merge celălalt la cabinet. Biroul a făcut unele recomandări pentru introducerea în lecții și a unor exemple din domeniul activității teatrale, uneori chiar din activitatea teatrului nostru.

Participarea la învățământul politic a contribuit la ridicarea conștiinței politice a tuturor salariaților, a comuniștilor în primul rând, la înțelegerea mai profundă a politicii partidului nostru. Un rezultat al învățământului politic a fost abordarea mai conștientă, de pe poziții partinice, în interpretarea dată pieselor din repertoriu, atât de către regizor, cât și de către actor. O lipsă a biroului în ceea ce privește

învățământul politic este că n-a stat de vorbă cu acei cursanți membri de partid care au absentat repetat. Analiza învățământului politic din luna mai a stabilit că rămâne ca o sarcină pentru noul an de învățământ politic, atât a biroului, cât și a tuturor comuniștilor, mobilizarea mai bună a membrilor de partid. De asemeni, biroul și toți comuniștii care au răspunderi în întocmirea planului săptămânal trebuie să se preocupe ca în ziua și la ora fixată pentru învățământ să nu se programeze activități de producție.

După cum se știe, anul acesta grupele artistice vor face cursul de estetică predat de lectori cu pregătire superioară de specialitate asigurați de către Cabinetul regional de partid. Ciclul de conferințe pentru restul personalului va avea ca propagandistă pe tov. Alla Tăutu Zgrehuș, unele expuneri fiind făcute și de către alți lectori. Așa cum se vede și din darea de seamă, biroul a dus la îndeplinire unele sarcini mai importante, cum a fost ridicarea nivelului politico-ideologic în ceea ce privește o mai mare exigență în alegerea repertoriului, în ceea ce privește sporirea simțului responsabilității și al disciplinei în munca de producție și de partid. Pe lângă realizări, munca biroului a avut și multe neajunsuri. Adunarea generală de azi are ca scop să analizeze neajunsurile, să propună soluții și să stabilească acele măsuri care să ridice activitatea organizației noastre de bază la un nivel superior, pentru îndeplinirea sarcinilor ce revin teatrului nostru în educarea publicului din regiunea Crișana, pentru formarea omului nou însuflețit de idealurile nobile ale socialismului, de principiile

morale comuniste cu un larg orizont cultural, prin ridicarea nivelului de pregătire politico-ideologică și culturală al tuturor comuniștilor din organizația noastră de bază.

RESTITUTIO

Secretar al B.O.B.
Valeriu Grama

ANR, DJBH, fond Comitetul Orășenesc PMR Oradea, dosar 61/1966. ff. 12-29.

5/ PLAN DE MUNCĂ. ORGANIZAȚIA DE BAZĂ PCR A TEATRULUI DE STAT ORADEA

31.10. 1966

P.C.R., Organizația de bază, Teatrul de stat Oradea

PLAN DE MUNCĂ

/proiect/

Din darea de seamă a reieșit că în activitatea biroului și a comuniștilor, de la ultimele alegeri și până în prezent, s-au obținut rezultate bune în toate domeniile de activitate. Pe lângă aceste rezultate, atât în activitatea biroului, cât și a comuniștilor, au existat deficiențe pentru eliminarea cărora adunarea generală stabilește următorul:

PLAN DE MĂSURI

1. Pentru sporirea aportului comuniștilor la ridicarea continuă a calității spectacolelor noastre și la îmbunătățirea repertoriului, comuniștii vor mobiliza și pe nemembrii de partid la realizarea următoarelor:

a/ Consiliul artistic să înceapă ședințele pentru viitorul repertoriu cel mai târziu în luna decembrie. Lunar, să se țină în continuare cel puțin o întrunire a consiliului artistic dedicat acestui scop. Să fie

sprijinită munca de selecționare a pieselor de către secretariatele literare. În luna martie sau aprilie, să se facă o analiză a muncii consiliului artistic. Răspunde: tov. director și secretarul.

b/ Bilunar, tov. director, regizorii și un membru al biroului vor participa la câte o repetiție a fiecărui spectacol. Din partea biroului răspunde secretarul și responsabilul profesional.

c/ La cel mult două săptămâni după premieră, se vor face analizele de producție. Răspunde tov. director, responsabilul profesional din cadrul biroului și resortul profesional al comitetului sindical.

d/ Se vor organiza ore pentru antrenament, mișcare și dezvoltarea vocii și a dicției. Răspunde: responsabilul profesional și resortul profesional al comitetului sindical.

e/ După 10-15 reprezentații ale fiecărui spectacol, colectivul regizoral va viziona spectacolele și vom face analiza prezentării lor. Răspunde: secretarul și responsabilul profesional.

f/ Trimestrial, se va face câte o deplasare pentru vizionarea unor spectacole deosebit de reușite la teatrele din orașele apropiate. Răspunde: biroul.

g/ Se va începe munca de pregătire artistică a studioului experimental. Pentru secția română, conducerea studioului o va avea tov. Deloreanu, iar pentru secția maghiară, tov. Szombati Gille Otto. Termen: 1 decembrie 1966. Răspunde: secretarul și resp. de producție.

h/ Săptămânal, se vor face ședințe de producție cu șefii de ateliere. Răspunde: locțiitorul și responsabilul cu munca pentru organizațiile de masă.

i/ Comitetul sindical va organiza trimestrial o ședință comună a tehnicienilor de scenă cu atelierile care deserveșc scena.

j/ Lunar, se va organiza câte o deplasare în fabrici și uzine cu câte un fragment din spectacole, însoțite de un scurt program muzical. Răspunde loctiitorul și resp. cu munca pentru organizațiile de masă.

k/ Se va continua activitatea pentru formarea cercului de prieteni ai teatrului, făcându-se, la cât mai multe premiere va fi posibil, o avanspremieră. Se vor organiza, cu prietenii teatrului, dezbateri asupra repertoriului și calității spectacolelor noastre. Răspunde: secretarul și responsabilul profesional.

II. În vederea ridicării pe o treaptă superioară a vieții interne de partid, în adunările generale se vor dezbate cele mai importante probleme ale muncii, adunările de partid vor fi pregătite temeinic, astfel ca ele să devină o adevărată școală de educație comunistă; în vederea dezvoltării continue a democrației interne și a disciplinei de partid, adunarea generală stabilește:

a/ În adunarea generală din luna martie sau aprilie, se va dezbate viitorul repertoriu. Răspunde: întreg biroul.

b/ În adunarea generală din luna decembrie sau ianuarie, se va analiza munca organizației UTC. Răspunde: întreg biroul.

c/ Biroul va invita la ședințele sale câte 2-3 comuniști pentru a sta de vorbă cu ei asupra problemelor lor individuale, cât și asupra îndeplinirii sarcinilor individuale de partid. Răspunde: întreg biroul.

d/ În deschiderea adunărilor generale, biroul va informa pe comuniști asupra îndeplinirii hotărârilor. Răspunde: secretarul și locțiitorul.

e/ Se va acorda o mai mare atenție primirilor în partid. Până la viitoarele alegeri, vor fi discutate în adunarea generală 4-5 cereri de primire în partid; biroul se va preocupa mai mult decât până acum de dezvoltarea conștiinței partinice a noilor membri de partid.

III. În vederea ridicării continue a nivelului politico-ideologic al comuniștilor și al nemembrilor de partid, adunarea generală stabilește:

a/ Biroul și toți comuniștii vor avea ca preocupare permanentă mobilizarea nemembrilor de partid la învățământul politic. Biroul va discuta în teren de cel mult o săptămână de la ținerea cursului cu cei care au lipsit nemotivați. În luna februarie, adunarea generală va analiza desfășurarea muncii pentru ridicarea nivelului politico-ideologic al comuniștilor și nemembrilor de partid. Răspunde: secretarul și responsabilul cu învățământul politic.

b/ Biroul organizației de bază va asigura informarea operativă a comuniștilor și nemembrilor de partid asupra hotărârilor Partidului și Guvernului, ca și asupra unor importante evenimente interne și internaționale. Răspunde: secretarul și responsabilul cu învățământul politic.

c/ Se vor organiza 4-5 conferințe pe diferite teme culturale: Shakespeare, Brâncuși etc. Răspunde: responsabilul cu munca profesională.

d/ În adunările generale, biroul organizației de bază va pune în dezbateri teme ca: drepturile și îndatoririle comuniștilor, profilul moral al comuniștilor, rezultatele obținute de poporul român sub conducerea partidului în desăvârșirea construcției socialiste, prestigiul culturii românești peste hotare etc. Răspunde: întreg biroul.

e/ Biroul va urmări felul în care e citită presa de partid de către membrii organizației noastre de bază, cerând unor comuniști informații în ședințele de birou și adunările generale. Răspunde: [sic!].

IV. Adunarea generală obligă biroul ales ca periodic să prezinte în adunările generale informații privind stadiul îndeplinirii planului de măsuri.

Oradea, 31 octombrie 1966.

ANR, DJBH, fond Comitetul Orașenesc PMR Oradea, dosar 61/1966, ff. 30-33.

INSTITUTUL DE TEATRU
TÂRGU MUREȘ. DARE DE SEAMĂ
DESPRE ACTIVITATEA ORGANIZAȚIEI
DE BAZĂ P.C.R, DE LA 1 NOIEMBRIE
1965 PÂNĂ LA 20 OCTOMBRIE 1966

Lucrările adunării generale de astăzi au o mare importanță în viața organizației noastre. Analiza temeinică, în spirit critic și autocritic, a activității noastre pe o perioadă de un an este un prilej de primă importanță pentru îmbunătățirea muncii noastre de partid.

De la ultimele alegeri și până azi, organizația de bază și-a desfășurat activitatea în temeiul hotărârilor luate la adunarea generală de alegeri, sub îndrumarea directă a Comitetului Orașenesc P.C.R. Totodată, cu ajutorul prețios primit din partea tovarășilor de la Comitetul Regional P.C.R., organizația de bază a reușit să desfășoare o muncă susținută, să cuprindă toate domeniile de activitate din institut.

Hotărârea Comitetului Orașenesc P.C.R. prin care au fost înființate, în institutul nostru, trei organizații de partid s-a dovedit de mare folos pentru îmbunătățirea muncii de partid în cadrul organizației noastre de bază.

Biroul organizației, având ca sarcină principală aplicarea în viață a hotărârilor de partid, a reușit să mobilizeze pe toți membrii de partid și pe membrii activului fără de partid pentru îndeplinirea liniei politice de ansamblu a P.C.R., contribuind în acest fel la ridicarea nivelului muncii de partid la cerințele actuale.

În centrul preocupărilor organizației de bază a stat îmbunătățirea continuă a procesului instructiv-educativ, ridicarea nivelului ideologic-politic și profesional al cadrelor didactice și al studenților, educarea studenților în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar, al dragostei și atitudinii înaintate față de muncă, în spiritul moralei comuniste.

Călăuzindu-se de obiectivele trasate de Congresul al IX-lea al P.C.R., organizația noastră de bază s-a străduit să se preocupe de problemele majore specifice profilului institutului nostru. Conform planului de măsuri adoptat de adunarea generală de alegeri, biroul organizației de bază, cu ajutorul mai multor membri de partid, a întocmit un plan de activitate, ținând seama de problemele cele mai importante.

În cursul anului, atât ședințele de birou, cât și adunările generale s-au ținut cu regularitate. La aceste ședințe, au fost analizate diferitele aspecte ale muncii politice, ca de pildă: activitatea organizațiilor de tineret U.T.C. și A.S.; desfășurarea și eficacitatea învățământului ideologic al corpului didactic și al studenților; învățământul politic pentru toți angajații din institut; îndeplinirea sarcinilor de partid de către membrii de partid și membrii activului fără de partid; contribuția cadrelor didactice membri de partid la ridicarea nivelului profesional artistic; activitatea educativă a fiecărui cadru didactic; activitatea profesorilor responsabili de ani de studiu, activitatea organizației sindicale din institut, și alte probleme.

Multe din aceste probleme au fost dezbătute în adunări generale deschise, largite cu participarea

membrilor activului fără de partid și a cadrelor didactice nemembri de partid. Această practică s-a dovedit foarte eficace, deoarece, în acest fel, a fost antrenat în rezolvarea problemelor un număr mare de tovarăși.

Organizația de bază, prin activitatea membrilor de partid, a dat ajutor conducerii institutului în realizarea obiectivelor specificate în planul comun al conducerii institutului, în planul celor două catedre privind ridicarea nivelului muncii instructiv-educative. Membrii organizației de bază au fost în fruntea activităților din institut, iar prin munca lor susținută au contribuit la îmbunătățirea continuă a procesului de învățământ.

O problemă principală a organizației de bază a fost munca ideologică în vederea ridicării nivelului ideologic-politic al cadrelor didactice. Pe baza îndrumărilor primite din partea Comitetului Orășenesc P.C.R., a fost organizat învățământul de partid pentru toate cadrele didactice și salariații institutului, care au fost, cu toții, încadrați în diferite forme de învățământ. Membrii corpului didactic, organizați în cercul de studiu individual, au luat parte la seminariile axate pe dezbaterea unor probleme de estetică marxist-leninistă. La desfășurarea, în bune condițiuni, a muncii ideologice din institut, tov. Szabo Lajos³⁵, rector și Kohler Erzsebet,

35. Szabó Lajos (1912-1983), dramaturg, teoretician și istoric de teatru, profesor, rectorul Institutului de Teatru „Szentgyörgyi István” din Târgu Mureș între anii 1954 și 1967.

conferențiar, au contribuit în mod substanțial. Activitatea acestor doi tovarăși a fost și este apreciată în mod real drept valoroasă de către toți membrii cercului, iar biroul organizației de bază își exprimă, în mod deschis, sentimentele de satisfacție și prețuire. Participanții la cercul de estetică au frecventat cu regularitate seminariile care au avut loc în fiecare ultimă zi de miercuri a lunii. În cadrul seminariilor au fost dezbătute probleme importante, ca de pildă: „Politica științifică a P.C.R., privind industrializarea țării”, „Dezvoltarea intensă și multilaterală a agriculturii”, „P.C.R., conducătorul încercat al poporului în construcția socialistă”, „Munca ideologică a partidului, dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor”, „Congresul al IX-lea despre sarcinile științei, învățământului și artei în dezvoltarea conștiinței maselor”.

Activitatea cercului s-a dovedit eficace prin faptul că membrii corpului didactic au reușit în mare măsură să aplice în activitatea lor educativă, de zi de zi, învățăturile partidului, ridicându-și astfel nivelul activității profesionale-pedagogice. Membrii organizației de bază, prin exemplul lor personal în activitatea profesională și politică, au influențat în mod pozitiv cadrele didactice nemembri de partid. Putem să constatăm că în acest an munca educativă în rândul studenților s-a îmbunătățit – toate cadrele didactice au fost antrenate în această activitate. Cadrele didactice actori, care lucrează în institut cu o jumătate de normă, au desfășurat o muncă educativă bună – mai cu seamă profesorii responsabili de ani, ca de pildă tovarășii Tarr László, Lohinszky Loránd și Csorba András.

Biroul organizației de bază a colaborat în permanență cu conducerea institutului pentru realizarea obiectivelor de bază ale institutului pe linia activității celor două catedre. Membrii organizației de bază, cadre didactice de la catedrele de arta actorului și istoria teatrului, punând în discuție și dezbătând problema metodelor noi, contemporane, de ridicare a nivelului învățământului artistic, au contribuit la desfășurarea echilibrată și ascendentă a procesului instructiv-educativ. Fiecare cadru didactic, membru de partid, a avut sarcini concrete, pe care biroul organizației le-a urmărit neîncetat. Astfel, tov. Szabo Lajos, rector, a avut ca sarcină de partid controlarea felului în care cursurile practice și teoretice contribuie la dezvoltarea spiritului partinic și a combativității studenților. Prin îndeplinirea acestei sarcini, tov. Szabo Lajos a contribuit la bunul mers al activității organizației de bază și la creșterea valorică a activității catedrelor. Ca urmare, cadrele didactice s-au preocupat în mod permanent de aprofundarea disciplinelor proprii, de îmbunătățirea cursurilor respective, de ridicarea acestora la un nivel științific corespunzător. Analizele de cursuri efectuate în cursul anului universitar, precum și dezbaterile metodelor adecvate, în predare și seminarizare, au dus la ridicarea exigenței față de calitatea muncii studenților. Pe lângă ridicarea continuă a nivelului profesional al studenților, un loc important în procesul de învățământ l-a avut preocuparea pentru întărirea continuă a concepției partinice, marxiste, a studenților. Biroul organizației de bază, împreună cu conducerea institutului,

a organizat studierea documentelor Congresului al IX-lea al P.C.R. În acest sens, tov. Kohler Elisabeta, conferențiar, a dat un ajutor deosebit de prețios în organizarea materialului de studiat și în desfășurarea în bune condiții a învățământului politic al studenților. Disciplinele de ideologiei [sic!] au contribuit din plin la cunoașterea temeinică a politicii partidului și statului nostru, a problemelor ideologice și teoretice contemporane. Conferințele „Statul și națiunea”, „Creșterea rolului conducător al P.C.R. în perioada desăvârșirii construcției socialiste” au contribuit la cunoașterea marilor realizări din țara noastră. Sub îndrumarea directă a biroului organizației de bază, a fost îmbunătățită activitatea organizației U.T.C. și A.S. Controlarea și îndrumarea permanentă, prin membrii de partid Szabo Lajos, Kohler Erzsebet, Lantos Bela, Culcer Dan, a învățământului politic al studenților, pe ani de studiu, și a informărilor politice organizate în mod operativ și sistematic, au contribuit la îmbunătățirea educației cetățenești a studenților. Studierea documentelor Congresului al IX-lea, a hotărârilor C.C. al P.C.R., a activității pe linie de politică internă și internațională a statului nostru a avut o influență pozitivă în comportarea și atitudinea studenților noștri față de propria lor activitate.

În acest an universitar, a fost îmbunătățită activitatea U.T.C. în ceea ce privește ritmicitatea muncii acestei organizații. La adunările generale U.T.C., au fost dezbătute probleme privind învățătura, disciplina, comportarea studenților în institut, în cămine și în viața particulară. Se constată o disciplină

îmbunătățită, studenții lucrează cu mult simț de răspundere la disciplinele de profil profesional, își însușesc cunoștințele de specialitate, iar marea majoritate dintre ei își îndeplinesc toate sarcinile cu multă conștiință. Mulți studenți au o atitudine principială, combativă față de colegii lor care nu se încadrează în prescripțiile regulamentului universitar. În multe cazuri, s-a reușit crearea unui curent de opinie sănătoasă față de studenții nedisciplinați care au întârzieri sau absențe nemotivate. Ședințele de grupă și cele de analiză în preajma sesiunilor de examene, cu participarea cadrelor didactice, au contribuit la lichidarea multor lipsuri în grupa respectivă. Din totalul de 88 studenți, am avut 10 membri de partid care, prin exemplul lor personal, au avut o influență pozitivă asupra colegilor din grupă, iar prin activitatea lor politică au contribuit la formarea unei atmosfere sănătoase în rândul studenților din institut. Studenții membri de partid, având sarcini concrete fixate de Organizația de bază, s-au ocupat și de problema disciplinei și a frecvenței studenților. Controlul absențelor de către biroul U.T.C. s-a dovedit o măsură bună, deoarece, față de semestrul I, frecvența din semestrul II s-a îmbunătățit simțitor.

Activitatea educativă desfășurată de cadrele didactice împreună cu organizația U.T.C. a contribuit în mod pozitiv la formarea profilului moral al studenților noștri, care, ca viitori actori, au sarcini importante în viața culturală. Studenții, pe lângă rezultatele bune obținute în activitatea artistică profesională, în spectacolele de la Studio, au depus și

o activitate cultural-obștească rodnică. Membrii de partid care lucrează în cadrul atelierelor de la Studio, ca tov. Albert István, Barabási Miklos, Fuzesi Domokos, Kiss Sándor, s-au străduit să [îi] ajute pe studenți în realizarea, în condiții tehnice bune, a spectacolelor de teatru. Atmosfera de lucru din Studio, relațiile studenților cu personalul tehnic și de servicii s-a îmbunătățit, creându-se astfel un climat prielnic, tovarășesc, pentru repetiții și spectacole.

Biroul organizației de bază s-a preocupat de continua întărire a rândurilor partidului. În acest sens, de la ultimele alegeri și până azi au fost primiți în organizație 18 membri noi de partid – dintre care 7 studenți, 3 cadre didactice și 3 muncitori. Din iulie începând, au plecat din organizația noastră 5 membri de partid – din care 4 absolvenți, repartizați în producție, și 1 cadru didactic, scos din producție în vederea pregătirii examenelor de doctorat. Biroul organizației de bază, împreună cu unii membri de partid cu mare experiență, au acordat însemnăta-tea cuvenită educării noilor membrii. Astfel, fiecare membru de partid a primit sarcini concrete, a fost ajutat în îndeplinirea sarcinilor, și se poate constata că atât cadrele didactice, cât și studenții și oamenii muncii din cadrul organizației de bază au desfășurat o activitate rodnică. Primirea de noi membri și antrenarea lor în munca politică contribuie la lărgirea sferei de cuprindere a muncii de partid a tuturor sectoarelor de muncă din institut, contribuie deci la îmbunătățirea muncii institutului. Tovarășii Kovacs Levente, Peris Terez, Csorba Marta, Albert Istvan,

Kiss Sandor și Fuzesi Domokos, devenind membri de partid, își îndeplinesc sarcinile cu mai multă exigență, punctual și conștiincios. Studenții deveniți membri de partid își desfășoară activitatea mai intens, mai eficient pe linie de învățătură, pe linie de U.T.C. și A.S.

Mărirea numărului de membri de partid în institut a avut o influență pozitivă și asupra activității sindicale. Tov. August Zsigmond, ca organizator al organizației de partid a personalului administrativ, a ajutat, prin activitatea sa și a organizației respective, și munca sindicală. Datorită preocupării organelor de conducere din organizațiile de partid și a organizației de bază, se constată o îmbunătățire vădită în întregul proces de învățământ și producție artistică din institut.

În organizarea vieții interne de partid, biroul organizației de bază s-a străduit să se călăuzească după principiul centralismului democratic, să respecte principiul muncii în colectiv. Ședințele de birou au fost organizate și ținute cu regularitate. Biroul s-a străduit să ridice nivelul adunărilor generale, pregătindu-le din timp, prin consultarea membrilor de partid cu pregătire ideologică înaltă și cu experiență îndelungată în munca politică. Tratând problemele majore ale procesului instructiv-educativ, hotărârile biroului și ale adunărilor generale au fost traduse în viață de către toți membrii organizației – prin îndeplinirea sarcinilor concrete primite de către fiecare membru. Urmărirea și analiza felului îndeplinirii acestor sarcini a fost făcută în ședințele de birou și

în adunările generale. S-a dezvoltat spiritul critic și autocritic în cadrul adunărilor generale, iar membrii de partid [i-]au ajutat în permanență pe membrii din birou pentru ducerea la bun sfârșit a obligațiilor lor. În acest fel, se constată că au fost create condițiile necesare pentru asigurarea unei activități organizatorice, politice echilibrate.

Colaborarea între biroul organizației de bază și conducerea institutului a fost neîntreruptă și bună. Biroul a informat conducerea institutului despre toate sarcinile primite din partea forurilor superioare. Membrii biroului au fost prezenți la discutarea problemelor importante privind activitatea multilaterală a institutului. Și conducerea institutului a solicitat întotdeauna ajutorul biroului în rezolvarea multiplelor sarcini ce-i revin.

Privită însă în perspectiva unui an, activitatea biroului vedește unele deficiențe, cu aspect organizatoric. Poate că unele solicitări pe alte linii de activitate profesional-organizatorică și artistică au făcut [ca] nu toți membrii biroului, și nu întotdeauna, să-și poată sincroniza timpul și energia în vederea realizării sarcinii de îmbunătățire neîntreruptă a activității organizației de bază și a institutului. Ne gândim, în acest sens la N.I. E o lipsă pe care, în viitor, trebuie s-o lichidăm.

Noul birou, chemat să conducă activitatea organizației de bază, va trebui să vegheze la realizarea planului de măsuri, deja întocmit, privind îmbunătățirea activității educației instructiv-educative a studenților, privind ridicarea nivelului de învățământ,

întărirea combativității în rândul studenților, educarea membrilor activului fără de partid, întărirea continuă a rândurilor partidului și alte probleme în legătură cu procesul instructiv-educativ din institut. Noul birou va trebui să-și îmbunătățească stilul de muncă, activitatea politică și educativă cu membrii de partid și cu cei fără de partid, pentru ca, prin mobilizarea tuturor forțelor existente, să poată desfășura o activitate care să condiționeze neîntrerupta ridicare a nivelului calitativ al muncii de partid și de institut.

Tg. Mureș, la 12. oct. 1966

Secretarul org. de bază
Chereji Ioan
Locțiitor secretar O.B.
Nagy Imre
Resp. prop.-agit.
Izsak Rozalia

*ANR, Direcția Județeană Mureș (în continuare DJMS),
fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar
307, ff. 168-176.*

7/ PLAN DE MĂSURI ADOPTAT ÎN ADUNAREA GENERALĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ P.C.R. DIN INSTITUTUL DE TEATRU DIN TÂRGU MUREȘ, ÎN ȘEDINȚA DE DARE DE SEAMĂ ȘI ALEGERI DIN ZIUA DE 24 OCT. 1966

La propunerea biroului, adunarea generală dezbată și aprobă următorul plan pentru lichidarea neajunsurilor din activitatea organizației și pentru ridicarea calității muncii de partid.

1/. În noiembrie 1966, adunarea generală O.B., lărgită cu cadrele didactice nemembri de partid, va dezbată măsurile pentru îmbunătățirea procesului instructiv-educativ, a educației politice-ideologice, cetățenești, a studenților; va fixa sarcini concrete pentru membrii și nemembrii de partid.

Răspunde: Chereji Ioan, secretar O.B., Kovacs Gyorgy și Szabo Lajos, profesori șefi de catedră, Kohler Erzsebet, conferențiar la științe sociale.

2/. Se va analiza periodic activitatea responsabilităților de ani de studii din partea corpului didactic și a organizațiilor de tineret.

Răspunde: Szabo Lajos, rector, Chereji Ioan, secretar O.B., Kincses Elemer, secretar U.T.C., Kiss Ildiko, președinte A.S.

3/. Biroul organizației de bază va îndruma permanent activitatea organizației U.T.C., dirijând informațiile politice și supraveghind învățământul politic.

Răspunde: Chereji Ioan, Kohler Elisabeta.

4/. În ianuarie 1967, adunarea generală O.B. va dezbate în prezența tuturor cadrelor didactice activitatea organizațiilor U.T.C. și A.S.

Răspunde: Chereji Ioan, Kincses Elemer, Kiss Ildiko.

5/. În februarie 1967, adunarea generală O.B., lărgită cu cadrele didactice nemembri de partid, va analiza activitatea instructiv-educativă din semestrul I.

Răspunde: Szabo Lajos, Kovacs Gyorgy, Kohler Erzsebet și Chereji Ioan.

6/. În martie 1967, biroul O.B. va analiza activitatea cadrelor didactice pe linie de studiu individual în cadrul cercului de estetică marxistă.

Răspunde: Kohler Erzsebet, Szabo Lajos și Chereji Ioan.

7/. Pentru continua întărire a educației cetățenești a studenților, în spiritul patriotismului socialist, biroul, împreună cu organizația U.T.C., va organiza, periodic, întâlniri cu activiști de partid și de stat.

Răspunde: Csorba Marta și Kincses Elemer.

8/. Pentru îmbunătățirea vieții interne de partid, biroul va iniția următoarele:

a/. lunar, va organiza ședințe de lucru cu organizatorii organizațiilor de partid ale corpului didactic, studenți și administrativi.

Răspunde: Csorba Marta.

b/. va fixa sarcini anuale concrete pentru fiecare membru din activul fără de partid și va urmări îndeplinirea lor.

Răspunde: Csorba Marta.

c/. În vederea întăririi rândurilor partidului, biroul se va ocupa cu cei mai buni studenți, cadre

didactice și salariați și îi va pregăti pentru a fi primiți în rândurile membrilor de partid.

Răspunde: Chereji Ioan și Kohler Elisabeta.

9/. Biroul se va preocupa de îmbunătățirea activității sindicale din institut.

Răspunde: Izsak Rozalia, Egyi Gizella, Barabași Miklos.

10/. Biroul va colabora în mod permanent cu conducerea institutului pentru îndeplinirea sarcinilor ce revin în procesul de învățământ artistic superior.

Răspunde: Szabo Lajos și Chereji Ioan.

Tg. Mureș, la 12. oct. 1966

/Biroul org. de bază/

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 307, ff. 176-178.

8/

**PROCESUL-VERBAL AL ȘEDINȚEI
DIN 24 OCTOMBRIE 1966,
ORGANIZAȚIA DE BAZĂ P.C.R.
DIN INSTITUTUL DE TEATRU
DIN TÂRGU MUREȘ**

PROCES-VERBAL nr. 1

Încheiat azi, 24 oct. 1966, în prima ședință de lucru a noului birou, întrunit pentru distribuirea sarcinilor.

La ședința biroului ia parte tov. Alecu Nicolae, delegat al Comitetului Orașenesc P.C.R., Chereji Ioan, Csorba Marta și Izsak Rozalia, membri aleși în noul birou.

Se cade de acord asupra următoarei distribuiri de sarcini:

1/. secretar al organizației de bază: Chereji Ioan

2/. locțiitor de secretar: Csorba Marta

3/. responsabil cu propagandă și agitație: Izsak R.

Tov. secretar O.B. Chereji Ioan trasează sarcinile fiecărui membru din birou.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.

Tg. Mureș, la 24. X.1966

Delegat con. oraș. P.C.R.

Alecu Nicolae

Membrii birou O.B.

ORGANIZAȚIA DE BAZĂ P.C.R.
A INSTITUTULUI DE TEATRU
„SZENTGYORGYI ISTVAN”,
TÂRGU MUREȘ³⁶

PROCES-VERBAL

Încheiat azi, 24. oct. 1966, în adunarea generală de dare de seamă și alegeri a Organizației de bază P.C.R. din institut.

Tov. Chereji Ioan, secretar, deschide ședința de dare de seamă și alegeri, salută prezența tov. Alecu Nicolae de la Comitetul Orășenesc P.C.R. Tg. Mureș.

Pentru buna desfășurare a lucrărilor adunării generale tov. Chereji Ioan propune alegerea unui prezidiu din 5 persoane. Organizația de bază votează această propunere. Tov. Chereji Ioan propune în prezidiu pe tovarășii [sic!] Alecu, iar tov. August Zsigmond propune pe următorii tov.: tov. rector Szabo Lajos, tov. Chereji Ioan, tov. Kohler Elisabeta și tov. Kiss Ildiko, studentă anul IV, președintele A.S. Atribuțiile de președinte sunt asumate de tov. Alecu.

Tov. Alecu Nicolae salută organizația de bază, urează succese în muncă și trece la anunțarea ordinii de zi: prezentarea dării de seamă și alegerea noului birou. Adunarea generală votează ordinea de zi.

36. În 1948, s-a înființat la Cluj Institutul Român de Artă cu facultățile de muzică, actorie și dans, și Institutul Maghiar de Artă, cu facultățile de muzică, regie de teatru, actorie și dans. În 1950, din unificarea facultăților de teatru ale celor două institute de artă, a luat ființă Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István”, cu o secție de artă dramatică cu limba de predare română și o secție de artă dramatică și regie cu limba de predare maghiară.

După ce anunță că din totalul de 23 membri lipsește 1, fiind internat în spital, și că prin urmare adunarea generală este statutară, propune alegerea Comisiei de redactare a proiectului de hotărâre și a comisiei pentru numerotarea voturilor. Tov. Szabo Lajos propune în Comisia de redactare a proiectului de plan de măsuri pe tov. August Zs., Kovacs Levente și Kiss Ildiko. Tov. Tamas Hortensia propune în Comisia pentru numerotarea voturilor pe tov. Lantos Bela, Barabasi Miklos și Kincses Elemer. Adunarea generală aprobă prin vot componența celor două comisii. Se trece la primul punct din ordinea de zi. Tov. Chereji Ioan dă citire dării de seamă. Urmează întrebări și discuții pe marginea dării de seamă.

În cadrul discuțiilor, iau cuvântul următorii tovarăși:

1/. Tov. Lantos Bela este de acord cu darea de seamă, menționează activitatea susținută a biroului în tot cursul anului și relevă faptul că biroul a făcut foarte mult pentru întărirea disciplinei în muncă la Studio. Mai departe, afirmă că biroul a avut multe greutăți de învins, însă prin muncă perseverentă a reușit să imprime spiritul Congresului al IX-lea în activitatea Organizației de bază. Un alt fapt pozitiv este colaborarea strânsă între conducerea institutului și biroul O.B. Tov. Lantos exprimă satisfacția pentru munca depusă și propune ca și în viitor noul birou să continue această linie.

2/. Tov. Sebok Klara, studentă anul IV, vorbind în numele studenților din anul III și IV, cere sprijinul Organizației de bază în efectuarea schimburilor de experiență cu Institutul de teatru Ioan Luca

Caragiale din București. Este foarte important pt. ridicarea nivelului profesional vizionarea spectacolelor din mari centre artistice ca București și Cluj.

3/. Tov. Kincses Elemer, student anul III, vorbește despre abonamentele de presă și cere ajutorul biroului în efectuarea punctuală de către Centrul de difuzarea presei ca ziarele să fie trimise la timp [sic!].

4/. Gyory Andras, student anul III, mulțumește biroului [pentru] ajutorul primit ca secretar al U.T.C. și relevă că personal tov. secretar a îndrumat și urmărit cu atenție activitatea politică a studenților. Cere ca această legătură strânsă între biroul organizației de bază și biroul U.T.C. să se continue și în viitor.

5/. Tov. Kiss Ildiko, studentă anul IV, președintă A.S., arată rezultatele profesionale frumoase obținute în anul trecut, însă arată nemulțumirea față de munca unor studenți rămași în urmă la învățătură. Biroul organizației U.T.C. și conducerea A.S. se va strădui ca în viitor să lichideze deficiențele la învățătură și la disciplină și se va ocupa și mai serios cu problema frecvenței, ca să nu fie nicio absență nemotivată. În încheiere, vorbește despre utilitatea schimburilor de experiență.

6/. Tov. Racz Maria, studentă anul III, vorbește despre numărul destul de ridicat al absențelor și propune ca tovarășii profesori să controleze motivul absențelor, pentru că ei, studenții, încă nu sunt destul de conștienți în crearea opiniei sănătoase față de acei care absentează.

7/. Tov. Fuzesi Domokos, electrician, vorbește despre munca de la Studio, afirmă că ajutorul primit

din partea biroului organizației de bază a adus la îmbunătățirea disciplinei de muncă. Pentru îmbunătățirea atmosferei de lucru, cere sprijinul organizației de bază în obținerea unei camere de serviciu pentru muncitorii de la Studio. Își ia angajamentul că se va strădui ca personalul tehnic de la Studio să depună o muncă precisă și în viitor.

8/. Tov. Kohler Erzsebet apreciază drept bună activitatea biroului, care a izbutit să creeze un climat creator de activitate cuprinzătoare în toate domeniile de viață ale institutului. Cât privește proiectul de hotărâri, observă lipsa de concretizare, reclamă absența unui spirit partinic mai puternic și un stil de muncă îmbunătățit, sugerează o distribuire mai judicioasă a sarcinilor pe membrii din birou și analiza aprofundată a activității de educație a studenților, a activității responsabililor de ani, a câte unei grupe de studenți – toate pentru o mai bună activitate de partid în institut.

9/. Tov. Szabo Lajos apreciază ca bun, cuprinzător raportul de activitate, ca satisfăcătoare munca biroului. Analizând în ansamblu activitatea de un an, remarcă rezultatele pozitive, însă și pe cele negative, ca de pildă numărul mare de absențe, numărul corigențelor. Privitor la munca de partid, accentuează necesitatea intensificării ei pentru o eficacitate care să ducă la formarea caracterului studenților.

10/. Tov. Chereji Ioan apreciază că lipsa cea mai gravă în activitatea organizației de bază e lipsa atitudinii partinice care să ducă la declanșarea opiniei sănătoase, creatoare, față de orice fel de lipsuri, și stimulative pentru rezultate bune.

În încheierea discuțiilor, ia cuvântul tovarășul Alecu Nicolae, delegat al Comitetului Orașenesc P.C.R. În ansamblu, apreciază drept bună activitatea organizației de bază și rodnică ședința actuală. Consideră că institutul și organizația de bază și-a[u] îndeplinit sarcinile majore ce-i [sic!] stau în față, pregătirea de cadre artistice bune pentru teatru. Cât privește munca biroului, apreciază că nu s-a reușit întotdeauna o distribuire judicioasă a sarcinilor, că a[u] lipsit uneori critica și autocritica. Privitor la planul de măsuri, sugerează concretizarea problemelor până la persoană, să se completeze proiectul prezentat cu propunerile făcute de studenți și profesori.

Supune votului adunării darea de seamă și proiectul de plan de măsuri cu completările de rigoare. Adunarea votează în unanimitate.

În continuarea lucrărilor, se trece la alegerea noilor organe de conducere. Tov. Alecu Nicolae arată condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cei care vor fi propuși, arată că la numărul general al organizației de bază urmează să se aleagă un birou din 8 tovarăși, iar în Comisia de numărarea votului sunt aleși tov. Lantos Bela, Barabasi Miklos și Kincses Elemer.

Se anunță totodată că organizația de bază își va alege delegatul său la Conferința Orașenească P.C.R.

Tov. Szabo Lajos propune pe lista de candidați pe tov. Chereji Ioan, subliniind aspectele pozitive din activitatea sa de până aci. Adunarea generală votează în unanimitate.

Tov. Barabasi Miklos o propune pe lista de candidați pe tov. Izsak Rozalia, subliniind vrednicia

activității pe linie de birou și pe linie de conducere de sindicat. Adunarea este de acord cu propunerea.

Tov. Auguszt Zsigmond propune pentru lista de candidați pe tov. Csorba Marta, bibliotecara institutului, arătând că prin funcția pe care o deține e în contact permanent cu studenții și toți angajații institutului și că astfel contribuie la procesul de formare intelectuală a acestora. Adunarea generală votează în unanimitate această propunere.

Nu mai sunt alte propuneri pentru lista biroului.

Tov. Kiss Ildiko propune ca delegat la Conferința Orășenească P.C.R. pe tov. Chereji Ioan. Adunarea generală votează în unanimitate.

Tov. Lantos Bela, citește rezultatele scrutinului:

- 1/. Tov. Chereji Ioan, 22 voturi pentru, niciunul contra.
- 2/. Csorba Marta, 22 voturi pentru, niciunul contra.
- 3/. Tov. Izsak Rozalia, 22 voturi pentru, niciunul contra.

Tov. de mai sus devin astfel membri în noul birou ales, iar Chereji Ioan e votat cu 22 voturi pentru și niciunul contra drept delegat la Conferința Orășenească P.C.R.

Are loc prima ședință de lucru a noului birou.

Tov. Alecu Nicolae comunică adunării generale rezultatul acestei prime ședințe: secretarul O.B. este tov. Chereji Ioan, locțiitor de secretar este tov. Csorba Marta, iar Izsak Rozalia este responsabilă cu propaganda și agitația.

În numele biroului, tov. Chereji Ioan mulțumește pentru încrederea arătată și promite să se străduiască, împreună cu biroul, să ducă, cu ajutorul întregii organizații de bază, muncile la bun sfârșit.

Făcând considerații generale asupra lucrărilor adunării generale, tov. Alecu Nicolae, în cuvântul de închidere, atrage atenția asupra necesității grabnicei eliminări a lipsurilor existente încă, atrage atenția asupra respectării stricte a principiului muncii în colectiv, a trasării și urmării îndeplinirii sarcinilor de către fiecare membru de partid. Urează succes în muncă.

ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 307/1966, ff. 179-184.

9/

PROCES-VERBAL
AL ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ AL PCR,
TEATRUL DE STAT TÂRGU MUREȘ

Teatrul de Stat Tg. Mureș

PROCES-VERBAL

Încheiat azi, 3 noiembrie 1966, cu ocazia alegerii noului birou al Org. de bază P.C.R. de la Teatrul de Stat din Tg. Mureș. La adunarea generală sunt prezenți 35 comuniști din cei 38 câți numără OB. Trei tov. sunt absenți motivați, fiind bolnavi.

La adunare participă tov. Sebestyen Liviu, secretar al Comit. orășenesc P.C.R., Soos Rudolf, Erdelyi Șefan și Mileșan Ioan, membri ai Comisiei de artă a Comit. regional de partid.

Adunarea este deschisă de tov. Csorba Andrei. Se alege un prezidiu format din Sebestyen Liviu, Csorba Andras, Erdos Irma, Paganasan Alexandru, Bernacki Maria.

Prezidiul însărcinează cu conducerea lucrărilor pe tov. Sebestyen Liviu. Acesta aduce un omagiu memoriei comunistului Borovaky Oszkar, actor de frunte, care a decedat în perioada trecută de la ultimele alegeri.

Se pune la vot următoarea ordine de zi, care în unanimitate se aprobă:

1/ DAREA DE SEAMĂ a vechiului birou

2/ Alegerea noului organ al O.B. și a unui delegat la Conf. orășenească P.C.R.

Se alege un secretariat format din Fodor Zeno și Damian Ana și o comisie de redactarea proiectului de hotărâri formată din Kovacs Istvan și Dinu Cezar.

Csorba Andras prezintă darea de seama a vechiului birou.

DISCUȚII

ERDOS IRMA: Darea de seama nu s-a ocupat îndeajuns cu munca mea, mai ales de esențialul acestei munci. Cea mai mare lipsă a mea a fost faptul că nu am știut să organizez bine învățământul de partid. E foarte bine că în noul an de învățământ de partid nu mai sunt incluși cei care au trecut prin toate formele de învățământ sau cei cari nu pot urma din cauza vârstei sau bolii. Există însă și tineri care mai au nevoie de învățământ de partid și totuși nu au frecventat regulat cercurile respective. Cred că nu e just ca unele probleme să le cunoască numai secretarii, toate problemele trebuie cunoscute de întregul birou. Secția română e caracterizată prin indisciplină și trebuie să recunoaștem deschis, noul director trebuie să fie foarte consecvent în aplicarea disciplinei. Piese originale din repertoriu nu trebuie prezentate una după alta, pt. că în acest caz mai mult stricăm decât ajutăm dram. originală. Trebuie să respectăm zile fixe de joc pentru cele două secții, pt. a nu zăpăci spectatorii. Mulți actori nu au avut posibilitatea să dovedească de ceea ce sunt capabili, neprimind sarcini artistice, nici nu se

pot dezvolta. Conducerea trebuie să dea posibilitate de muncă tuturor tinerilor în raport cu calitatea lor. Una din cauzele principale a indisciplinei e tocmai lipsa de ocupație, dar să nu uităm problema calității.

KOVACS DENES: Raportul ar fi putut fi îmbunătățit și concretizat dacă ar fi fost consultați un număr mai mare de comuniști, așa cum s-a inițiat, dar nu s-a realizat. Propaganda teatrului nostru este foarte redusă. S-au luat inițiative, dar nu s-au realizat. Afișele sunt foarte reușite din pct. de vedere grafic, dar nu sunt comerciale. S-au făcut demersurile necesare la Sfatul popular oraș pt. înmulțirea panourilor de afișaj, dar sfatul nu a făcut nimic concret în această direcție. În cartierele noi, sfatul nu a montat niciun panou pt. afișaj.

Am conceput câteva vitrine foarte frumoase, dar nu s-au realizat din lipsă de fonduri. La alte teatre, există un salariat care nu se ocupă decât de agitația vizuală, la noi așa ceva nu există și din această cauză femeile de serviciu se ocupă de difuzarea afișelor. Îmi însușesc critica – deși raportul exagerează uneori – în probleme de îndeplinirea planului, dar spectacolele s-au amânat nu numai din cauza lipsei de public, ci și din cauza actorilor. Deplasările amânate de 3-5 ori îndepărtase[ră] publicul de teatru. Mult amânări sunt datorită faptului că suntem la cheremul altor teatre, de unde avem actori invitați. Din cauza fluctuației de cadre la secția română, nu putem relua nicio piesă din stagiunea trecută și asta dăunează la îndeplinirea planului. Turneul *Căsătorie prin concurs* a realizat în

15 zile, din care 2 zile de doliu, o medie de peste 5000 [de] lei zilnic la încasări și acum piesa nu o mai putem juca. Trebuie să remarc eforturile depuse de tov. Floca, care era bolnav de hernie și totuși a jucat un rol greu în acest turneu. Acum un an, piesa tov. Szekely a fost repetată două luni, apoi a fost oprită. De ce? Se pare că e o piesă ft. bună pentru deplasări și noi avem nevoie de așa ceva. Fără niște piese adevărate deplasărilor [sic!] nu putem îndeplini planul. De ani de zile ridic problema pieselor pt. copii, sunt foarte necesare. În ultimul an, au apărut la serv. organizare diverse persoane care nu se pricep la munca asta. Noi nu avem la acest serviciu comercianți care să știe să vândă „marfa” noastră: spectacolele. Propun îmbunătățirea agitației vizuale și să se țină cont de părerea serv. organizare în confecționarea lor. Angajarea unui vitrinier care să se ocupe de reclame. Analizarea repertoriului și d.p.d.v. comercial.

NAGY JOZSEF: Întrebă biroul dacă a primit instrucțiuni că învățământul de partid trebuia început de mult. Darea de seamă nu se ocupă deloc de sprijinirea artiștilor amatori. În momentul de față, numai vreo doi actori se ocupă de echipele de amatori. Nu consider just ca o piesă din repertoriu să fie schimbată de dragul unui regizor. Poate că unii spectatori au luat abonament tocmai să vadă piesa schimbată, respectiv *Visul unei nopți de vară*.

KELLAN SANDOR: Nu am făcut totul pentru întărirea disciplinei, dar promit ca în viitor să fiu mai

consecvent în această problemă. Am dori să jucăm mai mult acasă, iar deplasările să le facem în localități cu scenă bună, unde să putem face spectacole de calitate.

DINU CEZAR: Cauza lipsei de spectatori constă și în lipsa de calitate artistică. *Mitică Popescu și Răzvan* nu au calitatea corespunzătoare și am pierdut timp și cu dublurile. Actorii au fost grăbiți și nu au putut da randamentul necesar. Studiul experimental care a pornit cu elan nu a găsit înțelegere și ajutor din partea conducerii teatrului. Elanul s-a tocit. În teatru există o ierarhie stabilită de calitatea actorilor. La secția română sunt puțini actori de vârf. Cei nemulțumiți că nu joacă, care înrăutățesc atmosfera, sunt cei lipsiți de calitate și care în roluri nici nu au dovedit posibilități. Actorii nemulțumiți să dovedească direcțiunii prin munca de studio că părerea proastă despre ei e subiectivă. Dublurile duc la pierdere de timp. Un teatru fără un serviciu bun de organizare își pierde actorii pt. că actorii nu au public, deci pleacă în altă parte. Sunt jignit de faptul că cei care au întocmit darea de seamă au aplecat urechea la anumite zvonuri răuvoitoare. N-am făcut niciodată șantaj și nu am nevoie, pt. că eu joc. Tov. director va putea arăta cum s-au întâmplat de fapt lucrurile.

SOOS RUDOLF: Comuniștii cu sarcini de răspundere trebuie să aibă grijă de îndeplinirea planului și de calitatea artistică a spectacolelor. Noul birou va trebui să dea mai mult ajutor direcțiunii în statornicirea unei discipline severe, în primul rând

comuniștilor. Comuniștii nu au fost totdeauna la înălțimea sarcinilor pt. că tocmai [ei] au pus uneori probleme grele în fața conducerii. E cazul să pună capăt degradării spectacolelor, să se aplice o strictă disciplină în spectacole. Comuniștii care se ocupă de problema organizării să studieze materiale, exemple pt. îmbunătățirea muncii în acest domeniu. Organele de partid și de stat au aprobat o serie de cereri de teatru care vor duce la îmbunătățirea muncii.

DUKASZ ANNA: Hotărârile trebuie reformulate mai concret și să aibă fiecare membru de birou sarcini concrete. Darea de seamă s-a ocupat prea puțin de activitatea cons. artistic, care nu participă încă în mod activ la munca artistică a teatrului. Trebuie recâștigat publicul, prin panouri mari cu neon etc. Sfatul orășenesc trebuie convins că aceste panouri nu strică aspectul orașului. Pentru fiecare lucru, trebuie să existe un responsabil care să răspundă concret. Spectacolele anunțate că se suspendă numai în caz de moarte sau boală gravă. Calitatea spectacolelor, cu simple coincidențe, crește de la un spectacol la altul pt. că actorii de frunte din distribuție nu-și permit nici cea mai mică abatere. La fiecare deplasare să existe un responsabil artistic. Cei care au terminat institutul și consideră că nu au nevoie de învăț politic să fie incluși la un ciclu de conf. despre politica actuală a partidului. Munca sindicală lasă de dorit și eu sunt vinovată ca resp. de grupă. Dacă vine Harag, un regizor foarte bun, nu e mare greșală ca el să propună o alta piesă, pentru că avem

garanția unui succes, caz autentic cu *Fizicienii*, el nu era angajatul nostru când s-a întocmit repertoriul. La secția română, avem nevoie de regizori invitați. Dacă regizorul e grăbit, actorii să fie mai puțin comozi. Trebuie să distribuim dubluri, pentru că așa fac toate teatrele din lume. *Mitică Popescu* a dovedit ca dublurile au făcut un lucru bun, cu câteva repetiții numai. Anca Roșu, care are aere de vedetă, [își] va da mai puține demisii dacă știe că și altcineva știe să joace rolul. Dar actorii de frunte să-și ajute dublurile, să nu aibă față de ei atitudine dușmănoasă.

FĂGĂRĂȘEANU AL.: Darea de seamă a atins prea puțin munca biroului, faptul că hotărârile luate nu au fost duse la îndeplinire, în birou nu a fost o muncă colectivă. Consfăturile de producție ar fi fost foarte eficiente, dar nu s-a ținut decât o ședință de grupă sindicală a actorilor secției române. Vina principală e a comit. sindical, dar și a regizorilor care s-au dezinteresat. La secția română sunt tineri care nu au etica actorului de tip nou. Disciplina și calitatea se îmbină. La secția română nu există spirit colectiv. Iar regizorii nu practică o metodă pedagogică de încercare a actorilor, de creșterea lor. Tov. Sârbu, de pildă, se cramponează de distribuirea în rol principal a soției sale. În teatru, fiecare actor vrea să plece în colectivul unde consideră că va fi folosit. Regizorii invitați nu sunt legați organic de teatrul nostru și de aceea distribuțiile se fac subiectiv. Secția română ar trebui întărită cu un prim regizor de calitate și de bună credință, care să realizeze spiritul de echipă. Ar

fi bine ca tov. Dimiu să vină și să vadă spectacolul, ca să stabilească cine menține și cine nu linia spectacolului. În viitor, biroul trebuie să ducă munca colectivă, altfel nu-și poate îndeplini sarcinile, să ia măsuri operative consultându-se cu toți cei interesați.

TOMPA MIKLOS: După reorganizarea conducerii teatrului, s-au luat o serie de măsuri pt. îmbunătățirea activității. Recomand să se țină o ședință de informare a colectivului în care să se prezinte aceste măsuri. În darea de seamă, există o disproporție în analiza muncii de teatru, unele probleme fiind neglijate. Alte teatre au mult mai puțini organizatori ca noi. Secția de organizare e comodă și indiferentă. Am vrut să dau un exemplu de colaborare cu noua direcțiune și am rămas acasă în timpul verii să dau ajutor. Nu-mi place însă că unii au venit și au plecat repede, de ex. Harag, de al cărui ajutor aveam nevoie. *Puterea întunericului* se amână³⁷ pentru că Csorba a fost distribuit în locul lui Kiss László în *Simple coincidențe* și pentru ca și eu trebuie să particip la repetițiile acestei piese. Puterea de muncă a actorilor e mai mare decât a colectivului de regie. Unii regizori nu se pregătesc din timp și e nevoie să fie ajutați de mine înainte de premieră. Trebuie să avem un responsabil artistic la secția română. Nu s-a amintit de programul de revelion, care ne va răpi mult timp, cel puțin 15 repetiții. Trebuie să analizăm mai [în]

37. *Sötétség hatalma*. Regia, Tompa Miklós. Scenografia, Mircea Matca-boju. Data premierei, 26 decembrie 1966.

amănunt problema îndeplinirii planului, pt. ca de la 1 ian. am avut 9 premiere și tot stăm prost. Din darea de seamă reiese esențialul: că biroul nu a rezolvat multe lucruri importante. Trebuie să alegem un birou ca să dea un exemplu de spirit colectiv, organizarea muncii, control și îndrumare.

KOVÁCS ISTVAN: Raportul a fost foarte indulgent cu mine. Lipsurile arătate în raport mi se datorează în mare parte mie. Doresc să muncesc în spirit colectiv, dar nu am avut cu cine să mă consult din birou. Nu am reușit în cele puține zile [pe] care le-am avut la dispoziție să întocmesc un repertoriu foarte științific gândit. Harag avea o datorie față de teatrul din Ploiești, pe care o rezolvă până la 1 dec. *Visul unei nopți de vară* am constatat că nu-l putem realiza, nu aveam distribuție și nici condițiile tehnice necesare. La secția română, nu am teatre din motivul îmbolnăvirii unor actori de la noi, și din această cauză nu ne putem planifica din timp. Sistemul de zile fixe există, dar nu-l putem respecta întotdeauna, tot din cauza actorilor de la Cluj. Trebuie să ne câștigăm independența. Pe viitor, trebuie să invităm actori care nu sunt ocupați. Avem un început de colaborare cu Uniunea Scriitorilor pt. scena literară. Vom face și citire artistică a pieselor *Urechile* [și] *Scaunul*³⁸ cu public. La serviciul organizare, vom aduce personalul capabil. Marea majoritate a timpului meu s-a

38. Poate fi vorba despre piesele: Komzsik István, Csávossy György, *A fiul*, Simion Macovei, *Scaunul fără picioare*.

consumat cu probleme personale a[le] diverși[lor] oameni. Nu exista zi se nu vină cineva cu asemenea probleme, pe care eu nu le înțeleg. Nu pot să-i fac pe unii să fie mai colegi, mai oameni, mai artiști. Dinu Cezar a cerut rolul Mitică Popescu. Dimiu la telefon a fost de acord, apoi la distribuție nu. Dinu a demisionat, au intervenit discuții, apoi Dimiu a spus că îl va încerca. Dinu, având o experiența mai mare, până la urmă a reușit și Dimiu a fost de acord cu el. Nu sunt mulțumit pe deplin cu realizarea artistică a celor 3 premiere, dar trebuia să ne grăbim, căci nu avem ce juca.

CSORBA ANDRAS: În legătură cu învățământul politic, tov. Căliman nu ne-a comunicat nimic, vom recupera întârzierea.

SEBESTYEN LIVIU: Biroul, comuniștii s-au străduit să respecte dezideratele majore ale vieții de partid. Principiul muncii colective nu a fost respectat întru totul. Nici până în prezent cons. art. nu e folosit din plin, multe probleme din teatru nu sunt cunoscute de colectiv, nu există informarea necesară în mod organizat. Planul de măsuri să formuleze sarcini concrete în această problemă a muncii colective. Există actori, comuniști sau nu, care nu au un comportament corespunzător și nu s-au luat măsuri concrete pt. schimbarea situației. Tov. director Kovacs trebuie să aibă o atitudine mai severă cu cei care nu sunt înțelegători, chiar dacă unii actori își vor da demisia și vor pleca. Cerem tuturor salariaților ca,

atâta timp cât stau aici la Tg. Mureș, să muncească cinstit și să nu li se facă nicio concesie. Trebuie urgentate discuțiile cererilor celor care au cerut intrarea în partid, pt. că mulți oameni de artă ar trebui să se afle în rândurile comuniștilor. Să se discute cu cei mai buni oameni, să fie atrași în rândurile partidului. Se depun eforturi mari în problema calității. Dar publicul nu e încă educat și nu am găsit formule de a-i atrage la teatru. De ce nu se respectă planificarea? Pt. ca să se poată respecta, „târgurile” cu alte teatre trebuie să fie reciproc avantajoase. Noul birou să reia tot ce s-a discutat, să treacă toate problemele în planul de măsuri, să găsească soluțiile de rezolvare concretă. Există la unii tineri o poză de cinism, de defetism, ei nu se află la nivelul intelectualului adevărat. Organele de partid vor da tot ajutorul pt. realizarea problemelor de teatru.

Adunarea generală aprobă în unanimitate raportul și planul de măsuri îmbunătățit.

Adunarea aprobă ca biroul să fie format din 5 membri.

Se alege o comisie de propuneri format[ă] din Koszegi Margit, Dukasz A. și Nanu Ioan.

Dukasz Anna, în numele comisiei de propuneri, propune în birou pe următorii tov.:

Făgărășean Alexandru

Csorba Andras

Szekely Ferenc

Bernacki Marina

Kellan Sandor

La Conferința orășenească se propune ca delegat tov. Tompa Miklos.

Se alege comisia de numărarea votărilor, formată din tov. Nagy Iosif, Kovacs Denes și Bokor Sandor.

Se trece la vot.

După numărarea voturilor, tov. Kovacs Denes anunță rezultatul votului, toți cei propuși au fost aleși în unanimitate.

Într-o scurtă ședință, membrii biroului și-au împărțit astfel funcțiile:

Secretar: Făgărășean Alexandru

Locțiitor: Csorba Andras

Resp. cu propaganda: Szekely Ferenc

Resp. cu probleme de tineret: Bernacki Marina

Resp. cu munca adm-tivă și profesională:
Kellan Sandor.

Făgărășean Alexandru mulțumește pentru încredere și cere ajutorul întregii O.B. pentru rezolvarea sarcinilor.

Sebestyen Liviu declară adunarea generală închisă.

Comisia de redactare

P.V. Fodor, Zeno Damian

*ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR
Târgu Mureș, dosar 307/1966, ff. 159-163.*

10/

**DARE DE SEAMĂ DESPRE ACTIVITATEA
BIROULUI ȘI A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
P.C.R. DE LA 20 OCTOMBRIE 1966
PÂNĂ LA 15 NOIEMBRIE 1967.
INSTITUTUL DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ**

Activitatea organizației de bază P.C.R. din institutul nostru, de la ultimele alegeri și până azi, s-a desfășurat sub îndrumarea biroului organizației de bază, care, căutând să traducă în viață toate instrucțiunile Biroului Comitetului Orășenesc de partid, s-a străduit să contribuie la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institutul nostru. Activitatea biroului nostru s-a voit o activitate constantă, ritmică, colectivă și pusă în slujba intereselor organizației de partid. Cu ajutorul permanent al unor tovarăși cu experiență în viața de partid, biroul a căutat să imprime organizației de bază o viață efectivă, eficace în obținerea de rezultate cât mai bune în procesul de învățământ. Pe lângă aceasta, biroul s-a străduit în permanență să aplice în viața institutului directivele politice în activitatea zilnică a membrilor de partid și a angajaților. În activitatea sa, biroul organizației de bază s-a străduit să urmărească, în mod operativ, sarcinile fundamentale prinse în planul de activitate al organizației de bază și sarcinile ce i-au revenit din planul comun al institutului pe linie de educație politică și cetățenească a studenților. În acest sens, biroul a căutat să se constituie drept factor

eficient de ajutorare a conducerii institutului pentru îndeplinirea obligațiilor de educare a viitorilor actori. Din preocupările biroului n-au lipsit nici activitățile desfășurate pe linia consiliului științific, a catedrelor și a cercurilor artistico-științifice studențești.

Una din sarcinile majore ale biroului a fost aceea de a asigura buna desfășurare a educației politico-cetățenești în rândul studenților, al cadrelor didactice și al tuturor angajaților din institut. În activitatea sa, biroul a primit un ajutor prețios din partea Comitetului Orășenesc P.C.R., precum și din partea conducerii institutului. Cu acest prilej, biroul își exprimă sentimentele de mulțumire față aceste organe, față de toți cei care l-au ajutat prin îndrumări, sfaturi, și uneori chiar și prin criticile de rigoare. Privită din perspectiva unui an și ceva, această activitate a biroului nostru își scoate cu evidență la lumină lipsurile înregistrate pe parcurs. O primă constatare, obligatorie, e aceea că biroul n-a putut cuprinde în mod efectiv, deodată, toate domeniile de activitate desfășurate în institut. E o muncă mult mai complexă, mult mai exigentă și care, prin natura ei, pretindea un efort îndoit, susținut și neîntrerupt. Or, la ora actuală, ne dăm seama că biroul, în activitatea sa, a avut momente de delăsare, s-a văzut depășit de mersul ascendent al lucrurilor, iar în acele momente s-a văzut nevoit să constate că e în imposibilitate de a opera, că e inefficient.

A fost necesară, în aceste cazuri, intervenția organizației de bază și a conducerii institutului pentru a redresa lucrurile. Pentru a aminti doar câteva din astfel de cazuri, e suficient să amintim că biroul a

fost ineficace în rezolvarea unor probleme de bază privind educația în rândul studenților, în problema disciplinei în muncă a unor studenți, cadre didactice și personal angajat. În acest sens, biroul își recunoaște lipsurile care i-au marcat activitatea, desfășurate pe următoarele linii: pe linia procesului instructiv-educativ, biroul n-a fost consecvent în exigența pe care ar fi trebuit s-o manifeste față de unii studenți care au avut abateri mai mult sau mai puțin grave de la disciplina universitară, față de unii membri ai corpului didactic care mai mult sau mai puțin legal nu-și îndeplineau întotdeauna, în mod riguros, obligațiile educativ-pedagogice, față de unii angajați care aveau sarcini de ajutoare în întărirea procesului de educație, dar pe care nu le îndeplineau întocmai. Față de aceste cazuri, biroul a manifestat, nu o dată, îngăduință, toleranță, lăsînd ca lucrurile să fie rezolvate pe cale administrativă de către rectorat.

Pe linia procesului de învățatură și de întărire a disciplinei universitare, biroul n-a fost întotdeauna suficient de hotărât și exigent și, ca atare, a tratat lipsurile înregistrate cu multă îngăduință și neprincipial. În caz contrar, nu am fi înregistrat la sfârșitul semestrelor și la sfârșitul sesiunii din toamnă rezultate destul de slabe la învățatură, concretizate prin amânări de examene, corigențe și chiar și un caz de repetare de an de studii. De asemenea, o mai mare exigență a biroului în activitatea sa anuală ar fi redus cu siguranță numărul mare de absențe motivate și nemotivate ale studenților, uneori ale cadrelor didactice și ale angajaților.

Pe linie de educarea studenților, o activitate susținută a biroului ar fi eliminat din viața institutului nostru acele abateri de la normele vieții universitare și de la normele conduitei sociale pe care le-au încălcat unii studenți – fie în institut, fie în cămine și cantină, ori fie în afara institutului –, și, bineînțeles, ar fi dus la evitarea unor lipsuri înregistrate pe linia activității cadrelor didactice și a angajaților din institut – privitoare la disciplina în muncă, la conduita socială, la spiritul vieții și muncii în colectiv. Toate aceste lipsuri la care ne raportăm au fost cunoscute de către birou, au fost discutate – uneori au fost luate chiar și măsuri de îndreptare – și, uneori, chiar măsuri de sancționare a celor vinovați. Noul birou va trebui să învețe din lipsurile de până aci, va trebui să-și organizeze de așa manieră activitatea încât să vină în preîntâmpinarea unor eventuale abateri prin întărirea procesului de educație profesională, educativă, cetățenească, pe toate liniile activităților din institut.

Un alt domeniu de activitate a biroului a fost cel al educației politico-ideologice. Desfășurată pe mai multe planuri, această activitate a cuprins într-un cerc de studiu individual toate cadrele didactice, într-un cerc de educație politică pe angajații membri de partid și activul fără de partid, și în acțiunea de informare pe toți studenții din institut. Scopul acestor activități conjugate a fost acela de a ridica nivelul ideologic-politic al studenților și cadrelor, de a-i ajuta în activitățile de predare și asimilare a cunoștințelor profesionale de pe pozițiile învățaturii marxiste – pentru a fi la curent cu politica partidului

nostru. Pentru întărirea activității acestor cercuri, de comun acord cu rectoratul, biroul a organizat și o serie de conferințe pe teme politice și educativ-profesionale ținute de oameni din afara institutului. Suntem convinși că aceste acțiuni au fost rodnice și eficiente în sporirea gradului de conștiință politică și cetățenească a membrilor organizației noastre. Însă și în desfășurarea acestor activități am avut dificultăți, datorită unei planificări uneori nu tocmai judicioase, iar alteori datorită unor lipsuri în mobilizarea participanților, pe linie de frecvență, dar mai cu seamă pe linie de pregătire și de participare activă la dezbaterile problemelor discutate. Biroul e conștient de partea sa de vină și roagă organizația de bază să ajute noul birou pentru evitarea în viitor a unor astfel de defecțiuni. În caz contrar, se va risca și în viitor ca unele activități de acest fel să devină formale, lipsite de conținut. Privitor la viața grupelor de partid, trebuie să-o recunoaștem deschis că biroul s-a angajat într-un plan de activitate judicios întocmit, pe care însă nu l-a urmărit în realizarea sa. Ca atare, problemele specifice acestor grupe de partid au fost de multe ori rezolvate nu de către grupele respective, ci, în mod formal, uneori administrativ chiar, de către biroul organizației. Dacă biroul s-ar fi orientat mai judicios, s-ar fi putut evita eventualele lipsuri înregistrate în grupele studențești pe linie [de] învățatură, disciplină și comportament social, precum și în grupele de partid, cadre didactice și tehnic-administrativ, privitoare la disciplină în muncă. În viitor, noul birou va trebui, cu ajutorul organizației de bază, să

acorde importanța politică cuvenită activităților din grupele de partid. În ceea ce privește viața internă de partid, pregătirea, organizarea și desfășurarea adunărilor generale ale organizației de bază, trebuie să subliniem faptul că acestea n-au fost întotdeauna bine pregătite și, ca atare, uneori, conținutul lor a contribuit prea puțin la creșterea eficienței educative pe linie profesională, atât în rândul studenților, cât și al cadrelor. Dacă problemele majore ale institutului ar fi fost rezolvate în mod eficient, organizația de bază ar fi contribuit din plin la eliminarea lipsurilor la care ne raportăm. E, în primul rând, o deficiență a biroului, care n-a știut să se mobilizeze suficient pentru pregătirea temeinică a adunărilor noastre generale. Același lucru îl spunem, în mod deschis, și despre activitatea noastră proprie, a biroului însuși. Nu e cazul să insistăm, e de ajuns să spunem că o muncă bine organizată a biroului ar fi dus la o activitate mult mai rodnică a organizației înseși. Noul birou va trebui să se sprijine, în activitatea sa, pe ajutorul neînterupt al organizației de bază, pentru a desfășura o activitate bună.

O ultimă problemă pe care ținem s-o punem în discuție este activitatea biroului cu noii membri de partid pe care organizația i-a primit în rândurile sale. Aparent, e o activitate bună. Am avut multe primiri în partid – mai cu seamă din rândul studenților. Meritul biroului, pe această linie, scade simțitor atunci când trebuie să recunoaștem deschis că nu ne-am mai preocupat, în continuare, cu educarea și formarea politică a noilor membri. De aici, apoi, lipsa de

prezență combativă a studenților membri de partid în grupele din care fac parte sau chiar abaterile lor înșiși de la îndatoririle studentești. E o lipsă gravă pe care noul birou va fi obligat s-o elimine cu totul din activitatea sa viitoare. În linii generale, acestea credem că sunt minusurile cele mai pregnante din activitatea biroului și a organizației de bază. În mod intenționat, nu am vorbit astăzi despre cele câteva rezultate bune înregistrate pe linie de institut. O facem în mod conștient, deoarece considerăm că, prin înlăturarea lipsurilor de până aci, putem, cu eforturi comune, în comun cu conducerea institutului, cu ajutorul Comitetului Orășenesc de Partid, să îmbunătățim simțitor calitatea muncii politice din institut, atât pe linie de partid, cât și pe linia organizațiilor de tineret, fapt care va duce, în viitor, la obținerea de rezultate și mai bune. Numai prin mobilizarea tuturor forțelor vom putea îmbunătăți și mai mult nivelul ideologic-politic al tuturor celor ce lucrează în institut, numai astfel vom putea să contribuim eficient la creșterea conștiinței socialiste, care să elimine deficiențele din activitatea noastră profesională, educativă, cu noi înșine și cu studenții.

Târgu Mureș, la 14 noiembrie 1967

Biroul organizației de bază

*ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR
Târgu Mureș, dosar 342/1967, ff. 174-178.*

11/
PLAN DE MĂSURI ADOPTAT LA
ADUNAREA GENERALĂ A ORGANIZAȚIEI
DE BAZĂ P.C.R. ÎN ȘEDINȚA DE DARE
DE SEAMĂ ȘI ALEGERI DIN ZIUA
DE 15 NOIEMBRIE 1967. INSTITUTUL
DE TEATRU SZENTGYÖRGYI ISTVÁN

Târgu Mureș

Proiect de

PLAN DE MĂSURI

Adoptat în adunarea generală a organizației de bază P.C.R. în ședința de dare de seamă și alegeri din ziua de 15 noiembrie 1967.

1. Biroul organizației de bază va urmări realizarea planului de informare a studenților, va urmări activitatea cercurilor de studiu individual și învățământ politic din institut.

– sarcină permanentă

– răspunde secretarul biroului O. B.

2. Biroul organizației de bază se va preocupa de întărirea organizației prin primiri de noi membri de partid.

– sarcină permanentă

– răspunde secretarul biroului O. B.

3. Organizația de bază va dezbate, în ședință lărgită cu cadrele didactice nemembri de partid, problemele privitoare la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ cu studenții.

– timpul: decembrie a.c.

– răspunde secretarul B. O. B., Szabo Lajos, rector, Kovacs Gyorgy, profesor șef de catedră.

4. Organizația de bază va dezbate problemele privitoare la educația politică-ideologică desfășurată în rândul cadrelor didactice, al studenților și al personalului din institut.

– timpul: ianuarie 1968

– răspunde secretarul B. O. B., Kohler Erzsebet, Izsak Rozalia și August Zsigmond, propagandiști.

5. Organizația de bază va analiza condițiile de pregătire, de desfășurare, precum și rezultatele obținute în sesiunea de iarnă.

– timpul: februarie 1968

– răspunde secretarul B. O. B. și Szabo Lajos, rector

6. Organizația de bază va analiza felul cum sunt îndeplinite sarcinile personale pe linie profesională și de educație ale membrilor de partid și ale activului fără de partid.

– timpul: martie 1968

– răspunde secretarul B. O. B. și organizatorii grupelor de partid cadre didactice, studențești și tehnic-administrativ.

7. Organizația de bază va lua măsurile necesare pentru crearea condițiilor optime de pregătire a sesiunii de examene din mai-iunie și a examenului de licență.

– timpul: aprilie 1968

– răspunde secretarul B. O. B. și Szabo Lajos, rector.

8. Organizația de bază va analiza activitatea și stilul de muncă al biroului organizației de bază.

– timpul: mai 1968

– răspunde secretarul B. O. B.

9. Organizația de bază va analiza rezultatele obținute în procesul instructiv-educativ în rândul studenților și va lua măsurile necesare pentru asigurarea desfășurării în condiții bune a vieții de partid în perioada concediilor și a vacanței de vară.

– timpul: iunie 1968

– răspunde secretarul B. O. B. și Szabo Lajos, rector.

Târgu Mureș, la 14 noiembrie 1967

*ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR
Târgu Mureș, dosar 342/1967, ff. 179-180.*

12/

**PROCES-VERBAL ÎNCHEIAT ÎN DATA DE
15 NOIEMBRIE 1967, ÎN ADUNAREA
GENERALĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ DIN
INSTITUTUL DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ**

PROCES-VERBAL

încheiat azi 15 noiembrie 1967, în adunarea generală a organizației de bază din Institutul de teatru

Chereji Ioan, secretarul biroului organizației de bază, deschide ședința de dare de seamă și alegeri, salută prezența tov. secretar al Comitetului Orășenesc P.C.R., Sebestyen Liviu³⁹, și a tov. instructor al Comitetului Orășenesc P.C.R., Alecu Nicolae. Pentru desfășurarea lucrărilor, secretarul propune alegerea unui prezidiu din 5 membri. Sunt aleși: tov. Sebestyen Liviu, Chereji Ioan, Kohler Elisabeta, Albert Istvan și Czintos Jozser. Prezidiul îl alege drept președinte pe tov. Sebestyen Liviu.

Tov. Sebestyen Liviu salută organizația de bază, urează succes în muncă și anunță ordinea de zi:

– darea de seamă despre activitatea organizației de bază din institut de la 20 octombrie 1966 până la 15 noiembrie 1967

– alegerea noului birou al organizației de bază.

Adunarea generală votează această ordine de zi. Se constată că adunarea generală își desfășoară

39. Sebestyén Liviu, activist de partid.

lucrările având o prezență de 100%. Se aleg comisiile de: redactarea procesului verbal, formată din tov. Kovacs Levente și Csergoffy Laszlo, redactarea proiectului de plan de măsuri: Izsak Rozalia și Dengyel Ivan, numărătoarea voturilor, formată din tov. Szabo Csaba, Kincses, Elemer, Barabasi Miklos, de propuneri pentru noul birou, formată din tov. Szabo Lajos, Auguszt Zsigmond, Nagy Imre. Adunarea generală votează în unanimitate componența acestor comisii. În cadrul primului punct din ordinea de zi, Chereji Ioan dă citire dării de seamă. La discuții, iau cuvântul următorii tovarăși:

Tov. SZABO LAJOS, rector: arată că tonul dării de seamă este exagerat autocritic și trece peste realizările bune obținute de către birou și organizația de bază. Subliniază ca pozitive colaborarea permanentă și principială dintre birou și rectorat. Subliniază prezența vie a organizației de bază în viața institutului, în procesul de educație a studenților și angajaților. Subliniază ca negativă în activitatea biroului latura privitoare la neurmărirea până la capăt a sarcinilor trasate pentru fiecare membru în parte. Această lipsă se agravează prin faptul că toți membrii de partid sunt conștienți de sarcinile și obligațiile lor, de țelul comun pe care îl urmărește organizația și conducerea institutului.

Tov. DENGYEL IVAN, student, anul III: ridică câteva probleme de mare importanță în viața de colectiv. Arată că relațiile dintre studenți sunt lipsite de sinceritate și principialitate. Lipsind aceste elemente

de sudură, lucrul colectiv, pe scenă sau în afara ei, are de suferit. De aici, atmosfera de tensiune permanentă, care totuși trebuie să se degajeze. Procesul de degajare duce la scăderea potențialului de lucru colectiv și individual. Lipsește critica și autocritica. Domină pasivitatea și uneori apatia. Opinia colectivului este deficitară. Această arată că e necesară munca politică de la om la om. Privitor la problemele disciplinare, se impune o consecvență și înaltă principialitate. Sunt lucruri care trebuiesc introduse de urgență și cu necesitate în viața de partid, în viața institutului.

Tov. CZINTOS JOZSEF, student, anul III, secretar U.T.C.: ridică problema obligațiilor de învățatură ale studenților, arată că rezultatele obținute în anul școlar precedent nu au fost pe măsura condițiilor și posibilităților reale. Au fost cazuri de defecțiuni marcate prin amânări, corigențe și repetare de an. Privitor la relațiile profesor-student, arată că e necesar ca unii profesori, mai ales la disciplinele sociale, ca de pildă filozofia, să se apropie de studenți cu mai multă răbdare și înțelegere, pentru a-i face să înțeleagă cât mai bine esența problemelor. Privitor la disciplina studenților și satisfacerea obligațiilor universitare, propune să se introducă, pe ani de studii, sistemul analizelor și dezbaterilor săptămânale. Aceasta, mai ales pe linia grupelor studențești de partid.

Tov. KOVACS LEVENTE, preparator: obiectează biroului faptul că a prezentat o dare de seamă trunchiată, care relevă numai părțile negative din activitatea sa și a organizației, fără să pomenească și de rezultatele bune

obținute. Subliniază că sarcina de bază a institutului, deci și a organizației, este îmbunătățirea continuă a procesului instructiv-educativ. Tocmai datorită acestui fapt, e regretabilă absența de la această ședință tocmai a acelor cadre didactice care au sarcina de a îndeplini în fond aceste sarcini. Propune ca la aceste ședințe, în viitor, să fie invitați membrii catedrei de Arta actorului, dar mai cu seamă aceia care sunt responsabili de ani de studii pe linie de cadre didactice. Relevă în continuare o piedică din activitatea institutului, cauzată de greutatea care se ivesc în coordonarea planului de lucru al Teatrului de stat și al institutului. Pentru viitor, este necesară rezolvarea normală a problemei, deoarece cele două instituții au în fond același rol în cultura socialistă. Numai prin normalizarea acestor relații se pot evita asalturile din preajma examenelor, care duc în mod inerent la scăderea potențialului de pregătire generală a studenților, atât la probele practice, cât și la disciplinele teoretice. Arată apoi că una din sarcinile fundamentale ale cadrelor didactice este aceea de a face pe studenți să fie conștienți de capacitățile și talentul lor, pentru a nu permite crearea stării contradictorii dintre posibilitățile lor reale și dorințele lor, lipsite de teme, în activitatea scenică. Relevă apoi obligația cadrelor de la catedra de specialitate de a educa pe studenți în conștiința că nu există roluri mici și roluri mari, că studenții nu sunt numai pentru crearea rolurilor mari, de rezonanță universală, roluri pe care eventual le-au întâlnit în fragmente mici în exerciții scenice inerente procesului de educație artistică, ci că ei vor fi puși, în virtutea lucrurilor, să interpreteze roluri de mai mică întindere. E o sarcină de bază în educația

etică a studentului, pentru a se evita surprizele viitoare din teatrele unde sunt repartizați și unde sunt puși să interpreteze roluri de factură mai mică.

KOHLER ELISABETA, conferențiar: arată că, contrar tonului extrem de autocritic al dării de seamă, biroul a desfășurat o activitate bună, dovedită mai cu seamă în acest an universitar, când, până în prezent, datorită unor motive obiective, rectorul a lipsit din institut; totuși, lucrurile au mers bine, biroul a știut să conducă lucrările de început și apoi de desfășurare a anului universitar, deoarece s-a sprijinit pe membrii organizației de bază și a solicitat, permanent, ajutorul cadrelor didactice. Ca latură negativă a biroului, arată că n-a urmărit până la capăt felul cum sunt îndeplinite sarcinile personale ale membrilor corpului didactic. Din acest motiv, s-a creat apoi în institut o atmosferă improprie, un spirit de automulțumire care dăunează atașamentul studenților față de institut. În viitor, biroul va trebuie să se ocupe cu problemele de zi de zi ale studenților și nu numai cu problemele generale ale institutului. Aceasta, pentru a crea un spirit colectiv sănătos în grupele studențești, propice muncii creatoare. Privitor la stilul de muncă în viitor, subliniază necesitatea instaurării unui spirit de sinceritate și principialitate.

NAGY IMRE, lector: subliniază unilateralitatea dării de seamă, obiectând că lipsesc aprecierile despre realizările bune. Obiectează lipsa vieții interne a cadrelor, care sunt chemate să facă educația profesională și politică a studenților. Obiectează lipsa schimburilor

de experiență ale studenților și cadrelor didactice cu alte unități de învățământ și artistice din țară. Aceasta frânează dezvoltarea profesională a tuturor. Sugerează introducerea sistemului de vizitare și cercetare a vieții și activității foștilor absolvenți, precum și depistarea de talente pe anul I de studii.

În încheierea discuțiilor, tov. SEBESTYEN LIVIU apreciază, în ansamblu, activitatea organizației de bază, consideră că s-a desfășurat o activitate bună, pe care crede că în viitor o putem îmbunătăți și mai mult. Insistă asupra exigenței pe linie de urmărirea sarcinilor profesional-educative individuale, insistă asupra necesității întăririi spiritului critic și autocritic exercitat în mod eficient, în viață, în stilul de gândire și de activitate al tuturor membrilor, și nu limitat numai la vorbe. Arată apoi necesitatea educației politice în rândul studenților, pentru a-i face conștienți nu numai de drepturile, ci mai ales de îndatoririle pe care le au de a se încadra în efortul colectiv al societății noastre de astăzi. Insistă asupra semnificației pozitive a politicii partidului nostru, ilustrând-o prin faptul că ministrul nostru de externe este președinte al sesiunii generale O.N.U., fapt care justifică politica partidului nostru pe plan mondial. Sugerează concretizarea sarcinilor pe membri de partid și completarea planului de măsuri cu lucrurile pozitive sugerate în adunare. Supune votului adunării generale darea de seamă și proiectul de plan de măsuri cu completările respective. Adunarea generală votează în unanimitate.

Se trece la punctul 2 din ordinea de zi. Comisia de propunere prezintă lista celor propuși, compusă

din următorii tovarăși: Czintos Jozsef, Chereji Ioan, Csorba Marta, Izsak Rozalia și Kovacs Levente. Tov. Sebestyen Liviu supune votului adunării generale pe toți cei propuși, nominal, adunarea generală nu are obiecții față de niciunul din cei propuși. Ca atare, sunt trecuți pe buletinele de vot.

Se votează – comisia de numărătoarea voturilor întocmește procesul verbal, potrivit căruia toți cei cinci tovarăși propuși obțin câte 31 voturi pentru și niciunul contra.

Noul birou își ține prima ședință de lucru, sub conducerea tovarășului instructor Nicolae Alecu. În această ședință, se distribuie sarcinile pe membrii biroului. În unanimitate, este ales drept secretar al biroului tov. Chereji Ioan, tov. Kovacs Levente este ales locțiitor de secretar, tov. Izsak Rozalia este aleasă responsabilă cu problemele de propagandă, tov. Csorba Marta este aleasă responsabilă problemelor organizatorice, iar tovarășul Czintos Jozsef este ales responsabil cu probleme[le] organizațiilor studentești.

În numele biroului, tovarășul Chereji Ioan mulțumește pentru încrederea arătată și promite să se străduiască, împreună cu biroul, să ducă cu ajutorul întregii organizații de bază muncile la bun sfârșit.

Tovarășul Sebestyen Liviu încheie ședința organizației de bază, urând succes și spor la muncă.

Târgu Mureș, la 15 noiembrie 1967

ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 342/1967, ff. 181-184.

13/

PROCES-VERBAL AL ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ PCR A TEATRULUI DE STAT TÂRGU MUREȘ

Teatrul de stat Târgu Mureș

Teatrul de stat Târgu Mureș, Org. de bază P.C.R.

PROCES-VERBAL încheiat azi, 22 noiembrie 1967, cu ocazia adunării generale de alegeri a O.B. P.C.R de la Teatrul de stat Târgu Mureș.

Sunt prezenți 43 tov. din numărul total de 51 al membrilor de partid. Lipsesc motivat 8 tov., nemotivat nimeni, sunt prezenți tov. Liviu Sebestyen, secretar al Com. Orășenesc de Partid și Soos Rudolf, din partea secției de Artă a Comitetului Regional PCR.

Adunarea este deschisă de tov. Al Făgărășan, secretarul O.B. Se alege prezidiul format din tovarășii: Liviu Sebestyen, Alexandru Făgărășan, Koszegi Margit, Constantin Anghel și Szotyori Imre. Tovarășul Sebestyen Liviu este însărcinat cu conducerea lucrărilor. Se alege comisia de întocmirea procesului verbal. Sunt propuși Ana Damian și Zeno Fodor.

Se alege comisia de redactarea planului de măsuri, fiind propuși: Erdos Irma și Mihai Gingulescu. Sunt aleși în unanimitate.

Se votează ordinea de zi:

- Darea de seamă a B.O.B.
- Alegerea noului organ de partid.

Alexandru Făgărășan prezintă darea de seamă.
 Mihai Gingulescu dă citire proiectului planului
 de măsuri.
 Urmează discuții.

DINU CEZAR: Cunoaștem lipsa de legătură dintre direcțiunea teatrului și B.O.B. în ultimul an, fiecare muncind separat. Cum au sprijinit sau a frânat O.B. unele acțiuni ale direcțiunii. Bună e propunerea să se facă ședințe de producție și voi sprijini în grupa sindicală ca ele să se și țină regulat. Părerile despre repertoriu sunt – cum e firesc – foarte subiective. Dar e important ca piesele să fie bune și să placă publicului. *Accidentul*⁴⁰, de pildă, nu are succes de casă și, dacă nu vine lumea, cum ne îndeplinim planul și sarcinile de culturalizare? Niciunui actor nu-i convine să repete 6 săptămâni, ca pe urmă să joace numai câteva spectacole; vrea o singură răsplată: să aibă public. Planificarea premierelor la secția română, trei piese românești, una după alta, e defectuoasă. Biroul O.B. trebuie să fie mai hotărât în problemele repertoriului. Muncim foarte mult, avem câte trei timpi de muncă pe zi, nu avem voie să întârziem nici zece minute, pentru că, în acest ritm, aceste întârzieri se adună și sunt grave. Aici e rolul O. B., care trebuie să contribuie la educarea disciplinei.

TĂNASE CAZIMIR: E un punct de cinste pentru birou că a privit lucrurile autocritic, chiar cu exces de

40. Poate fi vorba de Mihail Sebastian, *Accidentul*.

modestie. Munca în asalt nu poate duce la rezultate bune. Planificarea trebuie făcută din timp și în mod științific. Este bine ca conducerea să colaboreze cu O. B. și Comitet[ul] Sindical. Trebuie activizat întregul colectiv.

SOOS ȘTEFAN: Apreciază cele spuse de tov. Dinu, care vede și aspectele problemei financiare, dar greșește când spune că conducerea trebuie să fie unică. E bine ca aceasta să fie conducere colectivă. Din cauza lipsei de conducere colectivă, ritmicitatea activității a suferit. Nu fiecare tovarăș își îndreaptă orientarea în două părți: artistic și financiar. Conducerea nu s-a orientat în planificarea pieselor care să aducă și un venit financiar. O lipsă mare este și faptul că la Consiliul Artistic nu este chemat și șeful contabil, să dea un ajutor conducerii în realizarea planului financiar.

KOSZEGI MARGIT: Care este cauza că la alte teatre se știe programul de spectacole cu o lună înainte, iar la noi nu se știe nici de la o zi la alta, mai ales deplasările? Spectatorii nu cunosc planul teatrului. A fost amânată o deplasare la Ghindari, deși erau vândute toate biletele; dacă Faluvegi era bolnav, trebuia înlocuit în aceeași zi chiar cu un actor care citește rolul. În trecut, nu era o rușine ca un rol mic să fie citit pentru a se salva spectacolul. De ce nu se organizează discuții după premiere? De ce Consiliul Artistic, când întocmește repertoriul, nu se gândește și la rentabilitate?

FODOR ZENO: Aș dori să mă opresc în cele ce urmează asupra câtorva aspecte principale din activitatea teatrului, amintite și în darea de seamă, dar care necesită – cred – o explicație mai amplă. Darea de seamă a subliniat calitatea, ca și lipsurile repertoriului. Acest repertoriu a fost definitivat de conducerea artistică a teatrului fără să țină seama de observațiile secretariatului literar, al regizorilor artistici și ale adunării generale a O.B., care a discutat propunerile de repertoriu la sfârșitul stagiunii trecute. Se vede deci că conducerea subapreciază punctul de vedere al acestor foruri. La începutul acestei stagiuni, conducerea a introdus în repertoriu mai multe piese, fără să consulte secretariatul literar și consiliul artistic, pe care le-a pus în fața unui fapt împlinit. Conducerea nu a luat în considerare nici propunerile secretarului literar pentru buna organizare a activității la începutul acestei stagiuni, ba chiar s-a supărat că am „îndrăznit” să dăm sfaturi conducerii. Realizarea celor propuse de noi ar fi fost însă absolut necesară, deoarece nici până acum nu sunt fixate o serie de probleme de bază pentru activitatea noastră: colaborările cu Ban Ernest, Birlic, Andrei Șerban, Kovacs Gyorgy etc. Darea de seamă amintește condițiile cu totul neprielnice în care sunt nevoiți să muncească cei de la secretariatul literar. Conducerea nu le creează condiții de muncă corespunzătoare, pentru ca acest for să poată da conducerii ajutorul artistic necesar. Este cazul ca secretariatul literar să fie privit ca organ artistic, nu ca unul administrativ. S-au organizat în ultimul timp multe deplasări foarte oboșitoare și nerentabile, nu s-a obținut de către

conducere postul atât de necesar de șef al serviciului de organizare; nu se alocă fonduri suficiente pentru biblioteca documentară; conducerea nu e consecventă cu propriile sale hotărâri; nu se organizează corespunzător aprovizionarea cu hârtie; s-au comis erori în salarizare. În toate aceste probleme, biroul O.B. ar trebui să aibă un cuvânt mai serios. Rog noul birou să ajute secretariatul literar să devină ceea ce trebuie să fie de fapt: laborator de creație literar-artistică. Să impună conducerii teatrului stabilirea precisă a sarcinilor acestui serviciu – ca de altfel a tuturor serviciilor teatrului –, eliberându-l de tot ceea ce nu intră în atribuțiile sale firești și creându-i astfel condiții corespunzătoare pentru desfășurarea muncii sale.

În acest caz – dar numai în acest caz –, secretariatul literar va putea desfășura în sfârșit o activitate susținută pentru pregătirea viitorului repertoriu, pentru configurarea unui repertoriu de perspectivă pe mai mulți ani și se va putea ocupa serios, având în sfârșit timpul necesar de întocmire a unor materiale documentare, ajutându-i astfel substanțial pe regizori și interpreți la realizarea unor spectacole de calitate.

ERDOS IRMA: Îmi pare rău că nu pot spune românește cea ce am de spus. Observ ca fiecare vorbitor a vorbit de pe poziția sa personală, cea ce e explicabil, dar lucrurile se leagă între ele. *Baloane de săpun*⁴¹ are mare succes de casă, cea ce mă bucură, dar trebuie să remarc că concepția regizorală nu e corespunzătoare. Csiky nu

41. *Buborékok*. Regia, Hunyadi András. Premieră: 1 august 1967.

poate fi jucat sub formă de operetă, publicul exigent e revoltat și de aceea nu vine acum la *Petru Rareș*, care e un spectacol bun. A fost vorbă ca, după premiera în deplasare a *Baloanelor*, piesa se va mai repeta, cea ce nu s-a făcut. Fodor Zeno a spus că repertoriul secției române este slab, dar nici secretariatul literar nu a insistat destul pentru un repertoriu de calitate.

Direcțiunea a înaintat distribuții fictive. Consiliul artistic nu a studiat temeinic piesele propuse în repertoriu, nici eu nu am citit decât foarte puține din piese, pentru că nu le pot citi în altă limbă decât limba maghiară. Unii comuniști din Cons. Artistic nu-și spun părerea în ședințele consiliului și nu sunt principiali, de ce nu iau atitudine împotriva arbitrariului în alcătuirea repertoriului, cum și-au închipuit Teodorescu și Harag că pot să regizeze fiecare câte două piese în același timp, bineînțeles că în aceste condițiuni premiarele au fost prezentate mult după datele planificate, pentru că aceste date au fost fictive. Nu se respectă de luni de zile zilele libere. Oamenii sunt extenuați, ba încurcăm și activitatea Institutului de Teatru.

BOKOR ANDOR: Darea de seamă n-a fost destul de adâncită, n-a fost privită destul prin prisma criticii și autocriticii, trebuia analizată mai profund problema nivelului artistic, pentru că acesta e lucrul cel mai important. Spectacolul *Baloane de săpun* și-a bătut joc de Csiky Gergely⁴², și apoi ne lăudăm că

42. Csiky Gergely (1842-1891), dramaturg maghiar. În piesele sale, a evocat societatea maghiară din vremea sa.

are succes de public. Este normal ca fiecare om să vorbească prin prisma locului său de muncă. Dar în teatru și contabilul șef, și directorul adj., și tehnicienii trebuie să fie artiști, deci fiecare lucru trebuie analizat prin prisma ridicării nivelului artistic. Am avut 3-4 premiere cu numai 150-200 de spectatori, nu este de îngăduit. Rog să mi se dea ca sarcină ca în viitor premierele să [le] organizez eu. Experiența mi-a dovedit că se poate face un plan de muncă științific care să se poată respecta.

SZOTYORI IMRE: Vom îmbătrâni înainte de vreme. Niciodată nu am avut atâția bolnavi ca până acum din cauza lipsei de zile libere. Muncim ziua și noaptea, suntem prea puțini, dar sarcinile cresc mereu și nu primim întăriri, ba suntem chiar împiedicați în muncă, luându-ni-se din posturi. De exemplu, pe un post de muncitor a fost angajată soția unui actor care nu este dispusă să vină la Tg. Mureș fără ca să i se angajeze și nevasta. Ni s-a promis că zilele libere vor fi adunate și socotite la concediu: am primit 5 zile în loc de 15. Am impresia că direcțiunea nu dă nicio atenție muncitorilor: se lucrează 14-16 ore pe zi, nu se plătesc ore suplimentare, se ia ziua liberă și, dacă ne cerem drepturile, suntem amenințați cu desfacearea contractului de muncă.

ANGHEL C-TIN: Darea de seamă a constituit o bază largă de discuții, ca director am primit ajutorul org. de bază, care a oferit soluții și dir. artistice, dar se vede că n-a fost primit, căci din organizarea artistică

a muncii a lipsit influența org. de bază, și repertoriul a suferit din această cauză. Repertoriul avizat nu se joacă încă până în prezent, s-au pus piese care nu au figurat în repertoriu, astfel s-a ajuns ca condițiile de muncă să fie supraomenești. Oamenii sunt supraaglomerați, sunt obosiți și totuși cu toții vor să contribuie la obținerea rezultatelor.

Deși tov. Fodor Z. a prezentat un studiu pentru repertoriu, aceasta nu s-a luat în considerare, s-a făcut un repertoriu neștiințific, care a dus la dezorganizarea existentă, la supraaglomerarea muncii, la nefolosirea puterii de muncă a oamenilor, neacordarea zilelor libere. Neplanificarea a dus la tot felul de haos existent în munca teatrului. Propunem ca noul birou să colaboreze cu conducerea.

BOKOR ANDOR: Ca completare la cele spuse anterior, arată că a înaintat un plan de acțiune și propuneri care să se ia în considerare.

SOOS RUDOLF: Darea de seamă respectă în mare măsură problemele vieții O.B. din teatru. Lipsuri în activitatea teatrului sunt și vor mai fi și în viitor, este important ca ele să fie sesizate și să se facă totul pentru lichidarea lor. Consider că O.B. și-a îndeplinit această sarcină. Din partea unora, există însă o străduință prea mică pentru a impune conducerii punctul de vedere a B.O.B. Nici n-a fost instalat încă noul director și unii îi și bârfesc deja pe cei despre care se zvonește că vor fi numiți. Trebuie să se ia mai în serios problema organizării la ambele secții

și la toate spectacolele. Prin respectarea zilelor libere, adică prin oameni odihniți, se va câștiga mai mult, e bine ca fiecare vorbitor a vorbit din pct. lui de vedere, biroul va sintetiza părerile și va lua hotărâri.

Adunarea generală aprobă planul de măsuri cu condiția completării lui prin propunerile făcute în cadrul discuțiilor.

SEBESTYEN LIVIU: Apreciez în mod deosebit faptul că acest colectiv dă dovadă de maturitate și spirit realist. Toți cei cari au luat cuvânt au ridicat probleme interesante, privite cu discernământ critic. S-au făcut și propuneri valoroase în viitor, trebuie să se facă o mai chibzuită planificare, forțele teatrului trebuie folosite rațional, trebuie să se manifeste grija față de om. Munca colectivă trebuie să se manifeste în primul rând în discutarea marilor probleme, fiecare om din teatru are o viziune. E bine să se ia tot ce e bun din fiecare viziune, să se sintetizeze și biroul să urmărească realizarea acestora. Consiliul artistic să fie mai hotărât, să-și pună piciorul în prag, să nu se mulțumească să ia numai la cunoștință.

Adunarea generală este de acord ca biroul să fie format din 5 membri.

Se alege o comisie de propuneri formată din 3 membri: Koszegi Margit, Nicolaie Floca, Fuzegsi Ștefan.

În numele comisiei tov. Floca N. propune în birou pe următorii tov.:

Csorba Andras

Făgărășan Alexandru

Gingulescu Mihai

Kellan Sandor

Szekely Ferenc.

Se alege o comisie de numărarea voturilor din: Tănase C-tin și Harag Gheorghe.

Se completează și se împart buletinele de vot. Se explică tehnica votării și se trece la vot.

După numărarea voturilor, tov. Harag Gh. anunță rezultatul votului. În biroul org. de bază PCR a Teatrului de Stat Tg. Mureș au fost aleși următorii tov.:

Csorba Andras voturi pt.: 43 contra: niciunul

Făgărășean Al. voturi pt.: 43 contra: niciunul

Gingulescu Mihai voturi pt.: 43 contra: niciunul

Kellan Sandor voturi pt.: 43 contra: niciunul

Szekely Ferenc voturi pt.: 42 contra: unul

a mai fost trecut pe listă tov. Bokor Sandor
voturi pt. 1

Biroul a hotărât următoarea împărțire a sarcinilor:

Secretar: Făgărășean Al.

Locțiitor: Csorba Andras

Prop. agit.: Szekely Ferenc

Tineret și sindicat: Gingulescu M.

Alte probleme: Kellan Sandor

Tov. Sebestyen felicită pe cei aleși, pe cei recent distinși cu ordine de realizatorii spectacolului *Petru Rareș*.
Declară apoi încheiate lucrările adunării generale.

ANR, DJMȘ, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 338/1967, ff. 67-72.

14/

**PLAN DE MĂSURI AL ORGANIZAȚIEI
DE BAZĂ A PCR, TEATRUL DE STAT
TÂRGU MUREȘ**

Secretariat pt. redactarea procesului verbal
Fodor Zeno, Ana Damian

PREZIDIUMUL

ORGANIZAȚIA DE BAZĂ P.C.R.

PLAN DE MĂSURI

Pentru continua întărire și îmbunătățire a muncii organizației de partid, pe baza celor arătate în darea de seamă privind activitatea teatrului și munca politico-ideologică, în scopul remedierii lipsurilor semnalate prin organizarea tot mai bună a muncii politice și profesionale și pentru o orientare tot mai justă în problemele de conținut, nivel și eficiență a activității artistice, organizatorice și de producție a teatrului, organizația de bază, convocată în adunarea generală pentru darea de seamă și alegeri, aprobă în unanimitate următorul plan de măsuri.

I. MUNCA PROFESIONALĂ

1. Pentru întocmirea unui repertoriu de înalt nivel și de un conținut tot mai bogat, în scopul atingerii rolului de educator al maselor de spectatori, conducerea teatrului va trebui sprijinită de biroul

org. de bază, de consiliul artistic și de actorii comuniști și fără de partid cu cea mai bună pregătire și mai bogată experiență profesională, în vederea unei temeinice documentări prealabile, cât și [cu] organizarea unor discuții ample și cât mai bine orientate. Orice modificare în repertoriu să se facă pe baza consultării cât mai largi a consiliului artistic, cât și a colectivului artistic, în frunte cu comuniștii.

Răspund: conducerea artistică, Făgărășan Alexandru.

2. Organizația de bază va dezbate o dată pe trimestru în adunare deschisă cu activul fără de partid și invitați problemele de producție, axându-se în special pe realizarea repertoriului, calitatea muncii, ritmicitatea producției, realizarea planului de stat și probleme de disciplină și atitudine față de muncă.

Se va da ca sarcină comitetului sindical de a introduce în mod sistematic în planul său de activitate problema analizei artistice, tehnice și organizatorice a premierelor în ședințe de grupă sindicale.

Răspund: B.O.B.

3. În scopul atragerii tot mai mult a maselor de spectatori și pentru cunoașterea mai de aproape a preferințelor și părerilor publicului spectator privind munca teatrului, organizația de bază va recomanda și va sprijini conducerea teatrului în planificarea și organizarea cât mai științifică și minuțioasă a spectacolelor de la sediu sau deplasări, în organizarea unor spectacole urmate de discuții, întâlniri ale actorilor cu publicul, matinee literare, simpozioane și,

în mod deosebit, la îmbunătățirea muncii de propagandă, organizare, mobilizare și informarea publicului spectator.

Răspund: conducerea artistică, B.O.B.

4. Pentru sprijinirea și îndrumarea de specialitate a mișcării artistice de amatori, biroul și organizația de bază trebuie să vină în ajutorul conducerii teatrului, [a] secretariatului literar și a comitetului sindical de a se face o repartizare cât mai judicioasă a corpului de actori pe întreprinderi și instituții din sediu și regiune, organizându-se în același timp o îndrumare și un control permanent al acestora, cât și o evidență precisă a calității și cantității muncii.

Răspund: Gingulescu Mihai, ? Tóth Tamas.

II. MUNCA IDEOLOGICĂ

Pentru o cât mai bună organizare, o îndrumare susținută și un control permanent cât și o mobilizare cât mai largă a învățământului politic, biroul organizației de bază va lua măsuri de a face o repartizare cât mai judicioasă a cursanților pe cercuri de instruire, îndrumare și control permanent al propagandiștilor privind participarea la pregătirile Cabinetul de partid și pregătirea lor personală pentru ținerea seminariilor, cât și o repartizare a membrilor biroului, astfel ca fiecare să fie îndrumat, sprijinit și controlat de către un membru din birou. De asemenea, cu sprijinul direcțiunii, se va programa și va respecta cu strictețe ziua și orele stabilite pentru învățământul politic. Biroul va veghea cu perseverență asupra conținutului și purității

ideologice a prezentării și discutării materialelor și va urmări însușirea acestor materiale, cât și eficiența învățământului politic în activitatea practică a cursanților. Periodic, biroul va lua măsuri de a se analiza munca legată de învățământul politic, atât în ședințe de birou, cât și [în] adunări generale.

Răspund: Szekely Fr.

III. VIAȚA INTERNĂ DE PARTID

Întărirea rândurilor partidului și îmbunătățirea continuă a compoziției organizației noastre de bază trebuie să constituie pentru birou, cât și pentru fiecare comunist, o sarcină permanentă. Prin muncă politică susținută a biroului, a tuturor comuniștilor, cei mai merituoși dintre actorii teatrului trebuie atrași la viața și activitatea politică și profesională, în așa fel ca să poată deveni membri de partid. O preocupare deosebită trebuie acordată atragerii celor mai merituoși actori din organizația de U.T.C și din activul fără de partid. În scopul acesta, trebuie reorganizat activul fără de partid.

Pe linia sprijinirii conducerii teatrului în toată activitatea artistică, organizatorică, de producție și administrativă, biroul și organizația de partid va trebui să se ridice la nivelul sarcinilor sale [sic!] și la rolul de conducător politic al activității practice de fiecare zi.

Una din sarcinile de seamă ale biroului și organizației de partid trebuie să fie aceea de îndrumare, sprijinire și control asupra activității organizațiilor de U.T.C. și sindicat, iar în adunări generale de partid se vor pune în discuție activitatea de ansamblu

a acestor organizații. Se va acorda o deosebită importanță activității grupelor sindicale pentru analiza periodică a muncii profesionale și a vieții de sindicat din teatru. Cea mai de seamă grijă a biroului trebuie să fie îndrumarea și sprijinirea muncii organizației de U.T.C., axându-se în special pe munca educativă cu tineretul.

Prin adoptarea acestui plan de măsuri, organizația de partid urmărește îmbunătățirea continuă a activității politice și profesionale din teatru, firele călăuzitoare fiind munca educativă, îmbunătățirea vieții interne de partid, munca colectivă și, prin toate acestea, găsirea și aplicarea unui stil de muncă nouă.

Colectivele problemelor arătate în acest plan de măsuri se vor lărgi cu membri din activul fără de partid, cât și din organizația U.T.C. și sindicat.

Tg. Mureș, 22 nov. 1967

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 338/1967, ff. 73-75.

15/

**DARE DE SEAMĂ DESPRE ACTIVITATEA
BIROULUI ȘI A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
P.C.R. DE LA 15 NOIEMBRIE 1967
PÂNĂ LA 25 OCTOMBRIE 1968,
INSTITUTUL DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ**

Activitatea organizației de bază P.C.R. din institutul nostru, de la ultimele alegeri și până azi, s-a desfășurat sub îndrumarea biroului organizației de bază. Prin mobilizarea fiecărui membru de partid la îndeplinirea cât mai conștientă a sarcinilor personale și colective, biroul organizației de bază a căutat să traducă în viață toate instrucțiunile Comitetului Municipal de partid privind îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institutul nostru. Biroul organizației de bază s-a străduit să desfășoare o activitate ritmică, constantă și colectivă, căutând să imprime organizației de bază o viață efectivă, eficientă în obținerea de rezultate cât mai bune în procesul de învățământ.

Pe lângă acestea, biroul s-a străduit în permanență să aplice hotărârile P.C.R., în sensul ca activitatea zilnică a cadrelor didactice, a studenților și a angajaților să se desfășoare în spiritul directiveilor de partid. Ținând seamă de rolul conducător al partidului în viața institutului, biroul organizației de bază, însușindu-și criticile referitoare la unele lipsuri existente în diferitele domenii de activitate, s-a străduit cu multă perseverență să imprime un stil de muncă prin care, în mod operativ, a urmărit

eliminarea lipsurilor și îndeplinirea sarcinilor ce-i revin. Biroul a căutat să constituie în sine un factor eficient de ajutorare a conducerii institutului pentru îndeplinirea obligațiilor pe linie de educație politică și cetățenească a viitorilor actori.

Din preocupările biroului n-au lipsit nici activitățile desfășurate pe linia fostului consiliu științific al cadrelor didactice, al catedrelor și al cercurilor artistico-științifice studențești. Una din sarcinile majore ale biroului a fost aceea de a asigura buna desfășurare a educației politico-cetățenești în rândul studenților, al cadrelor didactice și al tuturor angajaților din institut. În activitatea sa, biroul a primit un prețios ajutor din partea Comitetului Municipal de partid, precum și din partea rectoratului nostru.

Privită din perspectiva unui an de activitate, acțiunile biroului par să fie din punct de vedere calitativ mai eficace decât în anul anterior. Faptul că biroul a avut cinci membri [sic!] a putut să facă față mult[el]or sale sarcini. Atenționăm ca un fapt pozitiv întărirea organizației de bază prin primirea unui număr mare de noi membri de partid din rândul studenților, al cadrelor didactice și al salariaților de la studio. În acest fel, a fost asigurat rolul conducător al organizației de partid în toate sectoarele de activitate din institut. Biroul și-a axat activitatea pe problemele majore ale specificului învățământului artistic și prin aplicarea consecventă a planului de măsuri și a hotărârilor adunărilor generale, în acest fel munca de partid din institut a căpătat un caracter strict principial. Biroul s-a străduit să elimine unele trăsături formale din

activitatea sa și a organizației de bază, punând un accent deosebit pe dezvoltarea democrației interne de partid, asigurând în acest fel participarea activă a tuturor membrilor de partid la dezbaterile problemelor, la dezvoltarea spiritului de critică și autocritică a fiecărui comunist. Biroul, în toată activitatea sa, s-a străduit să se bazeze pe contribuția fiecărui membru al organizației de bază în vederea îndeplinirii conștiincioase a sarcinilor ce-i revin. Desigur că, pe lângă multe rezultate bune, biroul a avut și unele lipsuri și delăsări în activitatea sa din cursul acestui an.

Una din preocupările de bază ale biroului a fost problema educației politico-ideologice. Desfășurată pe mai multe planuri, această activitate a cuprins într-un cerc de studiu individual de estetică toate cadrele didactice, într-un cerc de educație politică pe angajații membri de partid și activul fără de partid, precum și în acțiunea de informare pe toți studenții din institut. Scopul acestor activități conjugate a fost acela de a ridica nivelul ideologic-politic al studenților și cadrelor, de a-i ajuta în activitățile de predare și asimilare a cunoștințelor profesionale de pe pozițiile învățaturii marxiste, pentru a fi la curent cu politica partidului nostru. Pentru întărirea activităților acestor cercuri, de comun acord cu rectoratul, biroul a organizat o serie de conferințe pe teme politice și educativ profesionale.

Suntem convinși că aceste acțiuni au fost rodnice și eficace în sporirea gradului de cunoștințe politice și cetățenești pentru toți membrii organizației noastre. Însă în desfășurarea acestor acțiuni am avut și unele dificultăți, datorită unei planificări uneori

nu tocmai judicioase, iar mai cu seamă, din lipsa de pregătire și participare activă la dezbaterile problemelor puse în discuție, organizația de bază va trebui să ajute noul birou pentru evitarea în viitor a unor astfel de defecțiuni.

Pe linia procesului instructiv-educativ, biroul a ajutat conducerea institutului să organizeze unele adunări generale deschise la care, printr-o participare largă, au fost dezbătute probleme de disciplină în muncă, atât ale cadrelor didactice, cât și ale studenților. La aceste adunări au mai fost dezbătute laturile procesului de învățământ privitoare la ridicarea exigenței, atât la disciplinele teoretice, cât și la cele profesionale. Totuși, biroul n-a fost destul de consecvent în exigența pe care ar fi trebuit s-o manifeste față de unii studenți care au avut abateri mai mult sau mai puțin grave de la disciplina universitară. În unele cazuri, biroul a fost suficient de hotărât în aplicarea sancțiunilor pe linie de U.T.C., străduindu-se să dezbată aceste abateri la modul principial și să caute să le elimine cu desăvârșire. Faptul că studenții din conducerea U.T.C. și A.S. sunt membri de partid a contribuit în mare măsură la asigurarea normelor de conduită ale studenților, atât în institut, cât și în cămin. Totuși, menționăm că, în viitor, noul birou va trebui să se ocupe în mod mai consecvent, zi de zi, de problemele de disciplină – absențe, motivate și nemotivate, întârzieri de la ore de curs și de la cămine, de comportarea studenților în afara institutului, de atitudinea, ținuta și etica lor în toate împrejurările de viață.

Îndrumarea activității U.T.C. de către biroul organizației de bază a fost mai eficace, mai operativă

decât în anii precedenți. Însă prin analiza lipsurilor s-a constatat că trebuie să se pună un accent și mai mare pe dezvoltarea simțului de răspundere al fiecărui student față de propria sa activitate profesională și politică. În vederea ridicării nivelului ideologic-politic al studenților, biroul a inițiat unele măsuri care s-au dovedit eficace. Astfel, la fiecare an de studiu, un cadru didactic, membru de partid, a ținut în fiecare săptămână câte un seminar ideologic, în cadrul căruia au fost dezbătute problemele politicii interne și internaționale ale partidului nostru. Pe lângă conferințele cu caracter cultural și politic din cursul anului, organizate pentru cadrele didactice și studenți, de către activiști de partid și oameni de știință și cultură din afara institutului, s-au ținut seminarii cu membrii de partid studenți, la care s-au studiat „Statutul P.C.R.” și problemele politice actuale.

Tot în vederea formării conștiinței cetățenești a studenților, în anul acesta biroul a dat ajutor conducerii institutului în organizarea unor conferințe de specialitate ținute de profesori universitari de la Institutul Ion Luca Caragiale din București. În anul care a trecut, biroul s-a ocupat în mod sistematic de educația politică a cadrelor tinere deveniți [sic!] membri de partid. Cu toate eforturile depuse, nu putem să fim însă mulțumiți de comportarea tuturor noilor membrilor [sic!] de partid, mai cu seamă în ceea ce privește disciplina universitară privitoare la absențe, întâzieri și comportament uman. Pentru viitor, noul birou va trebui să se preocupe și mai mult de grupele de partid studențești în vederea ridicării

spiritului de combativitate și principialitate al acestora. În ceea ce privește activitatea organizației U.T.C., putem constata că biroul a reușit în mare măsură să îndrume activitatea biroului organizației de tineret în mod just în vederea îndeplinirii în mod independent a sarcinilor ce revin U.T.C.-ului și A.S-ului. S-a îmbunătățit stilul de muncă al biroului U.T.C. și pentru faptul că un mare număr de studenți din acest birou sunt membri de partid, iar activitatea lor politică a fost mai principială decât în anii precedenți. Totuși, biroul și membrii de partid cu o bogată experiență și cu o bună pregătire ideologică trebuie să dea un ajutor mai mare în viitor atât biroului organizației de bază P.C.R., pentru ca acesta, la rândul său, să poată îndruma mai eficient atât organizația de bază, cât și organizațiile de tineret. Fiecare cadru didactic, membru de partid, are sarcina de răspundere față de educația studenților în spirit partinic, pentru ca toți membrii de partid să-și însușească învățătura marxist-leninistă, principiile politicii interne și externe ale partidului.

În viitor, biroul va trebuie să se străduiască să atragă pe toți membrii de partid la o participare activă în viața organizației de bază pentru a putea valorifica experiența și gândirea colectivă. Adunările generale n-au fost întotdeauna bine organizate și, ca atare, uneori, conținutul lor a contribuit prea puțin la creșterea eficienței educative pe linie profesională, atât în rândul cadrelor, cât și în cel al studenților. Privitor la viața grupelor de partid, trebuie să recunoaștem realizarea planului de activitate. Ca atare, unele probleme specifice grupelor de partid au fost de

multe ori rezolvate nu de către grupele respective, ci, în mod formal, uneori administrativ chiar, de către biroul organizației de bază. Dacă biroul s-ar fi orientat mai judicios, s-ar fi putut evita eventuale lipsurile înregistrate pe linie de învățatură, disciplină și comportament social. În viitor, noul birou va trebui, cu ajutorul organizației de bază, să acorde importanța politică cuvenită activităților din grupele de partid.

În linii generale, acestea credem că sunt minusurile cele mai pregnante din activitatea biroului și a organizației de bază. În mod intenționat, nu am vorbit astăzi despre cele câteva rezultate bune înregistrate pe linie de institut. O facem în mod conștient, deoarece considerăm că, prin înlăturarea lipsurilor de până aci, putem, cu eforturi comune, în comun cu conducerea institutului, sub îndrumarea directă a Comitetului Municipal de partid, să îmbunătățim calitatea muncii politice din institut, atât pe linie de partid, cât și pe linia organizațiilor de tineret. Aceasta va duce, cu siguranță, la obținerea, în viitor, a unor rezultate și mai bune. Numai prin mobilizarea tuturor forțelor vom putea îmbunătăți și mai mult nivelul ideologic-politic al tuturor angajaților din institut, numai în acest fel vom putea contribui la creșterea conștiinței socialiste care să elimine deficiențele din activitatea noastră profesională și educativă.

Târgu Mureș, 18 octombrie 1968

ANR, DJMȘ, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 342/1968, ff. 73-77.

16/

PROCES-VERBAL ÎNCHEIAT ÎN DATA DE 25 OCTOMBRIE 1968, ÎN ADUNAREA GENERALĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ DIN INSTITUTUL DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ

IOAN CHEREJI, secretarul biroului organizației de bază P.C.R. din institut, deschide ședința, anunță ordinea de zi, salută prezența tovarășului prof. Cota Vasile, delegatul Comitetului Municipal P.C.R. Târgu Mureș. Pentru desfășurarea lucrărilor, secretarul propune alegerea unui prezidiu din trei membri: tov. Kovacs Levente propune pe tovarășii Cota Vasile, Szabo Lajos, rectorul institutului, și pe Ioan Chereji. Adunarea generală se declară de acord cu prezidiul propus. Prezidiul îl alege pe tov. Cota Vasile drept președinte, cu sarcina de a conduce lucrările adunării generale. Tov. Cota Vasile salută organizația de bază, urează succes în muncă și trece la desfășurarea efectivă a lucrărilor adunării generale. Propune alegerea unei comisii de redactarea procesului verbal. Tov. August Zsigmond îi propune pe tov. Kovacs Levente și Peris Terez, lector. Se alege în continuare o comisie de numărarea voturilor compusă din trei persoane; tov. Izsak Rozalia propune pe Csorba Marta, Hana Julia și Barabasi Ferenc. Propune de asemenea fixarea comisiei de redactarea proiectului de măsuri; tov. Nagy Imre propune pe tov. Izsak Rozalia și Albert Istvan. Adunarea generală, constituită legal, se declară de acord cu organismele de mai sus.

În cadrul primului punct din ordinea de zi, Chereji Ioan citește darea de seamă a biroului organizației de bază, de la ultimele alegeri și până azi. La propunerea tov. Cota Vasile, se dă citire și proiectului de plan de măsuri, pentru ca discuțiile să se poarte pe marginea acestor materiale.

La discuții iau cuvântul următorii tovarăși:

AUGUSZT ZSIGMOND: arată că munca grupei organizatorice de partid pe care o conduce s-a îmbunătățit simțitor, fiind în permanentă conducere de către biroul organizației de bază. Arată că s-a lucrat operativ, că unele mici delăsări în muncă au fost debătute la timp util și eliminate definitiv. Activitatea grupei de partid a comuniștilor din grupa tehnico-administrativă s-a desfășurat în condiții normale, iar membrii ei și-au îndeplinit în mod conștiincios îndatoririle profesionale ce le revin, iar pe linie ideologic-politică au căutat să se cultive treptat.

SZABO LAJOS: arată că raportul cuprinde în esență activitatea destul de bună desfășurată pe linia organizației de bază, sub conducerea biroului, contribuind în acest fel la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ în rândul cadrelor și al studenților, precum și la creșterea nivelului ideologic al acestora. Arată apoi că în acest an universitar se împlinesc 2 decenii de existență a institutului, moment pe care urmează să-l sărbătorim după cum se cuvine. Avem toate condițiile necesare pentru această sărbătorire. Condițiile de lucru în institut sunt mult mai bune

decât erau până acum. Pe baza directivelor Plenarei P.C.R. din aprilie⁴³, s-au făcut multe îmbunătățiri pe linie de pregătire profesională a cadrelor și a studenților din institut. Arată faptul că reducerea volumului de ore și examene constituie pentru studenți o înlesnire serioasă pentru aprofundarea cât mai temeinică a esenței problemelor puse la diferite cursuri practice și teoretice. Aceasta va aduce în mod implicit [la] creșterea exigenței profesionale a cadrelor și a studenților față de munca proprie în pregătirea lor pentru profesiunea aleasă. Privitor la timpul liber al studenților, dă indicații prețioase despre felul cum să fie folosit cât mai judicios pentru îmbogățirea cunoștințelor profesionale și pentru refacerea energiei proprii. Pe această linie, biroul organizației de bază poate să dea un ajutor prețios prin filtrul responsabililor organizatori de grupe studențești de partid. Analizând situația anului IV, arată că absolvenții trebuie să-și pregătească susținerea diplomei la nivelul științific al unui mic doctorat. Arată apoi că în institut s-a făcut tot mai simțit rolul conducător al partidului prin activitatea desfășurată, prin exemplul personal pe care angajații comuniști l-au servit necomuniștilor. Arată apoi pericolul care începe să se întrezărească pe linie de absențe, unele delăsări la seminarii și la unele lucrări practice cu caracter profesional, subliniază importanța învățării limbilor străine, aprofundarea documentelor de

43. La Plenara PCR din 22-25 aprilie 1968, s-a discutat între altele problema perfecționării învățământului de toate gradele din România.

partid pentru a putea servi cu cinste țelurile mărețe ale clasei muncitoare. În încheiere, arată despre noua concepție privitoare la conducerea institutului, conducere colectivă ce revine consiliului profesoral, în care intră cu drepturi egale și reprezentanții aleși de către organizația de tineret U.T.C. și A.S. Prin aceasta, se va crea posibilitatea unei colaborări mai rodnice și operative între profesor și student.

KOVACS LEVENTE: vorbește despre semnificația exemplului personal al membrilor de partid. Se raportează în mod special la studenții din anul IV, în care [sic!] se desfășoară o muncă încordată în preajma premierei de marți seara din săptămâna viitoare. E cu atât mai necesar exemplul personal ireproșabil, cu cât schimbările tehnice de decor și recuzite revin, în acest spectacol greu, tocmai unor tehnicieni membri de partid.

CHEREJI IOAN: subliniază efortul susținut și dezinteresat, plin de entuziasm, cu care personalul tehnic a efectuat în perioada vacanței de vară o serie de lucrări de mare valoare și de maximă utilitate pentru Studio. Lucrarea e cu atât mai valoroasă cu cât a fost făcută din resurse proprii, din inițiativă proprie a acestui colectiv, iar rentabilitatea lucrării îmbunătățește simțitor bugetul de cheltuieli al institutului. Subliniază, de asemenea, aportul susținut adus de colectivul de muncitori electricieni la punerea la punct a sălii de imprimări fonetice, utilă procesului de învățământ profesional pe linie de vorbire scenică. Totuși, ținem să sublinieze că în ciuda

acestor lucruri laudabile mai există unele manifestări în comportament, atitudine, disciplină care nu pot să servească drept exemplul de urmat pentru studenți. E necesar ca aceste lipsuri să fie eliminate definitiv. În încheiere, subliniază responsabilitatea șefilor de sectoare față de bunurile și materialele de care răspund, pe care le manevrează, pentru a nu avea eventuale inconveniente în depozite sau arhivă.

TOMPA MIKLOS: își exprimă satisfacția de a se găsi într-o organizație de bază în care sunt mulți membri de partid tineri. E o plăcere să ai sentimentul că vei colabora pe linie organizatorică, ideologic-politică, cu asemenea tovarăși. Ca profesor conducător al anului IV de studiu, își exprimă convingerea că studenții săi, membri de partid, vor ști să imprime un stil de muncă susținut, un climat de disciplină și seriozitate în munca care să [îi] influențeze în mod pozitiv și pe ceilalți studenți distribuiți în spectacol. Studenții nu trebuie să aștepte totul de-a gata de la profesor, le sugerează și îi îndeamnă insistent la lucru individual pentru realizarea unui nivel artistic cât mai superior.

GOCZ MIHALY: arată semnificația studiului individual în pregătirea profesională a studentului, însă, pentru aceasta, propune conducerii institutului crearea unor posibilități mai mari de acces la unele săli de lucru practic sau studiu teoretic în institut. Propune, de asemenea, ca studențimea să pregătească o serată literară închinată aniversării a douăzeci de ani de existență și activitate a institutului.

În încheierea discuțiilor, tov. COTA VASILE apreciază în ansamblu activitatea biroului și a organizației de bază, insistând asupra exigenței privitoare la urmărirea din partea biroului a îndeplinirii sarcinilor individuale ale fiecărui membru de partid. Arătând sensul major al conducerii colective, tov. Cota Vasile supune votului adunării generale a organizației de bază – ca satisfăcătoare – darea de seamă și planul de măsuri cu completările respective.

Adunarea generală votează în unanimitate.

În cadrul punctului doi din ordinea de zi, se trece la alegerea noului organ de conducere a organizației de bază.

Tov. Cota Vasile cere propuneri pentru cei cinci membri care urmează să formeze noul birou al organizației de bază.

Izsak Rozalia îl propune pe Chereji Ioan. Pus la vot, adunarea generală se exprimă în unanimitate pentru.

Gocz Mihaly îl propune pe tov. August Zsigmond, făcându-i și o caracterizare pozitivă pentru ajutorul prompt și dezinteresat pe care îl dă atât angajaților, cât mai cu seamă studențimii din institut. Pus la vot, adunarea generală se exprimă în unanimitate pentru.

August Zsigmond îl propune pe Albert Istvan, muncitor electrician la Studio, caracterizându-l drept un tovarăș cu o atitudine și [un] comportament ireproșabil, plin de inițiative și harnic în activitatea din resortul său. Tov. Fuzessi Domokos îl caracterizează de asemenea în mod foarte pozitiv. Pus la vot,

adunarea generală se exprimă în unanimitate pentru Chereji Ioan, o propune pe Izsak Rozalia pentru experiența bogată pe linie organizatorică și pentru aportul major adus în activitatea, de ani de zile, în cadrul biroului. Pusă la vot, adunarea generală se exprimă în unanimitate pentru.

Tov. Cota Vasile cere adunării generale să facă [o] propunere pentru un delegat la conferința Comitetului Municipal P.C.R. Târgu Mureș.

Szabo Lajos îl propune pe Chereji Ioan, caracterizându-l drept un om care cunoaște îndeaproape toate problemele institutului, sub multiplele sale aspecte, precum și sarcinile organizației de bază din institut. Pus la vot, adunarea generală se exprimă în unanimitate pentru.

Se trece la acțiunea de votare. Comisia de numărarea voturilor întocmește procesul verbal, îl prezintă în fața adunării generale și, potrivit acestui proces verbal, următorii tovarăși au obținut următoarele rezultate:

Ioan Chereji – 29 voturi pentru

Auguszt Zsigmond – 29 voturi pentru

Albert Istvan – 29 voturi pentru

Kovacs Levente – 28 voturi pentru

Izsak Rozalia – 29 voturi pentru

Nagy Imre – 1 vot pentru

Sunt declarați aleși în noul birou: Ioan Chereji, Augszt Zsigmond, Kovacs Levente, Albert Istvan și Izsak Rozalia.

Pentru conferința Comitetului Municipal P.C.R. Târgu Mureș, este ales Ioan Chereji, cu 29 voturi pentru.

Noul birou, sub conducerea tov. Cota Vasile, își ține prima ședință, în care se împart sarcinile după cum urmează:

Ioan Chereji – secretar B.O.B.

Kovacs Levente – loțiitor de secretar

Izsak Rozalia – responsabilă cu propaganda

Auguszt Zsigmond – membru

Albert Istvan – membru

În numele biroului nou ales, Chereji Ioan mulțumește pentru încrederea arătată și promite să încerce, cu ajutorul biroului și al organizației, să ducă la îndeplinire planul de măsuri adoptat în cadrul adunării.

Tov. Cota Vasile, delegatul Comitetului Municipal P.C.R., arată în cadrul concluziilor că lucrările adunării au fost rodnice, au fost subliniate părțile pozitive și negative din activitatea din ultimul an, dă îndrumări prețioase pentru îndeplinirea sarcinilor ce revin biroului și organizației de bază pentru îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institutul nostru.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.

Târgu Mureș, 25 octombrie 1968

Redactorii procesului
verbal

Biroul org. de bază
Kovacs Levente
Peris Terez

ANR, DJMȘ, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 370, ff. 78-83.

17/

PLAN DE MĂSURI ADOPTAT ÎN ADUNAREA GENERALĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ P.C.R. ÎN ȘEDINȚA DE DARE DE SEAMĂ ȘI ALEGERI DIN ZIUA DE 25 OCTOMBRIE 1968

1. Biroul organizației de bază se va preocupa de ridicarea nivelului de învățământ politic în institut. Va urmări în mod permanent activitatea cercurilor de studiu individual ale cadrelor didactice, de studiu politic ale angajaților, de informare politică ale studenților.

– sarcină permanentă

– răspunde: secretarul biroului O.B.

2. Biroul organizației de bază se va preocupa de întărirea continuă a organizației prin primiri de noi membri de partid.

– sarcină permanentă

– răspunde: secretarul biroului O.B.

3. Organizația de bază va dezbate, în ședință largită cu cadrele didactice nemembri de partid, problemele privitoare la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ cu studenții.

– timpul: decembrie a.c.

– răspunde: secretarul B.O.B., Szabo Lajos, rector, Kovacs Gyorgy, șef de catedră.

4. Organizația de bază va dezbate problemele privitoare la educația politică-ideologică desfășurată în rândul cadrelor didactice, al studenților și al personalului din institut.

– timpul: ianuarie 1969

– răspunde: secretarul B.O.B., Szabo Lajos, rector, și propagandiștii cercurilor de învățământ ideologic-politic.

5. Organizația de bază va analiza condițiile de pregătire, de desfășurare precum și rezultatele obținute la colocviile și examenele din sesiunea de iarnă.

– timpul: februarie 1969

– răspunde: secretarul B.O.B., și Szabo Lajos, rector.

6. Organizația de bază va analiza felul cum sunt îndeplinite sarcinile personale, profesionale și de educație ale membrilor de partid și ale activului fără de partid.

– timpul: martie 1969

– răspunde: secretarul B.O.B., organizatorii grupelor de partid cadre didactice, studențești și tehnic-administrativ.

7. Organizația de bază va lua măsurile necesare pentru crearea condițiilor optime de pregătire a sesiunii de examene din mai-iunie și a examenului de licență.

– timpul: aprilie 1969

– răspunde secretarul B.O.B., și Szabo Lajos, rector.

8. Organizația de bază va analiza activitatea și stilul de muncă al biroului organizației de bază P.C.R. și al biroului organizației de bază U.T.C. din institut.

– timpul: mai 1969

– răspunde: secretarul B.O.B.

9. Organizația de bază va analiza rezultatele obținute în procesul instructiv-educativ în rîndul studenților și va lua măsurile necesare pentru asigurarea

ÎNTRE ARTĂ ȘI DICTATURĂ

desfășurării în condiții bune a vieții de partid în perioada concediilor și a vacanței de vară.

– timpul: iunie 1969

– răspunde: secretarul B.O.B. și Szabo Lajos, rector.

Târgu Mureș, 18 octombrie 1968

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 370, ff. 84-85.

18/

**DARE SEAMĂ DESPRE ACTIVITATEA
BIROULUI ȘI A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
PCR DIN INSTITUTUL DE TEATRU
TÂRGU MUREȘ DE LA 25 OCTOMBRIE
1968 PÂNĂ LA 28 OCTOMBRIE 1969**

Activitatea organizației de bază PCR din institutul nostru, de la ultimele alegeri și până azi, s-a desfășurat sub îndrumarea biroului organizației, care a căutat traducerea în viață a instrucțiunilor Comitetului Municipal de partid privitoare la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institut. Activitatea organizației noastre, în tot cursul anului universitar precedent, a fost axată pe realizarea principalelor obiective din legea învățământului din țara noastră, a directivelor Congresului al X-lea și a sarcinilor trasate de către tov. Nicolae Ceaușescu la Conferința Uniunii Asociațiilor Studențești din România. Studiind în mod aprofundat tezele PCR privind îmbunătățirea activității organizațiilor de bază, biroul nostru a căutat să mobilizeze pe fiecare membru de partid la îndeplinirea cât mai conștientă a sarcinilor colective și individuale.

Prin traducerea în viață a planurilor de măsuri adoptate în adunarea noastră generală de dare de seamă și alegeri din anul trecut, a unor măsuri eficiente în realizarea sarcinilor în tot cursul anului universitar precedent, s-a ajuns la asigurarea unei activități ritmice, constante și colective. Ținând seama de rolul

conducător al partidului în viața institutului, biroul organizației de bază s-a străduit să asigure o îndrumare mai operativă a organizațiilor studențești, a îmbunătățirii activității profesionale și obștești a cadrelor didactice și a angajaților. Prin aplicarea hotărârilor C.C. al P.C.R., biroul organizației noastre de bază, însușindu-și criticile referitoare la unele lipsuri existente în diferitele domenii de activitate, s-a străduit să imprime un stil de muncă prin care să încerce eliminarea lipsurilor și îndeplinirea sarcinilor ce-i revin în ridicarea nivelului științific al procesului de învățământ. Totodată, biroul a căutat să constituie în sine un factor eficient de ajutorare a conducerii institutului pentru îndeplinirea obligațiilor pe linie de educație fizică și cetățenească a viitorilor actori. Din preocupările biroului, n-au lipsit nici activitățile desfășurate pe linia consiliului profesoral, a catedrelor și a cercurilor artistico-științifice studențești. Ca deficiență în activitatea biroului, notăm că preocuparea în aceste domenii de activitate n-a fost întotdeauna suficient de susținută, permițând astfel să-i scape fie una, fie alta din obligații. Una din sarcinile majore ale biroului a fost asigurarea bunei desfășurări a educației politico-cetățenești a studenților, a cadrelor didactice și a angajaților din resortul tehnic-administrativ. Și în acest domeniu trebuie să subliniem drept deficiență gravă faptul că biroul n-a știut să fie întotdeauna la înălțimea chemării sale, a fost uneori lipsit de operativitate, depășit de fluxul evenimentelor. În viitor, se impune o atenție mărită în realizarea acestor sarcini.

În activitatea sa, biroul a primit un ajutor prețios din partea Comitetului Municipal de partid și din partea conducerii institutului nostru prin persoana tovarășului rector Szabo Lajos. Din păcate, biroul n-a știut întotdeauna să valorifice cât mai bine acest ajutor. Privită din perspectiva unui an, activitatea biroului, cu toate deficiențele sale, marchează totuși un oarecare progres față de perioada anterioară, menționăm în acest sens grija pentru întărirea organizației de bază prin primirea unui număr mai mare de noi membri de partid din rândul studenților, al cadrelor didactice și al personalului de la Studio. Menționăm totuși și pe această linie o lipsă care mai persistă încă și azi, și anume încă nu am reușit să mobilizăm pe responsabili de resoarte, pe angajații din posturile cheie din institut să devină membri ai organizației. În viitor, va trebui să ne preocupăm mai mult în această direcție. Biroul organizației de bază și-a axat activitatea pe problemele majore ale specificului învățământului artistic, căutând, fără să reușească întotdeauna, să elimine unele trăsături formaliste. S-a pus un accent deosebit pe dezvoltarea democrației interne de partid, asigurând astfel participarea tuturor membrilor la dezbaterile problemelor de fond, la dezvoltarea spiritului de critică și autocritică. În toată activitatea sa, biroul a căutat să se sprijine pe contribuția fiecărui membru în vederea îndeplinirii sarcinilor ce-i revin. Una din preocupări a fost educația politico-ideologică. Desfășurată pe mai multe planuri, această activitate a cuprins într-un cerc de studiu individual de estetică toate cadrele didactice,

într-un cerc de educație politică pe angajații membri de partid și în acțiuni de informare pe toți studenții din institut. Pentru întărirea acestor cercuri, de comun acord cu rectoratul, biroul a organizat câteva conferințe pe teme politice și educativ-profesionale. Aceste acțiuni au fost rodnice și eficace. Pe lângă unele rezultate bune, am avut și deficiențe serioase, datorită unei planificări nejudicioase, dar mai cu seamă din lipsa de pregătire și participare activă la dezbaterile problemelor puse în discuția acestor cercuri. Toate activitățile organizate cu participarea studenților și cadrelor didactice au avut ca obiectiv principal îmbunătățirea procesului instructiv-educativ. În acest sens, biroul și-a adus contribuția în acțiuni, ca de pildă: organizarea de adunări generale deschise la care, printr-o participare largă, au fost dezbătute probleme de disciplină în muncă, de folosirea rațională a timpului angajaților și a studenților la cursuri, la seminarii și în activitățile lor practice de la clasă și din Studio. Au fost discutate laturile instructive și educative ale procesului de învățământ și au fost luate măsuri pentru ridicarea exigenței la toate disciplinele, atât practice, cât și teoretice. Cadrele didactice, în marea lor majoritate, au luat parte activă la dezbaterile acestor probleme, remarcându-se îndeosebi contribuția tov. rector Szabo Lajos, tov. profesori Tompa Miklos, Izsak Rozalia, Kovacs Levente și a altora.

Îndrumarea activității U.T.C. de către birou a fost mai operativă decât în anii precedenți. Faptul că studenții din conducerea U.T.C. și A.S. din anul

universitar precedent au fost membri de partid a contribuit în mare măsură la asigurarea unei colaborări bune, la asigurarea normelor de conduită a studenților în institut, cămine, cantină și în viață. Pentru ridicarea nivelului ideologic-politic al studenților, biroul a inițiat unele măsuri – conforme, de altfel, și cu instrucțiunile ministerului –, ca de pildă: organizarea săptămânală a unor seminarii ideologice, în cadrul cărora au fost dezbătute problemele de bază din politica internă și internațională a partidului și statului nostru, conferințe pentru studenți și cadre didactice făcute de activiști de partid și oameni de știință și cultură din afara institutului, seminarii cu studenții membri de partid care studiau Statutul PCR, activități pentru personalul tehnic-administrativ în care au fost dezbătute probleme de politică actuală.

Avem în total 14 membri de partid studenți, din care 6 au fost primiți în cursul anului universitar precedent. Din cei 9 absolvenți din anul universitar trecut, 7 au fost membri de partid. Deși am avut și avem un număr suficient de studenți membri de partid, biroul organizației de bază n-a reușit încă să întreprindă acțiuni care să ducă la eliminarea totală a absențelor nemotivate, a întârzierilor și a unor lipsuri în comportamentul studenților. Aceasta dovedește o colaborare ineficace între biroul organizației și membrii de partid din grupele studențești. În viitor, va trebui pus un accent mai mare pe dezvoltarea simțului de răspundere al studenților față de activitatea profesională și politică. Privitor la îndrumarea organizațiilor de tineret, UTC și A.S., biroul

a avut unele rezultate cu caracter pozitiv. În parte, aceste rezultate au fost deja amintite. În viitor, biroul și membrii de partid cu o bogată experiență și bună pregătire ideologică vor trebui să dea un ajutor și mai mare pe această linie. Se cere o preocupare mai adâncită cu grupele studențești pentru întărirea spiritului de combativitate și a principialității studenților, dezvoltarea spiritului lor partinic, însușirea învățaturii marxist-leniniste, a principiilor fundamentale a politicii interne și externe a partidului nostru.

Privitor la sprijinirea conducerii institutului pe linia îndeplinirii unor sarcini de cercetare a cadrelor didactice, biroul organizației de bază este deficitar, deoarece nu a știut să mobilizeze cadrele pentru realizarea acestor obligații, iar partea de vină este cu atât mai mare cu cât tocmai membrii biroului nu și-au îndeplinit în modul cuvenit aceste îndatoriri.

Privitor la obligațiile ce revin cadrelor didactice pe linia educării comuniste a studenților, pentru eliminarea lipsurilor de până aici, va trebui să avem în vedere, în permanență, indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu date la Conferința Uniunii Asociațiilor Studențești din România, când a spus următoarele: „Intelectualul de mâine, constructor al socialismului și comunismului, trebuie să fie stăpân atât pe știința cea mai avansată din domeniul său de specialitate, cât și pe cea mai înaintată știință despre viață și lume – materialismul dialectic și istoric. Preocuparea pentru însușirea filozofiei noastre comuniste trebuie să fie strâns legată de preocuparea pentru înfrângerea influențelor retrograde, mistice, pentru îndepărtarea

reziduurilor unor mentalități înapoiate din conștiință, pentru formarea intelectualului de tip nou, conștient de nobila sa misiune în dezvoltarea progresului social, în făurirea idealurilor de bunăstare și fericire ale poporului, în crearea celei mai înaintate civilizații din lume, civilizația comunistă”. În viitor, deci, în fața noastră stau o serie de sarcini pe care le vom putea realiza numai printr-o activitate susținută. Aceasta, cu atât mai mult cu cât, din totalul de 22 [de] cadre didactice, 11 sunt membri de partid, iar din totalul de 32 de studenți vom avea, momentan, 14 membri de partid. Mai trebuie să amintim pe cei 9 membri de partid din personalul tehnic-administrativ, care, la Studio, lucrează direct cu studenții. Din punct de vedere organizatoric, activitatea biroului a fost în general în limita sarcinilor trasate de adunarea generală. Planul de activitate al biroului a fost realizat. A organizat adunările generale la timp util, a pregătit aceste adunări, mobilizând membrii pentru o participare activă. Cei 5 membri ai biroului s-au străduit să-și îndeplinească sarcinile pe linia resortului de care răspundeau. Activitatea biroului s-a desfășurat întotdeauna prin respectarea principiului muncii colective. Ca secretar al biroului, menționez ca remarcabilă activitatea tovarășilor Kovacs Levente, desfășurată pe linia organizațiilor studențești și a publicației *Thalia*, activitatea tovarășei Izsak Rozalia, desfășurată pe linia educației politice a studenților, precum și activitatea tovarășilor August Zsigmond și Albert Istvan pe linie organizatorică și de relații permanente cu Comitetul Municipal și Cabinetul județean de partid.

Avem convingerea că, prin eliminarea lipsurilor de până aci, vom putea, cu eforturi comune, cu sprijinul permanent al Comitetului Municipal și al conducerii institutului, să ne îmbunătățim munca politică din institut sub toate aspectele sale. Aceasta va duce la obținerea unor rezultate și mai bune pe linie organizatorică, de educație politică și ideologică, și de mobilizare a tuturor studenților pentru obținerea unor rezultate și mai bune la învățătură.

Târgu Mureș, 25 oct. 1969
Biroul organizației de bază PCR

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 24, ff. 42-46.

PLAN DE MĂSURI ADOPTAT
ÎN ADUNAREA GENERALĂ DE DARE
DE SEAMĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
P.C.R. A INSTITUTULUI DE TEATRU
DIN ZIUA DE 29 OCTOMBRIE 1969

1. Biroul organizației de bază se va preocupa de ridicarea nivelului învățământului politic din institut. Va îndruma activitatea cercului de studiu individual al cadrelor didactice, cercul politic al angajaților, cercul de învățământ politic al studenților membri de partid, precum și acțiunea de informare a celorlalți studenți.

– sarcină permanentă

– răspunde: secretarul biroului O. B.

2. Biroul organizației de bază va căuta întărirea continuă a organizației de partid prin primiri de noi membri din rândurile studenților, ale cadrelor didactice și ale personalului tehnic-administrativ.

– sarcină permanentă

– răspunde: secretarul biroului O. B.

3. Organizația de bază va dezbate în ședință lărgită cu toate cadrele didactice și cu întreg personalul de la Studio problemele privitoare la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institut.

– timpul: decembrie 1969-

– răspunde: secretarul O. B. și Szabo Lajos, rector.

4. Organizația de bază va dezbate problemele de educație politico-ideologică în rândul cadrelor didactice, al studenților și al personalului tehnic-administrativ.

– timpul: ianuarie 1970

– răspunde: Izsak Rozalia și rectorul Szabo Lajos.

5. Organizația de bază va analiza activitatea desfășurată în institut, pe toate planurile, în semestrul I din anul universitar 1969/70, precum și rezultatele obținute în sesiunea de iarnă.

– timpul: februarie 1970

– răspunde: secretarul O. B. și rectorul Szabo Lajos.

6. Organizația de bază va analiza modul îndeplinirii sarcinilor profesionale și de educație ale cadrelor didactice și ale personalului tehnic de la Studio.

– timpul: martie 1970

– răspunde: secretarul organizației O. B. și rectorul Szabo Lajos.

7. Organizația de bază, în colaborare cu conducerea institutului, va analiza condițiile de pregătire a examenului de diplomă și a sesiunii de examene de sfârșit de ani.

– timpul: aprilie 1970

– răspunde: secretarul O. B., rectorul Szabo Lajos.

8. Organizația de bază va analiza activitatea consiliului A.S. din institut.

– timpul: aprilie 1960

– răspunde: secretarul O. B.

9. Organizația de bază va analiza rezultatele obținute în procesul instructiv-educativ din anul universitar 1969-1970 și va fixa măsurile pentru desfășurarea activității de partid în perioada concediilor și a vacanței de vară.

– timpul: iunie 1970

– răspunde: secretarul O. B. și rectorul Szabo Lajos.

10. Biroul organizației de bază va urmări îndeaproape activitatea profesională și obștească a fiecărui student din institut.

– timpul: sarcină permanentă

– răspunde: secretarul O. B.

11. Biroul organizației de bază va trasa sarcini concrete fiecărui membru de partid și va urmări realizarea acestora în mod consecvent.

– timpul: sarcină permanentă

– răspunde: secretarul O. B.

Tg. Mureș, 29 octombrie 1969

Biroul org. de bază P.C.R.

ANR, DJMȘ, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 24, ff. 250-251.

20/

PROCES-VERBAL ÎNCHEIAT ÎN DATA DE 29 OCTOMBRIE 1969 ÎN ADUNAREA GENERALĂ DE DARE DE SEAMĂ A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ P.C.R. A INSTITUTULUI DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ

Din totalul de 29 membri, sunt prezenți, lipsesc 3 motivat și 1 nemotivat. Adunarea generală este statutară.

Secretarul O. B., Ioan Chereji, deschide ședința, anunță ordinea de zi, cere propuneri pentru prezidiu. Tov. August Zsigmond propune pe următorii: Vasile Cota, delegatul Comitetului Municipal de partid, Tompa Nicolae, Koszta Gabriella, Albert Istvan și Chereji Ioan. Prezidiul îl delegă pe tov. V. Cota cu conducerea lucrărilor adunării generale.

Tov. Cota Vasile transmite salutul Comitetului Municipal de partid, urează succes lucrărilor adunării generale și, înainte de trecerea la ordinea de zi, cere propuneri pentru organizațiile adunării. Tov. August Zsigmond propune pentru secretariat pe Csorba Marta și Hane Vilma. Tov. Barabasi Ferenc propune pentru comisia de redactare a planului de măsuri pe tovarășele Molnar Rozalia și Peris Tereza. Adunarea votează aceste propuneri.

În continuare, tov. Cota dă cuvântul tov. Chereji Ioan pentru prezentarea dării de seamă. După lectura dării de seamă, tov. Izsák Rozalia prezintă proiectul de plan de măsuri.

În cadrul discuțiilor generale care urmează, iau cuvântul următorii tovarăși:

AUGUSZT ZSIGMOND: subliniază acele părți din darea de seamă care prezintă în mod autocritic activitatea biroului. Remarcă faptul că, din moment ce biroul își recunoaște lipsurile, va ști cu siguranță să le elimine în activitatea sa viitoare. Este în general de acord cu tonalitatea constructivă a dării de seamă.

IZSAK ROZALIA: este de acord cu felul în care raportul prezintă critic și autocritic activitatea politică a biroului. Analizează atitudinea studenților membri de partid, care în general nu prea își aduc aportul în viața organizației de bază. Discută problema educației politice a studenților, arată felul în care biroul va organiza în actualul an universitar învățământul ideologic al studenților. Va fi o preocupare constantă, cu caracter operativ, o activitate desfășurată pe grupe studențești sub conducerea câte unui profesor membru de partid. Invită pe studenții din organizația de bază să activeze mai intens pe linia sarcinilor primite de la biroul organizației.

NAGY IMRE: își manifestă aprobarea față de activitatea biroului, cu observația că uneori pare că în preocupările generale ale unora din membrii biroului intervine câte o perioadă de delăsare. Din acest punct de vedere, pare că biroul nu e suficient de consecvent în activitatea sa. Astfel, după ce fixează unele sarcini, nu urmărește în mod perseverent felul în care sunt împlinite aceste obligații. Propune ca, pe viitor, biroul să fixeze pentru toți membrii, sau pentru grupări de membri, sarcini individuale sau colective, pe care

apoi să le urmărească îndeaproape, pentru a mobiliza în acest fel întreaga organizație de bază.

KARP GYORGY: consideră că raportul corespunde Țelurilor sale, prezintă în mod fidel munca de partid din institut. Subliniază o preocupare mai slabă a biroului pe linia disciplinei în muncă a studenților. Relevă faptul că au fost și mai sunt încă absențe și întârzieri nejustificate. Invită biroul să se preocupe de acest aspect al activității studenților. Arată că în anul universitar precedent a existat o colaborare bună între biroul organizației și conducerea U.T.C. și A.S. din institut. Propune ca în acest an această colaborare să fie continuată. Este de părere ca biroul să continue activitatea de dezvoltare a conștiinței politice în rândul studenților pentru a-i apropia și mai mult de partid, pentru a deveni apoi membri.

BALOGH ANDRAS: după ce arată părțile pozitive și negative ale raportului, dezvoltă ideea lipsei organice de legătură între organizația de bază și Asociația studenților din institut. Aceasta, de la nivelul conducerii celor două organizații până la grupele studențești. Analizează apoi slaba preocupare a biroului [față] de revista studențească *Thalia*⁴⁴, care nici [în] anul universitar trecut și nici în acest an nu are asigurate fondurile necesare tipăririi într-un tiraj corespunzător.

44. Revista Asociației Studențești al Institutului „Szentgyörgyi István”, publicată între anii 1969-1973, avându-l ca redactor-șef pe profesorul Kovács Levente.

CHEREJI IOAN: relevă părțile constructive din luările de cuvânt. Accentuează faptul că criticile aduse biroului sunt juste și că, prin relevarea lipsurilor de până aci, adunarea generală contribuie efectiv la îmbunătățirea muncii biroului. Arată că pe viitor biroul va colabora cât mai eficace cu consiliul A.S. pentru a îmbunătăți activitatea studenților sub toate aspectele sale. Arată că biroul va căuta să traducă constructiv în viață dreptul de control asupra conducerii administrative a institutului. Făgăduiește în numele biroului să își extindă preocuparea asupra tuturor resoartelor de activitate din institut și asupra tuturor aspectelor din viața și activitatea profesională și social-obștească a studenților.

Concluziile ședinței de dare de seamă sunt puse de tov. COTA VASILE. Relevă faptul că stilul și metoda de muncă a biroului este satisfăcătoare și invită la continuarea activității pe aceeași linie. Subliniază câteva din aspectele pozitive din activitatea biroului, ca de pildă preocuparea pentru întărirea organizației cu noi membri, analiza periodică a activității desfășurate de membrii organizației din diferitele ramuri de activitate din institut, ajutorul dat permanent conducerii institutului pentru rezolvarea cât mai bună a sarcinilor ce-i revin pe linia procesului de învățământ. De asemenea, relevă unele aspecte negative din activitatea biroului, ca de pildă lipsa de consecvență în urmărirea sarcinilor trasate, slaba preocupare față de organizația de tineret, dezinteres [față] de revista *Thalia*, slaba preocupare față de

creșterea nivelului politic al angajaților de la Studio. Ilustrează una din aceste lipsuri tocmai prin pasi-vitatea unora dintre membrii adunării generale de astăzi. Dezvoltă apoi problema dreptului de control, arată esența acestei probleme și felul în care trebuie înțeleasă pentru a fi tradusă în viață.

Supune votului adunării generale darea de seamă a biroului organizației de bază.

Adunarea generală votează în unanimitate.

Tovarășul Cota Vasile închide ședința, sublini-înd faptul că darea de seamă acoperă activitatea de un an a organizației de bază, urează spor la muncă în anul universitar curent.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.

Târgu Mureș, 29 oct.1969

Biroul O. B.

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 24, ff. 252-254.

21/

**DARE DE SEAMĂ DESPRE ACTIVITATEA
BIROULUI ȘI A ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
LA INSTITUTUL DE TEATRU
DE LA 25 OCTOMBRIE 1968
ȘI PÂNĂ AZI, 10 OCTOMBRIE 1970**

Activitatea organizației de bază din institutul nostru, de la ultimele alegeri și până azi, s-a desfășurat sub îndrumarea biroului organizației, care a căutat să traducă în viață instrucțiunile Comitetului municipal de partid privitoare la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ din institut. Activitatea organizației noastre a fost axată pe realizarea principalelor obiective din legea învățământului, a directivelor Congresului al X-lea⁴⁵ și a sarcinilor trasate de către Uniunea Asociațiilor Studențești. Studiind tezele partidului privind îmbunătățirea activității organizațiilor de bază, biroul nostru a căutat să mobilizeze pe fiecare membru de partid la îndeplinirea cât mai conștiincioasă a sarcinilor colective și individuale.

Prin traducerea în viață a planurilor de măsuri adoptate în cele două adunări generale din această

45. Congresul al X-lea, din 1969, s-a încheiat cu succesul total al lui Ceaușescu. Au fost create toate condițiile necesare pentru accelerarea punerii în practică a proiectelor grandioase de transformare socială și economică elaborate la nivel teoretic în anii '60, cum erau proiectele de industrializare, sistematizarea orașelor și a satelor, crearea națiunii socialiste omogene. Criticile aduse vieții culturale deja prevesteau nemulțumirile conducerii de partid față de viața culturală și au trasat hotărât liniile și limitele posibilităților în privința creațiilor artistice.

perioadă și [a] unor măsuri pentru realizarea sarcinilor ce ne revin pentru îmbunătățirea procesului de învățământ, s-a ajuns la asigurarea unei activități ritmice, constante. Ținând seama de rolul conducător al partidului în viața institutului, biroul s-a străduit să asigure o îndrumare mai operativă a organizației studentești, să îmbunătățească activitatea profesională și obștească a cadrelor didactice și a celorlalți angajați. Prin aplicarea hotărârilor C.C. al P.C.R., biroul, însușindu-și criticile referitoare la unele lipsuri existente în diferitele domenii de activitate, a căutat să imprime un stil de muncă care să ducă la eliminarea lipsurilor și să contribuie la îndeplinirea sarcinilor pe linia de proces de învățământ. Totodată, biroul a căutat să se constituie în factor eficient de ajutorare a conducerii institutului în îndeplinirea obligațiilor pe linie de educație profesională și cetățenească a viitorilor actori. Biroul s-a preocupat și de activitatea consiliului profesoral, a catedrelor și a cercurilor artistico-științifice ale studenților. Ca lipsă, notăm faptul că în aceste activități n-a fost întotdeauna suficient de perseverent, permițând, uneori, să-i scape unele din obligații. Una din sarcinile majore ale biroului a fost asigurarea bunei desfășurări a educației politico-cetățenești a studenților, a cadrelor didactice și a angajaților tehnic-administrativ. Trebuie să subliniem faptul că, în acest domeniu, biroul a reușit să înlăture deficiențele existente înainte, și prin activitatea susținută a membrilor de partid, a fost îmbunătățită simțitor munca, atât în sectorul administrativ, cât și în atelierile de la Studio.

În activitatea sa, biroul a primit în permanență un ajutor prețios din partea Comitetului municipal de partid și din partea conducerii institutului prin persoana tovarășului rector Szabo Lajos. Din păcate, biroul n-a știut întotdeauna să valorifice acest ajutor.

Privită din perspectiva a doi ani de zile, activitatea biroului, cu toate deficiențele arătate aici, marchează totuși un oarecare progres față de perioada anterioară. Menționăm în acest sens grija pentru întărirea organizației de bază prin primirea unui număr mai mare de noi membri de partid din rândul studenților, al cadrelor didactice și al personalului de la Studio. Menționăm totuși, și pe această linie, o lipsă care mai persistă încă și azi, și anume încă nu am reușit să mobilizăm pe responsabili de resoarte, pe angajații din posturile cheie din Institut, să devină membri ai organizației. În viitor, va trebui să [ne] preocupăm mai mult în această direcție. Biroul organizației de bază și-a axat activitatea pe problemele majore ale specificului învățământului artistic, căutînd, fără să reușească întotdeauna, să elimine unele trăsături formaliste. S-a pus accent deosebit pe dezvoltarea democrației interne de partid, asigurându-se astfel participarea tuturor membrilor la dezbaterile problemelor de fond, la dezvoltarea spiritului de critică și autocritică. În toată activitatea sa, biroul s-a sprijinit pe contribuția fiecărui membru în vederea îndeplinirii sarcinilor ce-i revin. Una din preocupările biroului a fost educația politico-ideologică. Desfășurată pe mai multe planuri, această activitate a cuprins într-un cerc de studiu individual

de estetică toate cadrele didactice, într-un cerc de educație politică pe angajații membrii de partid și în acțiuni de informare pe toți studenții din Institut. Pentru întărirea acestor cercuri, de comun acord cu rectorul, biroul a organizat câteva conferințe pe teme politice și educativ profesionale. Aceste acțiuni s-au arătat a fi rodnice și eficace. Cercul de studiu individual de estetică a avut o activitate ritmică, susținută, respectând datele expunerilor. În general, învățământul politic din institut s-a desfășurat [în] condiții bune. Trebuie să menționăm aportul valoros în acest sens al tovarășilor Szabo Lajos, Toth Istvan, care s-au preocupat în mod serios de păstrarea unui nivel corespunzător al acestui învățământ. La fel, putem vorbi despre procesul de educație politică a studenților din cadrul formei lor de învățământ. Măsura propusă de birou, ca fiecare an de studiu să aibă câte o informare politică săptămânală, s-a dovedit eficace. Conducere institutului, împreună cu biroul, a organizat aceste informări, care, în tot răstimpul la care ne referim, au fost conduse de către tovarășii Szabo Lajos, Izsak Rozalia, Nagy Imre și Chereji Ioan. Studenții s-au preocupat în mod serios de problemele politice interne și internaționale, pe care, uneori, le-au discutat cu pasiune.

Toate activitățile organizate cu participarea studenților și a cadrelor didactice au avut ca obiectiv principal îmbunătățirea procesului instructiv-educativ. În acest sens, biroul a organizat mai multe adunări generale deschise, în care au fost dezbătute probleme de disciplină în muncă, folosirea rațională

a timpului, participarea activă la cursuri, seminarii și practică. Au fost discutate laturile instructive și educative ale procesului de învățământ, luându-se măsuri pentru ridicarea nivelului de exigență la toate disciplinele practice și teoretice. Cadrele didactice au luat parte activă la dezbaterile acestor probleme, remarcându-se îndeosebi contribuția tov. rector Szabo Lajos și a profesorilor Tompa Miklos, Izsak Rozalia, Kovacs Levente ș.a.

Îndrumarea activității Consiliului A.S. de către birou a fost mai operativă decât în anii precedenți. Faptul că studenții din conducerea A.S. sunt membri de partid a contribuit în mare măsură la asigurarea unei colaborări bune, la asigurarea respectării normelor de conduită a[le] studenților. Pentru ridicarea nivelului ideologic-politic al studenților, biroul, conform unor instrucțiuni ale ministerului, a organizat seminarii ideologice, în cadrul cărora au fost dezbătute probleme de politică a[le] partidului și statului, precum și conferințe făcute de activiști și oameni de știință din afara institutului. Toate aceste activități vor trebui continuate și în viitor.

Și, totuși, în ciuda tuturor acestor preocupări și activități educative, am avut, în cursul anului trecut, grave abateri de la disciplina universitară. Conducerea institutului a fost nevoită să aplice sancțiuni drastice, de exmatriculare, pentru studenții Gocz Mihai și Varga Tibor. Însă, în perioada cât au stat departe de institut, acești doi studenți, prin munca lor desfășurată la Oradea și Baia Mare, au dovedit că și-au dat seama de gravitatea faptelor comise, au

dovedit că sunt în stare să se reabiliteze. Examinând temeinic dosarul lor, conducerea institutului și consiliul profesoral au hotărât suspendarea sancțiunii de exmatriculare și i-a reprimis în anul IV. Rămâne însă în vigoare sancțiunea primită de tovarășii Gocz Mihai și Varga Tibor pe linie de partid. Potrivit Statutului P.C.R., dacă vor dovedi că respectă întru totul normele de partid, vor putea să beneficieze de ștergerea acestei sancțiuni. În viitor, biroul va trebui să [se] preocupe și mai susținut de educația morală și politico-cetățenească a studenților și a tuturor membrilor și angajaților pentru a crea un climat sănătos în institut, care să nu tolereze niciun fel de abatere.

Organizația noastră are momentan 10 studenți membri de partid. La sfârșitul anul universitar precedent, au absolvit 5 studenți, dintre care 4 au fost membri de partid. Deși am avut un număr suficient de studenți membri de partid, biroul n-a reușit totuși să elimine toate absențele nemotivate, întârzierile și unele lipsuri din comportamentul studenților. E o dovadă despre colaborarea ineficace a biroului cu membrii de partid din grupele studențești. În viitor, va trebui să se pună un accent și mai mare pe dezvoltarea simțului de răspundere al studenților față de activitatea profesională și față de educația etică, politică și cetățenească. În acest sens, în viitor se impune o preocupare și mai adâncită cu grupele studențești pentru întărirea spiritului de combativitate și a principialității, dezvoltarea spiritului lor partinic, însușirea învățaturii marxist-leniniste și a principiilor fundamentale ale politicii interne și internaționale

ale partidului nostru. Privitor la obligațiile ce revin cadrelor didactice pe linia educării comuniste a studenților, pentru eliminarea lipsurilor de până aci, va trebui să avem în vedere, în permanență, indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu date cu prilejul adunării festive din București din ziua deschiderii actualului an universitar. În cuvântarea sa, secretarul general al partidului a spus, printre altele, următoarele: „Odată cu dezvoltarea bazei materiale, cu asigurare unor condiții tot mai bune de viață și de muncă pentru studenți și pentru corpul profesoral, partidul și guvernul au acordat și-acordă o importanță deosebită perfecționării multilaterale a întregului proces de învățământ”. Tot atunci, secretarul general al C.C. al P.C.R. și-a formulat convingerea că „studențimea noastră va obține noi izbânzi în însușirea științei și culturii, în pregătirea sa temeinică pentru muncă și viață, pentru a putea ca mâine să-și [sic!] contribuie la progresul general și să ducă mai departe făclia progresului și civilizației, să ridice pe noi culmi România, națiunea noastră socialistă”.

În viitor, deci, noul birou pe care îl vom alege astăzi va trebui să-și fixeze o serie de sarcini pe care să le îndeplinească cu strictețe. Aceasta, cu atât mai mult cu cât, din totalul de 22 [de] cadre didactice, 12 sunt membri de partid, iar din totalul de 32 de studenți avem 10 membri de partid. La aceștia se adaugă cei 9 membri de partid din personalul tehnic-administrativ, care lucrează la Studio direct cu studenții. La totalul numărului actual al membrilor de partid, noul birou va adăuga câteva forțe noi,

deoarece, până la ora actuală, 6 studenți și 2 tovarăși din personalul tehnic-administrativ și-au depus cereri de primire în partid.

Din punct de vedere organizatoric, activitatea biroului s-a desfășurat în limita sarcinilor trasate de adunarea generală a organizației noastre. Planul de activitate a biroului a fost realizat. A organizat adunările generale la timp util prin mobilizarea membrilor la o participare activă. Membrii biroului au căutat să-și îndeplinească sarcinile în domeniul de care au răspuns. Biroul a desfășurat o muncă colectivă. E momentul să menționăm din nou că tov. August Zsigmond, prin cererea sa de plecare definitivă în Israel, în mod statutar a fost scos din birou și exclus din organizația noastră. În ceea ce-i privește pe ceilalți membri ai biroului, menționez ca remarcabilă activitatea desfășurată de tov. Izsak Rozalia, pe linie de propagandă, de tov. Kovacs Levente, pe linia activității cu studenții, de tov. Albert Istvan, pe linia organizatorică și de Studio.

Cu toate rezultatele obținute, putem afirma că în activitatea biroului au existat o serie de deficiențe, mai cu seamă în ceea ce privește operativitatea. Noul birou, pe care îl vom alege astăzi, va trebui să imprime un nou stil de muncă, mai ritmic și operativ, în viața organizației noastre. Va trebui să pună un accent mai mare pe primirea de noi membri de partid din rândurile studenților și ale salariaților, fapt care va duce la ridicarea spiritului partinic în diferitele sectoare de activitate din institutul nostru. Trebuie activizate toate cadrele în vederea unei munci

mai intense a noului birou pentru îndeplinirea cu succes a obiectivului principal al institutului nostru, acela de a ridica treptat nivelul procesului instructiv-educativ cu studenții.

Tg. Mureș, 6 oct. 1970
Biroul O. B.

ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 24, ff. 135-140.

22/

PROCES-VERBAL ÎNCHEIAT ÎN DATA DE 10 OCTOMBRIE 1970 ÎN ADUNAREA GENERALĂ DE DARE DE SEAMĂ ȘI ALEGERI ÎN CADRUL INSTITUTULUI DE TEATRU, TÂRGU MUREȘ

Secretarul organizației de bază, Ion Chereji, deschide ședința, salută pe cei prezenți și arată că adunarea generală este statutară, deoarece din totalul membrilor organizației mare majoritate sunt prezenți.

După ce arată scopul ședinței, secretarul propune alegerea unui prezidiu din 5 tovarăși, care să conducă lucrările adunării generale. Supune la vot numărul propus. Adunarea generală este de acord.

Secretarul cere propuneri nominale pentru prezidiu. Tov. Gaspar Marietta propune pe tov. Szabo Lajos, rectorul institutului, Ion Chereji, secretarul organizației de bază, Karp Gyorgy, președintele consiliului A.S., Izsak Rozalia, membră în biroul organizației de bază, și pe tov. profesor Giurgiu, delegatul Comitetului municipal Tg. Mureș al P.C.R. Adunarea generală votează deschis, în unanimitate, pentru tovarășii propuși. Aceștia iau loc la masa prezidiului.

Membrii prezidiului îl aleg pe tov. Giurgiu ca președinte al prezidiului, cu sarcina de a conduce lucrările adunării generale.

Tov. Giurgiu arată că e necesar să se aleagă un secretariat din 2 tovarăși, care să redacteze procesul verbal al ședinței. Tov. Hana Juliana propune pe tov.

Periș Tereza și Kovacs Levente. Adunarea generală este de acord cu propunerile făcute.

Tov. Giurgiu arată că e necesar să se aleagă o comisie de redactare a planului de măsuri, compusă din 5 tovarăși. Tov. Nagy Imre propune pe Szabo Csaba, Izsak Rozalia și Albert Istvan. Adunarea generală îi votează în unanimitate.

Tov. Giurgiu arată că, din totalul de 31 de membri, câți sunt înscriși în evidența organizației de bază, sunt prezenți 26 tovarăși, 2 lipsesc motivat și 3 nemotivat. Deci, ședința este statutară. Tov. Giurgiu arată că la ordinea de zi figurează două probleme, darea de seamă despre activitatea biroului și a organizației de la 25 octombrie 1968 până la 10 octombrie 1970 și alegerea noului birou al organizației de bază; întreabă dacă mai sunt și alte propuneri pentru ordinea de zi. Nemaifiind alte propuneri, tov. Giurgiu propune aprobării adunării generale ordinea de zi anunțată. Adunarea generală aprobă, în unanimitate, ordinea de zi.

Tov. Giurgiu dă cuvântul tov. Ion Chereji, care prezintă darea de seamă.

După citirea dării de seamă, se trece la discuții. În cadrul discuțiilor iau cuvântul următorii tovarăși:

Tov. SZABO LAJOS, rector: arată că darea de seamă oglindește în linii generale activitatea biroului și a organizației de bază. Subliniază faptul că lipsurile arătate trebuie eliminate pentru a îmbunătăți activitatea de partid din institut, precum și activitatea consiliul A.S. Organizația de bază va trebui să-și îndrepte

atenția și spre orientarea activității profesionale și politice a studenților, pentru a putea traduce în viață cuvintele tov. Nicolae Ceaușescu rostite în cuvântarea rostită cu prilejul deschiderii actualului an universitar. Indicațiile date sunt precise și clare. Exigența epocii trebuie să se reflecte în învățatură, disciplină și comportament. Activitatea organizației de bază și a asociației studenților trebuie să fie bine planificate, bine gândite, pentru a putea duce la obținerea de rezultate bune în toate domeniile de activitate din institut. Privitor la obligațiile studenților de a nu se rupe de practică, la noi, în învățământul artistic teatral, se pune și problema obligației de a nu se rupe de învățământul teoretic, de disciplinele de cultură socială, politică, teoretică. Cultura generală, fundamentală marxist, e de o importanță primordială în însușirea cunoștințelor practice-profesionale. Arată apoi că baza pedagogiei noastre artistice este arta realistă. În încheierea cuvântului său, tov. Szabo Lajos arată că eforturile tuturor membrilor organizației trebuie să sporească sub imboldul ce ni-l [sic!] apropiată sărbătorire a semi- centenarului partidului⁴⁶ nostru.

Tov. KARP GYORGY, președintele consiliul A.S., arată că este de acord cu problemele ridicate în darea de seamă a biroului. Arată unele deficiențe din activitatea asociației studenților, care n-a știut întotdeauna să urmeze indicațiile biroului organizației de bază. Deși media generală a studenților este de peste

46. PCR a fost creat în anul 1921 de către aripa radicală a Partidului Social Democrat.

7, totuși, mai sunt lipsuri care se cer înlăturate. Au existat corigențe și amânări de examene. Au existat lipsuri pe linie de frecvență și disciplină. În viitor, A.S. va trebui să-și strângă mai mult legăturile cu biroul și cu organizația de bază, pentru a activa la maximum viața grupelor studentești și a cercurilor științifice de pe lângă cele două catedre.

Tov. IZSAK ROZALIA, membră în biroul organizației de bază, accentuează câteva din lipsurile menționate în darea de seamă, în chip de autocritică, în numele biroului. Dintre acestea, subliniază slaba activitate pe linie de educație politică în rândul studenților, fapt dovedit și prin abaterile care au necesitat aplicarea unor sancțiuni drastice. Propune ca noul birou să nu scape din vedere problema educației morale, politice, cetățenești în rândul studenților, al cadrelor didactice și al angajaților din institut.

Tov. GIURGIU, delegatul Comitetul municipal Tg-Mureș al P.C.R., relevă faptul că stilul și metoda de lucru a biroului este satisfăcătoare. Subliniază unele aspecte pozitive, ca de pildă preocuparea pentru întărirea organizației cu noi membri, analiza periodică a activității desfășurate de către membrii organizației, ajutorul dat conducerii institutului pentru rezolvarea sarcinilor pe linie de proces instructiv-educativ. Arată, de asemenea, și unele laturi negative, ca de exemplu lipsa de consecvență în urmărirea realizării sarcinilor, momentele de delăsare în urmarea și îndrumarea activității consiliului A.S. Dă indicații prețioase pentru o mai bună organizare a muncii noului birou care urmează să fie ales. În încheiere, supune votului adunării

generale darea de seamă a biroului organizației de bază. Adunarea generală votează pentru în unanimitate.

Tov. Giurgiu declară vechiul birou ca desărcinat de atribuțiile pe care le-a avut.

Se trece la punctul al doilea din ordinea de zi: alegerea noului birou. Tov. Giurgiu anunță că din acest nou birou urmează să facă parte 3 tovarăși. Arată condițiile statutare pe care trebuie să le îndeplinească un membru de birou. Cere propuneri.

Tov. Kovacs Levente propune pe tovarășii Ion Chereji, Izsak Rozalia și Beres Andrei, arătând faptul că acești tovarăși au deja o experiență în activitatea de birou și că se bucură de prestigiu și încredere.

Se face caracterizarea acestor tovarăși, după cum urmează:

Despre Ion Chereji se afirmă că e un tovarăș corect, cinstit, apropiat de problemele profesionale și de viață ale studenților, că e înțelegător, principal și harnic (Wellmann Gyorgy, student în anul IV); e prezent activ în viața și activitatea resoartelor de la Studio, înțelegător față de problemele profesionale și particulare ale angajaților (Fuzessy Domokos, electrician); a fost un secretar de birou atent față de activitatea organizației și față de instrucțiunile Comitetului municipal (tov. Giurgiu). Este trecut pe lista candidaților.

Despre Izsak Rozalia se afirmă că este o tovarășă corectă, principală în relațiile cu studenții, cadrele didactice și ceilalți angajați, că e interesată de bunul mers al organizației de partid și de buna desfășurare a procesului instructiv-educativ din institut (Periş Terez, lector). Este trecută pe lista candidaților.

Despre Beres Andrei se afirmă că a avut o activitate susținută la catedra de științe sociale de la Institutul de mine din Petroșani, că are referințe foarte bune de la profesorii conducători cu care își pregătește doctoratul (Szabo Lajos, rector). Este trecut pe lista candidaților.

Tov. Giurgiu cere propuneri pentru comisia de numărare a voturilor. Tov. Szurd Ildiko propune pe tov. Csorba Marta, Barabasi Miklos și pe Kovacs Eva. Ca președinte al comisiei este aleasă Csorba Marta.

Se procedează la distribuirea buletinelor de vot, la completarea buletinelor și la votarea secretă.

În timp ce comisia de numărare a voturilor se retrage, tov. Izsak Rozalia dă citire planului de măsuri. Planul de măsuri e adoptat în unanimitate.

Tov. Csorba Marta, președintele comisiei de numărare a voturilor, citește procesul verbal al comisiei de numărare a voturilor. Sunt declarați aleși tovarășii Chereji Ioan, Izsak Rozalia, Beres Andrei, cu voturi pentru 26, voturi contra niciunul.

Noul birou, împreună cu tov. Giurgiu, se retrage pentru prima sa ședință de distribuie a sarcinilor.

Tov. Giurgiu comunică adunării generale că membrii noului birou au următoarele sarcini:

Ion Chereji – secretar

Izsak Rozalia – loctiitor de secretar

Beres Andrei – responsabil cu propaganda.

În numele noului birou, Ion Chereji solicită sprijinul organizației de bază, al conducerii institutului și al Comitetului municipal pentru a putea desfășura o activitate rodnică.

Tov. Giurgiu urează, în numele Comitetului municipal Tg. Mureș al P.C.R., succes în activitatea noului birou.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.

Tg. Mureș, 10 octombrie 1970

*ANR, DJMS, fond Comitetul Orășenesc PCR
Târgu Mureș, dosar 24, ff. 141-144.*

23/

**DARE DE SEAMĂ ASUPRA
ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIEI DE BAZĂ
PCR, PERIOADA 1970-1971,
TEATRUL DE STAT TÂRGU MUREȘ**

Organizața de bază P.C.R.
Teatrul de stat Târgu Mureș

Dare de seamă
asupra activității Organizației de Bază P.C.R. pe pe-
rioda octombrie 1970 – noiembrie 1971

Expresie a consecvenței cu care conducerea partidului se preocupă de aplicarea prevederilor statutului de respectarea cu strictețe a principiilor și normelor democratice ale vieții interne de partid, actuala adunare de dare de seamă constituie un moment de o deosebită însemnătate în viața organizației noastre, a membrilor noștri de partid.

Desfășurată în climatul de puternică efervecență politică, generat de vastul program de educație comunistă elaborat de tov. Nicolae Ceaușescu în atmosfera de muncă avântată pentru înfăptuirea liniei politice a partidului a hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie a.c. de înaltă responsabilitate politică și de exigență, creată prin dezbaterile largi din vara acestui an, a măsurilor adoptate de conducerea partidului pentru îmbunătățirea educației

comuniste a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii.

În spiritul acestei hotărâri, va trebui ca adunarea generală să analizeze în mod cât mai temeinic activitatea biroului, cât și a întregii organizații, depusă în această perioadă. Adunarea generală a organizației de bază trebuie să contribuie efectiv la creșterea rolului conducător al organizației de partid în instituția noastră, la sporirea răspunderii comuniștilor pentru rezolvarea cu competență și operativitate a sarcinilor ce ne stau în față, dezvoltarea democrației interne de partid, a disciplinei de partid, cât și a educației comuniste a membrilor de partid, a tuturor angajaților din teatru.

Îndemnul sub care s-a desfășurat întreaga activitate a organizației noastre pe această perioadă a fost adunarea generală [sic!], care cu ocazia analizării activității de anul trecut, a hotărârilor luate atunci, a dat o serie de îndrumări prețioase biroului nou ales, de felul cum să-și desfășoare munca politică în teatru, să îndrume, să mobilizeze pe toți comuniștii.

Prin aplicarea în practică a celor indicate de adunarea generală, a principialității în discuții a membrilor de partid, s-a simțit rolul conducător al organizației de bază în teatru, cât și activitatea mai susținută din partea B.O.B. în problemele cele mai importante ale vieții de partid și ale activității politice și profesionale din instituția noastră.

Astfel, B.O.B. a căutat să aducă în dezbaterile problemele cele mai importante care frământau teatrul nostru. Împreună, am dezbătut în adunările

noastre generale lunare proiectul de repertoriu de două ori, analizarea învățământului de partid, discutarea formelor de învățământ și fixarea propagandistilor, analizarea educației artistico-ideologice în lumina recentelor documente, întărirea muncii organizatorice de partid, analizarea realizării punctelor din planul de măsuri și altele.

În ședințele de birou, de cele mai multe ori lărgite, s-au dezbătut, pe lângă materialul ce urma să fie prezentat adunării generale, probleme de producție, calitatea și ritmicitatea muncii, planul cultural, probleme de disciplină. De două ori, biroul a discutat îndrumarea și urmărirea desfășurării învățământului ideologic, precum și cereri de primire în rândurile partidului și altele.

Analizând mai profund întreaga activitate a organizației noastre, cât și a biroului, trebuie să recunoaștem că, în general, ea este mulțumitoare, dar în totalitatea ei nu este pe deplin satisfăcătoare. Dacă în urma unor ședințe de birou, sau de adunare generală bine pregătite, membrii de partid au înțeles îndatoririle ce le revin, atât pe linie politică și profesională, venind sincer cu critici și propuneri, nu întotdeauna cele discutate și hotărâte s-au soldat prin rezolvări concrete și consecvente. Obiectivitatea și poziția fermă luată de comuniști față de starea de fapte, cât și combativitatea din cadrul discuțiilor din adunările generale sau ședințele de birou nu au putut avea un răsunset determinant în activitatea și bunul mers al teatrului.

Anumite hotărâri luate în diferite ocazii, atunci când trebuiau să fie aplicate de cei în măsură, fie din cauze obiectiv sau subiective, nu-și mai găseau

rezolvarea inițială. Aici, dorim să ne referim în primul rând la repertoriul teatrului, baza ideologică a întregii noastre activități profesionale. Am arătat mai înainte că B.O.B., cât și organizația de partid au discutat de două ori această problemă. Pornind de la ideea că în anul 1971 teatrul trebuie să întâmpine două evenimente deosebite: 50 de ani de la crearea P.C.R. și 25 de ani de la înființarea teatrului nostru, acest lucru n-a fost uitat de către organizația de bază și, atunci când s-a discutat, s-a pornit de la premisa că repertoriul stagiunii 1970-71 se va desfășura pentru noi toți sub semnul acestor două mari aniversări.

Am început stagiunea 1970/71 în luna august, făcând deplasări cu piesele scoase în premieră la sfârșitul stagiunii și repetând pe cele în fază de premieră sau pentru reluare /*Cine-l salvează pe Albert Cobb?*⁴⁷, *Osztrigás Mici*⁴⁸, *Un individ suspect*⁴⁹ și *Gaițele*⁵⁰. Dar faptul că, pierzând atâta timp până la începerea unor repetiții din repertoriul inițial al stagiunii începute, a creat acele nemulțumiri justificate în colectiv [sic!].

Facem această remarcă tocmai pentru a sublinia că în actuala stagiune această lipsă care persistă de

47. Frank D. Gilroy, *Cine-l salvează pe Albert Cobb?*. Regia, Eugen Mercus. Premiera, 10 septembrie 1970.

48. Georges Feydeau, *Osztrigás Mici (La Dame de chez Maxim)*. Regia, Lohinszky Loránd. Premiera, 28 iunie 1970.

49. Branislav Nușici, *Un individ suspect*. Regia, Eugen Mercus. Premiera, 29 mai 1970

50. Alexandru Kirițescu, *Gaițele*. Regia, Mihai Raicu. Premiera, 9 aprilie 1972.

ani de zile în activitatea muncii noastre a fost înlăturată, scoțându-se până în prezent 4 premiere de la deschiderea stagiunii 1971/72.

Se cunosc aprecierile bune, pe deplin meritate, de care s-a bucurat teatrul nostru pe plan național, urmând cu perseverență tradiția școlii noastre teatrale, bazându-ne pe un potențial artistic remarcabil și ilustrându-se în spectacolele din repertoriul național și universal.

În stagiunea 1970/71, aceste virtuți cunoscute s-au relevat din nou. Prin „Zilele dramaturgiei originale”, am confirmat din nou nu numai bogăția și diversitatea talentelor care activează în teatrul nostru – actori, regizori, scenografi –, ci și resursele evidente nebănuite de nimeni pe care dramaturgia originală contemporană le oferă valorificării scenice a acestor talente.

Repertoriul jucat de teatrul nostru în stagiunea 1970/71 a cuprins în premieră și în reluare piese originale, care în ansamblu pot justifica aprecierea făcută de public și de critică asupra momentului actual al dramaturgiei noastre ca un moment de maturizare.

Astfel în stagiunea trecută au văzut lumina rampei în premieră pe scena noastră la secția română piesele: *Pisica în noaptea anului nou*⁵¹, *Cine-l salvează pe Albert Cobb?*, *Pădurea împietrită*⁵², *Regele mincinoșilor*⁵³ și

51. Dumitru Radu Popescu, *Pisica în noaptea anului nou*. Regia, Harag György. Premiera, 24 februarie 1971.

52. Robert Emmet Sherwood, *Pădurea împietrită*. Regia, Harag György. Premiera, 12 octombrie 1970.

53. Jovan Sterija Popovic, *Regele mincinoșilor*. Regia, Radoslav Vrazic. Premiera, 12 martie 1971.

Napoleon era fată. La secția maghiară, *Lady Windermere legyezője*⁵⁴, *Ozonviz előtt*⁵⁵, *Alberlok*⁵⁶, *Bolyai Janos esteje*⁵⁷.

Privind în ansamblu piesele jucate, putem aprecia că unele, cum sunt *Acești îngeri triști*⁵⁸, în reluare la începutul stagiunii, *Ozonviz előtt* și *Alberlok*, *Bolyai Janos esteje* și altele au abordat cu răspundere și talent procesele adânci ce au loc în conștiința oamenilor în cadrul unei dinamici sociale, evident orientate spre desăvârșirea personalității umane.

Dar, în ultima vreme, și îndeosebi în cursul ultimei stagiuni, s-au manifestat în activitatea teatrului și o serie de lipsuri și greșeli care au demonstrat o slăbire a exigenței și fermității ideologice, o atitudine concesivă față de mentalități și gusturi mici burgheze, sau față de curente și tendințe estetice străine de filozofia noastră marxist-leninistă. Fenomene dintre acestea s-au manifestat în modul în care a înțeles teatrul să-și îndeplinească sarcina promovării creației originale.

Dacă repertoriul nostru inițial nu a fost un repertoriu ușurel, a fost în general orientat, totuși, nu a fost bine sistematizat după scopul lui.

54. Oscar Wilde, *Lady Windermere legyezője*. Regia, Anatol Constantin. Premiera, 15 ianuarie 1971.

55. Nagy István, *Özönvíz előtt*. Regia, Harag György. Premiera: 20 martie 1971.

56. Paul Everac, *Az albérlő*. Regia, Hunyadi András. Premiera, 22 decembrie 1970.

57. Kocsis István, *Bolyai János esteje*. Interpretează Ferenczi István. Regia, Kölönte Zsolt. Premiera, 5 ianuarie 1971.

58. D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*. Regia, Eugen Mercus. Premiera, 25 octombrie 1969.

Astfel o serie de piese din repertoriu au fost înlocuite cu multă ușurință de altele care până la urmă s-au dovedit neavenite și a fost nevoie de abandonarea lor, ca *Fata morgana*, *Napoleon... era fată*⁵⁹, *Osztrigas mici*.

Considerăm că, printr-o exigență mai mare, așa cum se dovedește în actuala stagiune începută, s-ar fi reușit ca din repertoriul inițial, care a fost destul de echilibrat și de ținută și în stagiunea trecută, să prezentăm piese cu totalitate [sic!] cu un conținut substanțial.

Este de la sine înțeles că în orientarea repertoriului, principala răspundere aparține conducerii teatrului. Dar nu scutește nici pe ceilalți factori din teatru: regizori, secretariat literar, consiliu artistic, organizația de bază, de a privi continuu, cu toată exigența politica de repertoriu.

Dacă documentele de partid ne-au trezit la o preocupare mai intensă în ceea ce privește fixarea definitivă a repertoriului, a [sic!] făcut ca stagiunea actuală 1971/72 să înceapă cu o serie de piese mai exigent alese și cu un conținut clar ideologic. Astfel, la secția romană: *Săptămâna patimilor*⁶⁰, *Unchiul Vanea*⁶¹, cele două spectacole prezentate la sărbătorirea a 25 de ani de la înființarea teatrului nostru, precum și spectacolul *Divertisment* al grupului de actori tineri al secției.

59. Sică Alexandrescu, *Napoleon era fată*. Regia, Eugen Mercus. Premiera, 29 mai 1971.

60. Paul Anghel, *Săptămâna patimilor*. Regia, Ivan Helmer. Premiera, 1 octombrie 1971.

61. A.P. Cehov, *Ványa bácsi*. Regia, Tompa Miklós. Premiera, 18 aprilie 1963.

La secția maghiară, *Jocul ielelor* și *Mentseg*, cât și recitalul de versuri *Fagyongy* al actriței Illyes Kinga⁶².

Ceea ce se recomandă în continuare atât conducerii teatrului, cât și întregii organizații de bază, nu poate fi decât o preocupare și mai exigentă în ceea ce privește fixarea pieselor pentru viitor. Probabil că tocmai din cauza aceasta încă unele piese nu sunt fixate, iar altele, la care deja a apărut distribuția, să fie înlocuite, ca *Papa dolar*. Ne întrebăm ce va fi cu *Ziaristii* și cu ce se va continua munca la secția maghiară?

Un răspuns clar ni se va putea da de către conducerea artistică a teatrului, chiar în această ședință.

Aruncând o privire asupra evenimentelor care au stat în fața teatrului, cea de-a 50-a aniversare de la crearea partidului și 25 de ani de existență a teatrului, putem considera că, din punctul de vedere al conținutului ideologic, piesele prezentate au fost bine alese. Mai rămâne deschisă latura artistică a prezentării spectacolelor, și aceasta în special la secția romană.

Credem că [e] esențial în momentul de față pentru realizarea tuturor dezideratelor ce stau în fața mișcării teatrale în general și a teatrului nostru în special, deziderate dintre care cele principale sunt:

62. Illyés Kinga (1940–2004), actriță la Teatrul Național Târgu Mureș, profesor de dicție la Institutului „Szentgyörgyi István” (azi UAT). Primul moment important al carierei sale de actriță îl reprezintă spectacolul *Micul prinț* (1969), în regia lui Victor Penculescu. Spectacolul *Fagyöngy (Vâsc)* cuprinde balade și cântece populare, precum și poezii contemporane maghiare. Regia, Anatol Constantin. Scenografia, Szakács György. Premiera, 26 octombrie 1971.

– un teatru angajat, în sensul realizării scopului politic de educație socialistă ce ne-a fost recomandat de către conducerea de partid.

– un teatru care să aibă o mare claritate de conținut, cât și de formă, care să se poată adresa unei cât mai largi mase de spectatori;

– un teatru de înalt nivel artistic, de mare calitate, care prin soliditatea concepției să dea spectacole fără nicio fisură de conținut sau de prezentare artistică.

Selectarea în continuare a repertoriului va trebui să fie o operă de cultură serioasă, de exigență artistică și ideologică, de discernământ critic, de pe poziția clasei muncitoare, a ideologiei noastre comuniste.

Este necesară o colaborare apropiată între conducerea teatrului /secretariat literar, regizori/ cu dramaturgii; între teatru și forurile locale de îndrumare ideologică și artistică, pentru a elabora un program de creație, un repertoriu clar, pe care să-l putem prezenta publicului și partidului ca un angajament ferm, un răspuns profund și convingător la indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu.

În mod logic, de cele mai sus se leagă întreaga activitate de viitor a teatrului.

Munca politică, ce trebuie să o desfășoare organizația de bază, toți comuniștii, întregul colectiv de muncă al teatrului se leagă implicit de activitatea profesională de fiecare zi.

Disciplina în muncă, atitudinea actorilor față de spectacole, repetiții, față de celelalte sarcini de producție sunt o îndatorire de serviciu, care la rândul ei cere și o conștiință fermă, o adeziune politică.

Nu putem spune că în teatrul nostru n-au fost abateri, că de multe ori interesul personal n-a predominat interesul general.

Dar a cui este lipsa aceasta?

Credem că a tuturor și în special a acelor care sunt chemați să îndrume și să combată asemenea atitudini.

Așa cum am arătat la început că în ultimul timp în activitatea teatrului s-a simțit o slăbire a exigenței, acest lucru este de la sine înțeles că a avut repercusiuni în întreaga atmosferă din teatru. Ce este mai trist, s-a simțit în activitatea organizației de bază, în mentalitatea unor membrii de partid, care printr-o atitudine de nepăsare, de dezinteres față de activitatea organizației, față de unele acțiuni întreprinse, nu numai că n-au răspuns, dar pur și simplu le-au ignorat.

Aici vreau să desprindem două aspecte concludente:

- Participarea activă în viața organizației de bază;
- Interesul personal în ceea ce privește preocuparea față de munca ideologică, de ridicare a nivelului politic în special.

Revenind la primul aspect, trebuie să arătăm că avem tovarăși membri și nemembri de partid, atașați trup și suflet instituției noastre, artei pe care o slujesc, muncii pe care o desfășoară în compartimentul ce-l deservește, care oricând sunt gata să facă orice pentru teatru. Cu aceștia, niciodată n-a fost niciun necaz.

Dar, spre regretul general, există alți tovarăși care prin atitudinea lor, de multe ori recalitrantă, produc suficiente perturbări în activitatea de fiecare zi. Acest lucru de fapt s-a accentuat cu toată tăria de către conducerea teatrului la deschiderea actualei

stagiuni, că nu se vor mai admite în viitor încălcarea principiilor etice, profesionale și morale.

Aceasta este o poziție salutară, pe care B.O.B. și întreaga organizație de bază trebuie să o sprijine cu toată hotărârea.

Cum la fel considerăm o poziție fermă aceea că, față de unele abateri grave, repetate, conducerea teatrului a adoptat ultima și cea mai drastică măsură, aceea de înlăturare din colectiv. Caz regretabil, dar dacă altă soluție n-a fost posibilă, poate e mai bine așa, în interesul general al disciplinei.

Ceea ce se cere și mai mult atât B.O.B., cât și întregii organizații de bază pe viitor, este formarea unei opinii generale de combatere categorică a oricărei indiscipline din teatru, și mai ales față de disciplina membrilor de partid.

Vrem să avertizăm în mod tovarășesc pe unii membri de partid, în special la sectorul tehnic și compartimentul electric, de unele încălcări destul de grave, aceea că înainte de spectacol se consumă alcool, aceasta în special în deplasări, fapt ce aduce după sine o serie de discuții, nervi, gălăgie în timpul spectacolului. Iar dacă până acum conducerea teatrului n-a luat măsuri de sancționare, credem că pe viitor acestea nu vor întârzia.

Trebuie să arătăm deschis că o lipsă am avut-o cu toții în această latură. Aproape niciodată n-am creat opinie față de abateri, lipsuri ori încălcări ale disciplinei interne de partid.

Am tolerat absențele de la adunările generale a unor tovarăși, fără să-i mai întrebăm și să le discutăm în plen, motivele.

Față de toate lipsurile, B.O.B. s-a mulțumit doar ca discutarea în modul duhului blândeții a fiecărui caz. Credem că documentele de partid și plenara din noiembrie a.c. au elucidat destul de clar pentru fiecare din noi ce înseamnă a fi comunist, ce poziție trebuie să adoptăm față de noi și față de societatea pe care dorim s-o construim.

Dar pentru a înțelege aceste îndatoriri și de a fi pătrunși de importanța faptelor, se cere de la fiecare din noi un înalt nivel politico-ideologic.

Și fiindcă am ajuns la acest subiect mereu discutat, analizat și reanalizat de organizația noastră de bază, să ne oprim puțin asupra lui.

Nu dorim să reanalizăm din nou învățământul de partid de anul trecut. L-am făcut. [L-]Am discutat și pe cel din acest an cu ocazia analizării activității artistice-ideologice, în adunarea generală din septembrie. Mai târziu cu o lună am fixat formele de învățământ și propagandiștii, iar în luna noiembrie s-a deschis oficial anul de învățământ 1971/72.

Aici am dori să subliniem că la această deschidere festivă care a avut loc în sala mare a teatrului, care a fost precedată de o expunere a tov. prim secretar dr. Vasile Rus, au fost invitați toți cursanții de la cercurile de estetică.

Ne întrebăm, câți actori au luat parte? Și câți din membri noștri de partid?

Putem să-i numărăm pe degete!

Dacă așa se pornește din nou, în acest nou an de învățământ, nu putem fi convinși că rezultatele vor fi cele mai bune.

O lipsă o considerăm și aceea că încă n-am reușit să ținem câte o expunere în fiecare cerc nici până acum.

Cu toate că temele au fost fixate și tov. Hunyadi a discutat cu lectori competenți, concret nu am întreprins încă nimic. Credem că aici va trebui să acționeze în primul rând Biroul Organizației de Bază P.C.R. împreună cu propagandiștii, iar temele fixate să fie și expuse cursanților.

În zadar vom întocmi un nou plan de măsuri dacă el va rămâne numai pe hârtie.

Dar, totodată, se cere un mic efort și din partea noastră, a cursanților, și în special a membrilor de partid, prin aceea de a ne propune să lăsăm la o parte comoditatea, preferințele tematiche, din părerea că nu ne interesează și folosește, că asta o știm, că cealaltă o putem afla din presă, o putem citi și singuri.

Să lăsăm la o parte din părerea că suntem prea bine pregătiți, ca să nu ni se poată da ceva nou.

Că orele fixate nu sunt prea incomode. Fapt ce s-a manifestat clar chiar la deschiderea învățământului.

Dar la concluzia asta trebuia să ajungem noi, cu noi înșine, și nu prea folosesc nici analizele, nici rugămințile, nici măsurile disciplinare, ci în primul rând convingerea că, fiind membru de partid, ai obligația statutară de a-ți însuși și dezvolta continuu nivelul ideologic-politic.

Suntem o organizație de bază puternică, la ora actuală numără 60 de membri de partid.

Rândurile noastre s-au întărit prin venirea celor patru actori tineri, tovarășii Colceag, Lencek, Zamfirescu, Doljan.

Au plecat din organizația noastră tovarășii Guga Romulus și Cosma Rozalia, care a fost primită în acest interval, precum și Corneliu Ciupercescu.

Nu este clarificată situația tov. Marius Toma, care de un an nu a dat niciun semn de viață. Rămâne ca o sarcină a B.O.B. ca până la 1 ianuarie 1972 să clarifice cazul de mai sus. Legată de munca cu cadrele B.O.B.-lui, îi rămâne o sarcină permanentă atragerea de noi membri în rândurile partidului.

Este gata pregătit dosarul tovarășului Colceriu Leonida, ce urmează a fi discutat de adunarea noastră generală încă în cursul acestui an.

Cu toate că organizația noastră este puternică, trebuie să arătăm că am avut o greutate în aceea de a cuprinde pe toți tovarășii în activitatea organizației. Rămâne o problemă deschisă pentru B.O.B. de a căuta pe viitor atragerea și mobilizarea tuturor membrilor de partid în activitatea organizației de bază, în diferitele acțiuni, ori în activitatea organizațiilor de masă.

Munca B.O.B. în toată această perioadă s-a desfășurat în mod colectiv. Orice hotărâre ori măsură întreprinsă s-a discutat în prealabil de întregul Birou, luându-se hotărâri unanime.

Poate o lipsă a biroului a fost faptul că a folosit metoda lămuririi blânde, fie în adunarea generală, fie doar așa, colegial, între patru ochi. Considerăm necesară o activitate mai dinamică, mai promptă față de unele fapte care cer acest lucru. Și aceasta se cere în special la activizarea membrilor organizației de bază și la capitolul disciplinei, unde mai avem de făcut multe.

Buna organizare a activității biroului are un rol foarte important în rezolvarea tuturor sarcinilor de producție și creșterea conștiinței ideologice și profesionale a angajaților.

Pentru aceasta, la baza muncii biroului a stat o planificare judicioasă, lucrând pe baza unui plan de muncă lunar.

Biroul a reușit să-și organizeze mai concret munca, să surprindă o serie de aspecte esențiale din activitatea teatrului, care în mare parte au fost aplicate cu succes.

Ceea ce nu am reușit în totalitate a fost aceea că adunările de partid lunare nu întotdeauna au putut fi concretizate prin măsuri care să se aplice întocmai.

Dacă s-au luat măsuri, și acestea s-au luat foarte multe, nu au fost urmărite cu suficientă exigență. Multe hotărâri s-au aplicat doar formal, sau tocmai invers, datorită unor situații survenite ulterior.

Ceea ce se cere și mai mult pe viitor din partea biroului este „fermitatea”, de a nu îngădui ca munca organizației să sufere din cauza unor probleme minore față de activitatea politică, cum a fost cazul de amânarea adunărilor generale, învoiri pentru alte activități sau nevenirea la adunările generale pe motiv că au uitat sau „mi-a fost greu să mă scol”.

Pe tot parcursul activității noastre, organele superioare de partid s-au preocupat în mod serios de problema teatrului. Ne-au dat un ajutor permanent și eficace pe linie politică, atât Comitetul județean de partid, cât și mai ales Comitetul municipal de partid.

Avem convingerea că prin poziția fermă, și cu sprijinul tuturor membrilor organizației noastre din

această adunare generală, atât Biroul, cât și fiecare din noi vom pleca cu noi învățăminte și astfel teatrul nostru, cât și organizația de bază, vor înregistra succese și mai însemnate în viitor.

ANR, DJMS, fond PCR Comitetul Orășenesc PCR Târgu Mureș, dosar 22/1971, ff. 17-26.

**II/
IDEOLOGIE,
CENZURĂ,
AUTOCENZURĂ**

1/

NOTĂ ASUPRA PIESEI ÎN 3 ACTE
CINE SE TEME DE VIRGINIA WOOLF?
DE EDUARD ALBEE,
TRADUCERE DE ANDA BOLDUR

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI
ȘI TIPĂRITURILOR
DE PE LÂNGĂ
CONSILIUL DE MINIȘTRI
10 ianuarie 1965
Nr. 5

SECRET
ex. nr. 2

NOTĂ

Asupra piesei în 3 acte *CINE SE TEME DE VIRGINIA WOOLF?* de Eduard Albee, traducere de Anda Boldur, trimisă spre aprobare de Consiliul Teatrelor în vederea punerii în scenă la Teatrul Național din Cluj¹.

Cele trei acte ale piesei se intitulează *Glume și farse*, *Noaptea Walpurgiei* și *Alungarea duhurilor rele*.

Acțiunea se desfășoară în decursul unei nopți, în salonul unei case dintr-un mic oraș universitar al statului New York. Doi soți în vârstă (George – asistent la catedra de istorie – și Martha) se întorc la ora 2 noaptea de la o recepție dată de tatăl Marthei, care este și rectorul universității. Amândoi au băut

1. Eduard Albee, *Cui i-e frică de Virginia Woolf?*.

mult, conform obiceiului zilnic și, ajunși acasă, încep să se certe (fapt ce pare de asemenea obișnuit), aruncându-și unul altuia toată ura acumulată de-a lungul celor 23 de ani de căsnicie. În scurtă vreme, sosește la ei tânăra pereche Nick – lector la catedra de biologie și Honey, soția acestuia, noi veniți în universitate, pe care Martha i-a invitat în cursul recepției să continue cheful împreună. Cum nici gazdele nu-și agreează musafirii și nici musafirii gazdele și cum toți sunt beți și continuă să bea, între ei se încinge o petrecere ciudată, miezul amuzamentului constituindu-l câteva aparente „jocuri de societate”, care nu sunt de fapt decât forme și expresii ale animozității dintre ei. Astfel, în cursul primului joc, intitulat „soțul umilit”, Martha îl umilește pe George dând la iveală faptul că s-au căsătorit din interes în urmă cu 23 de ani, el sperând să parvină cu ajutorul tatălui ei, rector, ea nădăjduind să[-1] vadă urcând rapid treptele ierarhiei universitare. George a rămas însă un simplu asistent, fapt ce a determinat disprețul și ura ei crescândă.

În cursul celui de al doilea joc, intitulat „posedarea musafirului”, George îl determină pe Nick să mărturisească și el adevărul despre căsătoria lui și astfel iese la iveală faptul că nici acest cuplu (Nick-Honey) – deși la începutul vieții și al carierei – nu este mai fericit. Nick s-a căsătorit cu Honey pentru banii acesteia, iar Honey a crezut că îl silește să se însoare cu ea, simulând o sarcină. Acum, Nick vânează un post bun în universitate, iar Honey își petrece viața bând brandy și evitând să aibă copii.

„Petrecerea” – în cursul căreia Martha manifestă un evident interes sexual pentru musafirul său mai tânăr cu 22 de ani decât ea – ajunge la paroxism în actul al doilea, intitulat simbolic *Noaptea Walpurgiei*: sătul să tot fie calul de bătaie și obiectul bațjocurii veninoase a celorlalți, George inițiază cel de al treilea joc intitulat „călare pe gazdă” și împinge lucrurile până acolo încât o provoacă pe Martha să-l înșele pe loc cu Nick în camera alăturată. El obține o victorie deplină în cursul ultimului joc – „cum îți crești copilul” –, când îi anunță Marthei moartea „fiului” lor, care de fapt nu este altceva decât o creație imaginară, expresie a durerii lor de a nu fi avut un copil. Noaptea se încheie prin despărțirea cordială a celor două perechi, care vor trăi în continuare ca și până acum.

OBSERVAȚII

Piesa își alege drept obiect al investigației cele mai abjecte zone ale sufletului omenesc, ura și instinctele dezlănțuite, făcând această investigație în mod naturalist. Cele patru personaje se scaldă într-un sexualism exacerbat, în alcoolism și imoralitate. Limbajul lor se compune – conform preocupărilor și problemelor discutate – din invective și expresii pornografice sau, în cel mai bun caz, din fraze cu dublu înțeles. Mai mult chiar, ultima parte a celui de al doilea act prezintă pe mai bine de 15 pagini, în modul cel mai direct cu putință și cu toate amănuntele de gestică și limbaj pornografice în cauză, o scenă în care Martha exercită o adevărată ofensivă erotică asupra musafirului ei, Nick, și reușind să-i

trezească simțurile îl determină s-o urmeze imediat în camera alăturată pentru a-și înșela fiecare soțul.

Piesa transmite ideea că conflictul dramatic înfățișat are ca punct de plecare unele tare de caracter ale personajelor (tendința de a parveni prin orice mijloace), lăsând în același timp loc și sugestiei că aceste tare ar putea fi întrucâtva o consecință a sediului și moravurilor curente în lumea în care are loc acțiunea piesei. Acest ultim element se transmite vag și neconcludent pentru mesajul de fond – care rămâne prezentarea naturalistă și pesimistă a relațiilor sociale și de familie în cadrul micului oraș universitar american.

Obs. noastre au fost semnalate Secției de Literatură și Artă a C.C al P.C.R., care urmează să comunice C.S.C.A. orizontul său negativ în privința punerii în scenă a acestei piese.

ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 67/1966, ff. 3-4.

2/

NOTĂ ASUPRA PIESEI
SIMPLE COINCIDENȚE DE PAUL EVERAC,
TRIMISĂ SPRE APROBARE DE REVISTA
TEATRUL ÎN VEDEREA PUBLICĂRII

NR. 305
B.D.I-62

SECRET
ex. nr. 2

NOTĂ

asupra piesei *SIMPLE COINCIDENȚE* de Paul Everac², trimisă spre aprobare de revista *Teatrul* în vederea publicării

Acțiunea piesei se desfășoară în zilele noastre, la noi în țară. Autorul aduce în scenă problema profilului moral al tinerilor de vârstă școlară, a responsabilității părinților față de formarea lor ca oameni întregi și utili societății.

Elevii sunt înfățișați în piesă ca niște tineri superficiali, lipsiți de idealuri, care-și îndeplinesc obligațiile de școlari, selectând după criteriile proprii materiile la care „merită” să înveți și cele la care „nu merită”. În preocupările lor, o pondere de seamă o au distracția și problemele sexuale. Scenele de acest fel sunt dezgustătoare, ele înfățișând tineri de vârstă școlară dezorientați, obsedați sexual sau chiar descompuși.

2. Paul Everac, *Simple coincidențe*.

Omul matur care-și pune problema responsabilității față de viitorul tinerei generații, activist al Consiliului Central al Sindicatelor și vechi activist de partid, tatăl unuia din elevi, este el însuși un om cu o comportare morală condamnată; deși are o soție care și-a sacrificat cariera de arheolog, asumându-și grijile casei, în timpul deplasărilor sale pe teren a întreținut o îndelungată legătură amoroasă cu o femeie care apoi, părăsită de el, s-a înăsprit sufletește și a devenit un om egoist, închis.

În decursul acțiunii, autorul aduce în scenă în treacăt și neaprofundat și probleme politice care sunt greșit abordate și care nu au o relație directă cu tematica piesei: problema luptelor fracționiste din partid, faptul că colectivizarea a fost privită de țărani cu ostilitate. De asemenea, este înfățișată drama unui intelectual de formație veche, profesor de latină, care, văzându-se desconsiderat de elevi, se simte singur la bătrânețe și moare cu sentimentul inutilității sale în societate. S-a discutat cu conducerea redacției, care a fost de acord cu problemele semnalate. Urmează ca redacția să discute cu autorul.

Red. Poiană V.

Dact. Constantin Marieta

2 ex

Ex. Nr. 1 și 2 B.D.S.

N. 306

ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 67/1966, ff. 9-10.

3/

**NOTĂ ASUPRA PIESEI
SFÂNTUL MITICĂ BLAJINU DE AUREL
BARANGA, TRIMISĂ SPRE APROBARE
DE TEATRUL „L. S. BULANDRA”**

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI
ȘI TIPĂRITURILOR DE PE LÂNGĂ
CONSILIUL DE MINIȘTRI
Nr. 82 din 18 I 1966
Nr. 232

SECRET
ex. nr. 3

NOTĂ

asupra piesei *Sfântul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga,
trimisă spre aprobare de Teatrul „L.S. Bulandra”³

Acțiunea piesei se desfășoară în zilele noastre, într-una din direcțiile unui minister fantezist, în decurs de 24 de ore. Desfășurarea acțiunii piesei permite împărțirea personajelor în două categorii distincte: pe de o parte, conducerea direcției (director, director adjunct, șeful cadrelor și un funcționar, Mateescu), constituiți într-o clică și caracterizați prin incompetență, slugărnicie, necinste, înavuțiți pe seama numeroaselor deplasări în străinătate, străini de problemele salariaților din direcție, față de care se comportă fără nicio răspundere (îl transferă sau îl

3. Aurel Baranga, *Sfântul Mitică Blajinu*.

pensionează, angajează alții „pe sprânceană”, taie de pe lista de locuințe numele femeii de serviciu atunci când i-a venit rândul să primească casă etc.) O a doua categorie o constituie salariații unui serviciu de documentare și arhivă.

Șeful serviciului, Mitică Blajinu, lucrează de 20 de ani în același serviciu; a muncit mult, a trăit greu, este atașat muncii pe care o face, și-a înăbușit aspirațiile spre o viață mai plină. El nu are familie, fiindcă n-a avut tăria să și-o întemeieze, nu are casa și biblioteca pe care și le visase, a renunțat la visul de a călători cândva în străinătate. De vină sunt și condițiile grele în care a trăit și lucrat și slăbiciunile propriului caracter.

Dactilografa Adela Cosîmbescu este caracterizată similar. Dragostea dintre ea și Mitică, veche de aproape 20 de ani, se va împlini abia la deznodământul piesei.

În situație întrucâtva semănătoare este și cuplul Gică Balaban – Geta, tineri care se iubesc, dar care nu au încă suficiente condiții ca să întemeieze un cămin.

Mitrofan, un alt funcționar, este laș și slugarnic, având grijă să nu aibă niciun amestec în problemele colectivului în care trăiește.

În această ambianță, are loc conflictul piesei. Conducerea direcției a hotărât să[-l] pensioneze, la limita de vârstă, pe Mitică Blajinu și să [o] transfere la 30 de kilometri de București pe Adela Cosîmbescu, pentru ca să poată angaja în locul lor pe Vasile Vasile, „activist”, fratele soției ministrului adjunct de resort (pentru a cărei angajare soția ministrului

intervine personal și insistent) și pe Doina Boboc, o fetișcană superficială și frumoasă.

Afectați direct de aceste măsuri, Mitică și Adela se hotărăsc să acționeze și pun la cale o farsă: cu complicitatea Adelei, Mitică anunță conducerea că nu poate preda arhiva secreta deoarece a încredințat-o unei puteri străine contra unei sume de bani. Alarmată și îngrijorată de consecințele acestui act, conducerea încearcă să-și aroge meritul de a-i fi demascat pe „spioni”, încearcă să dosească obiectele aduse cu ocazia călătoriilor în străinătate etc. Soluția este exterioară conflictului: este numit un nou ministru, a „intrat în funcțiune măturoiul”, sunt scoși din funcție miniștrii adjuncți Ivănescu și Stavrance, noul ministru [1-]a numit în funcția de director adjunct pe Mitică Blajinu, plecarea în străinătate a funcționarului Mateescu a fost contramandată urmând a se face ordine și în această privință etc.

În finalul piesei, Mitică Blajinu și Adela Cosîmbescu se pot în sfârșit căsători.

OBSERVAȚII

1. Acțiunea piesei este plasată în actualitatea imediată, fixată cu precizie printr-o replică a personajului Mitică Blajinu după proclamarea Republicii Socialiste România. Același personaj anunță începutul unei perioade de schimbări și primeniri. Rezultă că repararea unor nedreptăți, înlăturarea lichelelor, ariviștilor, incompetenților, care au stat nederanjați în funcție 15 ani, începe abia acum.

Angajarea în funcție a personajului Vasile Vasile – prin influența soției ministrului adjunct Ivănescu – și

faptul că sunt scoși din funcție miniștrii adjuncți Ivănescu și Stavrache duc[e] la concluzia că amestecați în corupția și fărădelegile clicii din conducerea direcției sunt și persoane din conducerea ministerului. De altfel, amănuntele referitoare la ministrul adjunct Ivănescu, a cărui soție pleacă mereu la Snagov „cu fetele” (așa cum reiese din repetatele și insistentele relatări ale personalului Vasile Vasile), par a fi aluzii la unele personalități ale vieții noastre oficiale din trecutul apropiat.

Nu se explică în piesă cum de a fost posibil ca o perioadă de 15 ani conducerea acestei direcții să rămână în seama unor omeni caracterizați de autor ca mai sus, fără ca vreun factor competent și responsabil să sesizeze și să acționeze în vreun fel.

Piesa ridică și unele probleme de replică, soluționabile însă prin intervenții de text, ca de pildă posibilitatea ca arhiva să fi fost predată de Mitică Blajinu unei puteri „din Est sau din Vest” (Act II, pag. 45) sau indicația dată de Vasile Vasile ca la W.C-uri să se folosească ziare și reviste, „că tot nu le citește nimeni” (Act III, pag. 68) etc.

Considerăm că piesa nu poate fi reprezentată decât după rezolvarea problemelor indicate în notă.

Red. Poiană V.

Dact. Alioaie O.

4 ex.

Ex. Nr. 1, 2 și 3 B.D.S. (Ex. 2 distrus cu prs. sub din 10 X 1966)

ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 67/1966, ff. 13-17.

4/
NOTĂ ASUPRA PIESEI
DAMEN VALS DE D.R. POPESCU

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI
ȘI TIPĂRITURILOR
DE PE LÂNGĂ CONSILIUL DE MINIȘTRI

NOTĂ

Damen Vals, piesă într-un act de D.R. Popescu, trimisă de Consiliul Teatrelor din C. S. C. A⁴

Piesa înfățișează, sub forma unui monolog, frământările sufletești fără posibilitatea de rezolvare ale unei femei provenite din fosta mare burghezie. Trăind în țara noastră, ea își asigură o existență mizeră spălând rufe.

Referindu-se la societatea noastră, pe care o urăște profund, eroina o consideră ca o lume imorală, în care „toți sunt egali”, rostind cu dispreț: „minunile voastre, prostiile voastre... sfinții voștri? Dumnezeu? Nimic, Pământul gol, pământ sterp și nimic. Îl doare pe el în cot de noi... mi se fâlfâie de voi... Pe nimeni nu-l doare pe nimeni. Fiecare cu găoacea lui, cu lehamitea lui, cu silelele lui, cu buboaiele lui”. Pe

4. D.R. Popescu, *Visul* sau *Damen Vals*.

tot parcursul piesei, eroina monologhează despre inutilitatea vieții pe acest pământ: „Stau cu viermii în casă și pe mine, flămânzi. Degeaba îi strivesc cu călcâie[le], se înmulțesc ca mușegaiul. Creștem mari, ne hrănim, ne spălăm, pentru sufletul lor și atunci ce facem?, ei ne așteaptă, cu mare încredere pentru prânz. Și nu facem tot timpul decât să ne pregătim ca să-i bucurăm”.

Sacrificată dintotdeauna și pe plan personal, părăsită de unica ei dragoste de pe vremea când era elevă, obligată să-și îngrijească mama paralytică, a cărei moarte a privit-o ca pe o eliberare de obligații neplăcute, Silvia nu poate comunica cu nimeni decât cu sora ei, care, fiind surdă, nu o înțelege, nu o aude.

Piesa a fost propusă pentru Festivalul Național al Teatrelor Dramatice, manifestare închinată celei de a XX-a aniversare a proclamării Republicii, urmând să fie pusă în scenă de Teatrul Național din Cluj⁵.

Piesa trezește compasiune justificată față de personaj și prezintă neveridic condițiile sociale și umane ale vieții.

Nu s-a dat „bun de reprezentare”, conducerea C.B.C.A a fost de acord cu această rezolvare.

ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 14/1968, ff.4-5.

5. La 30 decembrie 1947, după abdicarea regelui Mihai, a fost proclamată Republica Populară Română.

5/
NOTĂ ASUPRA PIESEI
GROAPA DE EUGEN BARBU

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI
ȘI TIPĂRITURILOR
DE PE LÂNGĂ CONSILIUL DE MINIȘTRI

NOTĂ

GROAPA – minidramă în două părți de Eugen Barbu.
Lucrare dramatică inspirată de romanul *Groapa*⁶

Înfățișând viața hoților din groapa Cuțaridei, piesa are în centrul acțiunii drama declanșată de tânărul Paraschiv, care a îndrăznit să se îndrăgostească de frumoasa Didina, țiitoarea lui Bozoncea, starostele pungașilor din cartierele mărginașe ale Bucureștiului. Nemaiputând îndura neomenia lui Bică-Jumătate, bogătaș și cămătar urât de toată sărăcimea Cuțaridei și a Gropii lui Oatu, Paraschiv a intrat în banda de hoți a lui Bozoncea. Acesta, dându-și seama de sentimentele ce s-au înfiripat între Paraschiv și Didina, le întinde o cursă, în care cei doi – orbiți de patimă – cad imediat. Paraschiv scapă cu greu de mânia starostelui și dispăre pentru

6. Eugen Barbu, *Groapa*.

un timp. Revine însoțit de o ceată de hoți, la nunta lui Bozoncea cu Didina, îl omoară pe acesta, iar pe Didina, despre care crede că îl „vânduse” cu ocazia aceea, o dă pe mâna hoților, pentru a face ce vor cu ea. Piesa conține unele indicații de regie care conferă anumitor scene o senzualitate deosebită. Amintim în acest sens scena în care Paraschiv o vede pentru prima dată pe Didina (când aceasta se retrage cu Bozoncea în iatac) și momentul în care Paraschiv reușește să-i smulgă Didinei promisiunea că va fi a lui.

Din casa unde stătea Didina cu Bozoncea, răzbat strigătele de voluptate ale Didinei.

„Indicații pentru muzică și pentru dans (urmează dansul de necaz și dorință al lui Paraschiv). Țipătul se auzi din nou. Paraschiv se întinse ca un arc. Era un geamăt adânc și dulce geamătul Didinei. Tremura tot. Didina îl chema pe nume pe Bozoncea cu același glas tulburat și cald. Strigătul ei se ridica, se potolea și începea din nou. Strigătele Didinei îl intrau în carnea lui Paraschiv. Simțea prin el tot ce știa că se întâmplă dincolo. Acum Paraschiv era obosit, obosit, ca și cum el ar fi fost cu muierea dincolo. Mâinile îi sunt de cârpă. Picioarele de-abia îl mai țin. Se mișcă greu, ca beat în zorile care ies pe după case...” – pag. 12, 15, 14.

„Didina, numai într-o cămașă scurtă, se dă jos din pat și se uită afară. O lampă cu fitilul mic îi luminează chipul. Gura îi e umedă și, prin cămașa lucioasă, Paraschiv îi vede țâțele puternice și tari. Când dă să iasă, Paraschiv îi stă în față și-o apucă în brațele

lui. Didina s-a speriat și strigă scurt. El i-a pus palma pe buze și a îmbrățișat-o...” – pag. 46.

Piesa este scrisă în limbajul specific geambașilor Cuțaridei, fiind deseori „pigmentată” cu expresii și cuvinte vulgare. Astfel, în scena balului meseriașilor care are loc la „Locomotiva”, scenă care excelează prin limbajul de argou, se întâlnesc dialoguri de genul:

Dialog între Nicu și Sinefta în timpul unul dans.

SINETA: Da’ cum ai vrea să vin la bal? Că mare mai ai!

NICU: Nu mă fierbe, mânca-ți-aș ochii! Dispun! Unde să te gălesc ? (pag. 39)

Discuție între Belușică și Galeș în legătură cu Didina.

BELUȘICA: Al nostru ești, coane Costică, să-ți trăiască nevasta și copilașii (*se pupă cu toții*).

GALEȘ: Să trăiești, puiule! Dacă n-o dansez și eu p-asta mor, n-auzi? Uite ce țâțe are! De unde le-o fi luat?

PICU CALATA: Nici mănăstirea Curtea de Argeș nu-i zidită mai bine! (pag. 41)

Discuție între Nicu Piele și Potoapa.

NICU PIELE (*cu a lui dansând*): Coccoană, ce-aș mai lăsa eu dracii-n dumneata!

POTOAPA: Lasă-i dacă poți, da’ se uită al meu după mine! (pag. 41)

La nunta lui Bozoncea, lăutarul Mitică Ciolin cântă:

Și când mai venii o dată

Găsii ușa descuiată

Maică, mamă, ce mai fată
Căci de la buric în jos
S-a văzut Târgul Frumos
Și-n mijlocul târgului limba cocostârcului (pag. 61.)

*ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria
Arta, dosar 14/1968. ff. 18-20.*

6/
NOTĂ ASUPRA PIESEI
MANEVRELE DE DEÁK TAMÁS

Notă asupra piesei *Manevrele* în 3 acte
de Deák Tamás,
trimisă de C.S.C.A.⁷

Acțiunea piesei are loc în zilele noastre, într-o țară a cărei formă de guvernământ este monarhia, surprinzând un moment de criză determinat de amenințarea unei dictaturi militare. Colonelul Zeno, om la 50 de ani, cinic și adept al violenței, conduce manevrele militare – un adevărat război experimental, ce nu este lipsit nici de victime omenești. Aflându-se acest lucru, se trimite la fața locului o comisie guvernamentală condusă de ministrul de stat Gabriel, care va ancheta și va raporta despre abuzurile comise de colonel. Colonelul, după ce arestează membrii comisiei, în frunte cu ministrul Gabriel, organizează o lovitură de stat militară, arestând întregul guvern. Pentru a-l umili, propune lui Gabriel

7. Deák Tamás, *A hadgyakorlat*. Deák Tamás (3 martie 1928, Arad – 24 ianuarie 1986, Budapesta), prozator, dramaturg, eseist, traducător și redactor maghiar. Cel mai mare succes teatral l-a avut cu piesa *Manevrele*. Înainte de premiera absolută în limba maghiară la Teatrul de Stat din Oradea în anul 1970, comedia grotescă a fost jucată în limba română pe scenele teatrelor din Satu Mare, București și Botoșani.

să preia postul de procuror general. Dar acesta, politician democrat umanist, adept al regimului constituțional, refuză, deoarece nu poate conlucra cu un om de care îl despart idealuri politice atât de diferite. Între timp, colonelul Zeno este ucis de soldatul dezertor Baltazar, iar Gabriel preia temporar comanda armatei, sperând în triumful ideilor sale. Sosește însă regele, care, spre uimirea lui Gabriel, se înconjoară cu foștii oameni ai colonelului și-l condamnă pe Baltazar la moarte, iar pe fostul ministru la muncă silnică. Țăran descurcăreț, Baltazar evadează împreună cu Gabriel. Ei vor să lupte împotriva tiranilor pentru restabilirea ordinii.

Piesa demască și condamnă metodele dictatoriale care se succed cu repeziciune, în timp ce ideile izolate de libertate își croiesc drum cu greu în condițiile respective. Unele limite însă îi diminuează mesajul social. Înfățișând un moment de trecere a unui stat capitalist la dictatura militară fățișe, nu lasă perspectiva altei soluții în afara democrației burgheze; nu este nici măcar sugerată existența unor forțe înnoitoare sau clase sociale revoluționare. Piesa a primit premiul III la Concursul de dramaturgie organizat de C.S.C.A.

Piesa a fost aprobată pentru repertoriile teatrelor.

ANR, fond Comitetul pentru Presă și Tipărituri. Seria Arta, dosar 14/1968, ff. 86-87.

7/
PROIECT DE REPERTORIU
LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT
SFÂNTU GHEORGHE

Sfântu Gheorghe, 14.11.1968.
Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe
Nr. 133/1968
Din 14 noi. 1968

Către Comitetul pentru cultură și artă al județului
Covasna
Sf. Gheorghe

În urma unor considerente semnificative și în
urma unor noi dispozițiuni primite de la Consiliul
Județean de partid și de la Comitetul pentru cultură
și artă al județului Covasna, propunem modificarea
proiectului nostru de repertoriu din 31 august 1968
în felul următor:

CEZAR de D.R. Popescu – piesă

AGONIE de M. Krleza – dramă

MIKES de D. Veress – dramă

L'ÉTAT C'EST MOI de M. Gáspár – comedie

REQUIEMPENTRUOCĂLUGĂRIȚĂ – de Faulkner
și Camus – dramă

CUM VĂ PLACE de Shakespeare – comedie

MĂTUȘA LUI CHARLEY de Th. Brandon – comedie muzicală

GÁBOR ÁRON de S. Sombori – dramă

CITADELA SFĂRÂMATĂ de H. Lovinescu – dramă

După cum se vede din aceste propuneri, au intervenit modificări la două titluri: piesa *Pisica pe acoperișul fierbinte* de T. Williams a fost înlocuită cu comedia *L'État c'est moi* de M. Gáspár, iar *O scrisoare pierdută* cu *Gábor Áron* de S. Sombori.

MOTIVARE:

I. *L'État c'est moi*

Inițial am propus pentru repertoriul stagiunii curente piesa *Sub papucul nevestei* de L. Németh⁸, față de care dumneavoastră ați avut multe rezerve. Reflectând asupra piesei, am luat și noi hotărârea să o scoatem din repertoriu înlocuind-o cu piesa *Pisica pe acoperișul fierbinte*. Însă, în intervalul decurs de atunci, piesa a fost propusă de alte teatre, prin urmare nu ne mai prezintă farmecul ineditului. Ținând mult la originalitatea repertoriului, renunțăm la această piesă și dorim s-o înlocuim cu comedia scriitoarei maghiare M. Gáspár (*Statul sunt eu*). Deci revenim la propunerea noastră inițială, ca să figureze în repertoriul actual una piesă maghiară.

Un alt motiv este necesitatea respectării diversității de genuri. În ajunul stagiunii, noi am avut ideea

8. Németh László, *Papucsbős*. Németh László (1901-1975), prozator, dramaturg și eseist maghiar.

să întocmim un repertoriu exigent, demn de a 20-a aniversare a instituției noastre, în care rolul preponderent să fie jucat de piesele cu conținut bogat în idei. Privit însă acest proiect dinspre public, pare oarecum încărcat și sumbru. Primele trei premiere au fost drame. Trebuie neapărat să introducem o comedie ilariantă, spre a asigura varietatea genurilor, întrucât pentru *Statul sunt eu* avem o distribuție excelentă, o propunem în locul piesei *Pisica pe acoperișul fierbinte*.

Un al treilea motiv care pledează pentru această comedie este faptul cu Fondul literar ne-a anunțat că s-au ivit unele dificultăți valutare la piesele occidentale. Prin scoaterea din repertoriu a piesei *Pisica...*, va intra în repertoriu o piesă din dramaturgia contemporană a unei țări socialiste. Vă înaintăm în 2 exemplare textul piesei *Statul sunt eu*, precum și referatul de prezentare.

II. Gábor Aron

În urma inițiativei pornite de la organele județene de partid, Comitetul pentru cultură și artă al județului Covasna a luat ferma hotărâre ca în jurul aniversării a 120 de ani de la moartea pe câmpul de luptă a eroului pentru libertate Gábor Áron (2 iulie 1969) să se organizeze o serbare de mare amploare, atât în Sf. Gheorghe, cât și în Tg. Secuiesc, Brețcu și alte localități din județ⁹. În luna iunie, trebuie

9. Gábor Áron a fost ofițer în armata ungară în timpul revoluției pașoptiste, a jucat un rol important în organizarea defensivei contra trupelor austriece și țariste. A murit în 1849, în lupta de la Chichiș. În comunitățile locale din Trei-Scaune (și nu numai), persoana și amintirea

deci să punem în scenă piesa autorului local S. Sombori¹⁰, a cărei premieră trebuie să aibe loc în jurul zilei [de] 2 iulie 1969. Având în vedere că o premieră în plus nu mai putem încadra în planul nostru de activitate și având în vedere că actorul Biró Levente, propus pentru rolul Trahanache, a plecat de la teatrul nostru la teatrul din Cluj, neputând astfel asigura o distribuție onorabilă, propunem scoaterea piesei *O scrisoare pierdută* din repertoriul actual, amânând-o pentru o dată când vom dispune din nou de actori și regizori demni de această capodoperă a dramaturgiei clasice românești.

Textul piesei *Gábor Áron* se află la Dvs, în prima ea versiune. Tov. M. Bărbuță a dat indicații și sfaturi prețioase autorului în vederea îmbunătățirii textului. Autorul va lucra cu regizorul Tompa Miklós de la Tg. Mureș, invitat pentru a pune în scenă piesa. Vă rugăm deocamdată să aprobați în principiu modificarea propunerilor inițiale, textul definitivat și mult îmbunătățit va fi înaintat serviciului repertorii cu cel puțin două luni înainte de începerea repetițiilor.

Nu avem intenția să programăm piesa *Gábor Áron* pentru stagiunea 1968-69, dorim să o reprezentăm o dată sau cel mult de două ori în cadrul sărbătoririi eroului, rezervând-o pentru începutul

lui Gábor Áron au devenit rapid simbolul mișcării naționale maghiare. Acest motiv a fost preluat, în contextul culturii progresiste, și de elita locală în anii șaizeci.

10. Sombori (Salamon) Sándor (1920-1998), profesor, dramaturg, traducător, istoric teatral. Între 1956-1959 și 1963-1969 a fost secretarul literar al Teatrului Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe.

stagiunii 1969-70, ca alături de *Citadela sfărâmată* de H. Lovinescu¹¹ să avem încă o premieră autohtonă.

Întrucât am renunțat la *Pisica*, vă rugăm să confirmați către Fondul literar menținerea în repertoriu a piesei *Requiem*, spre a putea încheia contractul.

ANR, Direcția Județeană Covasna (în continuare DJCV), fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar E19/1968, ff. 3-5.

11. Horia Lovinescu, *Citadela sfărâmată*. Dramă în trei acte.

8/
MEMORIU DIN PARTEA
COMITETULUI PENTRU CULTURĂ
ȘI ARTĂ AL JUDEȚULUI COVASNA,
ȘFÂNTU GHEORGHE, 1968

Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului
Covasna, Sf. Gheorghe
Nr. 433 /1968
Către
Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă
Direcția teatrelor
București

MEMORIU

Comitetul pentru cultură și artă al județului Co-
vasna – pe baza documentației alăturate – propune
sărbătorirea în luna octombrie 1968 aniversarea
[sic!] a 20 de ani de la înființarea Teatrului maghiar
de stat în orașul Sf. Gheorghe.

MOTIVAREA

Nucleul colectivului de astăzi a fost constituit
acum 22 de ani, în anul 1946, la Cluj, la inițiativa Co-
mitetului județean Cluj al P.C.R. și cu patronarea Co-
mitetului sindical județean Cluj. „Teatrul Poporului”
din Cluj și-a început activitatea în primăvara anului
1947 cu două secții, română și maghiară. Scopul ace-
stui teatru a fost ca, alături de teatrele clujene, încă nee-
tatizat, să reprezinte teatrul clasei muncitoare, să dea

reprezentării în mediu orășenesc și rural în fața unui public de muncitori, țărani și intelectuali progresiști, de a face accesibilă cultura teatrală unui public care în trecut nu a avut posibilitatea să vizioneze spectacole de teatru și să popularizeze în rândurile oamenilor muncii valorile dramatice ale literaturii clasice universale, românești și socialiste.

Timp de o stagiune și câteva luni acest Teatru al Poporului a cutreierat țara întregă, dând reprezentații cu piese ca *Avarul* de Molière, *Boala albă* de Karel Čapek, *Tabachera de argint* de J. Galsworthy, *Rădăcini adânci* de Gow și d'Usseau¹².

După un an de activitate, toate teatrele din țară au fost etatizate, prin urmare toate teatrele din Cluj au primit sarcini similare cu Teatrul Poporului. Partidul și Guvernul, văzând că alături de cele două opere și cele două teatre dramatice din Cluj a cincea instituție teatrală nu ar fi rentabilă și văzând că unele centre industriale sau județe nu au un teatru de stat, secția română a Teatrului Poporului din Cluj în vara anului 1948 a fost mutată la Turda, sub numele de Teatrul de stat Turda, iar secția maghiară sub numele de Teatrul maghiar de stat Sf. Gheorghe la Sf. Gheorghe. Teatrul maghiar de stat Sf. Gheorghe a fost inaugurat în acest oraș la 23 august 1948, deci peste o lună împlinește 20 de ani în județul actual Covasna¹³.

12. James Gow și Arnold d'Usseau, *Rădăcini adânci*.

13. Despre istoria teatrului din Sfântu Gheorghe, mai vezi Kántor Lajos, Kötő József, *Magyar színház Erdélyben (1919-1992)* [*Teatru maghiar în Transilvania*], București, Editura Integral, 1998. Novák Csaba Zoltán, Tóth-Bartos András, Kelemen Kálmán Lóránt, *Újjászületés [Renastere]*, Miercurea Ciuc, Pro Print-Háromszék Vármegye Kiadó, 2013, pp. 132-133.

Înființarea Teatrului maghiar de stat în Sf. Gheorghe a fost o dovada a înțelepciunii Partidului nostru, care, fiind consecvent de [sic!] justa sa politică adoptată față de naționalitățile conlocuitoare, a creat în mijlocul secuimii primul colectiv stabil pentru deservirea culturală a județelor actuale Covasna și Harghita¹⁴. Timp de zece ani, acest teatru s-a achitat într-un mod atât de pozitiv de sarcinile primite, îndeplinindu-și planul în fiecare stagiune și ridicându-se treptat, dar consecvent, din mediocritate la un nivel ridicat, încât organele tutelare au găsit de cuviință să investeze [sic!] 5 milioane de lei în reparații generale, asigurând astfel acestui colectiv mijloacele de muncă corespunzătoare cerințelor contemporane. În anul 1958, cu ocazia sărbătoririi a 10 ani de existență, s-a inaugurat și noul lăcaș al artei teatrale în Sf. Gheorghe. În al doilea deceniu, colectivul acestui teatru a făcut progrese și mai considerabile, inițiind un ciclu Shakespeare, punând în scenă pe Ibsen, Brecht, Zuckmeyer, Cuzzani¹⁵ etc. După cum rezultă din documentele alăturate, Teatrul Sf. Gheorghe a reprezentat 44 [de] piese românești, dintre care 35 sunt titluri semnate de dramaturgi care s-au afirmat după Eliberare.

14. Reorganizarea teritorială, înființarea județelor Harghita și Covasna, organizarea rețelei educative și culturale în limba maghiară au jucat un rol important în politica PCR față de minoritatea maghiară. Mai detaliat, vezi Novák Csaba Zoltán, *Epoca de aur? Ceaușescu și maghiarii*, ed. cit.

15. Augustin Cuzzani, *A középcsatár hajnalban hal meg*. Regia, Czompók Mihály. Premieră, 24 martie 1965, Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe.

În 1957, la Festivalul actorilor tineri, spectacolul cu piesa *Speranța*¹⁶ a câștigat premiul II pe țară.

Din lista alăturată a pieselor mai reprezentative jucate în cele două decenii rezultă că teatrul a dovedit o considerabilă exigență în alcătuirea repertoriului, asigurând rolul educativ al teatrului, promovarea dramaturgiei românești și popularizarea marilor creații ale dramaturgiei universale, iar critica teatrală de limbă maghiară în ultimele trei luni a adus elogii la saltul [sic!] calitativ dovedit de acest colectiv în stagiunea actuală.

În cele două decenii, Teatrul Sf. Gheorghe a realizat 145 [de] premiere, 6136 [de] spectacole, 2 milioane și 25.000 [de] spectatori, 4428 [de] deplasări, 1 milion și jumătate [de] spectatori în deplasare. Văzând cele de mai sus, precum și materialul de documentație alăturat, propunem aprobarea sărbătoririi a 20 de ani de existență și suma de 100.000 lei pentru acoperirea cheltuielilor.

Sf. Gheorghe, la 6 iulie 1968.

Președinte

ANR, DJCV, , fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar E19/1968, ff. 19-21.

16. H. Heyermans, *Remény*. Regia, Völgyesi András și Czompók Mihály. Premieră, 15 martie 1957. Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe.

9/
ADRESA COMITETULUI PENTRU
CULTURĂ ȘI ARTĂ PRIVIND
REPERTORIUL STAGIUNII
1968-1969 A TEATRULUI DE STAT
SFÂNTU GHEORGHE

Sfântu Gheorghe, 1968

COMITETUL PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ

AL JUDEȚULUI COVASNA

Or. Sf. Gheorghe str.13 Februarie nr. 5 telefon 304

Nr. 588/1968

CĂTRE

TEATRUL MAGHIAR DE STAT

SF. GHEORGHE

– Direcțiune –

Vă redăm mai jos în copie adresa nr. 15742/26.
VII.1968 a C.S.C.A. Cab.Vicepreședintelui, în le-
gătură cu repertoriul stagiunii 1968-1969 a Teatru-
lui de stat Sf. Gheorghe, pentru luare la cunoștință
și conformare.

Sf. Gheorghe la 5.VIII.1968

Președinte
Dr. Szekely Zoltan

Vicepreședinte
Moldovan Nicolae

COMITETUL DE STAT PENTRU PENTRU CULTURĂ
ȘI ARTĂ COPIE

Cabinetul Vicepreședintelui

Nr. 15742/26.VII.1968

CĂTRE

COMITETUL PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ

AL JUDEȚULUI COVASNA – SF. GHEORGHE

În vederea deschiderii în bune condițiuni a stagiunii 1968-1969, vă trimitem alăturat repertoriul confirmat pentru prima parte a stagiunii la teatrele din raza Dv. de activitate, pe baza propunerilor teatrelor, avizate de Dv.

Vă rugăm să examinați cu atenție observațiile și recomandările noastre în legătură cu proiectele teatrelor și să sprijiniți instituțiile în vederea definitivării repertoriului pe întreaga stagiune.

Având în vedere că anul 1969 marchează cea de-a 25-a aniversare a Eliberării patriei noastre¹⁷, este de dorit ca repertoriile teatrelor să răspundă exigențelor generale legate de acest eveniment printr-un mai pronunțat caracter educativ, exprimând la un nivel artistic cât mai ridicat preocupările spirituale ale poporului nostru, patriotismul său fierbinte, orientarea profund umanistă a culturii noastre socialiste, caracterul național și aspirația spre universalitate a artei noastre teatrale.

Stăruim asupra necesității de a acorda prioritate pieselor originale, selecția acestora având în vedere

17. Se referă la momentul 1944, adică la ieșirea României din coaliția cu Germania, respectiv eliberarea teritoriilor ocupate.

nu numai ultimele producții, ci tot ceea ce a fost creat mai valoros în dramaturgia noastră în ultimii 25 de ani și înainte de eliberare, îndreptățindu-și prezența în repertoriul permanent.

Recomandăm, de asemenea, ca teatrele să acorde o mai mare atenție dramaturgiei clasice, care în proiectele primite de noi ocupă un loc mult prea puțin însemnat față de cerințele lărgirii orizontului cultural al publicului.

Menționăm că propunerile pentru completarea și definitivarea repertoriului pentru stagiunea 1968-1969 trebuie să sosească la Direcția teatrelor din Comitetul de Stat pentru cultură și artă până cel târziu la 20 noiembrie [...] cu avizul Dv.

Vicepreședinte:
Ion Brad

TEATRUL MAGHIAR DE STAT

SF. GHEORGHE

Se confirmă pentru prima parte a stagiunii.

– *Cezar, măscăriciul piraților*, D.R. Popescu

– *Mikes / Patru ierni*, Veres Daniel

/Sub rezerva definitivării textului/.

– *Requiem pentru o călugăriță*, Faulkner-Camus

Notă: În propunerile teatrului se remarcă o tendință unilaterală spre piesele de inspirație istorică și cu caracter alegoric. Considerăm că această preferință, acceptabilă în sine, trebuie îmbinată cu preocuparea pentru promovarea deopotrivă a pieselor

de inspirație contemporană directă. Recomandăm așadar ca, la definitivarea repertoriului pe întreaga stagiune, să se țină seama de această observație.

Recomandăm ca asupra piesei *Sub papucul nevastei* de Nemeth Laszlo teatrul să mai reflecteze, pentru a propune eventual o piesă mai apropiată de preocupările spirituale ale publicului de azi.

Pentru conformitate,

*ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă,
dosar E19/1968, ff. 25-26.*

10/ REFERAT DESPRE PIESA ORIGINALĂ AMBROZIE

Sfântu Gheorghe, 1968

TEATRUL MAGHIAR DE STAT

SF. GHEORGHE

REFERAT

DE PREZENTARE LA PIESA ORIGINALĂ

Ambrozie / Ambrus/

de

Sándor Károly¹⁸

I. DESPRE AUTOR

S. Károly nu mai este în viață, a decedat acum câțiva ani la Arad, unde locuise în ultima vreme. El a fost un ziarist apreciat, colaborator al mai multor reviste artistice. A început să scrie piese de teatru pe la sfârșitul carierei sale. Piesa *Musafir căzut din cer*, în 2 acte, a fost publicată de *Îndrumătorul cultural* și timp de 10 ani a cunoscut un succes răsunător pe scenele formațiilor amatoricești, dar și pe scena Teatrului maghiar din Timișoara. Piesa postumă *Ambrosie*, găsită de soția sa printre materialele rămase

18. Károly Sándor (1984-1964), publicist, prozator și dramaturg maghiar.

în urma lui și trimisă nouă a fost îmbunătățită, mult prescurtată și adaptată mediului nostru secuiesc de către secretariatul nostru literar.

II. DESPRE PIESĂ

A. SUBIECTUL

Actul I

Avocatul Iosif Molnar locuiește în București, face parte din unul din colegiile de avocați ale capitalei. Acum se află la el acasă. Una dintre camerele locuite de familia lui este folosită și pentru birou. Molnar dictează niște acte unei dactilografe, pe care o plătește după rândurile bătute la mașină și care prestează acest serviciu secundar numai după-masă, în afara orelor de serviciu. Molnar este un demagog, un carierist care – printre altele – dorește să fie primit în partid, iar apoi să obțină un post de juristconsult la o întreprindere comercială. Servitoarea lui, Ana, o fată venită din județul Covasna, prezintă un client: o femeie plângând, al cărei soț este arestat pentru delapidare. Molnar acceptă cazul dacă femeia plătește imediat la colegiu 500 de lei, iar în mâinile lui depune 1500 lei, despre care sumă nu va primi chitanță.

Femeia pleacă, iar avocatul dă târcoale servitoarei, care se apără și îl evită cu dibăcie. Sună cineva la ușă, servitoarea prezintă un tânăr chipeș, îmbrăcat în haine cumpărate la confecții. El este Ambrosie, personajul principal al piesei. Ambrosie este fiul nelegitim al avocatului, pe care nu l-a cunoscut până

în prezent. Avocatul, acum 20 de ani, concentrat la o unitate de armată, a făcut cunoștință cu o fată din jurul orașului Săcele, Brașov. Apoi s-au despărțit. Molnar nu și-a văzut băiatul decât la 3 ani. Atunci i-a dat mamei o sumă oarecare și a părăsit-o. Mama copilului s-a retras la țară, și-a crescut copilul, apoi a murit. Tânărul Ambrosie are 20 de ani și lucrează într-o gospodărie cooperativizată în județul Covasna.

Molnar, abătut de apariția fiului său nelegitim, încearcă să-l îndepărteze, dar se răzgândește, temându-se de o caracterizare negativă a celor ce vor să-l propună pentru a fi primit în partid. Întră tov. Dumitrescu, fratele unei personalități de bază, care îl va ajuta pe Molnar să obțină postul de juristconsul. În prezența tov-ului Dumitrescu, Molnar se comportă amabil față de fiul său nelegitim. Întră apoi soția lui Molnar, Margit, precum și cumnata lui, Irén. Molnar nu mai are nicio scăpare, este nevoit să mărturisească „vina” lui din tinerețe. Fiecare dintre personajele amintite reacționează altfel la această dezvăluire.

Lili, fetița lui Molnar, se bucură de acest frate necunoscut până acum, Margit este revoltată, Irina îl găsește amuzant, iar Ana, mica servitoare, se îndrăgostește de el. Molnar, jucându-l pe democrat, îl așază la masă, dar n-are curajul să-l prezinte și oaspeților invitați la o partidă de pocher, de aceea cerând scuze prin telefon la partidă.

Actul II

Familia Molnar se află la masă. Margit și Irén vor să se amuze pe contul lui Ambrosie, care,

necultivat, dar deștept, le face de răs. După ce masa e ridicată, Margit și Irina pleacă în oraș la un film, Lili cu Dra. Victoria, care o corepetă la limba germană, se retrage la culcare. Ana improvizează un pat în bucătărie pentru Ambrosie. Ana se culcă pe o canapea în camera vecină. Întuneric. Se aude țipatul Anei. Ambrosie sare din pat, rupe clanța ușii încuiate, dă o lovitură cuiva în întuneric și o aduce pe Ana tulburată pe scenă. Ana aprinde lumina și îi povestește lui Ambrosie că Molnar a vrut să se culce lângă ea. Ambrus vrea să părăsească această casă cu noaptea în cap împreună cu Ana, dar până la urmă sunt hotărâți să rămână până dimineața. Cei doi tineri își mărturisesc dragostea reciprocă. Fata este gata să se întoarcă la țară, să lucreze într-o cooperativă agricolă alături de Ambrosie. Un intermezzo comic: Dra. Victoria, profesoara de germană se deșteaptă, apare în bucătărie să afle cauza zgomotului, dar se sperie de Ambrosie și leșină.

Actul III

Dimineața, toată familia se adună la masă. Intră un milițian care îl caută pe Ambrosie. Aflăm că Ambrosie a venit la București cu alți cooperatori din sat cu o excursie organizată de O.N.T. și, dispărând din hotel, ceilalți excursioniști au mobilizat miliția. Ambrosie semnează o declarație că a fost găsit sănătos de miliție și că se va întoarce la hotel. Ana își cere leafa, dar Molnar n-are bani să-i achite, însă promite că va trimite banii pe adresa dată de Ana. Între membrii familiei se ivește o ceartă care aduce

la suprafață scandalul din noaptea trecută. Iren îl învinuiește pe Ambrosie cum că a vrut cu forța să intre la Ana. Ambrosie îl descoperă pe Molnar. Soția lui Molnar se revoltă, dar va fi descoperită și ea. Ambrosie a văzut-o sărutându-se cu Oscar, prietenul casei.

Până la urmă, familia ușor coruptă a avocatului Molnar ajunge la împăcare. În mod cinic, fiecare trece cu vederea scăpările celuilalt și totul se continuă ca în trecut. Numai cei doi tineri părăsesc casa și pornesc pe un drum ales de ei, continuând ceea ce au făcut și până acum: munca lor obișnuită. Cortina.

B. IDEEA. REALIZAREA

Ideea de bază este confruntarea ipocriziei, corupției, oportunismului unor oameni de mentalitate burgheză cu puritatea simplă, bunăvoința, cinstea, dragostea de muncă a doi tineri crescuți în anii socialismului. Confruntarea celui vechi cu cel nou, a moralei burgheze cu cea socialistă, apologia vieții de la țară – iată ideile autorului. Tânărul Ambrosie, cu pregătirea sa modestă, cu cunoștințele sale deficitare, câștigă duelul, fiindcă valorile sale morale sunt superioare moravurilor dubioase ale familiei Molnar. Membrii familiei Molnar sunt snobi, cultura lor nu se bazează pe cunoștințe temeinice, ci pe informări culese din toate părțile, cultura lor nu este altceva decât un strat subțire de smalț care acoperă goluri și lipsuri stridente.

Mijloacele de realizare ale autorului au fost mulțumitoare, însă secretariatul literar a intervenit în multe locuri, îmbunătățind textul și contribuind la valorificarea manuscrisului.

CONCLUZII

Intenționăm să reprezentăm această piesă în afara planului, în cadrul studioului, sub rezerva aprobării. Întrucât nu s-au repartizat mulți actori tineri, vom putea lucra [în] paralel cu o altă piesă. Având în vedere că teatrul nostru deservește populația județelor Covasna, Harghita, această piesă cu un personal redus și cu 2 decoruri mai simple ne-ar servi ca spectacol destinat publicului din mediu rural, care ar primi cu multă simpatie istoria amuzantă și instructivă [a] cuplului Ambrosie-Ana, reprezentanți ai satului de azi.

Sf. Gheorghe, la 6 aug. 1968

Director: Dukasz Ana¹⁹, artist emerit

Secretar literar: Salamon S²⁰.

ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1968, ff. 42-45.

19. Dukász Anna (1924-2000), actriță, directoarea Teatrului Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe între 1968 și 1978.

20. Salamon Sándor, v. p. 263, n. 10.

11/
PROPUNERI DE REPERTORIU
PENTRU STAGIUNEA 1968-69 LA
TEATRUL DE STAT SFÂNTU GHEORGHE

TEATRUL MAGHIAR DE STAT

SF. GHEORGHE

Propuneri de repertoriu pentru stagiunea 1968-69

PREMIERE

CEZAR, MĂSCĂRICIUL PIRAȚILOR –

D.R. Popescu (Cluj) – piesă

MIKES – D. Veress (Sf. Gheorghe) – piesă istorică

GÁBOR ÁRON – S. Sombori (Sf. Gheorghe) –
dramă istorică

CUM VĂ PLACE – W. Shakespeare – comedie

ROMULUS CEL MARE – F. Dürrenmatt – come-
die satirică

SUB PAPUCUL NEVESTII – L. Németh – piesă

REQUIEMPENTRUORELIGIOASĂ – W. Faulk-
ner și Albert Camus – piesă

MATUȘA LUI CHARLEY – Thomas Brandon –
comedie muzicală

RELUĂRI

OMUL CARE A VĂZUT MOARTEA – V. Eftimiu
– comedie

PASĂREA CÂNTĂTOARE – Á. Tamas – piesă

PROCESUL DIN ANDERSONVILLE – S. Levitt
– piesă

ROMEO ȘI JULIETA – W. Shakespeare – tragedie

ADOR SĂ MĂ MĂRIT – W.S. Maugham – comedie

REFERAT la propunerea de repertoriu pentru stagiunea 1968-69

I.

Odată cu reorganizarea administrativă și teritorială a țării, odată cu reorganizarea Județului Covasna au avut loc unele schimbări și în conducerea Teatrului Sf. Gheorghe²¹. Noul director avea de întâmpinat noi probleme, în primul rând restabilirea prestigiului artistic al colectivului, restabilirea prestanței artistice a instituției. Teatrul Sf. Gheorghe, care se află într-un orașel de reședință de raion, de la o zi la alta a devenit o instituție de cultură de reședință de județ, pretențiile au crescut, privirile locuitorilor din județ au fost îndreptate asupra teatrului, iar organele tutelare așteaptă de la această instituție să reprezinte onorabil viața culturală a județului. Văzând aceste premize, conducerea teatrului a luat hotărârea să alcătuiască un repertoriu mai îndrăzneț, mai pretențios ca în trecut, ca să dovedească de la început tendințele ascendente ale colectivului artistic. În vederea elaborării unei propuneri de repertoriu cât mai promițătoare, conducerea a inițiat o

21. În 5 martie, la conducerea teatrului a fost numită actrița Anna Dukász. V. Novák Csaba Zoltán, Tóth-Bartos András, Kelemen Kálmán Lóránt, *Újjászületés*, p. 132.

întâlnire cu reprezentanții vieții culturale din Sf. Gheorghe, la care au participat profesori, medici, precum un număr mare de ziaristi, reprezentanți ai redacțiilor presei județene / *Cuvânt nou, Tükör*.

La această anchetă, ținută la 13 aprilie a.c., au fost ridicate noi probleme: sărbătorirea aniversării a 20 de ani de existență în Sf. Gheorghe a teatrului, precum și aniversarea anului revoluționar 1849 când, acum 120 de ani, populația județului Covasna a luptat cu armele în mână împotriva imperialismului habsburgic și când a căzut pe câmpul de luptă eroul poporului Gábor Áron.

La 28 aprilie a.c., s-a ținut o a doua anchetă cu aceiași invitați. Cu această ocazie, au fost oferite două piese originale, destinate celor două aniversări. La 13 mai a.c., la a treia întrunire a consiliului, a fost dezbătut textul uneia dintre piesele oferite. Propunerile înaintate alături sunt rezultatul acestor anchete și dezbateri ținute în vederea alcătuirii repertoriului. Cele două piese originale de autori locali oferite teatrului vor fi înaintate spre aprobare tocmai în vederea sărbătoririi celor două aniversări semnalate mai sus. Din părerile exprimate la consfăturile cu reprezentanții presei și ai intelectualității, am dedus că publicul așteaptă noi eforturi de la teatrul nostru, ca succesele obținute în a doua jumătate a stagiunii și mai ales succesul dobândit cu ocazia turneului pe țară în luna mai a.c., răsunetul foarte pozitiv al spectacolelor noastre date la Cluj să aibă o continuitate și în stagiunea viitoare. Întrucât numărul spectatorilor la sediu în ultimele luni a crescut simțitor și interesul publicului orășean se manifestă

sub diferite forme, sunt întemeiate speranțele noastre ca în viitor să putem organiza mult mai multe reprezentații la sediu ca în trecut. Nu vom neglija nici în viitor deplasările noastre tradiționale, dar vom căuta să fim prezenți mai des la sediu. Proiectul nostru de repertoriu oglindește și aceste noi tendințe de a trece de la calitatea de teatru regional la teatru urban, care își va desfășura activitatea în mare parte în mediu urban. Iată de ce figurează în propunerile noastre un Shakespeare, un Dürrenmatt, un L. Nemeth, un Faulkner.

II.

Criteriile noastre în general sunt aceleași care au fost și până acum, cu completările arătate mai sus, care subliniază unele puncte de vedere specifice județului nostru și stagiunii viitoare, adică: accentuarea rolului educativ al teatrului, popularizarea dramaturgiei originale, a dramaturgiei universale și urmărirea succesului artistic. În primul rând, am căutat să orientăm repertoriul în funcție de misiunea educativă a teatrului. Pentru acest scop, au fost propuse piesele *Cezar, mășcarici al piraților, Mikes, Gábor Áron, Romulus cel mare, Sub păpușul nevestei, Requiem*.

Studiind și analizând componența și gustul publicului din Sf. Gheorghe, am ajuns la concluzia că ne revine sarcina să contribuim la lărgirea sferei cognitive a spectatorilor noștri. Publicul nostru dovedește un viu interes pentru istorie, pentru interpretarea, comentarea modernă și materialistă a istoriei, de aceea figurează în proiect *Cezar, Romulus cel mare, Mikes și Gábor Áron*. Evenimentele din S.U.A., asasinarea lui M.L. King au stârnit un viu interes pentru soarta populației negre,

de aceea am propus piesa zguduitoare a lui Faulkner și Camus /*Requiem*/. La Sf. Gheorghe se găsesc numeroși intelectuali, dintre care mulți au părăsit facultatea cu mari speranțe și cu pregătiri frumoase, dar, stabilindu-se în acest oraș de provincie și în trecut cu slabe perspective, au decăzut și au abandonat îndeletnicirile lor inițiale. Un asemenea caz este analizat în adâncime în piesa *Sub papucul nevestei* de L. Nemeth și suntem siguri că această piesă îi va scutura pe aceia care se vor recunoaște în persoana protagonistului / Sebastian/, iar piesa va fi un strigăt de trezire [...] că în mediu socialist se pot bucura și ei de toate posibilitățile de afirmare, atât pe teren științific, cât și artistic.

Un alt criteriu călăuzitor a fost valorificarea dramaturgiei originale. De ani de zile, nu am reușit să descoperim creații autohtone de valoare. Acum s-au prezentat doi scriitori localnici care ne-au surprins cu două piese istorice demne de a fi reprezentate: *Mikes* și *Gábor Áron*. Amândoi autorii, D. Veress și S. Sombori, sunt cunoscuți în presa de limba maghiară, primul ca critic literar și de teatru, al doilea ca dramaturg, traducător și prozator. Piesele lor, ale căror teme sunt legate de istoria județului Covasna, vor asigura afluența publicului și vor stârni un viu interes în rândurile publicului nostru. Urmărind totdeauna ineditul, am descoperit în revista *Steaua* /1/1968/ piesa satirică a lui D.R. Popescu, *Cezar...*²² Suntem siguri că această piesă cu un valoros conținut intelectual va reprezenta în mod

22. D.R. Popescu, *Cezar, măscăriciul piraților* (*Cézár, a kalózkod bohóca*). Piesa a fost jucată în premieră absolută la 14 septembrie 1968, în traducerea lui Tomori Péter și în regia lui Bán Ernő.

favorabil dramaturgia originală contemporană. Ideea păcii, atitudinea antibelică, ororile războiului, luarea de poziție împotriva imperialismului își vor găsi o exprimare clară în piesa lui Dürrenmatt */Romulus cel mare/*. În ceea ce privește popularizarea marilor creații ale dramaturgiei universale, ne-am hotărât să continuăm seria Shakespeare începută în 1964 și întreruptă după trei premiere în stagiunea actuală. Studiind repertoriul shakespearean, ne-am oprit la comedia propusă de regizorul probabil al piesei, la *Cum vă place*. Pentru această piesă pledează faptul că după două tragedii este binevenită o comedie, precum și faptul că n-a fost jucată niciodată la Sf. Gheorghe, prin urmare, în afară de argumente estetice, o mai susțin și cele cognitive. În nenumărate ori, am arătat că publicul nostru semnează contractele de abonamente cu condiția să includem în repertoriu o comedie muzicală. Pentru acest scop, am inclus în propuneri comedia amuzantă, plină de spirit a lui Th. Brandon, *Mătușa lui Charley*²³, la care vom face o muzică plăcută și care va putea acoperi această necesitate specifică a noastră. /Vedeți referatul de prezentare.

III.

Ca încheiere, revenim încă o dată asupra însemnătății stagiunii 1968-69 în care teatrul nostru sărbătorește 20 [...] ²⁴.

ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1969, ff. 102-105.

23. Thomas Brandon, *Charley nénje*.

24. Lipsă pagină.

12/ REFERAT DESPRE PIESA ORIGINALĂ MIKES DE DANIEL VERESS

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, Jud. Covasna
Referat de prezentare
la piesa originală
Patru ierni /Mikes/
De D. Veress /Sf. Gheorghe/

DESPRE AUTOR

Daniel Veress, autorul piesei *Mikes*²⁵ sau *Patru ierni*, este un critic literar și de teatru binecunoscut în presa de limba maghiară. Colaborează la revistele *Korunk* /Cluj/, *Igaz Szó* /Tg, Mureș/, la ziarele *Előre* /București/, *Tükör* /Sf. Gheorghe/²⁶. La îndemnul Editurii de Stat, lucrează la o monografie despre Clement Mikes.

Având o mulțime de date culese despre Mikes și în posesia unor cunoștințe detaliate despre această figură istorică atât de simpatică, a scris evocarea dramatizată intitulată *Patru ierni*.

25. Veress Dániel (1929-2002), istoric literar, eseist, dramaturg. Titlul piesei în original: *Mikes (Négy tél)*.

26. Revistele culturale *Korunk*, *Igaz Szó*, *Előre*, *Tükör*.

DESPRE PIESĂ

A/ SUBIECTUL

Actul I. Tabloul 1. Între 1711 și 1715. În Polonia. După prăbușirea luptei pentru liberate condusă de Rákóczi al II-lea împotriva imperiului habsburgic între 1702-11, secretarul lui Rákóczi, Clement Mikes, discută cu prietenul său Zag despre soarta emigranților. /2/ Dialog între Rákóczi și Petru I, țarul Rusiei, despre un ajutor probabil al Rusiei. /3/ Rákóczi are o scenă de convorbiri intime cu prințesa Lubomirska, soția marelui hatman Sienewaky. La urmă, trec la probleme politice și Rákóczi își exprimă ideile sale despre dreptul la suzeranitate al popoarelor mici și condamnă politica popoarelor mari, care subjugă interesele popoarelor mici intereselor lor egoiste. /4/ Dialog între Rákóczi și Mikes. Mikes, care s-a alăturat de Rákóczi încă de la vârsta de 16 ani, dă dovadă de nobilă fidelitate față de principele exilat. El se identifică întru totul cu ideile lui Rákóczi referitoare la solidaritatea popoarelor asuprite de Habsburgi.

Tabloul 2. /1/ Anul 1715, Paris, curtea lui Ludovic al XIV-lea. În salonul Dnei Maiateuon, Saint-Simon caracterizează relațiile franco-austriece, din care reiese că francezii nu se vor expune pentru Rákóczi, care se află la Paris în exil.

/2/ Intră în salon Rákóczi, apoi regele Ludovic al XIV-lea. Regele Soarelui nu-și ascunde părerea că nu dorește un conflict cu dinastia Habsburgilor. /3/ Rákóczi, într-o convorbire cu Mikes, își exprimă

deziluzia provocată de indiferența marilor puteri europene la vederea catastrofei din Europa Centrală. Intră pe scenă contele Bonneval, un diplomat iscusit și aventurier, care îl sfătuiește pe Rákóczi să părăsească Franța și să caute aliați în altă parte. Rákóczi dezvăluie că a fost invitat la sultanul Turciei.

Actul II. Tabloul 3. Turcia, 1723. Emigranții se află deja de 6 ani într-un orașel /Rodosto/ pe malul Marii de Marmoră. În casa generalului Bercsényi, se întâlnesc Mikes și Suzana Koszegi²⁷, care se iubesc de mult. Câteva momente ilariante caracterizează grotescul amor al vieții de emigrant.

Tabloul 4. /1/ La Bügükdere, în vilele marchizului Bonnac, ambasadorul Franței în Turcia. De față Mikes și Cesar le Laussare, un om de litere francez. Discuția se angajează în jurul temelor: religia, jansenismul, Racine. Scena ne arată dezvoltarea intelectuală a lui Mikes și imboldul primit în acest salon francez la redactarea scrisorilor sale netrimise, care formează o capodoperă a literaturii vechi maghiare.

/2/ În aceeași zi, în casa lui Mikes, de față Zog și principele Rákóczi, precum și contele Bonneval, consilierul lui Rákóczi, un machiavelist [sic!] fără scrupule, care elaborează noi planuri pentru continuarea revoluției.

Tabloul 5. Mikes vrea să se căsătorească cu Suzanna, între timp devenită văduvă, iar Suzana vrea să se stabilească în Polonia. Mikes nu vrea să-l

27. Kószegei Zsuzsi.

părăsească pe Rákóczi, căruia [i-]a jurat credință. Cei doi îndrăgostiți se despărț pentru totdeauna.

Actul III. Tabloul 6. Cu 10 ani în urmă, tot în Turcia, anul 1735, marele emigrant Rákóczi este pe moarte și [îi] lasă lui Mikes testamentul său politic și învățămintele vieții sale zbuciumate.

Tabloul 7. A murit animatorul luptătorilor, capul emigranților, sicriul lui este luat, dus în mod clandestin să fie îngropat la Istambul, alături de sicriul mamei sale, Ilona Zryni²⁸. Apare contele Bonneval, acum ca pașa Ahmet, cu un nou plan de resurrecție împotriva habsburgilor, cu ajutor turcesc.

Tabloul 8. 1739, în București, în curtea voivodului Mavrocordat²⁹, Mikes de doi ani se află în Țările Românești, unde a cules o serie de impresii bune despre frumusețea țării și bunăvoința oamenilor. El caută să-l câștige pe Mavrocordat cauzei [sic!] emigranților. Mavrocordat exprimă idei similare cu ale lui Rákóczi în privința autogovernării și suzeranității popoarelor mici.

Tabloul 9. Tot în București, la sălașul lui Mikes, înainte de reîntoarcere în Turcia. Un călugăr din Miercurea Ciuc îl caută pe Mikes și, după câteva decenii, aduce vești de acasă, de la ai săi. Îl anunță că Maria Tereza³⁰ a refuzat grațierea emigranților, deci nu se va putea întoarce niciodată la Zagon. Ultimele speranțe de a avea o bătrânețe liniștită sunt spulberate.

28. Zrínyi Ilona.

29. Este vorba de domnitorul Constantin Mavrocordat.

30. Maria Terezia.

Epilogul recapitulează într-un monolog viața lui Mikes și tragicul soartei emigranților.

B/ MESAJUL. APRECIERI

La ședința din 15 mai, când autorul și-a citit piesa, au participat aproape tot colegiul de redacție al gazetei județene *Tükör*, un profesor, un medic, patru actori, un regizor. Toți colegii de redacție ai autorului, precum și ceilalți invitați au fost de părere că este o piesă necesară, o evocare demnă de personalitatea lui Mikes. Au subliniat conținutul de înalt nivel intelectual al piesei /prof. Berde/, actualitatea ideilor dezvoltate în text: dreptul la autoguvernare, independență și suveranitate al popoarelor mici, fățarnicia și egoismul puterilor mari, fidelitatea la [sic!] ideile libertății și independenței, puritatea morală a eroilor /redactorul Dali S./, dragostea față de pământul natal și solidaritatea popoarelor mici în lupta pentru independență și libertate.

Actorii au arătat că piesa în stadiul ei actual este prea lungă, dialogurile [pe] alocuri sunt oboșitoare, acțiunea este redusă la minim, piesa are un caracter pronunțat epic, dar în timpul repetițiilor ea va putea fi îmbunătățită pe parcurs și va prilejui un examen foarte pretențios pentru interpreți. Ziariștii au susținut că lipsa de acțiune și caracterul epic în teatrul modern nu mai contează dacă piesa este purtătoare de idei majore. Ei au susținut că lucrarea de față este o piesă reușită, demnă a fi apreciată. Toți invitații au declarat ca textul să fie prezentat

Consiliului teatrelor spre aprobare, pentru a fi reprezentat la a 20-a aniversare a teatrului.

Sf. Gheorghe, mai 1968
Director,
Dukász Ana
artistă emerită

*ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă,
dosar 19.1.1968, ff. 108-110.*

13/ REFERAT DE PREZENTARE LA PIESA SUB PAPUCUL NEVESTEI DE LÁSZLO NÉMETH

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, Jud. Covasna

Referat de prezentare la piesa
Sub papucul nevestei, László Németh³¹

DESPRE AUTOR

László Németh este cel mai de seamă prozator al literaturii maghiare contemporane. Romanul său cu renume mondial *Repulsie*³² a apărut anul acesta și la noi în limba română și maghiară, iar versiunea cinematografică a aceluiași roman a rulat și în cinematografele noastre. S-a născut în 1901, a urmat medicina, apoi s-a afirmat ca eseist, critic literar, romancier și dramaturg. Romanele sale apar în multe limbi, ele fiind cunoscute și comentate nu numai pe continent, ci și dincolo de ocean. Scrierile sale se disting prin adâncimea observației psihologice, tensiunea gândirii, realismul viziunii și prin originalitatea exprimării. Piesele sale au apărut în deceniul nostru în 2 serii: piese sociale, piese istorice.

31. Németh László, *Papucsbős*.

32. Németh László, *Izony*.

Piesa *Sub papucul nevestei* a fost scrisă acum 30 de ani /1938/ și se numără printre piesele sale sociale axate pe dezbaterăa unor teme de ordin social, moral și psihologic. /Vezi *Dicționarul enciclopedic român*, vol. 3. Buc. 1965./

DESPRE PIESĂ

SUBIECTUL PIESEI

Evenimentele se petrec în anii 1930 într-un orașel închipuit, în provincie. Personajul principal este Sebastian Holly, bibliotecar la Biblioteca orașenească. El este acela care se află sub papucul nevestei sale, Lonka, o femeie de 40 de ani, fire violentă, complexă. Fata lor liceană, Gabi, nu are un rol important, nici Pubi, prietenul casei, care face curte simultan fetei și mamei. A doua familie adusă pe scenă este cea a medicului de asigurări sociale, Dr. Lorant Éber. Soția medicului, Elisabeta, este o casnică retrasă și modestă, în schimb sora doctorului, Viola Éber, este o fire foarte hotărâtă, o femeie necăsătorită în jurul anilor 40, doctor în științe economice și sociale, cu o inteligență sclipitoare și cu o atitudine critică necruțătoare.

Drama se desfășoară printre aceste 7 persoane.

Actul I. În locuința doctorului Lorant Éber stau la masă medicul și sora sa, Viola, care a sosit din capitală să facă cercetări pentru un studiu despre originea și dezvoltarea târgurilor. Lorant îi atrage atenție asupra bibliotecarului care cunoaște detaliat [sic!] istoria orașului și o va putea ajuta în cercetare.

Sebastian, bibliotecarul, trece în fața casei, doctorul îl invită la el în casă, face prezentările și cei doi savanți cercetători se angajează într-o discuție vie de înalt nivel intelectual. Viola [ii] reproșează lui Sebastian că nu s-a ținut la suprafață, că și-a abandonat studiile începute, că s-a îngropat în provincie, că primul său studiu mult apreciat de specialiști n-a cunoscut o continuitate etc. Sebastian se apără foarte timid, doctorul face observații ironice la adresa lui, cu aluzii clare la starea lui sub papucul nevestei.

Peste puțin timp sosesc Lonka, soția lui Sebastian, Gabi, fiica sa și Tubi, prietenul casei. Cele două femei, Lonka și Viola, se văd pentru prima oară și se ciocnesc cu o ură latentă, pe de o parte femeia emancipată, cultă, dar uscată, lipsită de farmece feminine, pe de altă parte femeia atrăgătoare, dotată de natură de un farmec feminin strident. După plecarea lor, Viola constată că sărmanul Sebastian moralicește este asuprit de propria sa soție egoistă, plină de vitalitate, de poftă de viață nesăturată și dornică să-și prelungească tinerețea în dispariție. Viola ia hotărârea să-l dezrobească pe Sebastian de sub jugul soției sale. Nu-l dorește pentru ea, nu vrea să-l cucerească ca femeie, vrea numai să-i facă dreptate, să-l ajute să se aprecieze la justa lui valoare și să-și reînceapă cercetările abandonate. Vrea să lupte pentru el din ambiție și de dragul dreptății.

Actul II. Acasă la Sebastian. Bibliotecarul s-a retras în camera sa neglijată, sărăcăcioasă. Dincolo de ușile închise, soția și fiica se distrează cu oaspeții. Situația sa este cât se poate de umilită. La sfârșitul

actului intră pe scenă Viola și [cu] fratele său îl conving pe Sebastian că singura cale de a ieși din acest impas moral este părăsirea căminului. Dacă va fi smuls din acest mediu nefast, va încerca o nouă viață, va fi independent și se va putea afirma din nou în specialitatea sa de istoriograf. Sebastian, până la urmă, după multe ezitări, aprobă propunerea.

Actul III. Sebastian se află în cabinetul medicului Éber, unde va petrece noaptea, ca ziua următoare să plece într-un alt oraș unde i s-a oferit un post de muzeolog. Sebastian este într-o stare foarte nervoasă, are remușcări, nu-și găsește liniștea. Intră doctorul și Viola să-l liniștească dar fără rezultat. Și acum Sebastian mărturisește adevărul, în aparență el este un bărbat sub papucul nevestei, un exploatat, un om umilit, un asuprit, dar în realitate soția sa cochetă, înconjurată de bărbați, este geloasă pe el. Oricât este de necrezut, adevărul este că Lonka nu va putea suporta lipsa lui. Poate din ambiții, poate din orgoliu, poate din gelozie, poate din cauză că îl consideră o prioritate personală a ei, dar nu va putea tolera plecarea lui. În acest moment, cineva sună la ușă. Sebastian știe că s-a întâmplat o nenorocire cu Lonka.

Actul IV. Într-adevăr, Lonka s-a otrăvit cu somnifere, dar doza înghițită n-a fost periculoasă. Toți se adună în casa lui Sebastian. Lonka, revenită la sine, zace într-un pat, Sebastian îi cere iertare în genunchi. Viola este revoltată de atâta lașitate, abnegație, umilință. Lonka, triumfală, aduce insinuări și jigniri la adresa Violei. Frații Éber părăsesc casa lui Sebastian, care nu vrea independență și libertatea, care se simte

bine în această situație complexă, penibilă, dar obișnuită, susținută poate de sentimente necunoscute de cei din afară și promite soției că va lucra și în afara orelor de serviciu să câștige bani pentru a o trimite pe litoralul italian în vilegiatură.

IDEEA, PERSONAJELE, MESAJUL

Valorile artistice ale piesei consistă în crearea acestor personaje interesante, complexe, originale în felul lor. Cele mai complicate ființe sunt – fără îndoială – Sebastian, Lonka și Viola. Aceste trei figuri sunt caracterizate cu atâtea trăsături pregnante încât vor rămâne mult timp în amintirea spectatorilor. Pasajul principal al autorului se degajă din soarta tragico-comică a lui Sebastian, care se supune fără revoltă papucului soției, renunțând astfel la o carieră de savant, degradându-se treptat și ca cercetător, și ca bărbat. În literatura universală sunt numeroase figuri de intelectuali decăzuți, iar în majoritatea cazurilor vina este aruncată asupra societății, asupra împrejurărilor nefaste, deci asupra unor motive exterioare. L. Nemeth caută să analizeze cauzele lăuntrice ale unei asemenea decadente intelectuale și morale.

În cazul lui Sebastian, nu numai soția, stăpână și antiintelectuală /dar inteligentă prin naștere/ este numai de vină [sic!], ci însuși bibliotecarul, care nu are energia necesară de a-și schimba modul de viață.

Decadența acestui om talentat se adâncește lenei spirituale [sic!], morale, comodității, lipsei de spirit combativ, de un egoism sănătos și modest. El se lasă strivit de personalitatea mai agresivă, impetuoasă a

soției. Autorul, prin prezentarea acestei figuri, face un apel la toți intelectualii rămași în provincie să-și păstreze demnitatea și avântul creator, să nu se lase prăfuiți, îngropați de circumstanțe nefavorabile, să rămână credincioși totdeauna vocației lor de creator[i]. Pe plan secund L. Németh ne uimește cu analiza psihologică a celor trei protagoniști. Lonka, soția-stăpână care îl ține pe Sebastian sub papucul ei, este o femeie geloasă [...]³³.

ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1968, ff. 116-118.

33. Lipsă pagină.

14/
REFERAT DE PREZENTARE LA PIESA
REQUIEM PENTRU O CĂLUGĂRIȚĂ/
REQUIEM FOR A NUN DE W. FAULKNER
ȘI A. CAMUS

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, Jud. Covasna
Referat de prezentare la piesa *Requiem pentru o religioasă* [sic!]/ *Requiem for a Nun* /
De W. Faulkner și A. Camus

I. DESPRE AUTORI

William Faulkner, laureatul premiului Nobel, a fost un reprezentant proeminent al literaturii progresiste din Statele Unite. Mai toate romanele și nuvelele sale alcătuiesc un fel „ciclu”, fiind legate între ele foarte vag de locul comun al evenimentelor povestite, de acel „Deep South”/Sudul îndepărtat/ care formează fundalul tuturor istorisirilor faulkneriene. Însă în 1931, a scris un roman, *Sanctuary*, în care povestește acele evenimente sumbre și revoltătoare care vor alcătui mai târziu subiectul piesei *Requiem*. În acest roman, un negru cinstit va fi condamnat la moarte din cauza mărturiei false a unui cetățean alb, Temple Drake.

Cu 20 de ani în urmă, Faulkner a reluat această temă și a prelucrat-o în nuvela sa dramatică *play-novell Requiem for a Nun*. În 1959, în colaborare cu

Ruth Ford, a făcut o piesă din acest *play-novel*, lăsându-i titlul. În rândurile reacționare din S.U. A., a stârnit scandal și manifestări ostile față de Faulkner. Albert Camus, regretatul romancier francez, citind / sau vizionând/ piesa lui Faulkner și constatând deficiențele ei structurale, a intervenit cu viziunea sa scenică mult mai dramatică, astfel versiunea franceză a piesei americane în anii 1960 a cunoscut un succes răsunător în Europa. Traducerea în limba maghiară, studiată de noi, a apărut în revista *Nagyvilág*³⁴ în nr. 10/ 1961.

II. DESPRE PIESĂ

A/ SUBIECTUL PIESEI

Tabloul 1. Ne aflăm la curtea cu jurați care a condamnat la moarte o negresă, o fostă prostituată, Nancy Mannigoe. Acuzarea: Nancy a omorât copilul minor al soților Stevens. Nancy ascultă pronunțarea verdictului cu resemnare religioasă. Cade cortina și ceea ce urmează este o reconstituire a evenimentelor premergătoare condamnării. Tabloul 2. Suntem cu o jumătate de oră după condamnare, totuși aflăm cauzele omorului. Negresa nu este vinovată. Vinovații adevărați sunt părinții copilului mort. Mai ales mama copilului, Temple Stevens, are remușcări grave și e stăpânită de neliniște mistuitoare. Aflăm unele evenimente din biografia acestei femei dezzechilibrate: originară dintr-o familie de burghezi înstăriți, ca elevă de liceu, cu ocazia unei excursii, a fugit cu Gowan

34. *Nagyvilág*, revistă de literatură universală, fondată în 1956 de Asociația Scriitorilor Maghiari din Ungaria.

Stevens, fiul unei moșier, însă în urma unui accident ea a fost răpită de un individ care a dus-o într-o casă de randevu în orașul Memphis. Ea a rămas benevol în acest loc oribil, iar după ce patronul ei a fost condamnat la moarte pentru omor, Gowan Stevens, care s-a simțit vinovat pentru nenorocirea fetei, o ia de nevastă să o reabiliteze în fața societății onorabile. Soțul însă de acum înainte nu încetează să-și suspecteze soția, temându-se de reînvierea trecutului ei murdar, iar femeia, la rândul ei, se simte mereu umilită de aceste suspiciuni neîntrerupte. Totodată, este revoltată că trebuie să accepte generozitatea soțului. La sentimentul obligațiunii se alătură și supărarea. Ea se mai consideră tânără, ar dori să mai iubească o dată, dar alături de soțul ei n-are parte decât din [sic!] plictiseală și din comportarea foarte rezervată a burgheziei localnice.

Tablourile 3-6. Cu nouă luni înainte, în preajma arestării Nancy-ei. Cu două zile înainte de condamnarea ei. Avocatul Gowan Stevens o convinge pe Temple că trebuie să depună mărturie în favoarea negresei. Temple se prezintă în audiență la guvernator. Este de față și soțul ei, care a fost anunțat de avocat. Acesta din urmă vrea ca soții să se cunoască fără rezerve. Temple acum dezvăluie amănuntele vieții sale din Memphis. Fiind rănită de Popeye după accident, ea a fost închisă și păzită în hotelul acestuia. Popeye a fost un bărbat impotent și pervertit care nu s-a atins de Temple, dar a împerecheat-o cu un tânăr frumos, anume Red, și s-a delectat în spectacolul organizat de el când cei doi tineri au făcut dragoste. Temple și Red s-au îndrăgostit și au vrut să fugă, iar Popeye i-a

pândit și l-a împușcat pe Red. Popeye a fost condamnat și executat. După aceste evenimente, s-a căsătorit Gowan Stevens cu ea. De atunci au trecut 8 ani când, într-o zi, s-a prezentat la Temple un individ, anume Peter, fratele mai mic al lui Red, care, în posesiunea unor scrisori găsite printre hainele fratelui său omorât, a început să o șantajeze pe Temple. În această vreme a fost culeasă de pe stradă negreasa Nancy, fosta prostituată, față de care stăpâna albă a dovedit sentimente de solidaritate, având același trecut sumbru. Temple, dornică de mângâiere, de iubire, de care ducea lipsă de atâta vreme, îl îndrăgește pe acest Peter, om imoral și decăzut, și se dăruiește patimilor sale trezite. Temple vrea să fugă cu Peter. Acum intervine Nancy și vrea s-o convingă să rămână de dragul copiilor. Cel mare o va disprețui, iar cel mic va suferi din cauza ei când se va face mare. Copiii ei trebuie să cunoască rușinea și teama de a fi izolați de societate. Temple însă e săturată de viața onorabilă, dar plictisitoare, și vrea să plece cu Peter. Nancy, ca să rețină acasă și să o păstreze, cel puțin pentru copilul mai mare, îl sugrumă pe cel mic. Peter dispare, Temple rămâne singură, iar poliția o arestează pe Nancy. Nici după această mărturisire Nancy nu va fi grațiată, ea trebuie să moară, fiindcă a omorât și ea, chiar din intenții bune.

Tabloul 7. Temple și Gowan Stevens o vizitează pe Nancy în închisoare, spunându-i că au căutat pe toate căile posibile să o salveze, dar totul era în zadar. Temple îl cere iertare, iar Nancy o privește fără ură și cu rezignație religioasă: „facă-se voia lui Dumnezeu”. Gowan Stevens o roagă pe Temple să se întoarcă

acasă la băiatul lor rămas în viață, la Bucky, care îi așteaptă mama. Cortina.

B/ IDEEA, MESAJUL

Piesa lui Faulkner, devenită o dramă zguduitoare în versiunea franceză semnată de Albert Camus, acum când lumea progresistă își arată solidaritatea față de doliul negrilor din S.U.A. în urma uciderii lui Martin Luther King, cunoaște o actualitate pronunțată. M.L. King a fost omorât în orașul Memphis, imaginile retrospective ale vieții Templei rulează tot în Memphis. Piesa lui Faulkner aduce pe scenă acel Deep South care l-a omorât pe Lincoln, pe Kennedy și pe King. Faulkner reprezintă o realitate care, privită prin prisma lui, ne pare sumbră, plină de vicii, groaznică în felul ei, respingătoare și revoltătoare. Elementul pozitiv n-are cuvânt în această piesă, dar este prezent în atitudinea critică, curajoasă și umanistă a autorului. Faulkner folosește aceste culori negre ca să-și mobilizeze spectatorii la căutarea acelor forțe bune și curate care ar fi în stare să lupte împotriva sălbătăciei, decadenței, viciilor și dezumanizării.

Având o distribuția corespunzătoare, premiera pe țară ar contribui la afirmarea colectivului nostru în ascensiune.

Director, Dukasz Ana – artistă emerită
Secretar literar, Salamon Sandor

*ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă,
dosar 19.1.1968, ff. 120-122.*

15/

REFERAT DE PREZENTARE LA COMEDIA
MUZICALĂ MĂTUȘA LUI CHARLEY
DE THOMAS BRENDON, PROPUȘĂ
ÎN REPERTORIUL STAGIUNII 1968-69
CA PREMIERĂ PE ȚARĂ

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, Jud. Covasna
Referat de prezentare la comedia muzicală *Mătușa
lui Charley* de Thomas Brendon, propusă în reperto-
riul stagiunii 1968-69 ca premieră pe țară

După cum am arătat în repetate rânduri, la Tea-
trul Sf. Gheorghe s-a înrădăcinat obiceiul de a pune
în scenă în fiecare stagiune o comedie muzicală. Pu-
blicul din Sf. Gheorghe, Tg. Săcuiesc, Brașov, Mier-
curea Ciuc, Odorheiul Secuiesc solicită cel puțin o
comedie muzicală pe stagiune, iar la sediu încheie-
rea contractelor de abonamente este condiționată de
existența acestui gen în proiectul de repertoriu. Am
căutat și în trecut și căutăm și în prezent să alegem
comedii muzicale scrise cu bun gust și care nu depășe-
șesc orchestra noastră compusă din 7 muzicanți. În
ultimii ani am avut un succes răsunător cu comedia
muzicală *Mme sans Gene*, iar comedia *Ador să mă
mărit* de S. Maugham³⁵, pusă în scenă în stagiunea
trecută, va asigura ca reluare și în stagiunea nouă săli

35. Somerset Maugham, *Imádok férjhez menni*.

pline, neputând fi epuizată înainte de a ajunge la o serie de 150-200 de spectacole.

Văzând cele de mai sus, am căutat și am descoperit comedia *Mătușa lui Charley*, despre care statisticile secției teatrale a UNESCO afirmă că ar fi comedia jucată de cel mai multe ori pe scenele lumii și care întrece cu câteva sute de spectacole și recordul stabilit de renumitul „musical” *My Fair Lady / Pygmalion*.

II. SUBIECTUL COMEDIEI

Actul I. Scena reprezintă o cameră de studenți în internatul unui colegiu din Oxford în care locuiesc trei prieteni: Charley, Larry și Bob. Charley și Larry fac curte surorilor Dolly și Molly. Tatăl fetelor este lordul Lavery, deputat în parlament și un vehement apărător al moravurilor publice. Tinerii iau hotărârea să invite fetele la un ceai în camera lor din internat sub auspiciile mătușii lui Charley, care va sosi în Oxford să-și viziteze nepotul. Mătușa se numește Donna Rita și este văduva unui milionar brazilian. Însă, din nefericire, mătușa lui Charley nu sosește la timp, iar studenții nu vor să renunțe la invitarea fetelor, de aceea îl conving pe colegul lor Bob să se travestească în femeie și să interpreteze astfel rolul mătușii, deoarece fiecele deputatului nu vor veni la internat dacă buna cuviință nu va fi asigurată de prezența unei doamne cu o prestanță socială și morală. Bob, care a cunoscut odată la Monte Carlo o fată drăguță, pe Diana, a cărei urmă a pierdut-o, este prost dispus, dar bucuria pregătirilor de carnaval îl cuprinde și pe el, împrumută un costum de damă și joacă excelent rolul mătușii. Până și tatăl

lui Harry, colonelul în pensie Watson, râvnind la milioanele văduvei braziliene, începe să[-i] facă curte lui Bob, travestit în Doamna Rita.

Actul II. Ziua carnavalului la Oxford și ziua vizitei la internat. Începe o cavalcadă de situații comice, amuzante, provocatoare de râsete neîncețate. Duete: Charley-Dolly, apoi Larry-Molly. Colonelul Watson o [sic!] asediază pe Bob / „Rita”/. Apare și Lordul Lavery, care este în căutarea fetelor sale cochete, care, purtând și ele măști și costume de carnaval, reușesc să rămână neidentificate de tatăl lor. Un intermezzo ilariant: Lady Astor, președinta Ligii pentru Apărarea moravurilor, deghizată în Mme Pompadour, își suspendă principiile pentru o noapte, să petreacă câteva clipe amoroase cu lacheul studenților, travestit la rândul lui în amiralul Nelson.

Actul III. Sosește din Brazilia adevărata mătușă a lui Charley, Dna Rita. Întâlnindu-se cu colonelul Watson, ei își dau seama că s-au iubit în tinerețe, când Watson era un chipeș locotenent. Apare și Lady Astor, care află decepționată că partenerul ei de aseară, „amiralul Nelson”, nu este decât un simplu lacheu. Lord Lavery, tatăl fetelor, care are nevoie de mulți bani să cumpere bunăvoința alegătorilor săi la noile alegeri în Parlament, caută să o cucerească pe bogata văduvă braziliană, dar aceasta îl simpatizează pe colonelul Watson, fostul ei iubit din tinerețe. La o confruntare comică cu mătușa adevărată, va fi demascat Bob, dar va fi iertat imediat pentru interpretarea excelentă a rolului mătușii false. Charley și Larry vor obține consimțământul Lordului Lavery să se logodească cu

Dolly și Molly, iar ca și Bob să fie consolată, autorul o aduce pe scenă și pe Diana, iubita sa dispărută, despre care aflăm că este fata adoptivă a Dnei Rita. Piesa se termină cu un „*happy ending*” cvadruplu.

III.

Nu lipsesc din text unele aluzii satirice la adresa colegiilor private din Anglia, în care rezultatul la examene depinde de contribuția materială a părinților la susținerea instituției. Cei trei studenți vor obține certificate de la această „fabrică de diplomă” fără să muncească, deoarece părinții lor sunt înstăriți și plătesc o taxă școlară majorată. O satiră ironică, înțepătoare este adresată și ipocriziei burgheziei engleze, reprezentată prin deputatul Lord Lavery, care luptă pentru susținerea aparențelor. Ironia este și mai ascuțită când se îndreaptă împotriva Dnei Lady Astor, exponenta Ligii pentru Apărarea Moravurilor. Colonelul Watson și Lordul Lavery, amândoi sunt caracterizați ca niște vânători de zestre fără scrupule. Toate personajele sunt ridiculizate, doar îndrăgostiții au un colorit simpatice, alături de trăsăturile lor satirizate. Comedia servește amuzamentul cu bun gust și multă inventivitate, este o piesă „bine făcută” după toate prescripțiunile genului și asigură un spectacol muzical ilariant, reușit.

Sf. Gheorghe, la 11 mai 1968

Secretar literar

ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1968, ff. 123-125.

16/

REFERAT DESPRE PIESA ORIGINALĂ
ÎN TREI ACTE GÁBOR ÁRON

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, Jud. Covasna
Nr. 6(5)968
Dramă istorică în 3 acte de S. Sombori

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Piesa istorică *Gábor Áron*, scrisă de autorul local S. Sombori, a fost aprobată de „Direcția teatrelor” pentru stagiunea 1958-59. S-a făcut și o traducere românească informativă pentru serviciul repertoriu / din prima variantă a lucrării/, când în urma unor neînțelegeri personale ivite între teatru și autor, piesa a fost scoasă din repertoriu, după zece ani de „odihnă” autorul și-a revizuit piesa și a oferit-o teatrului, fie pentru a 20-a aniversare a teatrului în Sf. Gheorghe, fie pentru sărbătorirea aniversării a 120 de ani de la moartea eroului revoluționar 48-ist al județului Covasna, Gábor Áron. Oferta a fost bine primită de organele de partid și de stat județene, iar la dezbaterea textului în cadrul ședinței lărgite a Consiliului artistic din 24.V. 1968, s-a hotărât ca după unele îmbunătățiri textul să fie înaintat Consiliului teatrului spre aprobare și spre includerea în repertoriul stagiunii 1968-69.

Spre a evita căutarea referatului de acum 10 ani, vă înaintăm din nou textul revizuit și îmbunătățit după ședința din 24 mai 1968 /în 2 exemplare/, precum și acest referat de prezentare.

Menționăm că piesa *Gábor Áron* este versiunea dramatizată a romanului de același autor apărut în 1957 la Editura pt. tineret, București, a doua ediție fiind în pregătire tocmai pentru anul 1969, când se vor împlini 120 de ani de la moartea eroului Gábor Áron.

DESPRE AUTOR

S. Sombori trăiește de mai bine de 20 de ani în Sf. Gheorghe, profesor de limba maghiară și franceză. De la prima zi a înființării Teatrului maghiar de Stat din Sf. Gheorghe, timp de 10 ani, a sprijinit munca acestui institut de artă ca traducător, ca membru activ în Consiliul artistic, ținând săptămânal prelegeri din domeniul Istoriei teatrului, dramaturgiei, esteticii și literaturii universale. În al doilea deceniu al teatrului, îi slujește ca secretar literar. S. Sombori a publicat mai multe lucrări științifice și beletristice / *Secolul luminii*, monografie despre luminism, *Gábor Áron*, roman, a tradus o serie de piese din l. română /de V.I. Popa, Sorbul, L. Demetrius etc./ este primul tălmăcitor în limba maghiară a romanului *Zodia cancerului* de M. Sadoveanu. În prezent, se află sub tipar primul volum de teatru de M. Sorbul în limba maghiară, îngrijită /și tradusă parțial/ de susnumitul, care de altfel este prezent și în presa de l. maghiară din țară, publicând articole legate de viața teatrală.

DESPRE EROUL PIESEI

Dicționarul enciclopedic român/ vol. 2/ scrie despre Gábor Áron următoarele: „luptător revoluționar secu, participant la revoluția de la 1848 din Transilvania. A fost comandantul artileriei secuiești în lupta împotriva armatelor austriece cotoșite. Figură populară în literatura secuiește”.

DESPRE PIESĂ

SUBIECTUL PIESEI

Actul I./Tabloul 1/Undeva în Moldova, pe moșia unui boier, Gábor Áron, tâmplarul ambulant, a construit o batoză de lemn care a fost prezentată boierului. Pe scenă vedem o odaie țărănească în care Gábor Áron și soția sa româncă, Iustina Vâlciu, își împărtășesc impresiile culese la prezentarea batozei. Intră pe scenă un fost conșcolar al lui Gábor Áron, prietenul său iubit, Valentin Csergo, care vine din Transilvania și vrea să plece pe jos în Extremul Orient, să ducă un pumn de țărână din Covasna pe mormântul marelui oriental Kőrösi Csoma Sandor³⁶, originar de lângă Covasna și înmormântat între Tibet și Nepal. Csergo este un tip romantic, un filolog și călător entuziast, un cercetător al trecutului. Gábor Áron este omul realist și practic, făuritorul unui viitor mai bun. Csergo aduce vești despre mișcările revoluționare din Europa și despre faptul că tot Ardealul a fost ocupat de armatele austriece, în afară de Județul Treiscaune

36. Kőrösi Csoma Sándor, savant, lingvist maghiar, originar din Treiscaune, el a publicat primul dicționar tibetan-englez.

/Covasna/, care a declarat rezistență. Gábor Áron, însuflețit de această veste, ia ferma hotărâre să se întoarcă imediat în județul său natal. Îl invită și pe Csergo, dar acela vrea să-și continue drumul pentru care s-a pregătit de ani de zile. Cei doi prieteni se ciocnesc vehement și se despart cu supărare.

Tabloul 2. Ne aflăm în sale festivă a prefecturii județului Treiscaune, la Sf. Gheorghe, la marea adunare populară din 23 noiembrie 1848. Conducătorii județului dau citire ultimatumului trimis de generalul austriac Buchner /cu sediul la Sibiu/, în care se ordonă supunerea fără condiții a populației din Treiscaune. În cadrul adunării, într-o scenă de mare tensiune, se ciocnesc trei păreri și atitudini deosebite: prefectul Horváth, un nobil îngâmfat și reacționar, pledează pentru supunerea și colaborare și detestă înarmarea populației; comisarul guvernului revoluționar, M. Berde, un avocat reformist, ezită: el dorește să lupte împotriva ocupanților austrieci, dar, ca nobil, îi e teamă și lui de înarmarea țăranilor, care, după izgonirea austriecilor, ar putea să atace nobilimea; deputatul D. Gál, un însuflețit tribun al poporului, un adept al revoluției populare, pretinde înarmarea populației și pledează pentru rezistența înarmată.

În acest moment critic se ridică tâmplarul cunoscut, Gábor Áron, și ia angajamentul că va turna tunuri pentru lupta de autoapărare. Oferta sa are caracter decisiv, majoritatea celor de față votează cu însuflețire dinamică pentru lupta cu armele.

Actul II. Capii conservativi, de origină nobilă, ai Comitetului ptr. apărarea patriei, în mod clandestin

vor să încheie pacificația cu generalul Buchner. Re-prezentării voinței poporului, deputatul D. Gál și Gábor Áron, descoperă tratativele clandestine. Garda civilă arestează un individ suspect, care va fi identificat cu căpitanul Emanuel Balazs, ofițer austriac de origine secuiască, care în luptele de la Baraolt a trădat o companie a secuilor și a trecut de partea austriecilor, iar acum a pătruns în Sf. Gheorghe ca spionul lui Buchner. Populația orașului se răzbună pe loc, înainte de a-l duce pe trădător în fața tribunalului de război, cetățenii îl strivesc pe străzile orașului. Tratatul nobililor nu vor fi ratificate, Gábor Áron declară continuarea luptei de rezistență, iar în fruntea județului vor fi numiți noi conducători.

Actul III. Tabloul 1/ Ne aflăm la Tg. Secuiesc, în atelierul de turnat tunuri al lui M. Turoczi. Gábor Áron a turnat deja peste 50 de tunuri. Suntem în mai, anul 1849. Revoluționarii deja au cunoștință despre intervenția trupelor țariste. Gábor Áron e mistuit de griji. Ruxanda, sora Iustinei, aduce vești din Moldova, trupele țariste se îndreaptă către Buzău. Sosesc în vizită la Gábor Áron noii conducători ai luptei de apărare: colonelul S. Gál, comandantul suprem al rezistenței, și noul prefect, Németh.

Într-o scenă zguduitoare, eroul neînfricat Gábor Áron se destăinuiește soției și capului rezistenței, dezvăluindu-și dubiile față de perspectivele revoluției și cu adâncă amărăciune și suferință recunoaște greșelile politice comise de revoluționarii maghiari față de aspirațiile românilor ardeleni. Toți trei sunt conștienți de pericolul ce-i amenință, intervenția țaristă,

dar se fortifică de noi speranțe auzind că generalul Bem se apropie de Sf. Gheorghe ca să facă joncțiunea cu ei și că vrea să treacă prin pasul Oituz în Moldova, ca cu ajutorul moldovenilor să taie drumul armatei țariste. Gábor Áron va fi numit comandant al artileriei secuiești și înălțat la gradul de maior.

– Schimbare –

În ajunul luptei de la Chichiș, la 1 iulie 1849, Gábor Áron și Iustina se află lângă focul de tabără, se pregătesc pentru lupta de mâine. Scena intimă relevă un moment liric din viața particulară, sentimentală a eroului.

Tabloul 2. Pe câmpul de luptă lângă Chichiș, Iustina, Gábor Áron dă [sic!] prim-ajutor alături de răniți. Dincolo de râul Negru, artileria țarului, dincoace revoluționarii. Atacul infanteriei se amână din cauza duelului dintre cele două artilerii. Un proiectil îl doboară pe Gábor Áron, care moare peste câteva clipe. Locul lui va fi ocupat imediat de un locotenent. Tunurile lui Gábor Áron dau o salvă de foc, iar lupta se continuă.

Cortina.

APRECIERI

Subsemnatul redactor al acestui referat fiind autorul piesei, sunt de părere că este incompatibil cu funcție de secreter literar să-mi apreciez propria mea lucrare, deoarece voi rezuma pe scurt părerile expuse la prezentarea textului:

1/ Tema aleasă de autor este foarte simpatică, populară, cunoscută de întreaga populație a județului.

2/ Eroul principal al piesei *Gábor Áron* este un erou foarte popular, iubit de toți secuii, un personaj istoric foarte apropiat de spectatorii teatrului Sf. Gheorghe, iar evocarea lui la a 120-a aniversare a morții sale este un fapt demn de recunoștință.

3/ Evocarea dramatizată a eroului este reușită, mesajul piesei reiese cu o claritate convingătoare: dragostea pentru popor și patrie, fidelitatea față de popor și de pământul natal; caracterul înălțător al sacrificiului adus patriei; frăția sinceră, bazată pe interese comune și aprecierea reciprocă dintre poporul român, maghiar și sas; încredere fermă în superioritatea revoluției democratice și a republicanismului față de concepțiile reacționare, retrograde, monarhistice și feudale. [...] ³⁷.

ANR, DJCV, fond Comitetul pentru Cultură și Artă, dosar 19.1.1968, ff. 131-133.

37. Lipsă pagină.

17/ NOTĂ CĂTRE COMITETUL DE CULTURĂ ȘI ARTĂ AL JUDEȚULUI COVASNA, 1969

COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ
CABINETUL VICEPREȘEDINTELUI
Nr. 13820 din 4 septembrie 1969
COMITETUL DE CULTURĂ ȘI ARTĂ
AL JUDEȚULUI COVASNA

Către tov. președinte Silvester Ludovic³⁸,

Vă trimitem alăturat repertoriul teatrelor din raza dv. de activitate, confirmat pentru stagiunea 1969/70. Vă rugăm să examinați cu atenție notele cuprinzând observațiile și recomandările noastre în vederea îmbunătățirii repertoriului, a completării și definitivării sale pentru întreaga stagiune și să urmăriți punerea lor în aplicare.

Atragem atenția în mod deosebit asupra necesității de a se îmbogăți conținutul educativ al repertoriului, prin completarea sa cu piese din dramaturgia țărilor socialiste. Pentru aceasta, teatrele pot folosi Buletinele documentare și textele pieselor trimise în ultimii ani de A.T.M.³⁹ O atenție specială va fi

38. Lajos Sylveszter (1934-2012), dramaturg, scriitor, publicist din Sfântu Gheorghe. În perioada 1974-1985, a fost directorul Teatrului din Sfântu Gheorghe.

39. Asociația Oamenilor de Artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale.

acordată înscrierii în repertoriu a unor piese cu care teatrele să participe la manifestările consacrate Centenarului nașterii lui V.I. Lenin în primăvara anului 1970. De asemenea, este de dorit ca fiecare teatru să înscrie în repertoriu cel puțin o piesă pentru copii și tineret. Propunerile pentru completarea și definitivarea repertoriului vor fi trimise Direcției Teatrelor, conform reglementărilor în vigoare, până la 15 octombrie crt.

Anexăm la prezenta și o circulară cuprinzând indicații privitoare la obligațiile teatrelor față de autori, cu rugămintea de a urmări respectarea de către teatre a prevederilor legale cuprinse în legislația dreptului de autor.

Vicepreședinte,

ANIC, Direcțiunea Covasna, Fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 19 P 10/IX/1969, ff. 50-51.

18/

MEMORIU EXPLICATIV LA PROIECTUL PLANULUI DE ACTIVITATE CULTURALĂ PE ANUL 1970 LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN SFÂNTU GHEORGHE

Teatrul Maghiar de Stat Sf. Gheorghe, Jud. Covasna
Nr. 1101/1969

MEMORIU EXPLICATIV

la proiectul planului de activitate culturală
pe anul 1970

1. Numărul de premiere, 6, este cel mai real și realizabil în condițiile noastre date.

2. Numărul total de spectacole, 286, această cifră, la fel, s-a luat după realizările efective și după propunerile anului precedent, comparativ cu zilele lucrătoare ale anului, din 366 zile s-a scăzut zilele de concediu și sărbătorile legale.

3. Numărul total de spectacole la sediu, 60, s-a luat [în] baza planului din anul precedent, luând în considerare spectacolele date la sediu.

4. Total spectatori, 105.000, s-a luat [în] baza realizărilor din anii precedenți. Este planificat în urma experiențelor din anii precedenți. În condițiile existente, aceste cifre reprezintă limita realizabilă de această instituție.

5. Total spectatori la sediu, 20.000, s-a calculat în raport de numărul de spectacole la sediu, 60/ zi

de coeficientul de folosire a sălii, care variază între 60-80%, luând ca medie 70%. În vederea asigurării acestui coeficient, folosim metoda abonamentelor anuale, asigurând astfel 8 reprezentații pentru fiecare premieră.

6. Total încasări din vânzarea biletelor, 789.000, s-a calculat în raport de numărul spectatorilor planificați și de prețul mediu antecalculat. Având în vedere că majoritatea spectacolelor noastre se realizează în mediu rural, nu putem calcula un preț mediu mai mare.

7. Încasări din vânzarea biletelor la sediu, 120.000, conform tarifelor oficiale pentru mediu [sic!] realizat.

8. Baza materială de care dispunem, sala de spectacole, mijloace de transport, utilaje de scenă asigură realizarea sarcinilor de plan cultural.

Sf. Gheorghe, la 17 august 1969

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 19 P 1969, ff. 67-68.

19/
REFERAT DE PREZENTARE LA PIESA
ISTORICĂ CARNAVALUL SÂNGEROS
(SIGISMUND BÁTHORY)
DE VERESS DÁNIEL

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe, jud. Covasna
Nr. 1969

REFERAT
de prezentare la piesa istorică
CARNAVALUL SÂNGEROS
(*SIGISMUND BATHORY*)⁴⁰ de Veress Daniel

Înscrierea în repertoriu a piesei istorice *Báthory Zsigmond*⁴¹ (*Carnavalul însângerat*) se integrează în planul de perspective al teatrului din Sf. Gheorghe privind scopul de a susține în mod cât mai eficace dramaturgia maghiară originală din România.

Acțiunea piesei se petrece în ultimi ani ai secolului XVI, respectiv între anii 1591-1599, având la bază marea zguduire istorică a energiilor și conștiințelor în toate cele trei țări românești. Este perioada instaurării aparent definitive a dominației otomane la nord de Dunăre, cu tot cortegiul ei de umilințe politice și

40. Data și locul premierei: 23. 11.1970. Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe. Regia: Völgyesi András.

41. Zsigmond (Sigismund) Báthory a fost principele Transilvaniei.

morale, corolar al unei crâncene extorcațiuni economice. În această perioadă, domnitorul Transilvaniei este principele Sigismund Bathory, un domn de rasă veche, tatăl și unchiul său Kristof Bathory și Ștefan Bathory⁴² au fost domnitorii Transilvaniei, iar cel din urmă chiar și regele Poloniei, viteaz, inimos, dar din păcate viclean, nestatornic și cu totul inconsecvent în politica sa, condus de confesorul său, iezuitul Alfons Carrillo, care l-a influențat să lege soarta țării de imperiul catolic Habsburgic, al cărui cap pe atunci era împăratul Rudolf al II-lea.

Sigismund Bathory, în strânsă alianță cu Mihai Viteazul, într-o anumită clipă a reușit să concentreze într-un șuvoi elementele, de altfel profund contradictorii, ale conjuncturii externe și, alături de Mihai Viteazul, genial militar, participă cu oștile sale la înfrângerea lui Sinan Pașa la Călugăreni, Târgoviște, București și apoi la uluitoarea acțiune a forțelor unite creștine care trec chiar și Dunărea. De aceste lupte glorioase antiotomane ale anilor 1594-1595 este inspirată și piesa renumitului autor clasic spaniol Lope de Vega, care se intitulează *El prodigioso principe transilvano*, și al cărei erou principal este Sigismund Bathory. Din păcate, domnitorul Transilvaniei nu este consecvent în nicio acțiune. Părăsește de patru ori țara, ia calea exilului, iar se reîntoarce, aruncând de fiecare dată țara într-o și mai adâncă

42. Kristóf (Cristfor) Báthory a fost principele Transilvaniei între 1575-1581, iar István (Ștefan) Báthory între 1571-1575, apoi până în 1586 regele Poloniei.

anarhie feudală și dezastru complet. Ca cel mai bogat om al țării, este ajutat de clerul catolic și de marii feudali, de nobilime, însă prin stilul său Sigismund Bathory este un tiran, iar domnia sa este caracterizată de înșelăciune, crime, nedreptăți, teroare și o singură asuprire de clasă fără margini.

Conflictul de bază al epocii respective, astfel și al piesei, este acela între tirania feudală a Bathorylor și rezistența poporului. În anul 1595, izbucnește o revoltă înarmată a secuilor, care este înăbușită în sânge, iar secuimea suferă o asuprire și exploatare și mai cruntă ca până atunci, drept rezultat oastea secuiască se înrolează în armatele lui Mihai Viteazul, iau parte la înfrângerea lui Sigismund Bathory și astfel [la] pregătirea unirii celor trei țări românești.

În acest cadru istoric, piesa *Carnavalul însângerat* reprezintă prin situații specifice și prin caractere tipice istorice o frescă realistă a timpului, demascând tirania feudală și contradicțiile epocii Renașterii în Transilvania. Firul principal dramatic este legat de viața eroului principal al piesei, domnitorul Bathory, arătând destinul tragic individual al unui caracter ciudat, multicolor, foarte variat, și al unei vieți pline de conflicte, nu numai istorice, dar și omenești. Vrând să scape de vărul său, rival în domnie, Boldizsár Bathory sugerează Consiliului Domnesc alungarea în exil a acestuia sau, dacă este necesară, chiar și moartea lui (Actul II). Apoi, [îi] trădează pe cei influențați în hotărârea dată pe placul domnitorului, acceptând ca Gyulai și Gállfy, sfetnicii săi, să fie omorâți (Actul II). Toate acestea metode decisive le folosește Sigismund Bathory și la lichidarea

opoziției domnești, reprezentată de politicienii cărturari numiți padovieini, care nu vor să accepte linia unei politici de aventură *ad hoc*. Însă, înainte de a-i afla planurile, le pregătește o capcană (scena 5) și află că opoziția umanistă, în frunte cu cancelarul Kovacsóczi, vrea să transforme Transilvania într-o republică de tip venețian. Domnitorul viclean condamnă la moarte fără nicio judecată pe cei în cauză, reprezentării nobilimi de vârf a Transilvaniei (scena 6). După aceasta, formal, predă Transilvania împăratului Habsburgic de la Praga, plecând din țară, însă se reîntoarce după șapte luni și pentru a doua oară, aruncând tot păcatul pe capul prietenului său intim, cancelarul Josika, cauzând astfel și moartea lui (scena 7-8).

Nestatornicul Sigismund Bathory, după victoria asupra lui Sinan Pașa, încearcă iarăși un joc cu două tășuri (scena 10), vrând să scape de Habsburgi, încheind o alianță cu turcii. Paralel cu aceste întâmplări, se desfășoară pregătirea unei revolte a secuimii, condusă de Somodi Enok Maté, un tip revoluționar plebeu, și de Mako György, care va deveni mai târziu comandant de oști în armata lui Mihai Viteazul (scena 4). Acțiunea secuilor este însă oprită prin chemarea lor în tabăra de lângă Codlea, unde domnitorul le promite libertate, o serie de drepturi prin care pot scăpa din iobăgie. Conducătorii experimentați și consecvenți revoluționari nu cred în promisiunea domnitorului, ajungând în conflict cu masele (scena 9). Sigismund Báthory, după victoria asupra turcilor, revocă promisiunile date secuimii la tabăra din Codlea, împingându-le [sic!] la revoltă

(scena 12). După înăbușirea revoltei, oastea secu-iască trece de partea lui Mihai, unindu-se de a da lovitura decisivă Bathorylor (Epilog).

Verificând din acest punct de vedere, se poate spune că eroul principal al piesei este poporul, care prin lupta sa de independență, pentru eliberarea [de] sub asuprirea feudală, și în lupta sa împotriva cotropitorilor străini, austrieci și turci, sugerează prin piesa prezentului idei mărețe și întotdeauna actuale. Critica social-istorică, împletită în acțiune, militează pentru un ideal umanist, constructiv, de independență morală-socială a omului.

Autorul piesei, Veress Daniel, critic literar, eseist și redactor din localitate, care și-a făcut debutul pe scenă anul trecut cu lucrarea sa dramatică *Patru ierni (Mikes)*, invocă viața domnitorului Sigismund Báthory, și prin mai multe scene a vieții particulare, arătând eșecul căsătoriei sale cu principesa Maria Chistierna, subminat de neputința sexuală a lui Sigismund (scena 13), arătând astfel multilateral conflictele interioare ale eroului și motivând bogat și pe plan personal conflictele obiective.

Piesa *Carnavalul însângerat* are o acțiune bogată, variată, dinamică, dând multe posibilități regiei și actorilor, totodată și un limbaj înalt literar, apropiindu-se chiar de vers.

Sfântu Gheorghe, la 20 august 1969

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 1969, ff. 75-77.

20/
REFERAT DE PREZENTARE LA PIESA
LUMINIȘ DE BENŐ KARÁCSONY

Teatrul Maghiar, Comitetul jud.

*LUMINIȘ*⁴³

de B. Karácsony, dramatizare de S. Farkas

Despre autor: Benianim Karácsony este unul dintre cei mai însemnați prozatori de limba maghiară din România dintre cele două războaie mondiale. S-a născut la Alba Iulia în 1888, a fost avocat la Cluj. În 1944, fasciștii l-au deportat, a murit într-un loc necunoscut la o dată necunoscută. În anii 1920-30 a scris o serie de romane satirice despre societatea burgheză a vremii, dintre care *Luminiș* a fost publicat în 1936, iar apoi în 1962 și în 1969 a cunoscut un succes deosebit. Dramatizarea făcută de Ștefan Farkas, regizor artistic la Oradea, este un fel de compilație din mai multe romane ale [lui] Karácsony, având la bază totuși romanul *Luminiș*.

DESPRE PIESĂ

Actul I

Eroul tragicomediei este un tânăr inteligent, intelectual, Cazimir Felméri. El a fost încorporat și dus

43. Karácsony Benő, *Napos oldal*.

pe front din băncile liceului cu un bacalaureat trecut în grabă. În Primul Război Mondial, el a fost pe frontul italian. Întorcându-se din război, neavând nicio calificare, s-a făcut mic funcționar la o firmă industrială care fabrica țevi de beton și argilă. La începutul piesei, el are 26 ani, este un om cu sufletul gol, puțin cinic, dar totuși cu puternice sentimente nobile, umanitare și foarte sensibil la necazurile altora. El se află în cafeneaua d-nei Ridéli, și [le] comunică prietenilor săi că a fost dat afară din slujbă. Prietenii săi sunt niște ratați ca și el: Csókai, comerciant ocazional, Ciungul, un invalid de război, Feketini, un alt cinic. Intră Miss Mabel, o guvernantă engleză rămasă în țară, care dă lecții de engleză ca să câștige bani, ca să se întoarcă în Birmingham. Baltazar e ziarist, deja se vede că nu devine oportunist. Csermely (numele lui înseamnă gârlă), un alt comediant, un idealist iremediabil, visător, naiv, bun la suflet. Sramm și Kléber, unul funcționar, altul profesor de liceu, sunt reprezentanții micii burghezii mulțumite, oportuniste. Unii joc [sic!] cărți, alții spun anecdote, astfel își petrec vremea în cafeneaua doamnei Ridéli, când intră câțiva actori dintr-o trupă ambulată. Csermely, care adoră actrițele, se avântă după două fete din corp-ansamblu. Mai intră Dra. Ana Dukics, fata celui mai bogat om din oraș, o fată încrezută, care observă prezența lui Cazimir, dar se preface că nici nu l-a văzut.

Actul II

Într-o veche moară țărănească moștenită de la părinții săi, tânărul Cazimir, concediat din slujbă,

trăiește retras de societate, în condiții rustice, sărăcicioase, dar în liniște și pace. Are o servitoare de 14 ani, Verona, care îl respectă și e îndrăgostită de el. Țăranul român Teodor și maghiarul Francisc, foștii săi camarazi de front, vin să-l viziteze, unul închiriază de la el un petic de pământ, altul ia fânul din grădină, niciunul nu-i plătește nimic, în schimb au venit să-i repare acoperișul casei. Trec în fața casei Ana Dukics și un tânăr cavalier de la oraș. Ei au venit la vânat, deoarece tatăl fetei a cumpărat toată pădurea din jur. Fata a doborât cu pușca o căprioară, favorita lui Cazimir, [pe] care o hrănea în timp de iarnă. Ana își scrântește piciorul și rămâne la Cazimir până tânărul se duce după medic. Cazimir, după ce s-a retras la moară, a început să facă sculptură. Fata se interesează de arta lui și până la urmă hotărăsc să fugă împreună – nu se știe unde și pentru cât timp. În acest tablou, intră un nou personaj, medicul de circă, un om deziluzionat și dezgustat de societate, ca clarviziune și resemnare.

Partea II (Actul III)

Tabloul 1

Ne aflăm în moara deja deschisă, cu 12 ani în urmă. Verona a devenit o femeie tânără, puțin uscată și melancolică. Toader și cu Francisc iar au venit să mai drege ceva în jurul casei. Aflăm de la ei că dl. Cazimir, stăpânul morii, se va întoarce după 12 ani de absență.

Peste puțin timp sosește Cazimir, are 38 de ani. Nu vine singur, vine cu băiatul său, Cazimir cel mic,

de 6-7 ani. Din discuția lor aflăm că Ana l-a părăsit pe Cazimir și s-a căsătorit cu cavalerul ei bogat. Apoi Cazimir a cunoscut[-o] pe Ilona, mama micului Cazimir, dar, neputând trăi împreună, s-au părăsit. La rândul ei, și Verona ne povestește că ea l-a iubit mult pe Cazimir, s-a dus după el în capitală, s-a încurcat și ea cu un bărbat, a avut și ea un copil care a murit, apoi s-a întors în această moară în care s-a simțit mereu fericită. Ziua următoare, medicul Eberlein le face o vizită. Soția sa cochetă l-a părăsit și a fugit cu un ceferist.

Tabloul 2

Cazimir vrea neapărat să-și revadă prietenii de la cafeneaua dnei. Ridéli. [Îi] Găsește aproape pe toți, dar existența lor fizică nu poate da iluzia timpurilor de altădată. Unul a murit între timp, alții au îmbătrânit, nu mai au haz. Miss Mabel n-a reușit să se întoarcă în Anglia, iar Csermely, care a luat de nevastă în loc de o actriță o fată prostituată, a decăzut în așa măsură încât nimic nu[-l] deosebește de un vagabond sau cerșetor. În camera de alături, o societate dubioasă banchetuiește, beau bere și discută. Sunt viitori fasciști. Cazimir, dezgustat de cele văzute la oraș, se întoarce la moară.

Tabloul 3

La moară apare Ilona, mama micului Cazimir. Băiatul e fericit, dar părinții săi nu se pot împăca. Apare ziaristul Baltazar, care și-a vândut moara, e bine îmbrăcat și o ia cu el pe Ilona. Apare Csermely,

obsedat de idei fixe, vrea să zboare cu niște aripi făcute de el dintr-o manta. Se prăbușește și moare în brațele lui Cazimir.

Dramatizarea reușită a lui Ștefan Farkas creează o atmosferă autentică, aduce pe scenă lumea interesantă a romanelor lui Karácsony, oameni ratați, șomeri, funcționari concediați, guvernante, ziariști, actori, figurante, mici burghezi, bogătași. Lumea oamenilor mici de bună credință este caracterizată cu multă simpatie, solidaritate. Acești oameni nu au mult simț practic, nu sunt descurcâreți, dar sunt cinștiți, buni, solidari și corecți. Karácsony critică burghezia în mod de fascizare cu o severitate amenințătoare, dar având mod subiectiv, fără să apeleze la cauzele obiective ale existenței capitaliste. Într-o oarecare măsură, idealizează pe eroii săi ciudați, în care el regăsește bunătatea, cinstea și umanismul. Piesa oferă o excelentă ocazie pentru crearea de caractere diferite. Mulți actori își vor găsi în această piesă rolul mult dorit. Pentru critica burgheziei dintre cele două războaie mondiale, pentru mesajul ei umanist, pentru rolurile excelente, propunem această piesă în repertoriul nostru ca să reprezinte literatura noastră dintre cele două războaie mondiale.

Sfântu Gheorghe, la 5 iunie 1969

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E 19/1969, ff. 85-88.

21/
RAPORT DE PREZENTARE
LA PIESA MUZICALĂ
OTRAVA DULCE DE GY. CSÁVOSSY

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe
Raport de prezentare la piesa muzicală
OTRAVA DULCE
De Gy. Csávossy⁴⁴

DESPRE AUTOR

György Csávossy se numără printre bunii scriitori ai scrisului [sic!]. Profesor de agricultură și viticultură lângă Aiud, cultivă genul „ușor” scriind comedii ilariante, din care nu lipsește nici învățământul serios. Prima sa lucrare a fost *Urechea*, scrisă în colaborare cu Komzsik István. Comedia a fost reprezentată la Teatrul Tg. Mureș⁴⁵.

DESPRE PIESĂ

Comedia *Otrava dulce* este un cântec anacronic nou, anecdotă povestită în trei acte. „Otrava dulce” nu este altceva decât vinul, această „otravă dulce” a strugurilor, descoperită încă în Antichitate. Acțiunea

44. Csávossy György, *Édes méreg*. Csávossy György (1925-1915).

45. Data premierei: 12 februarie 1967. Regia: Hunyadi András.

comediei este plasată într-un mediu exotic, oriental, în curtea șahului persan Djamșid. Ambianța orientală subliniază caracterul comediei: este vorba de o poveste destinată scenei.

Iată subiectul:

Marele vizir al șahului persan, generalul Gulbad, se întoarce din luptă victorios și prezintă șahului prada de război, o fată frumoasă, pe Gulnare, fiica domnitorului învins, și niște fructe necunoscute până acum de persani: struguri.

Vizirul Gulbad și captiva Gulnare, venind către inima Persiei, pe drum, s-au îndrăgostit, dar Gulbad s-a comportat foarte disciplinat cu Gulnare, păstrând-o neprihănită pentru șah. Acum, o pradă domnitorului său cu durere de inimă, dar cu supunerea obișnuită. Persanii n-au curajul să guste strugurii, crezând că sunt o otravă necunoscută. Șahul ordonă ca ciorchinele să fie aruncate în niște butoaie aflate în pivnițele palatului. Acum urmează o serie de intrigi frecvente la curțile domnești. Negustorul Habib oferă o considerabilă sumă de bani eunucului principal. Ar putea, dacă îl ajută, să ajungă la Gulnare. În același timp, se trezește dorul și în Gulbad, care la rândul lui apelează la ajutorul bărbierului Șadak, să-i fure cheia haremului.

Habib, care o tras cu urechea cât timp Gulbad și bărbierul au discutat planurile lor, îl denunță la șah pe Șadak. Împăratul îl condamnă pe bărbier să guste din z[e]ama strugurilor. Persanii sunt convinși că strugurii au o putere otrăvitoare, deoarece paznicii pivniței au fost găsiți morți (de gazele otrăvitoare

ale vinului în fermentație.) Barbierul Şadak înhite vinul și se îmbată, pierzându-și rațiunea. Curtezanii sunt convinși că el e mort, dar el se trezește din somnul „etern” și provoacă o panică de nedescris până și în familia șahului. Şahul Djemşid, supărat pe vizirul său Gulbad, care a îndrăznit să pătrundă în harem la Gulnare, vrea să-l condamne la moarte. În același timp, osândește la moarte și fata. Gulnare va fi aruncată în pivnițele palatului. Vrând să se sinucidă, ea bea zdravăn din vin, se îmbată și începe să cânte și să danseze ca o nebună.

Între timp, barbierul Şadak îmbracă hainele fetei și, astfel travestit în femeie, dă o întâlnire amoroasă negustorului îndrăgostit. Habib, orbit de dorul după Gulnare, se dezbracă în cămașă și izmene și este cât pe aci să-și dezbrace „partenera”, când sosesc gărzile de corp ale șahului, îi demască pe amândoi și îi aruncă în temniță.

Şahul, auzind că frumoasa Gulnare n-a murit de „otrava dulce”, vrea să încerce efectul vinului. Ordonă ca toți deținuții din pivnițele împărătești să fie aduși în fața lui, în frunte cu fata domnitorului învins. Gardienii execută ordinul, deținuții și prizonierii sunt aduși printre arme în sala de tron a șahului, li se dă vin să bea până la îndestulare. Toată lumea se îmbată, cântă și dansează. Până la urmă, șahul îl iartă pe marele vizir, apoi gustă și el vinul și începe să chefuiască.

În extazul general, Gulbad și Gulnare se revăd din nou, mărturisindu-și dragostea reciprocă. Povestea [din] *Otravă dulce*, ca toate poveștile, caută

să propage optimismul, credința în victoria binelui asupra răului, victoria dragosteii pure asupra intrigilor, realizarea dreptății poetice: cei buni primesc răsplată, cei răi pedeapsă.

În afară de aceste învățăminte obișnuite la basme și povești, autorul reușește să satirizeze intrigile curților domnești din orânduirea sclavagistă sau feudală, să satirizeze viciile omenești generale, să proslăvească în schimb virtuțile morale. Mesajul general uman se degajă clar și convingător din text.

Având în vedere tradiția teatrului nostru de a reprezenta în fiecare stagiune o comedie muzicală, propunem includerea acestui text în repertoriul st. 1969-70, acoperind astfel două necesități: comedia muzicală și povestea.

Sf. Gheorghe, la 10 iulie 1969

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 19/1.1969, ff. 89-91.

22/

REFERAT DE PREZENTARE LA PIESA CUNOAȘTEȚI CALEA LACTEE? DE KARL WITTLINGER

REFERAT DE PREZENTARE
la piesa *Cunoașteți Calea lactee?*
Kennen Sie die Milchstraße?
de Karl Wittlinger

DESPRE AUTOR

Karl Wittlinger este un dramaturg în vârstă de 47 [de] ani, s-a născut în 1922 la Karlsruhe, tatăl său a fost tâmplar de mobilă fină. El s-a afirmat în literatură cu piesa pentru teatrul la microfon/ *Ein Fünfmärkstück, Namans Miller*/și cu piesa pentru televiziune/ *Der Himmel der Besiegten, Junge Liebe auf Besuch/ Kinder des Schattens/ Lazarus*. Numele său literar a fost întemeiat de succesul piesei *Cunoașteți Calea lactee?*. Textul original al piesei a apărut în 1961, Elveția, la Zürich, în ediția Diogenes Verlag. Textul maghiar a apărut în volumul *Atenție prăpastie! Drama germană modernă*, Ediția Európa, 1966 / *Vigyázz, szakadék! /Modern német drámák*⁴⁶.

SUBIECTUL

Piesa n-are decât două personaje: Bolnavul și Medicul. Medicul neurolog se află în cabinetul său,

46. *Vigyázz, szakadék! Modern német drámák*, Európa Kiadó, 1966.

când în fereastra deschisă apare Bolnavul, care a fost internat în spital în urma unui accident, iar după ce s-a făcut mai bine a fost repartizat la serviciul de aprovizionare a spitalului, în calitate de șofer pe camionul care transporta zilnic laptele. Iată de ce Bolnavul spune ironic că el umblă pe Calea Lactee. Însă, pe lângă sensul ironic al acestor cuvinte, el mai dă și un înțeles simbolic: Calea laptelui ne sugerează distanța enormă ce îl departe pe Bolnav de ceilalți oameni, parcă el ar fi sosit pe Pământ de pe o altă Galactică.

Bolnavul predă Medicului un manuscris vast, biografia lui dialoghizată [sic!], scrisă numai pentru două personaje, și îl roagă să-l citească, iar după aceea să binevoiască a interpreta împreună cu el cele două roluri ale piesei.

De acum înainte, urmează scenele din viața Bolnavului în secvența întreruptă de câte un monolog. În cele din urmă, Bolnavul va fi numit pur și simplu „Omul”, iar medical va purta totdeauna numele partenerului său permanent.

Ne aflăm la primăria unui sat. „Omul” sosește cu cârje. Secretarul comunei nu-l recunoaște la prima vedere, apoi îl identifică cu Samuel Kiefer, dispărut în război. De atunci au trecut 10 ani, Samuel a fost declarat mort, logodnica sa, Kaethe, s-a măritat, iar pământul său a fost folosit de comună și personal de Secretar. Apariția neașteptată și nedorită a lui Samuel îl pune acum într-o situație penibilă: trebuie să ceară revocarea declarației de mortalitate, trebuie să renunțe la pământul cultivat până acum de el, să documenteze reîntoarcerea în viață și în societate a unui „mort”, să

elibereze un nou buletin de identitate, prin urmare se ivesc o serie de inconveniențe. Secretarul, prin rafinate metode de intimidare, reușește să-l convingă pe Samuel că nu mai are ce căuta printre oamenii din sat care l-au jelit. I-au trecut numele pe monumentul eroilor, într-un cuvânt, l-au șters din lista celor vii.

Îl sfătuiește să plece din sat și să-și încerce norocul în altă parte, sub alt nume. Samuel, văzând că nimeni nu-l mai vrea, că nimeni n-are nevoie de el, că el este de prisos în satul său natal, pleacă cu sentimentul singurătății, se simte atât de singur și îndepărtat de ceilalți oameni, ca și cum ar fi venit de pe o altă stea.

„Omul” îl revedem acum în biroul Directorului de bancă. El a venit să-l roage pe director să-l angajeze ca funcționar. Povestește în mod cinstit că el vine de la Legiunea străină. Actele pe care le prezintă au fost emise pentru un oarecare Johannes Schwarz, camaradul său la Legiune, care în ziua lăsării sale la vatră a fost omorât de partizani, iar el, „Omul”, i-a luat actele să scape mai degrabă de Legiune.

Directorul îl trimite afară pentru câteva minute, ia receptorul și raportează cazul chestorului de poliție. Acum câțiva ani, Johannes Schwarz a comis o spargere în bancă, fugind peste graniță înainte de a fi prins. Directorul, deși este convins că „Omul” nu este identic cu Schwarz, propune arestarea lui în locul lui Schwarz, decedat.

Scena următoare se petrece în cârciumă italianului Salvatore Diavolo, un sicilian expatriat. El a citit în ziare cazul lui „Giovanni Schwarz”, care până la urmă a fost pus în libertate. Acum e șomer

și cere o farfurie de supă pentru a-și potoli foamea. Signor Salvatore îl servește cu bere și cârnați, apoi îi dă o scrisoare de recomandare și-l trimite la Dl. Umberto, care îl va angaja. Scena următoare sugerează intrarea la „Zidul morții”. „Omul”, în costum de piele de motociclist, discută cu colegul său Ben, acrobat motociclist și el.

„Omul”, care a reușit să reziste 6 luni pe Zidul morții, este favoritul domnului Umberto, patronul „instituției”. Ceilalți abia au reușit două luni, două luni și jumătate. S-au accidentat toți, unul după altul. Peste câteva zile, va expira contractul la Zidul morții. „Omul” a înaintat o cerere la uzina unde vrea să intre ca șofer, vrea să se încadreze în rândurile oamenilor obișnuiți, să-și redobândească numele adevărat și să ducă o viață liniștită. Dl. Umberto /invizibil/ a intervenit pentru a-l menține la zidul morții, iar uzina a trimis un răspuns negativ. Aflând spulberarea speranțelor sale, „Omul” încalecă motocicleta, intră în „arenă” și, ca un nebun, face 3000 de cercuri pe zidul morții, până când termină benzina. Atunci se prăbușește și este internat la spital.

Aici sunt intercalate câteva scene retrospective din copilăria lui. El a fost un copil infirm, nu putea să umble, stătea până la vârsta de 16 ani în pat. Tatăl său, jandarmul, a arestat în fiecare zi câte un vagabond sau țigan, închizându-l în camera băiatului, să-i țină de urât. La vârsta de 16 ani, s-a vindecat ca prin minune, a început să umble, să danseze. O fată, Kaetchen [sic!], i-a jurat credință, l-a așteptat 10 ani, după care a fost trimis pe front.

EPILOGUL

Ne aflăm din nou în cabinetul Medicului, „Omul” și medicul discută succesul piesei jucate de ei acum câteva zile. „Omul” propune să mai joace o scenă, ca publicul să nu plece cu impresia unei tragedii. În epilog, ei vor reprezenta scene mai vesele, de pildă „Omul” va interpreta, [îl] va imita pe seninul Medicul șef [sic!], iar Medicul va rămâne medicul curant al Bolnavului din prima scenă.

Medicul șef / „Omul” / îl felicită pe Medic pentru excelența sa interpretare în piesa Bolnavului. El pune întrebarea cum a reușit Bolnavul să scrie o piesă atât de reușită și convingătoare. Ajung la concluzia că trebuie să fi trăit evenimentele jucate în piesă. Acest om, spune Medicul șef, trebuie să fie reabilitat și pus în drepturile sale cetățenești. Apoi îl sfătuiește pe Medic să plece și el în concediu, fiindcă se arată epuizat și ar fi într-o stare de labilitate neuropsihică. Medicul aprobă această propunere, spunând că deja [și-]a luat concediu și va pleca cu un prieten într-o călătorie de odihnă, „*Mitfahrer*” / ajutor [de] șofer / pe camionul care circulă zilnic pe „calea laptelui”.

B/ CONȚINUTUL

Titlul piesei și ideea ce o simbolizează sunt revelate de o replică a „Omului”, când spune că el se simte atât de singur, exclus din rândurile celorlalți oameni, ca și cum ar fi sosit de pe o stea îndepărtată, dar ajuns în apropierea Pământului, el, văzând oamenii pe Pământ, are sentimentul rudeniei, cum că și el face parte din specia acestor viețuitori, numai că aceștia din urmă nu îl vor pe el, nu-l primesc printre ei.

Încercările „Omului” de a se reabilita, de a se încadra în societate, precum și respingerea lui repetată, simbolizează înstrăinarea individului de societate capitalistă. Egoismul și lăcomia Secretarului, cruzimea și viclenia Directorului, cinismul cârciumarului italian, din nou cruzimea, egoismul și lăcomia lui Umberto invizibil sunt dovezile grăitoare ale izolării omului cu bună voință de restul societății de tip capitalist.

Omul, sau Medicul care se simte și el izolat, renunță la cariera de medic de tip capitalist și se alăturază de „Om” [sic!]. Până și faptul că „Omul” devine șofer, iar Medicul ajutorul său este un simbol oarecum optimist: singurul refugiu al individului persecutat de lupii societății burgheze este munca de toate zilele, făcută în binele altor oameni. Figurile negative ale piesei, Secretarul, Directorul, Cârciumarul, precum și senilul Medic-primar, sunt niște tipuri excelent conturate într-un stil oarecum asemănător cu al lui Dürrenmatt.

Întrucât piesa nu se mulțumește numai cu efecte negative, adică cu critica lumii apusene, ci lasă ca textul să fie pătruns și de o licărire de optimism, suntem de părere că s-ar putea reprezenta pe scena studioului nostru, „Podium 69”, dramaturgia modernă germană, absentă până acum pe scena teatrului nostru, iar cele două roluri de bărbat ar constitui un examen artistic pretențios pentru doi actori de vârstă medie. Propunem spre aprobare și spre a fi reprezentată pe scena Studioului nostru „Podium 69”.

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar E/19/1969/P, ff. 164-167.

23/
ADRESA COMITETULUI PENTRU
CULTURĂ ȘI ARTĂ PRIVIND
REPERTORIUL STAGIUNII
1970-1971 A TEATRULUI DE STAT
SFÂNTU GHEORGHE

COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ
CABINETUL VICEPREȘEDINTELUI
13.609/22.VII.1970

către

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI ARTĂ
AL JUDEȚULUI COVASNA

Tov. Președinte Silvester Ludovic,

Vă trimitem alăturat confirmarea parțială a repertoriului teatrelor din subordinea dvs. pe stagiunea 1970-71. Vă rugăm să examinați cu atenție observațiile și recomandările Direcției Teatrelor în vederea completării și definitivării repertoriului, acordând teatrelor sprijinul necesar în orientarea activităților spre realizarea obiectivelor stagiunii.

Se recomandă tuturor teatrelor să depună o muncă stăruitoare de colaborare cu autorii dramatici pentru realizarea unor lucrări noi, de inspirație contemporană majoră. Vă reamintim în legătură cu aceasta că în recenta Hotărâre a C.C. al P.C.R. privind aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român se spune:

„În acest sens, scriitorii, compozitorii, pictorii, sculptorii, toți creatorii de artă sunt chemați să-și

afirme talentul, forțele creatoare în opere literare, cinematografice, înfățișând lupta revoluționară a comunistilor, a forțelor înaintate ale poporului, viața nouă, tumultuoasă a societății noastre socialiste, care să înaripeze poporul în lupta pentru înflorirea patriei”.

Se recomandă de asemenea să se cerceteze posibilitatea valorificării unor opere dramatice originale, fie din patrimoniul clasic, fie apărute în stagiunile trecute și care au intrat în fondul viu al dramaturgiei noastre. O atenție deosebită va trebui acordată dramaturgiei din țările socialiste. Se vor avea în vedere piesele difuzate prin A.T.M. Propunerile pentru definitivarea repertoriului vor fi trimise direcției teatrelor până la data de 30 august crt.

Vicepreședinte: Ion Brad
16.07.1970

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 1/9, 1970, f. 53.

24/

**REFERAT LA PROPUNEREA
DE REPERTORIU PENTRU STAGIUNEA
1970-71, TEATRUL MAGHIAR DE STAT
DIN SFÂNTU GHEORGHE**

Teatrul Maghiar de Stat
Sf. Gheorghe

REFERAT

la propunerea de repertoriu
pentru stagiunea 1970-71

În vederea elaborării unor propuneri cât mai promițătoare și conform indicațiilor date în repetate rânduri de direcția Teatrelor și de Com. Județean PCR Covasna, ca repertoriul să se înscrie pe linia educativ-culturală a teatrelor noastre, cu o orientare sănătoasă artistică și ideologică, ținând totodată cont și de formarea profilului specific artistic al teatrului,

Consiliul Artistic al Teatrului Maghiar de Stat din Sf. Gheorghe s-a întrunit în ședințe de lucru în repetate rânduri în cursul lunii aprilie anul curent. Au fost puse în discuții o serie de titluri propuse și au fost distribuite textele pieselor originale printre membrii consiliului spre studiere. Totodată, au fost multilateral analizate și rezultatele de până acum ale stagiunii 1969-1970, realizarea indicilor de plan (numărul spectacolelor, realizări din încasări etc.) și

examinat totodată ecoul publicului și al criticii de specialitate. După asemenea pregătiri și consultări cu reprezentanți ai diferitelor categorii sociale, în ședința de lucru din 20 aprilie a.c., Consiliul artistic a definitivat propunerile. Titlurile anexate la acest referat reprezintă rezultatul acestor dezbateri ținute în cadrul Consiliului Artistic.

Criteriile noastre – în general – au fost aceleași și în cei doi ani precedenți, respectiv de la 1968 martie încoace, de când au avut loc schimbări considerabile în activitatea artistică a Teatrului Maghiar de Stat din Sf. Gheorghe. În ultimii doi ani, s-au obținut succese valoroase, consemnate de spectatori și de presă, care ne obligă să le asigurăm continuitate, menținând activitatea teatrului la nivelul celor mai bune rezultate de până acum. Considerăm ca sarcini principale ale teatrului nostru formarea conștiinței socialiste a spectatorilor, ridicarea nivelului lor estetic, prin:

– Prezentarea lucrărilor de vârf ale literaturii dramatice mondiale, asigurând totodată continuarea unor tradiții ale teatrului. Astfel propunem în repertoriu – ca a cincea piesă a lui W. Shakespeare jucată la Sf. Gheorghe – tragedia *Hamlet, prinț al Danemarcei*. Din moștenirea teatrală cu valoare clasică, am ales și piesa lui August Strindberg, *Dansul morții*⁴⁷.

– Valorificarea operelor dramatice de înaltă valoare între cele două războaie mondiale. Propunem în repertoriu cea mai bună lucrare a scriitorului maghiar

47. August Strindberg, *Haláltánc*.

– de origine secui – Áron Tamási, marele virtuos al limbii artistice și al stilului, tragicomedia satirică populară *Curcubeul înșelător*⁴⁸.

– Stimularea cât mai eficace a dezvoltării creației dramatice originale de limba maghiară din România, prin asigurarea unei colaborări directe cu autorii dramatici, prin descoperirea și promovarea talentelor tinere, unii [sic!] chiar din localitate, cu subiecte inspirate din actualitate privind problemele și conflictele omenești ce se pot ivi în societatea noastră socialistă. În această categorie de lucrări intră piesele *Visând cu ochi deschiși* de tânărul autor din Tg. Mureș, Levente Kovács, *Ușile sau Păsarea măiastră* de poetul și prozatorul din localitate László Csiki⁴⁹.

– Am căutat să înscriem în repertoriu și lucrări de valoare din producția dramatică contemporană (cele două piese într-un act de Paul Everac prezentate și de Teatrul Național București), și o piesă pentru copii și tineret (*Ádám Anavi, Cavalerul-țap*)⁵⁰.

48. Tamási Áron, *Csalóka szivárvány*. Tamási Áron (1897-1966), prozator, dramaturg maghiar. În piesele sale, „creează un mit și un univers propriu, care seamănă cu miturile lui Federico García Lorca. De fapt, se întoarce la păgânismul de dinainte de creștinism, la superstițiile comunității, la secui. El creează o limbă proprie piesei, o limbă pe care nu o vorbește nimeni. Aceste dialoguri nu seamănă cu viul grai, ci mai degrabă cu liturghiile bisericești, în care textul este recitat ca o incantație”, spune regizorul László Béres, v. <https://jurnalul.ro/cultura/teatru/alinare-stramoseasca-de-tamasi-aron-in-regia-lui-laszlo-beres-la-teatrul-maghiar-de-stat-cluj-910826.html>, accesat la 31.08.2022

49. Ultimele două piese, după informațiile noastre, n-au fost puse pe scena din Sfântu Gheorghe.

50. Anavi Ádám, *Keckelovag*. Data și locul premierei absolute: 28. 11.1971, Teatrul Maghiar de Stat Timișoara. Regia: Kóra Ilona.

Urmând tradițiile de două decenii ale acestui teatru, propunem să prezentăm și în stagiunea 1970-71 o comedie muzicală, unul [sic!] dintre cele mai valoroase în acest gen, bazată pe comedia binecunoscută a lui Scribe, *Un pahar cu apă*.

– Înscrierea în repertoriu a piesei istorice *Carnavalul însângerat*⁵¹ – ca erou principal, domnitorul ardelean Sigismund Báthory – se încadrează în planul de perspective al teatrului, privind scopul de a susține în mod cât mai eficace dramaturgia istorică maghiară originală din România, având baza [sic!] și două succese teatrale, prezentarea pieselor *Patru ierni (Mikes)* și *Gábor Áron*, mult apreciate de spectatori și presă.

Am înlăturat înscrierea în repertoriu a pieselor „moderniste”, „absurde”, „abstracte” etc. din dramaturgia occidentală contemporană, întrucât considerăm că este necesar ca repertoriul teatrului să răspundă – în primul rând – exigențelor generale ale spectatorilor din orașe și sate, din raza activității noastre educativ-culturale. Să reflecte repertoriul preocupările spirituale ale naționalității maghiare, să servească la dezvoltarea patriotismului socialist al frăției popoarelor român și maghiar și al internaționalismului proletar, să prezinte orientarea profund umanistă a culturii noastre socialiste, a caracterului național și a aspirațiilor spre universalitate ale artei contemporane românești. Acest scop [îl] urmărește și numărul mare al pieselor originale ale autorilor dramatici contemporani din țară.

51. Veress Dániel, *Véres farsang (Báthory Zsigmond)*.

Totodată, am ținut cont și de respectarea indicilor financiari și de greutatea care se pot ivi în urma depășirii fondului valutar, sau eventuale refuzuri privind dreptul de prezentare a unor piese occidentale contemporane, cum s-a și întâmplat cu piesa *Requiem pentru o călugăriță* de Faulkner-Camus.

Suntem convinși că repertoriul propus, în multilateralitatea și complexitatea ei [sic!] – privind atât subiectele pieselor, cât și nivelul lor artistic – corespunde cerințelor spectatorilor și poate servi [ca] bază la ridicarea în continuare a prestigiului artistic al colectivului Teatrului Maghiar de Stat din Sf. Gheorghe. Totodată, corespunde și sarcinilor fundamentale ale teatrului în socialism: stimularea dramaturgiei contemporane din țara noastră, valorificarea operelor dramatice clasice naționale și dintre cele două războaie mondiale, prezentarea lucrărilor reprezentative ale literaturii dramatice mondiale, pentru ca teatrul să-și îndeplinească rolul său educativ, contribuția [la] formarea conștiinței socialiste a cetățenilor, la ridicarea nivelului culturii lor estetice, la dezvoltarea moral sănătos [sic!]. Mai slujește în mod cel mai corect cultivarea limbii materne și colectivul actorilor noștri talentați.

Rugăm aprobarea propunerilor înaintate.

Secretar literar: Veress Dániel

Director: Dukasz Anna, artist emerit

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 1/19, 1970, ff. 85-87.

25/

**PLAN DE MUNCĂ PRIVIND
PRINCIPALELE OBIECTIVE PROPUSE PE
TRIM. III/1970 ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚII
CULTURAL-EDUCATIVE DE MASĂ
ÎN CADRUL COMITETULUI PENTRU
CULTURĂ ȘI ARTĂ, JUDEȚUL COVASNA**

COMITETUL PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ
AL JUDEȚULUI COVASNA
Or. SF. GHEORGHE

PLAN DE MUNCĂ
privind principalele obiective propuse
pe trim. III/ 1970 în domeniul activității
cultural-educative de masă

Activitatea cultural-educativă de masă va fi subordonată sarcinilor economice, pentru combaterea urmărilor inundațiilor și realizarea fondului subscris pentru ajutorarea sinistraților. Acțiuni [sic!] organizate pe plan județean vor fi orientate pe linia popularizării documentelor de partid și de stat, a întăririi disciplinei în muncă și a ridicării permanente a conștiinței socialiste. Pe timpul concediilor de odihnă și tratament ale oamenilor muncii aflați în stațiunile balneo-climaterice, vom asigura programe cultural-artistice și conferențieri de diferite specialități. Ne propunem să continuăm acțiunile în cadrul concursului „I.L. Caragiale”, organizarea festivalului de muzică ușoară „Nufărul”, „Nedeia mocănească de

la Covasna”, precum și pregătirile în vederea aniversării unor formații artistice⁵².

Pentru aplicarea în practică a celor de mai sus, ne propunem a acționa prin:

I. COMISIA DE RĂSPÂNDIREA CUNOȘTINȚELOR ȘTIINȚIFICE

Activitatea brigăzilor științifice va fi adaptată perioadei de vară și se va accentua în localitățile urbane în stațiunile balneo-climaterice și la gurile de exploatare forestieră. Pentru localitățile urbane, vom invita conferențieri din centrele universitare, pe teme de productivitatea muncii, știință etc., în stațiunile balneare vom antrena medici, care vor ține expuneri privind efectele terapeutice ale stațiunilor din Județul Covasna, punându-se în vânzare și tipăriturile cu același titlu editate de CJCA.

La gurile de exploatare forestieră, în colaborare cu Consiliul jud. al sindicatelor, vom asigura deplasarea unor specialiști, care vor vorbi pe teme de sănătate, politică internă și externă și de producție. Propaganda ateist-științifică va continua în toate instituțiile de cultură, dar mai ales în localitățile unde există secte religioase. În această direcție, vom cere ajutorul Cabinetului jud. de partid, invitând lectori bine pregătiți în acest domeniu.

În luna septembrie, ne vom ocupa de organizarea în continuare a Universității populare în localitățile

52. Despre festivalurile de muzică ușoară și populară din județul Covasna, vezi Novák Csaba Zoltán, Tóth-Bartos András, Kelemen Kálmán Lóránt, *Újjászületés*, pp. 162-171.

Sf. Gheorghe și Tg. Secuiesc, la care acțiune vom face un larg sondaj de opinie privind secțiunile ce se vor organiza.

Termen: permanent

Răspunde: Halmagyi Levente, secretar CRCS

II. ACTIVITATEA CULTURAL-ARTISTICĂ

Pentru buna reușită a acțiunilor ce ne propunem să realizăm, vom colabora cu Cons. jud. al sindicatelor, Com. Jud. UTC, Comisia de femei și cu Inspectoratul școlar județean. Continuăm pregătirea concursului „I.L. Caragiale” /faza de masă pentru selecționarea formațiilor valoroase/. Vom organiza la Mestecănișul de la Reci tradiționalul festival de muzică ușoară „Nufărul”, unde vom invita soliști și orchestre din alte județe ale țării. Începând cu acest an, vom promova creația maghiară din patria noastră. Festivalul are loc la data de 26 iulie 1970.

Pentru organizarea timpului liber al oamenilor muncii aflați la odihnă în stațiunile balneo-climaterice, vom organiza:

– Formațiile de estradă ale COC Sf. Gheorghe, Tg. Secuiesc vor prezenta spectacole la Vicele, Balványos, Malnaș și Covasna. La inițiativa CJCA, ansamblul Miorița din Brașov va prezenta spectacole de două ori pe lună. Oficiul cinematografic va asigura rularea a câte două filme pe săptămână.

Teatrul maghiar de stat din Sf. Gheorghe va prezenta spectacolul de revistă în acest sens. Formațiile din afara județului aflate în deplasare vor fi orientate cu precădere spre stațiunile balneare. Pentru

continuarea tradiției străvechi din Voinești, se va organiza la începutul lunii august sărbătoarea populară „Nedeia mocănească”. Cu ocazia deschiderii teatrului de vară din orașul Sf. Gheorghe, se va organiza un spectacol folcloric la o dată ce [se] va stabili ulterior. În cinstea zilei de 23 August, se va organiza în colaborare cu Comit. Jud. al Sindicatelor și Comit. Jud. UTC un spectacol festiv, ori pe stadion, ori la teatrul de vară, cu concursul celor mai valoroase formații artistice.

În fiecare localitate rurală, în colaborare cu CJCA și UTC, vom organiza în cel puțin 1-2 duminici cultural-sportive [sic!] în aer liber. În scopul culegerii și valorificării folclorului local, vom constitui un colectiv care se va deplasa în zona Baraoltului pentru un studiu amănunțit și multilateral al tradițiilor valoroase. Vom sprijini în continuare acțiunea celor 12 colective de culegători de folclor din județ, ajutându-i pe membrii acestora cu materiale meto-dice și întâlniri cu specialiștii.

În perioada trim. III, vom pregăti aniversarea următoarelor formații artistice: formații de teatru a căm. cult. Ician 100 de [ani], form. de teatru Turia 100 de ani, form. de teatru Ghidfalău 60 de ani, fanfara Brateș 60. Pentru aceste formații se vor întocmi documentele necesare și se va înainta CJCA pentru propuneri de distincții. CJCA va sprijini organizarea programelor artistice de sărbători a 20 de ani de experiență a CAP-urilor din localitățile Cernat, Moacșa, Lamnia, Ghidfalău, Aita Mare, Baraolt, Brăduț, Mărtineni, Delnic, Păpănați, Vârghiș, Sf. Gheorghe, Valea Crișului și Arcuș.

Termen: permanent

Răspunde: Moldovan Nicolae, vicep.

Czompok Mihail insp. pr.

III. ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚII CU CARTEA

Se va [sic!] întreprinde acțiuni variate în bibliotecile orășenești, menite să asigure o activitate plăcută în timpul liber al oamenilor muncii. Se vor organiza întâlniri între scriitori din județ și cititori pe tema celor două lucrări citate de CJCP. Vor fi invitați scriitori, care vor vorbi despre creația populară, cu care ocazie se vor pune în vânzare volumele noi apărute. Se vor lua măsuri de îmbunătățire a aprovizionării cu cărți prin CSCA și CLDC. În stațiunile balneare se vor organiza, de asemenea, acțiuni cu cartea pentru trezirea gustului pentru citit, se vor organiza expoziții pentru popularizarea volumelor noi apărute. Bibliotecarii comunali vor lua măsuri ca în perioada de vară să solicite ajutorul elevilor pentru repararea cărților uzate.

IV. TEATRUL MAGHIAR DE STAT

În cadrul fructuoasei activități a teatrului se înscrie premontarea a două premiere, și anume: *Otrava dulce* și *Báthory*. Obiectivul teatrului va întreprinde [sic!] turnee în Valea Jiului și în alte părți ale Transilvaniei.

Între 1.VII-10.VIII, salariații teatrului se află în concediu de odihnă.

Direcțiunea teatrului va continua să sprijine acțiunea de pregătire a formațiilor artistice de amatori prin actori cu experiență.

Termen: permanent

Răspunde: Dukasz Anna

V. CASA CREAȚIEI POPULARE

Prin specialiștii săi, va acorda existență [sic!] de specialitate formațiilor artistice de amatori. Se va ocupa îndeaproape de activitatea folclorică și de popularitatea tradițiilor locale. Va organiza cursurile de pregătire de vară a instructorilor de formații de amatori. Cursurile se vor ține în orașul Sf. Gheorghe la începuturile lunii iulie. Casa de creație va acorda sprijin la organizarea festivalurilor și concursurilor planificate pentru această perioadă. Va pregăti și va difuza tuturor formațiilor recomandări de repertoriu pentru aniversarea zilei de 23 August. Va depune diligențe pe lângă tipografia din Brașov pentru urgentarea tipăririi volumelor contractate.

Termen: permanent

Răspunde: Bitay Pal

VI. MUZEUL SF. GHEORGHE

În perioada de vară, se va folosi timpul pentru continuarea săpăturilor arheologice începute anul trecut la Ariușd, Olteni și Zăbad. Va definitiva materialul pentru almanahul *Aluta II* și-l va prezenta spre tipărire. Va organiza expoziții de artă plastică și va sprijini prin personalul de specialitate organizarea unor expoziții personale.

Termen: permanent

Răspunde: Szekely Zoltan

VII. OFICIUL CINEMATOGRAFIC

Va lua măsuri ca toate aparatele să fie permanent în stare de funcționare. Pentru realizarea angajamentelor luate, de sprijinirea acțiunilor de ajutorare a sinistraților, se va continua munca cu spectacole peste plan organizate la casele de cultură și chiar în aer liber. Se va avea grijă pentru trimiterea cu regularitate a filmelor [în] stațiunile balneare. Se va [sic!] urmări permanent suspendările de film și se vor lua măsuri pentru evitarea acestora.

Termen: permanent

Răspunde: Moldovan Nic., Vicep. CJC

Szócs Iosif, Intrep. Cinema

VIII. RADIOFICARE

Se va organiza o consfătuire cu responsabilii centrelor de radioficare, unde se vor dezbate problemele actuale ale muncii de radioficare, iulie 1970. Cu ocazia deplasărilor pe teren a activiștilor culturali, se va controla activitatea centrelor. Ne vom preocupa pentru dotarea cu aparatură a centrelor.

Răspunde: Moldovan Nic. și Halmagyi Levente

IX ȘCOALA POPULARĂ DE ARTĂ

Pe timpul vacanței de vară, se va pregăti planul de școlarizare și planul de muncă pentru anul viitor. Se va desfășura o propagandă pentru recrutarea de elevi noi. Se va [sic!] repartiza concediile în așa fel cadrelor didactice, ca la cursurile externe ale școlii să fie în permanență un specialist al școlii. Direcțiunea

școlii se va îngriji pentru achiziționarea de materiale necesare unei desfășurări a școlii.

Răspunde: Moldovan Nic. și Orban Dezideriu

X. MONUMENTE ISTORICE

În vederea conservării și renovării monumentelor istorice, vom organiza în colaborare cu UTC două tabere formate din elevii de liceu la Balványos și la Bodvai. Se va continua munca de renovare a cetății IKA [sic!]. Se va impulsiona munca de reparații a obiectivelor cuprinse în planul de fonduri județean, biserica romano-catolică Ghelița, biserica din Ghidfalău, castelul Turi din Tamașfalău, precum și alte reparații mai mici.

Termen: permanent

Răspunde: Kozak Albert

XI. ȘEDINȚE DE BIROU ȘI PLENARE ALE CJCA

Ședințe de birou:

– luna iulie: Analiza muncii Școlii populare de artă. Prezintă: Orban Dezideriu

– luna aug.: Analiza muncii casei de creație în sprijinirea formațiilor artistice de amatori și a desfășurării fazei de masă a festivalului „I.L. Caragiale”. Prezintă: Bitai Pavel, dir. CJCP

– luna sept.: Analiza muncii desfășurată în cadrul univ. pop. și măsurile luate pentru organizarea noul an. Discutarea planului de muncă pe anul 1970-1971. Prezintă: Halmagyi Levente

Ședința plenară:

Luna sept: Analiza muncii cultural-educative de

masă. Dezbateră programului de activitate pentru perioada de iarnă.

PLAN DE ÎNDRUMARE ȘI CONTROL

În această perioadă, vom urmări permanentizarea activității culturale în toate unitățile, adecvat specificului verii. Vom efectua munca de îndrumare și control în toate cele cinci case de cultură.

Se vor ține bilunar ședințe în centrele metodice, cu participarea directorilor de centru și din satele aparținătoare. Vom controla și îndruma de îndeaproape munca culturală în stațiunile balneare. Vom controla activitatea în câte cinci cămine culturale lunar, inclusiv satele aparținătoare. Ne vom preocupa de impulsianarea construcțiilor și reparațiilor la căminele culturale.

Termen: permanent

Răspunde: Moldovan Nicolae, vicep.

Controlează realizarea planului: tov. Sylvester Ludovic, președinte

Sf. Gheorghe 18 iunie 1970

Președinte:

Sylvester Ludovic

Vicepreședinte:

Moldovan Nicolae

Cu ocazia inaugurării teatrului de vară vom prezenta un spectacol cu formațiile artistice din orașul Sf. Gheorghe.

Termen: permanent

Răspunde: Moldovan Nicolae

vicepreșed. CJCA, Czompok Mihail

inspect. pr. Bitai Pal, dir. CJCP

ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚII CU CARTEA

În cadrul bibliotecilor comunale, sătești și orășenești, se vor organiza acțiuni închinare centenarului lui V.I. Lenin, precum și expoziții din lucrările marelui dascăl. Munca cu cartea în mediul rural va fi orientată pe latura popularizării materialelor de interes mai larg, din agricultură, zootehnie, precum și beletristică. CJCA va lua măsuri ca CLDC-ul Brașov să expedieze la biblioteci cât mai multe cărți, pe teme cât mai variate. Bibliotecarii vor fi îndrumați să desfășoare acțiuni diversificate pentru informarea cititorilor cu lucrările noi. În cadrul fiecărei biblioteci, se vor organiza recenzii, prezentări de cărți, seri literare, întâlniri cu scriitorii, ziariștii, oamenii de litere etc. Pe lângă fiecare bibliotecă, se va antrena un activ care să sprijine munca cu cartea.

Termen: permanent

Răspunde: Puskas Ștefan, inspect. Biblioteci

TEATRUL MAGHIAR DE STAT

Direcțiunea teatrului va pune în scenă în cursul trimestrului II/1970 piesa *Fiii soarelui* de Gorki⁵³. Se va organiza un spectacol de estradă, cu care se va [sic!] deplasa în toate localitățile județului. Se va [sic!] continua deplasările și turneele cu piesele dramaturgilor locali. Direcțiunea va repartiza actori cu experiență, care vor sprijini formațiile de teatru de amatori înscrise la Festivalul „I.L. Caragiale”.

53. Maxim Gorkij, *A naș fai*.

Termen: permanent

Răspunde: Dukasz Anna, dir. teatru

CASA CREAȚIEI POPULARE

Se va ocupa de îndrumarea metodică a formațiilor artistice înscrise în concursurile organizate pe plan republican. Va lua măsuri ca planul editorial aprobat de CSCA să fie realizat prin depunerea la tipografie și contractarea lucrărilor planificate.

Termen: permanent

Răspunde: Bitai Pal, dir .CJCP

MUZEUL SF. GHEORGHE

Pe plan editorial, va urgenta lucrările de pregătire și tipărire a volumului *Aluta II*.

Va lua măsuri pentru realizarea planului de săpături arheologice, de sprijinire a acțiunii de culegere folclorică și sociologică. Se va reorganiza secția de științele naturii. Prin mijloacele de care se dispune, se va [sic!] confecționa două panouri /puse la dispoziție de CJCA/ pentru popularizarea muzeului, panouri ce vor fi expuse la intrarea în oraș.

Termen: permanent

Răspunde: Szekely Zoltan, dir. muz.

COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ

Plan de măsuri privind îmbunătățirea activității de educare științifică și de combatere a misticismului din conștiința maselor.

În vederea aplicării Măsurilor privind îmbunătățirea activității de educare științifică și de combatere

a misticismului și obscurantismului din conștiința maselor, adoptat de către Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., C.S.C.A., comitetele locale de cultură și artă vor întreprinde următoarele acțiuni:

I. În domeniul activității cultural-educative de masă

1. Comitetele de cultură și artă vor asigura programarea sistematică la căminele culturale și casele de cultură a unor manifestări cultural-educative destinate lărgirii orizontului științific al oamenilor muncii, formării unei concepții materialiste despre natură și societate. Pe bază unor programe lunare, se va asigura trimiterea cu regularitate de conferențieri pentru a face expuneri în așezămintele culturale. Se va generaliza metoda organizării la căminele culturale și casele de cultură a unor programe cultural-artistice adecvate, în special pentru copii și tineret, diminua dimineața.

Vor fi promovate forme și metode de activitate specifice și eficiente: almanahuri științifice, simpozioane și cicluri de conferințe pe teme din domeniul științelor naturii, seri de experiențe științifice (fizică-chimie), concursuri gen „Cine știe câștigă”, cu subiecte adecvate, sistemul întrebărilor și răspunsurilor, asigurându-se diferențierea lor după categoriile de participanți (vârsta, nivel cultural, apartenența la diferite culte sau secte). Vor fi luate măsuri pentru îmbunătățirea ilustrării manifestărilor cu ajutorul filmelor științifice și al altor materiale audio-vizuale.

Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, prin direcțiile așezămintelor culturale și ale răspândirii cunoștințelor cultural-[...] ⁵⁴.

III. În domeniul activității instituțiilor teatrale de spectacole

La alcătuirea repertoriilor teatrale pentru stațiunea 1970-1971, se vor recomanda cu prioritate acele lucrări dramatice care prin conținutul lor pot contribui la dezvoltarea conștiinței socialiste a maseilor de spectatori; se va discuta cu autorii dramatici și se vor face comenzi de piese care prin tematica lor să militeze împotriva obscurantismului și misticismului; din literatura dramatică a altor țări, se vor alege un număr mai mare de piese care corespund cerințelor de educație științifico-ateistă a spectatorilor.

Se va urmări și stimula activitatea teatrelor în vederea organizării de turnee în mediul rural, avându-se în vedere ca aceste deplasări să se efectueze în principal cu spectacole având la bază o tematică adecvată. Unele spectacole mai importante vor fi trimise în turnee pe țară din subvenția Direcției teatrelor.

Pentru o mai accentuată diversificare a activității teatrelor, se vor lua măsuri pentru realizarea unor recitaluri de versuri, spectacole-lectură, conferințe cu exemplificări, matinee pentru tineret etc., care să abordeze această problemă.

54. Lipsă pagină.

IV. În domeniul producției cinematografice

Centrul național al cinematografeiei va urmări ca planul tematic al Studioului cinematografic „Alexandru Sahia” să cuprindă în fiecare an un număr mai mare de filme de știință popularizată.

În acest scop, proiectul planului tematic va fi întocmit cu consultarea Direcției pentru răspândirea cunoștințelor cultural-științifice din C.S.C.A. și a unor specialiști din afară. Până la sfârșitul lunii iunie a.c., va fi revăzut și completat planul pe anul în curs al studioului cu noi teme de știință popularizată, iar până la data de 1 noiembrie 1970, în colaborare cu direcția de specialitate din C.S.C.A., se va elabora o tematică eșalonată pe o perioadă de 3 ani. Direcția rețelei cinematografice și difuzării filmelor va importa un număr mai mare de asemenea filme, asigurând în 1970 un număr de 20-24 [de] titluri.

ANR, DJCV, fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 511, ff. 11-16, 19, 29, 35.

26/

**NOTĂ DESPRE MATERIALUL REALIZAT
PE BAZA MESEI ROTUNDE ORGANIZATĂ
LA REVISTA IGAZ SZÓ DESPRE VIAȚA
TEATRALĂ MAGHIARĂ**

Igaz Szó 1970/11 – Tg. Mureș
Confidențial
Notă

Cu titlul „Dramaturgia maghiară contemporană din România”, revista publică pe parcursul a 60 [de] pagini materialul unei mese rotunde organizată de redacție pe tema vieții teatrale maghiare din țară. La discuții au participat, printre alții: Páll Árpád, Dukász Anna, Deák Tamás, Metz Katalin, Szőcs István, Szőcs Kálmán, Rappaport Ottó, Domokos Géza, Szemlér Ferenc, Bajor Andor, Balogh Edgár, Fodor Zeno.

Propunând măsuri pentru dezvoltarea vieții teatrale maghiare din țara noastră la un nivel superior, participanții veneau cu o serie de revendicări, cum sunt: dreptul de autor să fie achitat nu de teatru, ci de un organ de stat sau obștesc (Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Scriitorilor), dându-se astfel posibilitate teatrelor să folosească mai rațional bugetele proprii. Înființarea pe lângă edituri, sau reviste, a unor secții de specialitate, care să se îngrijească de editarea pieselor de teatru

autohtone maghiare. Pentru piesele de teatru apărute în reviste, prezentate la alte teatre din țară, să nu mai fie necesar a se cere aprobarea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. În cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă să ființeze un lectorat, sau un inspector maghiar, care să se ocupe de aprecierea pieselor prezentate spre aprobare de cele 6 teatre maghiare. S-ar evita astfel procesul greoi de traduceri și referate, practicat în prezent, care duce la situația ca aprobarea unei piese de teatru să dureze aproximativ 4-5 luni.

Să se creeze cadrul oficial și organizat pentru o consfătuire periodică (o dată în fiecare stagiune) a cadrelor de conducere din cele 6 teatre maghiare, în vederea unei mai judicioase colaborări și repartizări a sarcinilor.

S-a cerut aviz. Propunerile citate s-au eliminat.

ANR, Direcțiunea Județeană Mureș (DJMS), Fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 17A/1970, f. 1.

27/
NOTĂ DESPRE VOLUMUL
DIALOGURI-DRAME
DE PÁSKÁNDI GÉZA

Confidențial

NOTĂ

Dialoguri-drame (limba maghiară), Páskándi Géza⁵⁵,
Editura Kriterion

Volumul reunește dialoguri și piese de teatru scrise de Páskándi Géza în decursul anilor 1964-1970, publicate în mare parte în presa literară maghiară din țara noastră sau jucate pe scenele unor teatre.

Dialogurile, situate ca gen undeva între proză și teatru, ca și piesele de teatru propriu-zis, scrise sub forma unor alegorii sau în maniera teatrului absurd, presărate adeseori cu numeroase elemente de grotesc, aduc în discuție, cu intenție satirică sau moralizatoare, manifestări negative din viața individului sau cea socială ca: arivismul, demagogia, abuzul de putere, orgoliul, suspiciunea, trădarea etc.

Schița intitulată „Șirul”, inclusă în acest volum, reflecta modul în care personajul central, denumit

55. Páskándi Géza, *Az eb olykor emeli lábát. Párbeszédék, színjátékok*. București, Kriterion, 1970. Páskándi Géza (1933-1995), poet, prozator, eseist, dramaturg.

convențional „Cel de pe scaun”, întruchipând – într-un mod ce putea fi generalizat – spiritul birocrăției atotputernice și arbitrară, știe să-și apere interesele atunci când poziția sa e periclitată, semănând vrajba, suspiciunea, abătând atenția maselor de la interesele lor. „Cel de pe scaun”, reîntors de curând acasă, are ideea să înființeze un birou de plângeri, așa cum a văzut el prin străinătate. Trezindu-se în fața ușii sale cu un șir lung de reclamanți, până la măcelăria de peste drum „de nu se mai știa cine e pentru plângere și cine pentru carne”, „Cel de pe scaun”, conștient de neputința sa de a le rezolva plângerile, pune în aplicare ideea de a-i deruta pe reclamanți, dezbinându-i: el ordonă să fie introdus primul la audiență, cetățeanul aflat în coada șirului, ultimul venit. Convinși că s-a produs o trădare, reclamanții preocupați să-i aplice „trădătorului” sancțiunea convenită părăsesc șirul, spre satisfacția „Celui de pe scaun”, mulțumit ca și-a făcut „datoria”. S-a discutat cu conducerea editurii, care a hotărât eliminarea schiței din volum. Volumul a primit „bun de tipar”.

ANR, DJMS, Fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 17B/1970, f. 213.

28/

**NOTĂ DESPRE PIESA DE TEATRU
ÎN 6 TABLOURI *EL ȘI CELĂLALT*
DE ION OMESCU**

Notă

El și celălalt – piesă de teatru în 6 tablouri
de Ion Omescu
Editura Cartea Românească

Plasându-și acțiunea cu două mii de ani în urmă, la Ierusalim, piesa are ca eroi pe Isus și Iuda, înfățișați într-o nouă ipostază. Isus – om simplu, generos și adorat de mulțime – este ca profet creația celui mai bun prieten al său, Iuda, care l-a îndrumat din umbră permanent de-a lungul celor trei ani de apostolat, prin cultura, inteligența profundă și devotamentul său. Cu alte cuvinte, Isus și Iuda nu sunt altceva decât cele două fațete ale unei entități în care Isus (omul simplu) reprezintă sentimentul pur și naiv al noii credințe, iar Iuda (intelectualul) teoria și ideologia ei; unul alter ego-ul celuilalt, sau – pe scurt – „El și Celălalt”.

Piesa surprinde momentele de supremă derută în care Isus, sătul de ipostaza profetică, de minunile și parabolele făcute pentru a fi pe placul mulțimii, ar vrea să fugă în Cezareea și să redevină om simplu; aceasta cu atât mai mult cu cât el are previziunea

dogmatizării și osificării creștinismului în viitor și este conștient că se apropie cu repeziciune vremea în care cuvintele lui, demonetizate de prea multă uzură, își vor pierde efectul asupra mulțimii.

Conștient și el de acest pericol, Iuda îl imploră pe Isus să rămână, fapt ce îi sugerează acestuia o ultimă și supremă soluție de salvare a creștinismului, să fie prins de preoți și sacrificat pentru religia sa; el îi încredințează însă această sarcină lui Iuda, care se supune zguduit și îl „vinde” pentru 30 de arginți. Urmează ca atare prinderea și judecarea lui Isus, care cu acest prilej reușește să trezească pentru câteva clipe omenia îngropată de mult în Pilat și Caiafa, sub straturile goanei după onoruri sociale la cel dintâi, în procesul însușirii canoanelor religioase la cel de-al doilea.

Lucrurile decurg însă așa cum „trebuie” să decurgă, astfel că Isus este condamnat la moarte, chinuit, batjocorit și crucificat. Ascuns după un măslin, Iuda trăiește concomitent și până la identificare patimile alter ego-ul său, cuie invizibile străpungându-i și lui mâinile și gleznel; el moare odată cu ultima suflare a lui Isus, sacrificiu inutil, deoarece încă înainte ca trupurile lor să se răcească mulțimea trece la comercializarea cămășii lui Isus și a bucăților din lemnul crucii, iar apostolii încep disputa sterilă asupra învățăturii sale, fapt ce prefigurează dogmatizarea și osificarea ei în viitor.

Dincolo de demitizarea unor idei fundamentale ale creștinismului, piesa (care se și subintitulează, de altfel, „pretext antic”) deschide posibilitatea unor interpretări filozofice discutabile. Isus și Iuda, omul

simplic și teoreticianul, cele două coordonate umane înfățișate în piesă pot reprezenta ipostazele simbolice ale oricărei ideologii în raporturile cu societatea asupra căreia acționează – și totodată eșecul, denaturarea ei în condițiile dogmatizării la care o supun urmașii, „învățăceii”.

Pe de altă parte, piesa pornește inevitabil de la premisa – fie chiar și convențională – a veridicității într-o formă sau alta a minunilor și patimilor lui Îsus, rămânând astfel o „interpretare” a bibliei și nu o combatere a ei pe baze net ateiste.

Piesa nu a primit „bun de tipar”. O variantă mai amplă a fost respinsă – potrivit avizului solicitat în anul 1970.

ANR, DJMS, Fond Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, dosar 17B/1970, ff. 209-210.

CUPRINS

Csaba Zoltán Novák, <i>Studiu introductiv</i>	5
I. ORGANIZAȚIILE DE BAZĂ	33
1. Proces-verbal al Organizației de bază PCR, Teatrul de stat Oradea	35
2. Dare de seamă a biroului organizației de bază PCR, Teatrul de stat Oradea, pe perioada noiembrie 1964 – noiembrie 1965	50
3. Proces-verbal al adunării generale a organizației de bază a teatrului de stat Oradea	71
4. Dare de seamă a Organizației de bază PCR, Teatrul de stat Oradea	83
5. Plan de muncă. Organizația de bază PCR a Teatrului de stat Oradea	104
6. Institutul de teatru Târgu Mureș. Dare de seamă despre activitatea organizației de bază P.C.R. de la 1 noiembrie 1965 până la 20 octombrie 1966	109
7. Plan de măsuri adoptat în adunarea generală a organizației de bază P.C.R. din Institutul de teatru din Târgu Mureș, în ședința de dare de seamă și alegeri din ziua de 24 octombrie 1966	120

8. Procesul-verbal al ședinței din 24 octombrie 1966, Organizația de bază P.C.R. din Institutul de teatru din Târgu Mureș	123
9. Proces-verbal al organizației de bază al PCR, Teatrul de stat Târgu Mureș	131
10. Dare de seamă despre activitatea biroului și a organizației de bază P.C.R. de la 20 octombrie 1966 până la 15 noiembrie 1967. Institutul de teatru, Târgu Mureș	143
11. Plan de măsuri adoptat la adunarea generală a organizației de bază P.C.R. în ședința de dare de seamă și alegeri din ziua de 15 noiembrie 1967. Institutul de Teatru Szentgyörgyi István	150
12. Proces-verbal încheiat în data de 15 noiembrie 1967, în adunarea generală a organizației de bază din Institutul de teatru, Târgu Mureș	153
13. Proces-verbal al organizației de bază PCR al Teatrului de stat Târgu Mureș	160
14. Plan de măsuri al organizației de bază a PCR, Teatrul de stat Târgu Mureș	170
15. Dare de seamă despre activitatea biroului și a organizației de bază P.C.R. de la 15 noiembrie 1967 până la 25 oct. 1968, Institutul de teatru, Târgu Mureș	175
16. Proces-verbal încheiat în data de 25 octombrie 1968, în adunarea generală a organizației de bază din Institutul de teatru, Târgu Mureș	182
17. Plan de măsuri adoptat în adunarea generală a organizației de bază P.C.R. în ședința de dare de seamă și alegeri din ziua de 25 octombrie 1968	190

18. Dare seamă despre activitatea biroului și a organizației de bază PCR din Institutul de teatru Târgu Mureș de la 25 octombrie 1968 până la 28 octombrie 1969	193
19. Plan de măsuri adoptat în adunarea generală de dare de seamă a organizației de bază P.C.R. a Institutului de teatru, din ziua de 29 octombrie 1969	201
20. Proces-verbal încheiat în data de 29 octombrie 1969 în adunarea generală de dare de seamă a organizației de bază P.C.R. a Institutului de teatru, Târgu Mureș	204
21. Dare de seamă despre activitatea biroului și a organizației de bază la Institutul de teatru de la 25 octombrie 1968 și până azi, 10 octombrie 1970	209
22. Proces-verbal încheiat în data de 10 octombrie 1970, în adunarea generală de dare de seamă și alegeri în cadrul Institutului de teatru, Târgu Mureș	218
23. Dare de seamă asupra activității organizației de bază PCR, perioada 1970-1971, Teatrul de stat Târgu Mureș	225
II. IDEOLOGIE, CENZURĂ, AUTOCENZURĂ	241
1. Notă asupra piesei în 3 acte <i>Cine se teme de Virginia Woolf?</i> de Eduard Albee, traducere de Anda Boldur	243
2. Notă asupra piesei <i>Simple coincidențe</i> de Paul Everac, trimisă spre aprobare de revista <i>Teatrul</i> în vederea publicării	247
	369

3. Notă asupra piesei <i>Sfântul Mitică Blajinu</i> de Aurel Baranga, trimisă spre aprobare de Teatrul „L.S. Bulandra”	249
4. Notă asupra piesei <i>Damen Vals</i> de D.R. Popescu	253
5. Notă asupra piesei <i>Groapa</i> de Eugen Barbu	255
6. Notă asupra piesei <i>Manevrele</i> de Deák Tamás	259
7. Proiect de repertoriu la Teatrul Maghiar de Stat Sfântu Gheorghe	261
8. Memoriu din partea Comitetului pentru Cultură și Artă al Județului Covasna, Sfântu Gheorghe, 1968	266
9. Adresa Comitetului pentru Cultură și Artă privind repertoriul stagiunii 1968-1969 a Teatrului de stat Sfântu Gheorghe	270
10. Referat despre piesa originală <i>Ambrozie</i>	274
11. Propuneri de repertoriu pentru stagiunea 1968-69 la Teatrul de stat Sfântu Gheorghe	280
12. Referat despre piesa originală <i>Mikes</i> de Daniel Veress	286
13. Referat de prezentare la piesa <i>Sub papucul nevastei</i> de Lászlo Németh	292
14. Referat de prezentare la piesa <i>Requiem pentru o călugăriță / Requiem for a Nun /</i> de W. Faulkner și A. Camus	298
15. Referat de prezentare la comedia muzicală <i>Mătușa lui Charley</i> de Thomas Brendon, propusă în repertoriul stagiunii 1968-69 ca premieră pe țară	303
16. Referat despre piesa originală în trei acte <i>Gábor Áron</i>	307

17. Notă către Comitetul de cultură și artă al județului Covasna, 1969	314
18. Memoriu explicativ la proiectul planului de activitate culturală pe anul 1970 la Teatrul Maghiar de stat din Sfântu Gheorghe	316
19. Referat de prezentare la piesa istorică <i>Carnavalul sângeros (Sigismund Báthory)</i> de Veress Dániel	318
20. Referat de prezentare la piesa <i>Lumiș</i> de Benő Karácsony	323
21. Raport de prezentare la piesa muzicală <i>Otrava dulce</i> de Gy. Csávossy	328
22. Referat de prezentare la piesa <i>Cunoașteți Calea lactee?</i> de Karl Wittlinger	334
23. Adresa Comitetului pentru Cultură și Artă privind repertoriul stagiunii 1970-1971 a Teatrului de stat Sfântu Gheorghe	338
24. Referat la propunerea de repertoriu pentru stagiunea 1970-71, Teatrul Maghiar de stat din Sfântu Gheorghe	340
25. Plan de muncă privind principalele obiective propuse pe trim. III/ 1970 în domeniul activității cultural-educative de masă în cadrul Comitetului pentru Cultură și Artă, Județul Covasna	345
26. Notă despre materialul realizat pe baza mesei rotunde organizată la revista <i>Igaz Szó</i> despre viața teatrală maghiară	361
27. Notă despre volumul <i>Dialoguri-Drame</i> de Páskándi Géza	363
28. Notă despre piesa de teatru în 6 tablouri <i>El și celălalt</i> de Ion Omescu	365